

Digitaliseret af | Digitised by

**DET KGL.
BIBLIOTEK**

Royal Danish Library

Forfatter(e) Author(s):	samlede af J. M. Thiele.
Titel Title:	<u>Danske Folkesagn</u>
Bindbetegnelse Volume Statement:	Vol. 1
Udgivet år og sted Publication time and place:	Kjøbenhavn : trykt og forlagt af Andreas Seidelin, 1819-1823
Fysiske størrelse Physical extent:	2 bd.

DK

Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

UK

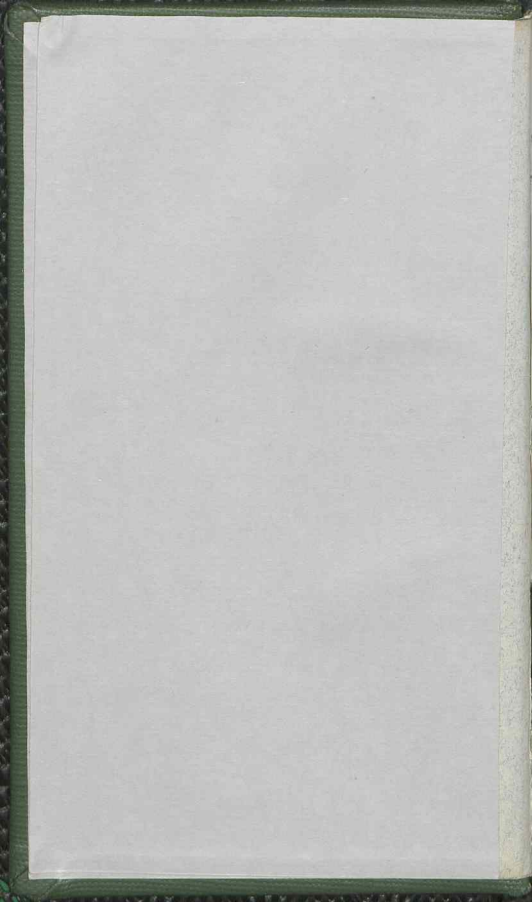
The work is free of copyright. You can copy, change, distribute or present the work, even for commercial purposes, without asking for permission. Always remember to credit the author.

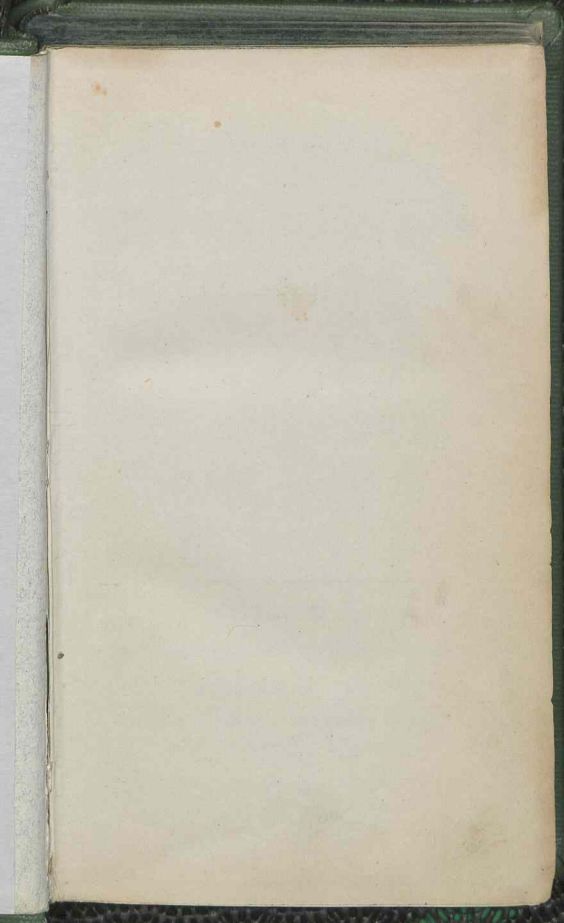

DET KONGELIGE BIBLIOTEK

130022039459

8-27-2
D a n s k e
F o l k e s a g n.

S a m l e d e
af
J. M. T h i e l e.

Første Deel.

Kjøbenhavn 1819.

Trykt hos og forlagt af Andreas Seidelin,
Hof- og Universitets-Bogtrykker.

3683

35,-13,-8°

o f f n o

m d o f o f l o

e d o l m o

to

a l o i d m .

l o o g l l o

D a n s k e
F o l k e s a g n.

S a m l e d e
af
J. M. Thiele.

Første Samling.

Kjøbenhavn.
Forlagt af Brødrene Thiele.
1818.

Hver mand lagde til og tog fra, blanded
beriblandet meget sit egen dict.

Lysc. Slectebog, præf. VI.

Kjære Læser!

Dersom Du nogensinde efter en møjsommel
lig Dag er kommen til fremmed Mands Huus
og har med forsigtig Finger banket paa Dø-
ren, uvis om Du ville finde en ligefrem og
fjærlig, eller en høflig og kold Modtagelse,
saa kan Du omtrent vide, hvorledes jeg var
tilmode, da det omsider kom til denne Fortale.
Og som det vel allerede vilde have været Dig
et ilde Varsel, at Northundene begjærede Dig,
da Du vilde gaae ind i Gaarden, saa gjorde
det omtrent et lignende Indtryk paa mig, da
jeg, i forrige Aarsløb, mærkede, at Rogle
begyndte at ængstes paa Dplysningens Beg-
ne, just paa den Tid, da jeg havde udgivet

Prøverne af disse Folkesagn. Men ligesom det ikke kunde falde Dig ind, at gjøe igjen ad Porthundene, saaledes kunde det ikke heller falde mig ind, at lade mig forstyrre af hine Dplysningsmænd, ikke saameget fordi de yttrede sig saa ukjærligt, men snarere fordi, ikke jeg alene, men alle Andre, strax mærkede en lille Mangel hos dem af det, der i denne Sag skulde gjøre deres Yttringer gyldige og give deres Meninger Grund: at de nemlig vare Saadanne, som pleie at sige, at sliq Overtro om Havmænd, Ellepiger, Lindorme o. s. v. kun kan taales paa Bers, hvor Enhver jo veed, at det er Digt o: Løgn, men aldrig i lange, alvorlige Prosa-Vinier, som om det kunde være den rene Sandhed.

Men, i hvorum Alting er, saa forestiller jeg mig nu, at Du har taget vel imod mig, og at Du har viist mig den Belvillie, jeg fordrer som Gæst, at jeg er sluppen ind i din Stue, og at Du har bedet mig sidde ned ved

Gaminen. Smedens jeg tænker paa, hvorledes jeg skal begynde en Samtale, siger Du mig, at Du har hørt, jeg bringer endeel gammelt Bondestads med mig, og forsikkrer mig tillige, at Du aldeles ikke venter brabandske Kniplinger. Dine smaa Børn, som har faaet at vide af Dig, at jeg bringer Noget for dem, samle sig allerede om mig og tage mig længselfulde ved Haanden og see begjærlige paa mig, at jeg dog engang skal begynde. Den Ene snakker saa smaat om P a n d e f a g e h u s e t, den Anden om store Peer og lille Peer, og den Tredie beder mig indstændigen, at jeg skal fortælle om Prinsessen paa Glasbjerget. Hvor ondt det end gjør mig, at jeg dennegang ikke kan tilfredsstille dem, og hvormeget de end trække mig utaalmodigen i Kjolen og fravle op paa mit Skjød, saa vender jeg mig dog alligevel uforstyrret til Dig, Du forstandige Huusfader! at Du ikke skal tro, at hvad jeg har at fortælle, mere

passer sig for dine Børns Alder, og, at Du kun er Tilhører for Børnenes Skyld; thi Sagnet er det for din Alder, hvad Ammestuehistorien er for dine Børns.

Naar den barnlige Phantasie flyver ud, da agter den hverken paa Tid eller Rum, og finder ligesaa hurtigt Veien til Maanen, som til det fortryllede Land, hvor en fangen Prinsesse lever sørgelige Dage hos den elskende Trolldmand; men, naar Du, forstandige Mand! engang imellem har Tid til, et Nieblis at være Barn, da gaaer Phantasus bag efter med Røglerne, ret ligesom en snaksom gammel Klokke, der viser den Fremmede om i en berømt og mærkværdig Kirke. Han veed da, at fortælle Dig, hvad man siger om den Steen, som ligger der; han viser Dig, hvor hin Borg har ligget, fortæller Dig, hvorledes den Søe er bleven til, og hvad Du end spørger om, saa faaer Du altid en lille synderlig Tildragelse at høre. Derfor har

Sagnet ei anden Flugt end Skaden, som hop-
per fra Steen til Steen og kradser vel og-
saa stundom op i den gamle Borgmuur, me-
dens Barnet helst klynger sig til Phantasi,
naar han som en vældig Gris styrter frem mel-
lem Soel og Maane.

Men, dersom dette derfor ikke er Dig
nok, saa tør jeg paa egen Haand forsikre
Dig, at de Folk, som til Gavn forstaae sig
paa Folkesagn, see meget mere deri. Derfor,
om Du selv ei er viis og boglærd, saa spørg
blot dem, der ere det. Men, er Du forfaren
i alskøns Kundskab og har Du dyb Indsigt i
Singene, da venter jeg med stor Begjærlighed,
at Du skal tage og benytte i din egen Huus-
holdning den Honning, jeg som en Bie har
samlet, medens jeg fløi om blandt Bønderne
paa Marken. Thi selv har jeg vel kunnet
indsamle, og det saa godt, som hver Anden,
og samlet har jeg, ikke alene som Bie, der
dog kun samler ene til Andres Brug, men

mere som en Musernes Hengivne, der vandrer ud, for at lære og forlyste sig, og vender tilbage med Hænderne fulde af Blomster, hvis friskeste og livligste Duft, han selv har indsuget paa Veien, uden dog at være som Barnet, der selv suger det saftige Kjød af det røde Kirsebær og derpaa nedgraver Stenene i Jorden, at de skulle være op til Gavn for Andre.

Men skulde det hælde sig, kjære Læser! at Du er læg Mand, eller ærlig Bonde, som altid tilforn har troet, at alt det er Sandhed og Boglærdom, som staaer ordentligen stilet og prentet i Bøgerne, saa maa jeg dog sige Dig, at Du ingenlunde skal sætte din Liid til, hvad der staaer i denne Bog, og at den slet ikke er sammenskrevet for Dig. De Lærde derinde i Byen har deres Lyst, naar de kunne faae at høre, hvad vel dine Forsædre have meent om Verden og dens mange Synderligheder, og som det jo endnu mellemstunder for-

lyster Dig, at høre sligt, fjøndt Du vel veed, at saadant staaer ikke til Troen, saa har ogsaa Byefolket megen Tidsfordriv deraf.

Derfom Du da, Kjære Pæser! i hvo Du end er, paa kort eller længere Tid forlystes ved, hvad jeg bringer Dig, saa lover jeg Dig, og det med ret megen Glæde, at jeg ved forhaabet, god Velighed skal bringe endnu mange Dussin af disse friske, rødmudsige Bønderdrengene til Staden. At jeg nu, som ogsaa i Fremtiden, sender Dig dem, saaledes som de løbe ved Gadekjæret, i Træskoer og med lange Haar over Ørerne, maa Du ikke lade Dig fortryde. Vil Du selv tage Dig af Een eller Anden iblandt dem, og pynte og pudse ham lidt, skal det glæde mig, naar kun Du lader ham beholde Sølvknapperne i Kofte og ikke giver ham moderne overtrukne istedet. Og finder Du da mit Arbejde Tak værdt, da skal jeg ærligen dele den med hver den, der har staaet mig bi og givet mig meget til det, jeg

selv havde samlet. Og aabenhjertigen maa jeg tilstaae for Dig, at jeg venter intet mindre, saa meget mere som Du dog synes, at have laant gunstigt Øre til det, jeg for Prøvens Skyld fortalte dig i forrige Aar ved Mikelsdagstider. I saadan Tillid giver jeg dig her min hele Pose, at du selv, efter eget Dykke, kan kramme ud og see hvad der er i den.

Moesgaard ved Aarhus,

den 1ste August 1818.

J. Thiele.

I n d h o l d.

Gefion.	Side 1
Vor Frue Laarn	1
Nicolai Kirke	2
Tordenskjolds Grav	3
Kjøbenhavns Bolde	3
Det oldenborgske Horn	4
En Havfru spaaer om Christian den Fjerdes Fødsel	5
Kong Frodes Hjort	6
Balders Brønd	6
Balders Hoi	7
Vindormene paa Lyngbye Kirkegaard	7
Herlöv Kirke	9
Roeskilde Domkirke	9
Biskop Wilhelms Fødspoer	10
Biskop Wilhelms Død og Begravelse	10
Kandens Fingre	13
Søren Olsens Datter	14
Evensken i Roeskilde	14
Havtrollden i Isefjord	15
Thyres Hul i Borreveile Skov	16
Bærebø	18
Kong Frodes Hoi ved Bærebø	20

Dyre Davrefjød	Side 21
Slangerup	22
Gillesbjerg	22
Damhesten i Agersøe	23
St. Olai Kirke	24
Følger Danste	24
Esrum Sø	25
Christian den Fjerdes Børneskole	25
Viinge Kirke	26
En Trolld forlokker en Pige	26
Spøgelsets Skind	27
Krogstrup Kirke	28
Helenes Kilde	29
Tertegn ved Helenes Kilde	32
St. Olafs Kilde	32
Lars Krands	33
Skotte	34
Jldnebjerg	36
De underjordiske hente en Gjordemoder	36
Trolldene i Steensbjerg	37
Grevinge Her	37
Højbye Kirke	38
Lindormen paa Højbye Kirkegaard	38
Hr. Ebbes Døttre	39
Svend Felling i Oddsherred	40
Norvig Kirke	41
Holmerstenen	42
Kirkeklokken paa Seierøe	42
Trolldenes Udvandring af Landet	42

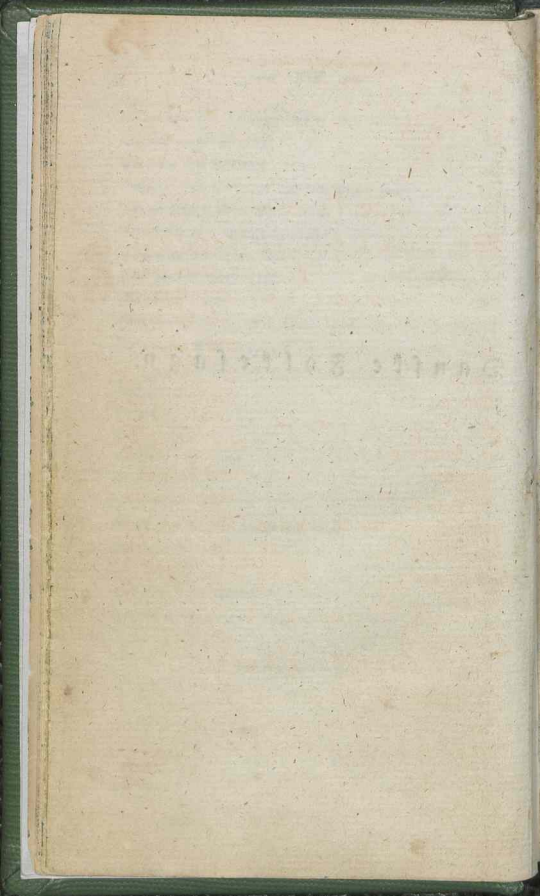
Lis Sø Side	43
Kloften i Lis Sø	45
Bliden	45
Kallundborg Kirke	45
Blaf og Sortensteen	47
Historie om en Skifting	47
Altarbageret i Nagerup	48
Soebjerg Banke	51
Bebne Kors	51
Den vilde Jæger ved Soebjerg	52
Evanen paa Gulbæg	53
Skattegravere ved Ribløse	53
Maren Bøg	54
St. Knuds Kilde	54
Altarbageret i Vigersleb Kirke	55
St. Willums Kilde	55
Beenløse	56
Lindormen paa Nisted Kirkegaard	56
Gjenfærd paa Nisted Marker	58
Kirkens Bjerg	58
Habor og Signelil	59
Om Ugudeligheds Straf	61
Blodpletterne i Bjernede Kirke	62
De to Kirketaarne	62
Brøndhøi	63
Altartavlen i Sorø Kirke	64
Maleriet i Sorø Kirke	65
Liigstenen i Sorø Kirke	65
Risshullet i Sorø Kirke	65

Erkebiskop Absalons Død	Side 66
Sibylle = Bladet	66
Tuel Gse	67
Pedersborg Kirke	71
Vyngs Almanak	71
Bododys	72
Hellig Anders	74
Hellig Anders Kirke	75
Føls = Fjeldet ved Antvorskov	76
Korset ved Antvorskov	76
Rasn og Hylbing	77
Rong Tolv	77
Kruffeborg = Kjerlingen	78
Sandbankerne ved Næstved	79
Næstveds Kamper	80
St. Merthes Kirke	80
Hellig Merthes Kammer	81
Ellerongen paa Stevns	81
Ellerongens Krigsfolk	82
Beerovnen	82
Hoierup Kirke	83
Blodpletten paa Karise Kirkemur	83
Glænø	84
Præstøe Anders	84
Else Parsbjerg	85
Jung og hans Frue	86
Dremands Frue	87
Barnemordersten	88
Trolben i Måhreb	88

Kong Valdemars Jagt	Side 89
Volmer	94
Volmers Hestefloe	94
Kong Valdemars Vandsted	95
Grøn = Sette og Phane	95
Grøn = Sette jager efter en Havfru	96
Klintefongen paa Møen	97
Pillegrim = Stenen	99
Ristestenen	101
Fanden stjæler Eulii	102
Løsshullet paa Møens Klint	103
Hsted Høi	103
Bogøe	104
Linbormen paa Bogøe	105
Hellig = Kors Kirke	106
St. Knuds Taarne i Odense	107
Knud den helliges Steen	108
Lageholm	108
Ellepigen	109
Palne = Jager	110
Kirken paa Følster	111
Hjerring	112
Gjengangeren i Ebeltoft	113
Gilliskopp	114
Havmanden	114
Linbormen ved Aarhus Domkirke	116
Rottejageren paa Alheden	117
Ellepigen ved Ebeltoft	118
Carl Pølses Gles	120

Lindormen ved Kalborg	Side 120
Overge laane VI	121
Trolbene fra Ebeltost	122
Smeden i Boeslumbye ved Karhuus	122
Om at flytte Markeskjel	123
Silbefiskeriet i Eimfjord	125
Spøgelsket ved Byen Sal	126
Den sjunkne Borg	127
Ringholm	129
Blodpletten paa Goldinghuus	129
Forbrændt Rug	130
Eimfjorden	131
Hyldemoer	132
Bæculven	133
Rissen	134
Kirkelammet	136
Hælhesten	137
Natravnen	138
Storken, Svaten og Biben	140
Turtelduen	142
Tilgift: Boldborg Dag	145
Anmærkninger	161.

Danſke Folkesagn.

G e s i o n.

Gylfe regjerede de Lande, som nu kaldes Sverrig. Om ham er det sagt, at han gav en veisfarendes Kvinde til Løn for hendes lystige Sang et Ploieland udi sit Rige, saa stort som fire Orne kunne ploie paa en Dag og Nat. Samme Kvinde var af Asernes Slægt og heed Gesion. Hun tog Orne fra Tothunhein, hvilke hun der havde avlet med en Kæmpe og spændte dem for sin Plog. Da gik Plogfuren saa dybt ned i Jorden, at Landet oprykkedes. Orerne trak dette Stykke Land ud i Havet og standsede i et Sund, hvor Gesion gjorde det fast og kaldte det Sjælland. Men der hvor Landet var blevet udploiet blev en See, hvilken endnu den Dag i Dag kjendes at have Stikkelse deraf.

~~~~~

Vor Frue Taarn.

Det hændte sig, da Frue Taarn i Aaret 1514 blev spierfat, at en Tommersvend blev uenig med sin Mester og pralede i Brede af at være vel saa dyg-

sig en Tømmersmand som han. Da lagde Mesteren, for at gjøre Striden kort, en Bjælke ud fra det Øverste af Taarnet. Tóg han derpaa en Dre i Haanden, gik ud paa den tverlagte Bjælke og hug Dren fast i Bjælkens Ende. Besoel han da Svenden, at gaae ligerviis ud og bringe Dren tilbage. Svenden tøvede vel ikke, men, da han stod ved Bjælkens Ende og vilde gribe efter Dren, syntes det ham, som om der var to Drer, hvorfor han i Angst og Forfærdelse raabte: "Mester! hvilken Dre skal det være?" Da vidste Mesteren det tilfulde, hvortil det nu havde sig med ham, og svarede: "Gud være din arme Sjæl naadig!" og i samme Stund svimlede Tømmersvenden fra Bjælken.

Nikolai Kirke.

En gammel Kone, der var forfaren i alffens Trolddom, lod sig i Aaret 1567 vie til den syvende Mand. Alt Folket strømmede samme Dag til Nikolai Kirke, for at see denne synderlige Vielse, og er det rimeligt nok, at nogle have gjort sig lystige over hendes Alderdom. Men som Konen fornem sigt, sagde hun, saa at hver Mand kunde høre det: "Jeg skal lave det saa, at I om otte

Dage skal have andet at tænke paa!" Da lagde vel saare faae Mærke til hendes Tale, men næste Søndag kom det over dem tilhobe. Thi som det var midt under Høimesse, blev det pludseligt mørkt i Kirken, og opkom der da en saadan Forvirring, at alle styrtede over hinanden ud af Kirken, uden at nogen kunde sige, hvi han tog saa ilde afsted. Nu kan man da vel vide, at Konens Tale ei heller blev forglemt. Man lagde Sag an imod hende, hvilken endtes saa, at hun som en Hæx blev brændt udenfor Kjøbenhavn.

Tordenstjolds Grav.

I Holmens Kirkemuur, paa det Sted, hvor den vender ud imod Vandet, skal der, nærved Tordenstjolds Gravsted, være en Steen, som ikke vil blive fiddende fast i Muren, men falder altid ud. — "Det er Tordenstjold," siger Almuen, "der vil komme igjen, for at slaae Svensken!" —

Kjøbenhavns Bold.

Da man engang for mange Tider siden satte Bold om Kjøbenhavn, sank den uden Dphør, og det var

fast ikke gjorligt, at faae den til at staae fast. Da toge de et lidet, uskyldigt Vigebarn, satte hende paa en Stool ved et Bord og gave hende Legetoi og Mundgodt. Og medens hun sad der og gjorde sig tilgode, opbyggede tolv Murere en Hvalving over hende, og, da den var fuldført, kastede de under Musik og klingende Spil Bolden derover. Derfor skal den nu være urykkelig!

Det oldenburgske Horn.

Da Grev Otto af Oldenburg i Aaret 990, den 20de Juli, var paa Jagt ved Dsenberg og tørstede meget, ønskede han sig en Drik Vand. Da treen en Bjergjomfru ud af Dsenberg med et kosteligt Sølvhorn i Haanden, og bød ham at drikke deraf, sigende, at naar han drak, da skulde det oldenburgske Huus tiltage i Magt og Vælde; men, dersom han ikke drak, da skulde der siden ikke findes Enighed og god Forstaaelse imellem hans Efterkommere. Men han satte ikke Liid til hendes Tale, slog Drikken over Skulderen, saa at den afbrændte Hestens Haar, hvor den faldt, og ved borte med Hornet, hvilket endnu findes og forevises paa Kunstskammeret.

En Havfru spaaer om Christian den Fjerdes Fødsel.

I Aaret 1576, om Efterhøsten, kom en gammel, eenfoldig Bonde fra Samsøe over til den almindelige Herredag, som da holdtes i Kallundborg, gav sig an til Høve og berettebe, at der nogle Gange paa Samsøe udi Marken ved Stranden, som han boede, var kommen til hannem en smuk deilig Qvindes-Person, men neden til Fødderne stikket og skabt som en Fisk, og havde alvorligen og strængeligen befalet hannem, at drage over til Kongen og lade hannem vide, at som Gud nu havde velsignet hans Dronning, saa var hun frugtsommelig med en Søn, hvilken skulde blive hans Livsarving i Danmark, ophøies til den kongelige Krone og blive en ypperlig Herre iblandt alle Konger og Førfster udi denne nordre Verden; og, efterdi at Synd og Ondskab, Drukkenskab, Ledsagtighed, Hofmod og Selvraadighed tog fast Overhaand udi hans Riger, da skulde han den høie Herre og Gud, som hannem saa velsignede, til Vre og Taksigelse saadant med al Glib og Alvorlighed affkaffe, at Gud ikke skulde med Liden sine store Belgjerninger og Pangmodighed med disstore Brede og Straf hjemføge.

Og angav samme Bonde, at endog han ofte havde sig heiligen undskyldt, at han var en fattig, blø, uforstandig og ringeanseendis Mand, og ikke kunde eller turde komme frem for saadanne Herres med saadan Tidende, hvorudover han dog maatte komme i største Ulykke og Livsfare. Da bød hun hannem være trostlig og frimodig, sigendes det var ikke hans, men vor Herres Bestilling, som han nem vel skulde bevare.

Kong Frodes Hjort.

I Christian den Fjerdes Regjeringstid fangede man i Skoven en Hjort, som havde tilhørt Kong Frode, hvilket saaes deraf, at om dens Hals hang en kostelig Guldkjæde, paa hvilken stod skrevet disse Ord: "Fred mig! Frode frebed' mig!" Samme Hjort er endnu at see paa Kunstkammeret.

Balders Brønd.

Da Balder i et Slag havde drevet Hother paa Flugten, tørstede hans Ræmpere formedelst Stridens Hede. Da befoel han dem, at grave et Hul i Jorden, og strax udvælde der Vand, hvormed

de stillede deres Tørst. Stedet kaldtes siden den Tid Balders Brønd og findes paa høire Side af Veien fra Kjøbenhavn til Roskilde.

Balders Høi.

Udenfor Byen Tune paa Roskilde Amt findes Balders Høi, i hvilken Balder skal være begravet. Carø fortæller, at da engang nogle Bønder, under Anførsel af en vis Harald, begave sig ved Midnat til Høien, for deraf at opgrave en Skat, syntes det dem, som de vare bedst ifærd med Arbeidet, at en flyllende Flod med megen Brusen styrtede ned fra Høiens Top, hvorudover de i stor Forfækkelse kastede Spaderne og søgte hver til sin Side.

Lindormene paa Lyngbye Kirkegaard.

I gamle Dage havde to Lindorme bygget Rede paa Lyngbye Kirkegaard. Men som det engang hændte sig, at de under Gudstjenesten geraadede i Strid med hinanden udenfor den søndre Kirke-dør, og derved megen Stoi og Ufærd fandt Sted, saa sprang en Soldat ud af Kirken og gik med

dragen Kaarde løs paa dem. Dog varede sig Strid
 ikkun kort; thi Lindormene besubledede ham saaledes
 med deres Gift, at han strax maatte omkomme.
 Men Folket, som var i Kirken paa samme Tid,
 forbristede sig ikke, at gaae ud af Kirkeboeren,
 fordi den ene Lindorm havde lagt sig derudenfor,
 men huggede indensfra Hul paa Muren til Nord,
 hvor Kirkeboeren nu er.

Samme Lindorm blev da liggende der paa
 Kirkegaarden til stor Meen for alle dem, der kom
 den nær, og somme fortælle endogsaa, at den en-
 gang, da der holdtes Daab i Kirken, gik ind og
 tog Barnet. Desformedelst opfødte man en Tyr
 med Mælk og Hvedebro, og, da denne var ble-
 ven saa stor og stærk, at den syntes at kunne binde
 an med Lindormen, førte de den til Kirkegaarden.
 Her opstod da en svarlig Kamp, der endtes saa,
 at Lindormen blev dræbt, men havde dog saaledes
 overstænket Tyren med sin Gift, at ei heller den
 blev tilbage.

Paa Lyngbye Kirkegaard sees endnu en Steen,
 paa hvilken er afbildet en Tyr, og siges der, at
 hin Tyr ligger begravet under denne Steen. Ili-
 gemaade sees paa selve Kirken adskillige Afbilde-
 ger, der vise hen paa sig Tildragelse.

Herlov Kirke.

Før Herlov Byesfolk selv havde faaet en Kirke, maatte de søge til Glassfare Kirke. Derover havde de megen Besværlighed og kom vel ofte i Riv med dem i Glassfare. Da bade de til Gud engang som de ginge af Kirke, at han ogsaa vilde give dem en Kirke, og det skedte da, som Sagnet gaaer, at deres Skjtspatron aabenbarede sig i Matten for en Mand, navnlig Mathias, befalende ham at grave og søge i Jorden, indtil han fandt et Staaletors, og, hvor han det fandt, der skulde han lægge Grund til Altret. Og blev det ham tillige sagt, at saafremt han ei betimeligen adløb, skulde han tabe Synet. Da grov Mathias i Jorden, fandt et Staaletors og byggede paa samme Sted et Altar og lod siden Dyrigheden fuldføre Bygningen.

Roeskilde Domkirke.

Roeskilde Domkirke er bygget før Syndflodens Tid. Derfor staaer den ogsaa nu saa sumptigt, at Skoleborengene i mange Tider har maattet synge i Kirken to Gange om Dagen; thi ellers vilde den ufeilbarligen synke.

Biskop Wilhelms Godspoer.

I Kirkedøren paa søndre Side af Roeskilde Doms Kirke sees endnu i Dorstenen det Sted, hvor Biskop Wilhelm i Harne satte sin Fod, da han standsede Svend Estridsen ved Indtrædelsen i Kirken og lyfte ham i Kirkens Bann, fordi Kongen havde vanhelliget Kirken ved uretfærdigt Blod.

Biskop Wilhelms Død og Begravelse.

Da Biskop Wilhelm af Roeskild havde faaet Brev og Bud, at hans Herre og Konge, Svend, med det Tilnavn Estridsen, var i sin høie Alderdom død i Sylland, lavede han sig til at fare Kongens Liig imøde. Men forinden gik han ind i Trinitatis-Kirken i Roeskilde, kaldte Graverne til sig, befalendes, at de først skulde grave en Grav til Kongen, og dernæst en til ham selv; thi han føelte det som forvist, at han nu skulde følge sin elskede Herre. Da steg han i en Karm og drog Kongens Liig imøde, men der han kom til Topshøge Skov og saa i samme to særdeles høie Træer, befoel han Svendene at omhugge disse og deraf bringe en Liigkiste istand. Menende, at samme Kiste var af

Biskoppen bestemt til Kongens Liig, efterkom Svendene hans Befalning, og i saadan Tro førte de Kisten bag efter paa en Vogn. Men, da de vare komne udenfor Skoven, og Biskop Wilhelm mærkede, at man nærmede sig med Kongens Liig, befalede han Rjoresvenden at holde stille, steg derpaa ud af Karmen og bredte sin Kappe paa Jorden, faldt paa sine Knæ og bad til Gud om Fred og en salig Hjemfart. Og, da nu Svendene, som stode hos, længe havde undret sig, at Biskoppen blev liggende paa sit Ansigt, løftede de hans Hoved og saae, at han var henkaldet. De lagde da hans Liig i Kisten og førte det tilbage til Roeskilde, og, som han selv havde forudsagt det, saa blev og hans Liig baaret foran Kongens og begravet i Choret paa det Sted, hvor han selv havde udseet sig en Grav.

Da siden Biskop Svend Norbakke vilde bygge Kirken af hugne Steen, kom alt istand indtil Choret. Men efterdi Biskop Wilhelms Begravelse der optog alt for stor Plads, lod han Begravelsen flytte. Da kom ved Mattetid en Mand, iført Præsteklæder, til Chordeggen, som laae og sov, og besøgte ham at hilse Biskop Svend, at han skulde dog have ladet sig nøie med den Væe at fuldføre Kirens Bygning og ei stille Biskoppens Been fra Kon-

gens; søiede dertil, at, dersom ei Biskop Svend førte sit Levnet saa gudeligt, som han førte det, saa skulde det hævnnes paa ham selv, men nu skulde det hævnnes paa den Bygning, han havde ladet opføre. I samme Stund stødte han til Muren med sin Stav, saa at den hele Pille styrte sammen. Chordegneen vaagne af sin Drøm, saae at Pillen var omstyrtet og fandt sig liggende mellem Gruset, uden dog at have lidt nogen Skade derved. Da dette berettes Biskop Svend, gav denne til Svar, at det var ei at undre paa, at Biskop Vilhelm var saa hastig og stræng efter sin Død, efterdi han havde været saa, medens han levede.

I lang Tid stod Graven urørt, indtil Biskop Aften døde. Da troede man, at det var den hæderligste Plads hos Biskop Vilhelm, og til den Ende forenede sig Chordegneen Herman med Skoleholder Arnfast og Provst Isaac. Disse tre endede Graven og fandt, ved at gjennemse den, Biskop Vilhelms Kaafe, hvilken udbredte en saa sød og deilig Lugt, at de deraf sluttede, at Biskoppen maatte nu være salig i Himlen. Samme Lugt var tillige saa stærk, at de i tre Dage ikke kunde fordrive den fra Tingrene, som havde vedrørt Kaaften. Men, da de henkastede hans Been uden Verbødighed, finge de og, hver for sig, Straf.

Ehrovogteren Herman fik Rosen i Næsen og døde deraf forinden tre Dage vare forløbne. Skoleholderen, som, ved at ville raade Bod paa en tiltagende Mæthed i Lemmerne, forsaae sig i Drik, blev saa elendig, at han udspyede sin Lever, og bekjendte nu for Biskop Absolon, som besøgte ham, at han leed alt dette formedelst hiin Synd, gav sig i Kloster og døde tre Maaneder efter. Provst Isaac, som saae, hvorlunde de to vare blevene straffede, folgte alt sit Guds og stiftede St. Marice Kloster i Roeskilde, men døde desuagtet af en tærende Sygdom.

Fandens Fingre.

Fanden var engang paa store Bededag i Roeskilde; men, som man ved Høitiden begyndte pludseligen med Klokkeringen, blev han derover saa forstrækket, at han over Hals og Hoved styrte ud af Byen. Da han saalunde kom farendes over Grøvt og Gærde, snublede og faldt han saa lang som han var tvers over Veien, der fører til Kongens Kirke, og seer man endnu paa samme Sted i Gærdet Spoer af hans fem Fingre i en vældig Steen, hvor han satte Haanden i Faldet.

Søren Olsens Datter.

I den nordre Gang ved Choret i Roeskilde Doms Kirke sees paa Gulvet en Liigsteen, paa hvilken er udhugget en Beenrød, om hvis Hals en Slange vikler sig. Desangaaende fortælles, at en Kansnik, navnlig Søren Olsen, gav sin Datter en Sum Penge, da han var i Begreb med at reise ud af Landet, befalende, at hun, saafremt han døde, skulde udsætte samme til Bedste for de Fattige. Men, da Datteren fik Bud om Faderens Død, gjorde hun ei Brug af Pengene efter hans Villie; kjøbte sig derimod en kostbar Guldkjæde og lagde den om sin Hals, men i samme Stund forvandledes Halskjæden til en Slange, hvilken uophørligen klyngede sig til hende og fortærede alt, hvad hun førte til Munden, saa at hun omsider omkom af Sult og begroves her under Stenen.

Evensken i Roeskilde.

Da Evensken var i Roeskilde og vilde gaae mod Kjøbenhavn, stod han ved en vældig Steen og sagde: "Saa vist skal jeg tage Kjøbenhavn, som jeg kan sprænge denne Steen her!" — Lod han da den ene Kile efter den anden drive ind i Stenen

for at fløve den; men kunde dog ikke oversfare det, og fik han ikke heller dengang Kjøbenhavn. Samme Steen med fire inddrevne Jernkiler skal endnu findes i et Gjerde i Roeskilde.

Havtrollden i Isesfjord.

I forlums Tid boede en Trolld i Isesfjord og havde den Skik, at standse alle de Skibe, der løb ind i Fjorden, og fordre en Mand af hvert. Man havde alt længe lidt denne Nød, da det blev vitterligt, at denne Trollds Magt ikke vilde tage Ende, før man viste ham Hovedet af Pave Lucius, som var halshugget i Rom. Der blev altsaa strax sendt et Munkchor til Rom, for at hente dette Hoved, og da Skibet vendte tilbage og vilde løbe ind i Fjorden, viste Trollden sig atter. Men strax holdt man Hovedet ud, og da Trollden fik dette at see, omskabte han sig til en Klippe. I Roeskildes Domkirke sees adskillige Afbildninger, der henvise til dette Sagn.

Thyres Hul i Borreveile Skov.

Læt ved en Arm af Issesjorð gaaer Veien igjennem Borreveile Skov, hvor man endnu seer det saakaldte Thyres Hul. Denne Thyre Boløse var en gammel Røvertkjerling, der ved sin ældste Søn var Moder til elleve andre. Disse tolv Røvere havde deres Dphold under Jorden, og ved nogle Snore, der vare spændte over Veien, og hvori Klokke vare hæstede, underrettedes de, saasnart Reisende kom igjennem Skoven. Sædvanlig sad da Thyre Boløse ved Indgangen og smøgede af en kort Kridtpibe; undertiden gik hun omkring i Skoven, og naar hun mødte Nogen, pleiede hun at tiltale dem saaledes: "Man siger rigtignok, at der er Røvere her i denne Skov, men det er Fanden gale mig Løgn!" Engang kom hun saaledes til en Karl, som gik og slog Stød op af Jorden, og spurgte ham: "Kan du slaae Ild til min Pibe?" Endskjøndt han kjendte hende, tabte han ikke Modet, men lovede det, og hun satte sig nu roligere ned paa Støddet. Men som hun der sad ganske tryk, tog han Jernvækken og drev den med eet Slag igjennem hendes Klæder ned i Jorden, saa at hun sad fast. Hurtig tog hun da en Pibe frem, for at give Sønnenne Teg, men Karlen

bandt hendes Hænder, flyndte sig til Lindholm, og kom tilbage med endeel Bønder, som vare væbnede med Høethve. De sloge da en Kreds om Indgangen, og Karlen tog Piben og begyndte at pibe, hvorpaa alle tolv Sønner, een efter anden, listede sig ud og blev fangen ført til Roeskilde. Hulen gjennemføgtes, og der fandtes fem og tyve Læs rovede Koster. Thyre og de elleve Sønner bleve dømt fra Livet; den Tolvte, som kun var femten Aar gammel, benaadedes; men, da han haardnakket paa stod, at han vilde døe med de Andre, stilledes de alle tilsammen i Borreveile Skov, lige udenfor Thyres Hul. Almuen fortæller, at det ofte hænder sig, naar Nogen ved Nattetid kjører forbi Hullet, at Hestene pludseligen komme i stærk Sveed og mægte neppe at trække Vognen forbi. En Bondemand, som ved saadant Tilfælde stod ned af Vognen og kigede igjennem den venstre Grime, saae, at han havde Thyre Bøløse og de tolv Sønner bag paa Vognen. Der var da intet andet for, end han maatte tage det ene Baghjul af og lægge det op i Vognen; thi derved blive alle saadanne Gjenfærd nødte til, løbende at følge under Vognen for at holde Åren i Beiret.

B æ r e b r o .

Paa Roeskilde Amt ved Kirkebyen Jyllinge ligger Bærebros. Vel er den nu af Træ og ringe at see til, men har dog i fordums Tid været bygget af vældige Graasteen, hvilke nu ere sjunkne i Kjøret. Samme Bro var ei bygget af Menneskehaand, men der fortælles synderlige Tildragelser om dens Lægning. Det skedte nemlig i de catholske Tider, da endnu Ganden var i Præsternes Bold, at en fattig Huusmand skulde bære ham i en rund Kiste fra Jyllinge til Præsten i Ølstykke. Samme Bondemand, som ikke havde Tanke om, at han bar Ganden under Armen, satte sig ved det Kjøer, hvor nu Bærebros ligger, og, som han der sad og gjorde sig allehaande Forestillinger, om hvad der vel monne være i Kisten, begyndte han lidt efter lidt at løsne Baandene og tog omsider Laaget af. Da foer Ganden ud i samme Stund, begyndte at banke den fattige Huusmands Ryg og raabte uophørlig paa sin Lybde: "Was soll ich machen? Hvad skal jeg gjøre?" Bonden som herved var bleven saare ilde overrasket, vidste i første Stund ei at svare dertil, men omsider, da Ganden vedblev at slaae og at spørge, gav han til Svar: "Her skal du lægge en Bro, saa at

jeg og hver Mand kan fare derover!" Og neppe havde han dette udtalt, før Fanden med alle sine Smaadjævla hentede Steen for Steen og lagde Bro over Kjæret. Da nu Arbeidet var til Ende, tog atter Fanden ilde affted paa Bondens Ryg og raabte som tilforn: "Was soll ich machen? Hvad skal jeg gjøre?" Da betænkte Bonden sig ei længe, men meente at give ham et Stykke Arbeid, som skulde skaffe ham nok at bestille og svarede da som saa: "Her skal du samle al den Hestemøg, som findes i alle danske Riger og Stater!" og neppe havde han dette sagt, før der kom Dyrge over Dyrge og blev deraf en Høi, som endnu kaldes Frutebjerg. Nu meente Bonden, at det vel var det bedste, at faae Fanden i Vesten igjen, da han svarligen frygtede for, at Præsten ellers skulde lade ilde med ham; men Fanden loed som om endnu intet var gjort, bankede paa Bonden og raabte: "Was soll ich machen? Hvad skal jeg gjøre?"

Δὲ γερακιδεὶς αὖν ομνυδὲς ἰσχυρὸς Νοεὶδ οὐ Τρηνυσελ, αὐτὸν αὖν λόδ Εὐν σφυγε οὐ Φικ δὲ οὐενικισβὲς εἰ γοδτ Ινδφάλλδ.

"Hør!" sagde han, idet han slog Fanden paa Skulderen, "kan du opjage mig den, saa skal du være min Mester, men kan du ikke det, saa skal du krybe i Vesten igjen!" Da Tiden syntes saare kostbar, faldt Fanden hurtig til-

føle og løb igjennem syv Kirkesogne; men, da han kom tilbage, havde han kun en syvende Part, hvortil Bonden svarede: "Naar du ikke bringer den heel og holden, saa skal du i Væffen igjen!" Fanden maatte da finde sig deri, gjorde sig lille og krob i Væffen. Bonden blev derover sjæleglad og bragte Væffen til Præsten i Distrikte, hvorfra den Tid efter anden sendtes videre omkring i Landet.

Kong Frodes Høi ved Bærebros.

Kong Frode vilde affkaffe alt Tyverie i Danmark. Derfor ophængte han et kosteligt Armbaand paa alfare Bei i Jylland og satte stor Straf for den, som borttog det. Desuagtet forlokkede en Troldqvind sin Søn, at han skulde bortstjæle det, lovende ham, at ville staae bi med Trolddomskunster. Da satte Kong Frode efter Tyven, men Troldqvinden omskabte sig selv til en Havkoe og sin Søn til en Havkalv, og gik de da og græssede ved Bærebros. Der nu Kongen var kommen over til Sjælland og i sin Karm kjørte forbi Bærebros, undredes han storligen ved at see disse sælsomme Dyr græsse over Marken. Steg han da ud og gik til Havkoen for at see den end bedre; men som han

lagde Haand paa den, rendte den ham et Horn i Livet, hvoraf han heel ynkeligen kom af Dage. Da begrove hans Kæmper ham omsider ved Bærebros, og vises hans Hoi paa samme Sted. Samme Hoi har i sig store Skatte og er een af de rigeste i hele Landet. Omkring Kongens Hals hænger en Guldkjæde saa lang, at dens anden Ende holder fast om Kongens Taale. — Da siden efter Dronningen kom til Stedet og erfarede, hvad der var hendes Husbond vederfaret, blev hun derover saa bedrøvet, at hendes Gudsboer nedtrykkedes i en stor Steen, hvorpaa hun traad. Samme Steen kaldes derfor endnu Dronningestenen, og har den endnu grandgiveligt Mærke af hendes Bedrøvelse.

Dyre Dævrefjeb.

Paa Jyllinge Mark ved Bærebros kom en Mand for Skade til at slaæ en anden ihjel, hvorpaa han nedgrov den Slagne og begav sig som flyndeligst ud af Landet. Men, da syv Aar vare hengangne, meente han, at hans Misgjerning vel nu var forglemt og vendte trostlig tilbage til sin Fædrenejord. Da gik han just en Dag og slog Sæd ved Bærebros paa det Sted, hvor han havde ned-

gravet og skjult sin Ugjerning. Men, som han meiede paa det bedste, hug han Leen i et Been, hvilket strax begyndte at bløde ved Slaget. Da saae man snart, at det med ham var syndværdt og satte derfor syv Karle efter ham. Men han hug med sin Lee den ene ned efter den anden, og, da han havde hugget den syvende, satte han modig Leen til Jorden og sagde: "Nu skal dette Sted heide Dyrre Dævretid!" Thi det tildrog sig nemlig paa Dævretid, og findes endnu paa samme Sted syv Høie, i hvilke de Slagne ligge begravne.

S l a n g e r u p.

I Slangerup er Kong Frode bleven kristnet. Skjendt denne Bye nu synes heel uanseelig, har den dog i sin Tid været en stor og herlig Kjøbstad. Dengang stod skrevet over Byeporten: "Forbandet den, som gjør denne Bye til en Bondebye!"

G i l l e s b j e r g.

I Omegnen af Hirschholm, paa Høsterkjøb Mark, ligge to Høie, Mangelbjerg og Gillesbjerg, hvilke begge siges, at være beboede af Trolfsfolk. Imod

Høitiderne hører man derudi en bestandig Larm, ligesom af Kobberkjedler eller store Rister, der lukkes op og slaaes i, og undertiden ogsaa Musik. En fattig Huusmand, som engang havde arbeidet paa Gillesbjerg, lagde sig ved Middagstid til Hvile. Da stod pludseligen for hans Nafsyn en deilig Jomfru, som vinkede ad ham og havde et Guldbæger i Haanden. Men da Bonden frøgte sig og gjorde Kors for sig, maatte hun vende sig om, og nu saae Manden, idet hun forlod ham, at hun bagtil var huul som et Deigtrug.

Damhesten i Agersøe.

Engang løb nogle Bønderbørn fra samme Eng og legede ved Agersøe, da pludseligen en lang, hvid Damhest skød sig op af Vandet og tumlede sig paa Marken. Drengene løbe til for at see den, og een af dem satte sig endog op paa dens Ryg. Men i samme Dieblik vilde Hesten styrte sig med ham ud i Søen, da Drengen tillykke, fuld af Forundring raabte:

Herre Jesu Kors!

Nu saae jeg aldrig større Kors!

og strax var den forsvundet under ham.

St. Olai Kirke.

I St. Olai Kirke i Helsingør hørtes om Natten før Reformationen indførtes, en spæd Stemme, ret som af et Barn, at affynge Psalmen: "Nu er os Gud miskundelig!"

Holger Danske.

I mangfoldige Tider hørtes nu og da Baabengn under Kronborg Fæstning. Ingen vidste noget derom at sige, og i det ganske Land var ikke Een, som fordristede sig at stige ned gennem de underste Gange. Da blev det Vilkaar givet en Slave, som havde forbrudt sit Liv, at han skulde være fri og have sin Skyld eftergivet, om han, ved at nedstige saa dybt som Gangen førte, kunde bringe Beretning, om hvad han der forefandt. Da kom han omsider til en stor Jerndør, som af sig selv aabnedes, idet han bankede derpaa; og nu saae han foran sig en dyb Hvælving. Midt under Loftet hang en næsten udbrændt Lampe, og nedenunder stod et mægtigt stort Steenbord, omkring hvilket staaflædte Kæmper sadde nedboiede og hvilede deres Hoveder paa korslagte Arme. Da reiste den sig op, der sad ved Bordenden. Det var Holger

Danske. Men i det han løftede Hovedet fra Armen, brast Steenbordet heeltiggennem; thi hans Skjæg var ivoret. "Ræk mig din Haand!" sagde han til Slaven; men denne vovede ikke at give ham Haanden, rakte ham derfor en Jernstang, hvilken Holger knugede saa, at det blev kjendeligt deri. Endeligen slap han den med de Ord: "Nu! det glæder mig, at der dog endnu er Mænd i Danmark!"

C e r u m S ø e.

Cerum Søe var tilforn den deiligste Engbund. Men, som engang Høstfolkene gik der og arbejdede, hørte de en Røst, som sagde:

Staaer op at læse!

Esse begynder at blæse!

Da skyndte Folket sig fra Arbeidet, og strax skyllede Søen frem. De, som havde agtet hin Røst ringe, omkom i Vandet.

Christian den Fjerdes Børneskoe.

Ved Indgangen til Fredriksborg Slot findes over hele Portbuen Spoer af Børneskoe. Disse lob Christian den Fjerde afbilde, dengang da han havde

fuldendt Slottets Bygning, for derved at vise nogle Adelsmænd, der havde meent, at sligt Foretagende maatte tilskrives Kongens Ungdom, at han havde traadt sine Børneskoe.

Lynge Kirke.

I Kollerød paa Fredriksborg Amt boede engang en fornem Frue. Hun søgte til Ugelse Kirke og havde den Skik altid at tage sin Hund med sig. Til samme Kirke søgte Junkeren paa Borre Slot, men pleiede ligerviis at komme til Kirken med sine Jagthunde. Engang hændte det, at Fruens Hund blev bidt af een af Junkerens Jagthunde, hvorover Fruen blev saa utilfreds, at hun for at undgaae Junkerens Hunde, maatte lade bygge Kirken i Lynge. Desaaarsag sees endnu i Lynge Kirke-muur Afbildningen af Fruens Hund.

En Trolld forloffer en Pige.

Da der engang var Gilde og Gjestereren i Lynge, traf det sig saa, at en Pige af Byen forelskede sig i en fremmed Person, om hvilken man hverken vidste, hvo han var, eller hvorfra han vel

maatte være kommen. Han gav Pigen en Dans efter en anden, sagde hende midlertid gode Ord og forlokkede hende til at følge med sig, da Gildet var forbi. Men efterdi hun ei havde god Tro til ham, tog hun hemmeligen Avner med sig, hvilke hun strøede paa Veien, altsom hun gik, for at blive Veien vis. Da kom de omsider til en Hvi, og, da han gik derind og vilde, at hun skulde følge med, saa hun nu, at hun havde givet sin Tro til en Trolld, og skyndte sig tilbage og forvildedes ei, eftersom hun fulgte Avnerne, som vare spredte paa Veien.

Spøgelsets Skind.

I Niede paa Fredriksborg Amt gik en Tid et Spøgelse hver Nat en vis Wei igjennem Byen. Da dette var bleven vitterlig imellem Byefolkene, fik nogle Karle stor Begjær efter at see sligt. Derfor krøb de i Forveien op paa Næsen af et Huus, som staaer ved hin Wei, og sad der ventende indtil Spøgelsset monne komme. Men, da den Karl, som sad yderst paa Gavlen, var mørkerød, blev han saa forfækket, da han fik Spøgelsset at see, at han faldt ned og afstedkom derved megen

Uro, saa at Spøgelseset foer ud af sit Skind og forsvandt. Men, da det gryede ad Morgen, saae man Skindet endnu paa Veien, og, da Solen begyndte at skinne derpaa, krympede det sig sammen og krob altid videre og videre ind under Skyggen. Saaledes laae det der den hele Dag, men ved den følgende Nat var det forsvundet.

Krogstrup Kirke.

Dengang da man var ifærd med at bygge Krogstrup Kirke i Horns Herred, kom en gammel graa-Hjægget Mand til Arbeiderne og spurgte: "Hvad bygges her?" En Kirke! svarede de. Da tog atter den gamle Mand Ordet og sagde: "Saa spænd to Stude for en Vogn og lad dem trække den, hvor somhelst de ville. Men, hvor I imorgen finde Vognen, der skal I bygge Kirken!" Da gjorde de, som han dem havde befaleet, og er dette Mærke i, at Krogstrup Kirke ligger paa aaben Mark.

Helenes Kilde.

I.

Der boede i Evertig en hellig Kvinde ved Navn Helene. Hun levede adskilt fra Menneffene i Skoven og forte Dag for Dag et gudeligt Levnet. Men i sin Eensomhed blev hun overfaldet af Misgjerningsmænd, dræbt og kastet i Havet. Da modtog en stor Steen hendes Liig og seilede med hende over til Sjælland hen under den høie Brink. Men da hun der blev funden liggende paa Stranden, var det ikke muligt formedelst Skraaningene, at bringe hendes Liig op paa Landet. Da skedte det Terteign formedelst hendes Hellighed, at Alinten brast, saa at man kunde føre hende op paa Marken gjennem den Klost, som endnu sees. Men paa det Sted, hvor man først satte Liget, fremsprang en Kilde af Jorden, som den Dag i Dag har hendes Navn. Liget blev lagt i Skriin og fort til Tiisvilde Kirkegaard, men da Bærerne underveis brugte uæderlige Ord, blev Baaren saatung, at de ei mægtede at drage den fra Stedet, og sank den da dybt ned i Jorden. Dette Sted kaldes Helenes Grav, og to store Stene ligge paa samme. Og sees endnu i Stranden den Steen, paa hvilken hun seilede til Sjælland, og i samme

Steen kjendes Spoer af hendes Haar, Hænder og Fødder.

II.

Helene var en skaansk Princeesse og meget berømt for sin Deilighed. I hende forelskede sig en Konge, og, da han ei kunde vinde hendes Kjerlighed, vilde han bruge Vold imod hende. Men hun foer flygtende og fortvivlet gjennem hele Landet og Kongen forfulgte hende indtil den høie Strandbred. Men, da han her vilde gribe hende, styrtede hun sig ud i Havet. Dog omkom hun ikke. En stor Steen hævede sig fra Havbunden og tog imod hende, og paa denne Steen seilede hun til Sjælland. Men paa det Sted, hvor hun først satte Foden, da hun traad i Land, fremsprang den Kilde, som har hendes Navn, og boede hun længe der i Egnen og besøgtes som en hellig Kvinde.

III.

Tre hellige Søstre skulde tilsammen seile over Havet, men de omkom paa Veien og Vølgerne afbildte deres Liig til tre forskjellige Sider. Det første hed Helene. Hendes Liig kom til Tiisvilde By, hvor en Kilde udsprang af hendes Grav. Den anden hed Karen. Hendes Liig kom til Landet paa det Sted i Oddsherred, hvor man nu vi

fer St. Karens Kilde. Den tredie Søster kom ligeledes til Landet og udsprang der ligerviis en Kilde af hendes Grav.

Helenes Kilde findes paa Tiisvilde Mark ved Stranden. Selv fra den sydligste Deel af Sjælland gjøres ved St. Hansdagstider Balsfarter med Syge og Værkbrudne, for at de her kunde gjenvinde Karskhed. De drikke af Vældet, vaske sig med Vandet, og overnatte paa Helenes Grav. Og naar de drage bort, offre de i Kildeblokken, og tage Jord under de Stene, der ligge paa Graven, og bærer dette i en liden Pose. De Helsbrede, som komme derhen paa Krykker, plante disse ved Kilden, til Tegn paa, at de have dem ikke længer behov; og endnu sees rundt omkring en stor Mængde Trækors, behængte med Klude, som til Minde om, at Mange ere blevene helbrede.

Kilden bestaaer egentligen af tre Væld, der opfanges i Vandkister, af hvilke de to endnu bestandigen ere fulde, men den tredie derimod skal næsten være standset. Om dette fortæller en Anonymus i sin haandskrevne Beretning, at en Person, som havde "laboreret morbo gallico," ene

gang satte Fodderne deri, og siden den Tid steg Vandet aldrig saa høit, at det kunde komme til Risten og faae Aflob.

Jertegn ved Helenes Kilde.

En fattig, blind Mand kom engang til Hr. Jens, Præsten i Helsing, og bad om en Almisse, at han kunde bringe Offer; thi han vilde gaae til Helene Kilde, for at blive hjulpen for sin Blindhed. Da sagde Præsten: Der har du to Skilling at offre for dig selv; men jeg har en blind Hest; her har du endnu to Skilling at offre, for at ogsaa den kan faae sit Syn igjen. Da taug den blinde Mand, og gik hen og lagde de fire Skilling i Kildeblokken. Og da skedte det, at baade Manden og Hesten bleve seende, men Præsten tabte sit Syn, fordi han havde spottet derover.

St. Olafs Kilde.

I den høie Banke mod Stranden i Horns Herred paa Skullelov Byemark boede en Troldkjerling. Men engang som den hellige Olaf kom seilende der forbi, raabte hun ud til ham:

St. Olaf med dit røde Skjæg!

Du seiler for nær ved min Kjalbervæg!

Da blev St. Olaf vred i Hu og som han har den
Sædvane, at seile selv gennem Klipperne, saa
dreiede han nu Skuden og seilede mod Fjeldet idet
han raabte til Gjensvar:

Hør du Kjerling med Rok og med Teen!

Her skal du sidde og blive en Steen!

Og som han havde dette udtalt, brast Fjeldet og
Troldekjerlingen, som kom til Synne i Bruddet,
blev omflabt til Steen og sees der endnu paa den
østre Fjeldvæg, siddende med Rok og med Teen;
men i den modsatte Fjeldvæg udsprang den Kilde,
som endnu kaldes St. Olaf Kilde.

Lars Krands.

Ved Sonnerup i Oddsherred findes Sonnerup
Kas, en Række af syv Bakker. Een af disse
kalder Krandsbakke, efter Trollden, Lars Krands,
som er velbekjendt der i Egnen. Da engang en
Gaardmand havde gjort ham noget imod, blev
han vred, gik ned til Stranden, fyldte sin Hands-
ke med Sand og bar den tilbage til Bondens
Gaard, hvor han rystede den ud, saa at Gaarden

Skjultes under Sandet og af de fem Fingerhuller i
Hansken, blev de fem Bakker i Sonnerup Aas.

Det hænder sig ofte, især i taaget Veir, at
Bønderne see Lars Krands spadserer med andet
Trolbpaak fra Sonnerup og ned paa Klinten, og,
staaer Sæden endnu paa Marken, da seer man
kjendeligen hans Gangstri derigjennem.

S k o t t e.

Ved Gudmandstrup i Oddsherred findes en Hoi,
kaldet Hjulehoi. De Bjergfolk, som boe i denne
Hoi, ere velbekjendte i Byerne deromkring, og
glemmer nogen at gjøre Kors paa sin Oltønde, da
liste sig Troldene fra Hjulehoi did for at stjæle Bl.
En Aften silde kom en Bønde forbi Høien og saae,
at den stod paa røde Pæle, og neden under var
Musik og Dands og et kosteligt Trolbgilde. Da
blev Bøndemanden staaende for at see til deres Ly-
stighed; men, som han bedst stod og undrede sig
derover, standsede Dandsen, og Musikken hørte
op; og mellem megen Jamren hørte han en Trolb
raabe: "Skotte er falden i Jlden! Kom og hjælp
ham op!" Høien sank og den hele Lystighed tog
Ende.

Imidlertid var Bondekonen ene hjemme, og medens hun sad og spandt sin Blaar, havde hun ei mærket, at en Trolde var krogen ind af Vinduet i det næste Kammer og stod ved Altonden og tappede i sin Kobberkjedel. Døren stod aaben og Trolde gav neie Agt paa Konen. Da traad Manden ind i Stuen, heel underlig tilmode, formedelsst det, han havde seet og hørt. "Naa, Moer!" begyndte han, "nu skal jeg fortælle dig, hvad der er hændet mig!" Trolde gav neie Agt. "Som jeg kom forbi Hjulehøi," vedblev Manden, "saae jeg der et stort Troldegilde; men, som det nu var paa det bedste, raabte de derinde i Heien: Skotte er falden i Ilde! Kom og hjælp ham op!" Ved at høre sligt, blev Trolde, som stod ved Altonden, saa forfærdet, at han lod Tappen løbe, Kjeden med Ollet falde til Jorden, og styndte sig paa det snarligste ud af Vinduet. Ved slig Larm mærkede Folkene vel, hvorlunde det havde sig derinde, og, da de siden fandt Kobberkjeden, toge de den for det spildte Ol, og har samme Kjedel, som der fortælles, været længe at see deromkring i Byerne.

Ildnebjerg.

I Steenvangen paa Høibye Mark, skal, efter gamle Folks Beretning, Trolbene, medens de endnu vare i Landet, have havt deres Gang fra Ildnebjerg ned til Gudmanstrup. Ofte har det ogsaa tilbraget sig, at eenfoldige Bondemænd paa dette Sted have mødt høie Mænd i lange sorte Klæder og daarligen tilsøst dem og sagt: God Aften! Men fik de da ei heller andet Svar, end at Trolbene skyndte sig dem forbi, idet de sagde: Mi! mi! mi! mi! —

De Underjordiske hente en Gjordemoder.

En Nat kom en Trolld til en Gjordemoder i Bingsberg i Oddsherred og begjærede, at hun skulde følge med ham ned i Høvehøi, for at hjælpe hans Frue. Da maatte hun vel følge med ham ned under Jorden, men lød dog derved ei nogen Skade. Men, da hun siden efter fortalte, hvad hun havde seet der i Høien, mistede hun Synet.

Troldene i Steensbjerg.

Paa Duroe ved Jægerspris ligger en stor Høi, kaldet Steensbjerg. At i samme er Underjordiske, kjendes aabenbare deraf, at man saare tidt hører Larm inde i Bjerget, ret ligesom om store Kister lukkedes op og i. Desforuden har man ogsaa mærket i Byerne deromkring, at Bjergtrolde har den Skik at hente Levnetsmidler af Bøndernes Gædebure. Engang da Niels Jensen, som boede tæt ved Høien, havde mærket, at de toge vel hart til hans Forraadskammer, laasede han Døren, gennem hvilken de havde Færse. Men det varede kun stakket Tid, saa var hans Datter stokblind, og fik ei heller sit Syn igjen, før hendes Fader tog Laasen fra Døren.

Grevinge Hæx.

Ved Grevinge i Ødssherred boede en Hæx, som havde en Salve, og, naar hun havde smurt sig med den, kunde hun gjøre sig til en Hare. Da løb hun om i Skoven og gjækkede dem, der jog efter hende; thi hun var usaarlig baade for Skud og for Slag. Naar hun smurte sig, pleiede hun at sige: "Smør mig lidt! Smør mig lidt! Smør-

gen skal jeg løbe for Generalens Hunde!" Men denne Generals Tjener belurede hende engang, og, da han havde seet, hvor Salven stod, smurte han sig selv og gjorde sig til en Hund og fangede saaledes Grevinge Her.

Høibye Kirke.

Høibye Kirke ligger i Oddsherred, og ei langt fra den findes en Banke, kaldet Kirkeaa. Paa denne Høi skulde Høibye Kirke fra Begyndelsen af være bygget. Der var alt lagt Grund og Bjælkerne laae der tilhuggede; men Troldsfolket, som boede i Høien, havde meget derimod, nedrev hver Nat, hvad der var bygget om Dagen, og flyttede Tommeret hen paa det Sted, hvor Kirken nu staaer. Omfider saae man, at herved var ei andet at gjøre, end at flytte Kirken efter Bjergfolkets Tykke, og, da man havde gjort det, gik Arbeidet flinkt fra Haande.

Lindormen paa Høibye Kirkegaard.

I fordums Tid har Kirkedøren paa denne Kirke efter Skik og Vedtægt været paa Kirkens søndre Side, men en Lindorm, som vilde forbyde Folket

at gaae i Kirke, lagde sig for Indgangen. Da brød man den nordre Muur, og blev Kirkeboren siden den Tid paa denne Side. Vel gjorde man Forsøg at faae hin Lindorm af Dage, men i mange Aar var det forgjæves. Omfider opfødte man en Tyrekalb og gav den ei andet end Mælk og Hvedebrød, saa at den derved inden faae Aar blev en vældig Tyr. Da slap man den løs paa Kirkegaarden, og strax gav den sig i Kamp med Drmen. Der stod en vældig Strid og vanskelig for Tyren at bestaae, thi Lindormen slog med sin Hale, saa at den endog kløvede en stor Steen, som endnu ligger, deelt i to, paa Kirkegaarden. Dog stangede den omfider Lindormen tilbøde, men var da saa overstænket af Giften, at Mænd maatte gaae op i Kirketaarnet og derfra skyde den med Bøffer.

Hr. Ebbes Døttre.

I Oddsherred boede Hr. Ebbe af Burø, og endnu seer man der Levninger af hans Borg. Da han engang var paa en Reise til Island, fædte det, at hans to Døttre, Trunde og Signild, bleve skjændede af Brodrene Bonde og Skammel. Men Tulenat stode begge Pigerne op, hvæssede deres

Knive og ginge til Høibye Kirke og hørte Messen. Derpaa da Folket gik til Alteret for at bringe Offer, stak Signild Bonde med sin Kniv, men ved Baabehuset traf Trunde Skammel. Over sliq Ufærd kom Kirken i Bann i syv Aar, og midlertid holdtes Gudstjenesten paa Elnebjerg, hvor man byggede et Kapel, deels ogsaa paa Kirkeaa, hvor man satte tvende Kors, og var det formedelst diffes Hellighed, at hver, som gik derforbi, skulde faste en Steen dertil. Ved sliq Sædvane ere de to store Steendyffer, som endnu sees, Tid efter anden blevene samlede, og det er vel ei meget meer end Mands Minde siden det ene Kors endnu stod der mellem Stenene. Medens de syv Straffear gik over, gjorde begge Søstrene Bod i Jomfruborg, af hvilken man endnu kjender Spoer ved Borrevangs Hestehauge. — I Høibye Kirke skal endnu sees Trundes og Signilds Billeder.

Evend Følling i Oddsherred.

Ved Byen Steenstrup findes en Høi, kaldet Høibjerg. Paa denne pleiede den drabelige Evend Følling at sidde, naar han vaskede sine Hænder og Fødder i Sønderstrand, som er omtrent en halv

Gjerdingvei derfra. I Holmstrup togte Bønderne Mad til ham og bragte ham den i store Bryggerskjedler. Da han omsider døde, blev han begravet i Dalhøi mellem Loms og Holmstrup.

K ø r v i g K i r k e.

En Bondemand fra Kørvig i Oddsherred havde stor Begjær efter at vide, hvorlunde det vel færdes i Kirken ved Midnat. Han listede sig derfor ind i Kirken og skjulte sig i et af Stolestaderne. Da han havde siddet der indtil den mørke Nat, hørte han Kirkedøren aabne sig, og strax derpaa saae han fire høie, staalklædte Mænd nærme sig i Chorgangen med en Liigkiste. Da standsede de i Midten, aabnede Gulvet og satte Kisten derned, og, da dette var skeet, vendte de bort igjen.

Marss Stig skal af sine Evende være bleven hemmeligen begravet i det nordlige Sjælland og Pontoppidan anmærker i *Marmora danica*, at nogle mene, at han er begravet i denne Kirke.

Holmerstenen.

Paa Holbek Amt, ved Udbye, findes paa Ridselrup Mark en Steen, tre og tyve Alen i Omkreds. Samme Steen har en Kæmpe, navnlig Holmer, kastet fra Egelse Bank i Didsbølherred, over Lammefjord. Man seer endnu Spor af tre af hans Fingre og desforuden en Ridsel rundt omkring indtrykket af Slyngebaandet.

Kirkeklokken paa Seierøe.

I Krigens Tid borttog Svensken en Klokke fra Seierøe og ophængte den i et Kirketårn i Gothenborg. Men de havde kun fattig Glæde af den der; thi saalænge de vare den nær, var det dem ikke muligt, at faae den til at lyde; men, saasnart de vare gangne bort, ringede den uophørligen af sig selv, og maatte de da omsider paa egen Bekostning bringe den tilbage til Seierøe.

Troldenens Udvandring af Landet.

En Bonde traf engang en Trold, siddende mod og bedrovet paa en Steen mellem Mullerup og Dalby i Nærheden af Tiis Søe. Bonden, som i

Begyndelsen ansaae ham for et skikkeligt, Christen
Menneske, spurgte: "Hvorhen skal J?" — "Nu
vil jeg reise ud af Landet," svarede Trollden, "thi
ingen kan jo nu boe her for lutter Ringen og
Klemten!"

~ ~ ~ ~ ~

T i i s S ø e.

I Kundbye, paa Holbek Amt, havde en Trolld
sin Bolig i den høie Bakke, hvor Kirken staaer;
men efterdi Folket der i Egnen var vant til Guds-
frygt og gif flittigen i Kirke, havde samme Trolld
sin største Plage derved, at de næsten uafsladeligt
ringede med Klokkerne i Kirketaarnet. Dmsider
blev han desaaarsag nødt til, at reise bort; thi
intet har mere bidraget til Trolldfolkets Udvandren
af Landet, end netop det, at Folk blev gudsfryg-
tigere og Klokkeringningen tiltog. Trollden fra
Kundbye reiste da ud af Landet, kom til Fyen,
og levede der i nogen Tid. Da haendte det sig,
at en Mand, der nyligen havde bosat sig i Kund-
bye, kom til Fyen, og mødte denne Trolld paa
Veien. "Hvor har du hjemme?" spurgte Trollden
ham. Der var intet paa Trollden uligt et Men-
neske, derfor svarede han som sandt var: "Jeg er
fra Kundbye!" — "Saa?" gjentog Trollden, "dig

Kjender jeg ikke! Ellers kjender jeg dog hver Mand i Kundbye. Vil du ikke," vedblev Trollden, "tage Brev for mig tilbage til Kundbye?" Manden var dertil ikke uvillig. Trollden stak ham det i Lassen, og forbød ham, at tage det op, før han kom til Kundbye Kirke, da skulde han kun kaste det over Kirkegaardsmuren, saa vilde den faae det, der skulde have det. Derpaa skildtes de ad, og Bondemanden forglemte ganske Brevet. Men, da han var kommen over til Sjælland igjen, sad han just paa den Eng, hvor Tiis Søe nu er, og da kom Trolldens Brev ham pludseligen i Tankerne, og han fik stor Lyst til at see det. Han tog det ud af Lassen og sad en Stund med det i Haanden, men pludseligen begyndte der at pible Vand ud af Seglet, Brevet folde sig ud, og det var med Nød og neppe, at Bonden reddede sit Liv, thi Trollden havde indsluttet en heel Søe i Brevet. Ved denne Udelæggelse havde Trollden villet hævne sig paa Kundbye Kirke, men Gud afvendte det, saa at Søen kom til at fylle ud i det store Engdyb, hvor den nu flyder.

Klokken i Tiis Søe.

En Pige, som falskeligen var bleven beskylt, krævede det som et Tegn for sin Uskyldighed, at Klokken i Sæbye Kirkeetaarn skulde falde ud i Tiis Søe, naar næstegang man ringede. Og da faldt det, at Klokken foer ud af Taarnet og faldt i Tiis Søe, hvor man endnu stundom hører den ringe.

B l i d e n.

Imellem Sæbye og Tiis Søe ligger en mindre Søe, som kaldes Bliden. Veien til Kallundborg gaaer imellem begge Søerne og beskylles Aar for Aar af disse. Derfor staaer Verden ikke heller meget længe, thi "den yderste Dag vil komme, naar Bliden bliver Et med Tiis Søe."

Kallundborg Kirke.

Dengang da Esbern Snare vilde bygge Kallundborg en Kirke, mærkede han vel, at han dertil ikke var magtferdig. Men da kom en Trolb til ham og tilbød sin Tjeneste, og Esbern Snare gik i Pagt med ham paa saadanne Vilkaar, at han

skulde kunne sige Troldens Navn, naar Kirken var færdig, og hvis han ikke det kunde, da skulde han give ham sit Hjerte og sine Dine. Nu gik Arbeidet godt fra Haanden, og Trollden satte Kirken paa Steenpiller; men, da alt var gjort, og der ikkun manglede en halv Pille i Kirken, ræddes des Esbern, fordi han endnu ei vidste, hvad Trollden hed. Da gik han eenstigi omkring paa Marken og sørgede, og, da han var modig og træet formedelst Sorg og stor Bedrøvelse, lagde han sig paa Ulshoi Banke, for at hvile. Hørte han da en Trolldqvind tale inde i Høien disse Ord: "Tie stille, Barn min! Imorgen kommer Jin, Ja'er din, og gi'er dig Esbern Snares Dine og Hjerte at lege med!" Ved at høre slikt blev Esbern atter trostlig og gik tilbage til Kirken. Der kom just Trollden med den halve Steenpille, som endnu manglede i Kirken, men som Esbern blev hannem vaer, hilste han ham ved Navn og kaldte ham Jin. Derover blev Trollden saa forbittret, at han foer bort gjennem Lusten med den halve Pille og derfor staaer Kirken kun paa tre og en halv Steenpille.

Blak og Sortensteen.

I fordoms Tid boede paa Refnæs og Åsnæs to Kæmper, som altid havde Riv indbyrdes. Engang som de stode ligeoverfor hinanden, hver paa sin Strand, tog Refnæs's Kæmpe en vældig Steen og kastede den saa, at den faldt ved Åsnæs i Sønderstrand, men Åsnæs's Kæmpe tog til Gjen- gjæld en endnu større Steen og kastede den over til Refnæs. Stenen, som faldt paa Åsnæs, kaldes Sortensteen og sees endnu i Stranden, ei langt fra Land. Stenen paa Refnæs kaldes Blak og i denne Steen kjendes endnu Spoer af Kæmpens Fingre.

Historie om en Skifting.

Ved Tiis Søe boede to eenlige Folk, der havde stor Plage af en Skifting, som var dem givet af de Underjordiske i Stedet for deres eget Barn, der ikke var bleven døbt i Tide. Samme Skifting teede sig heel underligt, naar ingen var tilstæde, var overstyrkelig, løb op ad Væggene som en Rat, sad under Loftet og hujede og skreg; men, naar nogen var i Stuen hos ham, sad han atter sovnig ved Bordenden. Han kunde æde for fire andre og agtede dertil ikke paa, hvad man satte for ham, blev

dog aldrig mæt og voldte alle i Huset stor Plage. Da de nu langfommelig Tid havde forsøgt, hvorende de bedst skulde blive ham qvit, efterdi de ingenlunde kunde samenes med ham, gav en snild Pige sin Tro paa, at hun vilde skaffe ham fra Huset. Tog hun da, medens han var paa Marken, et Sviin, slagtede det og lavede det med Hud og Haar i en Pølse og satte den for ham, da han kom hjem. Han begyndte da, som hans Sædvane var, at slænge i den, men som han spiste, blev han lidt efter lidt roligere og sad tilsidst med Kniven stille i Haanden og saae paa Pølsen. Endelig, da han paa denne Viis havde siddet en Stund, begyndte han: "Pølse med Hud — og Pølse med Haar? — Pølse med Dine — og Pølse med Been i? — Nu har jeg seet tre Gang ung Skov paa Tiis Søe, men aldrig saae jeg saadan Pølse! — Nu skal Fanden blive her længer!" — Ved disse Ord løb han sin Wei og kom aldrig siden tilbage.

Altarbægeret i Nagerup.

Paa Holbek Amt, mellem Byerne Marup og Nagerup, skal engang have ligget et stort Slot, af hvilket der endnu findes Ruiner ved Strandens

Paa dette Sted, fortæller Sagnet, er der store Rigmomme, og en Drage ruger her under Jorden paa tre Kongeløsninger. Heel ofte hænder det sig, at man her seer de Underjordiske, sær ved Høitiderne; thi da have de Dands og Lystighed ved Stranden. En Juleaften gik en Karl i Nagerup Bye til sin Husbond og begjærede af ham, at maatte ride ned, for at see paa Troldgildet. Bonden gav ham Lov at tage den bedste Hest, der stod paa Stalden. Da nu Karlen kom til Stedet, holdt han Hesten stille og sad en Stund og saae paa Gildet. Og som det undrede ham, at see Dværghuslingerne dandse, kom en liden Trold til ham og bød ham stige af Hesten og tage Deel i deres Lystighed. En anden Trold kom springende til, tog hans Hest i Tøilen og holdt den, medens Karlen stod af og dandsede med dem den hele Nat. Da det nu lakkede henad Morgen, sagde han dem Tak for Gildet og satte sig atter paa Hesten, for at ride tilbage til Nagerup. De indbød ham da, at komme igjen den næste Hytaarsnat; thi da skulde der atter være Lystighed, og en Jomfru, som bragte et Guldbæger, bad ham at drikke til Afsked. Men, saasom han havde Mistro til dem, kastede han, idet han ligesom førte Bægeret til Munden, Drif-

fent ud over Skulderen, saa at den faldt paa Hestens Bag, hvorved Haarene strax bleve svedne. Da trpkkede han hurtig Sporen i Hestens Side og reed med Bægeret i Haand hen over en opploiet Mark. Alle Troldene tilhobe løbe efter ham, men saasom de havde stor Nød med at komme over de dybe Plogfurer, raabte de uophørlig: "Rid paa det Bolde og ikke paa det Knolde!" Og, da Karlen nærmede sig Byen, blev han nødsaget til at ride ud paa den jevne Wei, hvorved han kom i stor Fare, efterdi de ved hvert Dieblis kom ham nærmere og nærmere. Da bad han i sin Nød til Gud og gjorde det Løfte for sin Frelse, at ville give Bægeret til Kirken. Nu red han just langs med Kirkemuren og snildeligen kastede han Bægeret derover, at dog det maatte være i Behold. Der- ved red han dessnarere, kom omsider ind igjennem Byen, og just som de vilde gribe Hesten, sprang den hurtigen ind igjennem Husbondens Port, og Karlen slog Laagen i efter sig. Da var han vel i Sikkerhed, men Troldene vare saa forbittrede, at de hentede en mægtig stor Steen og slyngede den med saadan Magt mod Porten, at fire Planker foer ud deraf. — Nu er der ei længer noget Spoer af samme Huus, men Stenen ligger endnu midt i Nagerup Bye. Bægeret blev skjænket

til Kirken, og Karlen fik til Belønning den bedste Gaard paa Eriksholms Gods.

Soebjerg Banke.

Imellem Tersløse og Soebjerg ligger Soebjerg Banke, som er den rigeste Høi i hele Landet, og er det ikke sigeligt, hvad Herligheder deri befindes. I denne Høi boer en Trolldruue, til hvem der engang skedte et herligt Optog fra Steenlille Mark, da Trollden i Galtebjerg tog hende tilagte.

Det hænder sig ofte, naar man kommer forbi Høien i lydt Veir, at man seer det deiligste Kobbertoi og de skønneste Voldstre ligge ude paa Banken for at soeles, og, gaaer man nærmere til, da kan man see, hvorlunde Smaapudslingerne travle, for at faae det som skyndeligst bragt ind i Høien.

Bedbye Kors.

Paa høire Side af Veien mellem Skjellebjerg og Bedbye staaer et Kors tæt op under Gjærdet. En Jomfrue fra Bedbyegaard havde været til Faders i Skjellebjerg, men, da hun om Aftenen vilde gaae tilbage, blev hun paa dette Sted overfaldet

af to Mænd, skændet og bræbt. De kastede hendes Liig i en dyb Grav, som endnu sees ligeoverfor Korsen; men hendes lille Hund løb til Bedehjægaard, røbede Mordet og vidste Stedet, hvor hun var nedkastet. Derfor opreiste man et Kors; men, da det forfaldt, og intet nyt kom i Stedet, kunde ingen komme der forbi ved Aftentide, hvorfor Folket i Egnen satte et nyt Kors, som endnu staaer der.

Den vilde Jæger ved Soebjerg.

En Aften silde, da Hostfolkene arbejdede paa Soebjerg Banke, kom Wolmar ridende, hilste og sagde: "Natten for Os! Dagen for Jer!" Derpaa spurgte han een af Karlene, om han ikke havde seet noget løbe derforbi. "Jo," svarede Karlen, "nys saae jeg noget Smaat pusle igjennem Sæden!" Strax som Jægeren fik dette at høre, red han afsted ad den Vej, Bonden viste. Efter en liden Stund hørtes et Skud, og strax kom han tilbage med en Havsrue, som var lagt over Hesten. Da sagde atter Wolmar til Karlen: "I hundrede Aar har jeg jaget efter hende; nu fik jeg hende omfider!" og med disse Ord red han ind i Høien.

Evanen paa Guldæg.

I en Hoi paa Holbek Amt, mellem Gistinge og Bogenferup ruger en Evane paa tre Guldæg, af hvilke hvert er en Kongeløsning. Denne Evane lader sig undertiden see i Dmegnens, men lider ikke, at man forfølger den. En Herremand, som vilde bemægtige sig dens Æg, gik tidlig og sild paa Jagt efter den, og saa den omsider ved Høien; men i samme Stund han løsne de Skudet, stod hans Gaard i lys Lue og afbrændte indtil Grunden.

Skattegravere ved Nidløse.

Der skal være en Skat nedgravet mellem Nidløse og Kongesled; men saamange der end have forsøgt at faae den, har det dog hidtil været forgæves. Engang gik nogle Karle fra Nidløse ud til Høien ved Nattetid og vilde grave efter Skatten. De bleve da først og fremmest enige om, at ingen maatte sige et Ord, ihvormeget han end fristedes dertil. Dernæst begyndte de at grave og stødte omsider med Spaderne paa en Kobbergryde. Da gjorde de strax mange Gebærder til hinanden, at Skatten var der; men i samme Stund som de fik Grebet fat og vilde til at løfte, kom sex smaae

Muus trækkende et Høelæs ud af Hullet. Da raabte een af Karlene, som aldrig havde været med før: "Nei, see engang!" og strax sank Skatten end dybere, og det syntes som om Nidløse stod i Brand for deres Dine.

M a r e n B ø g.

I Nidløse Skov staaer et gammelt Bøgetræ, som kaldes Maren Bøg. Om dette gaaer Ordet, at naar nogen vil stjæle Brænde i Skoven, knækker det strax Arm eller Been paa Lyven.

S t. K n u d s K i l d e.

Paa det samme Sted, hvor Hertug Knud blev lumskeligen overmandet og dræbt af Magnus, Kongens Søn, udvældede, som til Tegn paa hans Hellighed, en deilig Kilde. Samme Kilde findes ved Harrested, nær Ringsted, og besøges endnu flittigen af alskens Folk, der lide Brøst paa Legemet.

Altarbægeret i Bigersted Kirke.

En Juleaften red en Bonde forbi Ruestraa Banke og saae, at den stod opløftet paa fire røde Væle, og nedenunder var Dands og Gjestereren. Da kom en Trolb, rakte Manden et Bæger og bød ham at drikke. Men, efterat han havde kastet Drikken over Skulderen, red han bort med Bægeret, og Trolbene forfulgte ham hen over et Stykke opploiet Jord. Da raabte en gammel Trolbher efter ham uden Dphor: "Rid paa det Haarde og ikke paa det Vaarde!" Men, da Manden kom forbi Kirken, aabnedes pludseligen Kirkedøren for ham, og han red derind, satte Bægeret paa Altaret og blev derinde, beleiret af Trolbene, indtil næste Morgen. Bægeret offredes til Bigersted Kirke.

St. Willums Kilde.

Der boede ved Ringsted en nævenyttig Mand, som hed Willum. Han støbte en Klokke til Bigersted Kirke, som havde saadan Klang, at den lød fra Bigersted til Valbye Bakke. Han havde smeltet saameget Sølv deri, at han derved blev forarmet og kom i stor Skyld. Men, da han forfulgtes af dem, hvis Skyldner han var, singtede

han ud paa Vigersted Mark og blev her dræbt ved Siden af en Høi. Da udsprang paa samme Sted en Kilde, hvilken endnu kaldes efter ham St. Wilsums Kilde.

Beenløse.

En Aften blev Kong Waldemar vildfarende paa Jagten og kom fra sit Følge. Da søgte han til den nærmeste Bye og gik fra Huus til Huus og begjærede Nattely, men alle vegne lukkede de Døren i for ham og hidsede Porthundene paa ham; thi de kjendte ikke Kongen. Da hans Følge næste Morgen fandt ham, paalagde han de ubarmhertige Bønder den Straf, at hver Mand i den hele Bye skulde miste sit høire Been; men omsider formilgede han dog Straffen saa, at som et Skjendsels- tegn det høire Forbeen skulde afhugges paa hver Porthund, og deraf har endnu Byen paa Ringsted Amt sit Navn.

Lindormen paa Alsted Kirkegaard.

Vem Gjerdingmiil fra Sorøe ligger Alsted Kirke. I samme sees endnu et Billede, som forestiller et Strid mellem en Tyr og en Lindorm, og er dette,

som Folk siger til Umindelse om flig Begivenhed paa Kirkegaarden. Da nemlig en Lindorm havde lagt sig ved Kirkeporten og gjorde der stor Ufærd paa Folket, saa at ingen kunde komme i Kirken, gav en gammel, viis Mand det Raad, at man skulde opføde en Tyrefals med lutter sød Melk, og efter Tids Forløb sætte Tyren i Kamp mod Dræmen. Og, efter første Marsløb, var Tyren saa stærk, at det tyktes hver Mand, at den maatte kunne bestaae i Kampen. Men som den fik Dræmen at see, blev den saa ræd, at man paa samme Viis maatte opføde den endnu et Aar. Da frygtede den vel mindre, men gav sig dog ei i Kampen. Men, da man havde ladet trediv Aar henhænge, var Tyren blevet saa vældig, at den strax geraadede i Kamp, og dræbte Lindormen. Men Tyren var saa forgiftet, at man maatte dræbe den, og bleve da baade Dræmen og Tyren nedgravne paa samme Sted.

At flig Kamp har været svarlig, for Tyren at bestaae, kjendes deraf, at Lindormen slog med Halsen til Taarnet, saa at det revnede fra øverst til nederst.

Gjenfærd paa Alsted Marker.

Dengang Jordlobberne skulde udskiftes i lige Delse, forlokkede nogle af Alsteds Bønder Opmaaleren, at han skulde see dem til Bedste, hvilket han ogsaa uretfærdigen gjorde, saa at Naboerne derved tog Skade. Men omsider fik de alle tilhøbe Straf for deres falske Sind. Ved Nattetid maa de nu gaae om paa Alsted Marker og maale paa Grændsestjellene med gloende Kjeder og Maalestænger deres begangne Uretfærdighed.

Kirstens Bjerg.

Paa Skjelverød Mark ved Ringsted findes en Høi, kaldet Kirstens Bjerg. I samme boede en Bjergstrolch, ved Navn Skynd, hvilken Tid efter anden bortstjal tre Koner fra en Mand i Englerup Bye. Det var silde paa Aftenen, da samme Mand engang red fra Ringsted og forbi Høien. Da saae han ved Bjerget en stor Mængde Bjergfolk, som dandsede om Høien og havde stor Lystighed. Men, da han gav noiere Agt, kjendte han alle sine tre Koner deriblandt, og efterdi den mellemste af dem, Kirsten, var ham kjærere end de to Andre, kaldte han paa hende og nævnede hendes Navn. Da

kom Trolben Skynd til Manden og spurgte, hvi han kaldte ad Kirsten. Manden fortalte da korteligen, at denne var hans kjæreste Huustro, og bad med megen Graad og Beeklage, at han maatte faae hende tilbage. Dmsider foiede Trolben sig efter Mandens Forlangende, dog med det Forord, at han aldrig maatte skynde paa hende. I rum Tid havde Manden vel vogtet sig for sligt; men da engang Konen var paa Loftet, for at hente noget, og det tyktes ham, at hun blev forlænge deroppe, raabte han: "Skynd dig, Kirsten!" og, som han havde sagt det, var Konen borte, og maatte atter tilbage til Høien, der fik Navnet af hende.

Habor og Signelil.

Ved Ringsted ligger Sigersted, saa kaldet efter Kong Sigar, som boede der. Hans Datter Signelil elskede en Ræmpe, Habor, og vides endnu ved Alsted det Sted, hvor de pleiede at komme tilsammen i Kjerlighed. Samme kaldes endnu den Dag i Dag Signelils Spadseregang. Da hun engang paa Jagten satte efter en Hjort, og forfulgte den over Brangstrup Aae, faldt Hesten under hende, saa at hun geraabede i stor Fare for

Af Liv. Men i samme Stund kom Habor dertil, sprang hurtig i Naen og frelste hende, og samme Sted vides endnu paa en De ved Brangstrup. Omsider kom det saavidt med deres Kjerlighed, at Habor, klædt som Terne, listede sig til Signelil, hvilket Gunvare, Signelils Amme, træffeligens berettede til Kong Siger. Og, da nu alt var aabenbaret, og Habor grebet af Kongens Mænd, besluttede de to, som havde hinanden kjær, at døe tilsammen. Habor fortes til Stanghøi, for der at hænges; men efterdi han i sin sidste Stund havde Begjær efter at kjende Signelils Dødsstæde, bad han om, at før han selv blev hængt, hans Kæppe maatte blive opklynget i Galgen, paa det han deraf kunde forestille sig, hvorlunde han selv der skulde hænge. Midlertid fastede Signe alle sine Kostbarheder i et dybt Hul, som endnu kaldes Signelils Brønd; og heraf er den Tale, at Sigersted har mere Guld og Sølv, end selv det veed. Hun sluttede sig da i sit Buur og gav vel Agt paa Galgen, i hvilken Habor skulde hænge. Men, da hun blev Kappen vaer, antændte hun sit Buur, i den Tro, at Habor var allerede død; og dette Sted vides Sydvest for Sigersted ved Brangstrup, og kaldes Signelils Buur. Da Buret med Signelil brændte, og Habor var forvissat om hendes Kjer-

lighed, lod han sig selv ophænge, og blev derefter begravet i Hagehøi. Men den forbandede Terne havde ei stor Glæde af sin Træffhed; thi hun blev siden efter nedscænket i en Brønd, som deraf endnu kaldes Ternehullet.

Om Ugudeligheds Straf.

En liden Pige tjente mellem Gyrstinge og Flintarup. Paa en Høitidsdag vilde hun besøge sin gamle Moder, og bad sig Forlov. Da gav Madmoderen hende fem Brød, at hun skulde bringe dem til sin Moder, der leed Ondt af Fattigdom. Gik hun da ad Veien, pyntet som en Stadsmøe; men, da hun kom til et Sted paa Veien, hvor der var megen Dynd, saa at hun ei kunde komme derover uden at træde i med sine nye Skoe, lagde hun et Brød foran det andet og saaledes alle fem i Dyndet, og vilde da træde derover. Men i slig ugudelig Gjærning saak hun i Jorden paa samme Sted, og synges der vel endnu en Vise om slig ynkelig Tilbragelse.

Blodpletterne i Bjernede Kirke.

Dengang da man byggede Bjernede Kirke, en halv Miil fra Sorø, gik Værket i Begyndelsen saare ilde fra Haanden; thi, hvad der om Dagen var opbygget, fandtes næste Morgen lagt øde. Om sider kom det for en Dag, at der blandt Arbeiderne var en Muursvend, som havde haft med den Unde at gøre og stod i Pagt med ham. Da sligt var blevet vitterligt, blev samme Svend indmuret i Kirkemuren, og, da dette var skeet, gik Arbeidet uforstyrret fra Haanden. Endnu sees paa Baaskehuset røde Pletter af det Blod, som de tunge Graastene, hvoraf Kirken er bygget, har presset ud af ham.

De to Kirketaarne.

Hr. Affer Ryg vilde bygge Hennesløvlille en Kirke. Men før samme var fuldendt, maatte han drage i Lebing med sine Slægtninge. Befoel han da sin Hustru, som paa den Tid var velsignet, at, om hun fødte ham en Søn, skulde hun lade sætte et Taarn paa Kirken; men om hun fødte en Datter, skulde hun lade den være slet kullet. Da siden efter Hr. Affer Ryg kom tilbage, stod Kirken der

med to Taarne; thi hans Huustro havde undfanget to Sonner, Absalon og Esbern Snare.

Brøndhøi.

En Fjerdingvei fra Sorøe ligger Pedersborg, og libet uden for den Byen Lyng. Mellem disse to Byer findes en Høi, kaldet Brøndhøi, som siges, at være beboet af Trolbsfolk. Blandt disse Trolbsfolk var der engang en gammel, aabrysfotig Trolb, som de Andre kaldte Knurremurre; thi han var ofte Skyld i, at der var Larm i Høien. Engang var denne Knurremurre kommet paa Spoer efter, at hans unge Kone stod i Venstreb og god Forskælfse med en ung Trolb, hvilket den Gamle tog saa ilde op, at han truede den unge paa Livet. Denne fandt sig derfor bedst ved at flygte ud af Høien, og begav sig omstædt i en rød Kat, til Byen Lyng, hvor han i denne Skikkelse indsmigrede sig hos en fattig Huusmand, navnlig Plat. Der levede han i rum Tid, fik hver Dag Mælk og Grod og laa den hele udslagne Dag i Lænestolen bag Kaffelovnen. En Aften silde kom Plat hjem, og, da han traad ind i Stuen, sad just Ratten paa sit sædvanlige Sted og streg Meel.

grib ud af en Potte og slikkede Potten. "Maa, Moer!" begyndte Manden, "nu skal jeg fortælle dig, hvad der er hændet mig paa Veien. Da jeg gik Brøndhei forbi, kom der en Trolld ud, som talde paa mig og sagde: Hør du, Plat! siig til din Kat, at Knurremurre er død!" Ved disse Ord reiste Katten sig paa Bagbenene, lod Potten trille og sagde, i det den smuttede ud af Døren: "Hvad? er Knurremurre død? Saa maa jeg flynde mig hjem!"

Altartavlen i Sorø Kirke.

Altartavlen i Sorø Kirke forestiller den hellige Nadvere. Det var først bestemt, at de tolv Apostle paa samme Malerie skulde males efter de tolv Professorer ved Sorø Akademie; men, da de ikke kunde blive enige om, hvo der skulde være Judas, bleve tolv Bønder hentede fra Byen Høverup, efter hvilke Apostlene bleve malede. Blandt disse tilbød Skomager Andreas sig villigen til at være Judas, men siden efter forfaldt han ogsaa til alskøns Ugudelighed og det gik ham saare ilde.

Maleriet i Sorø Kirke.

En Lærer ved Sorø Akademie, som havde ihjelslaget to Disciple, blev dømt til at skænke noget til Kirken. Da han selv intet ejede, gik han til Rom og bortstjal der et Malerie, hvilket han bragte til Danmark og gav det til Sorø Kirke. Han blev desaarfsag atter sat i sit forrige Embede; men, da han soie Tid efter ihjelslog en Discipel i tredie Lectie med en Fjerle, blev han til Straf halslugget paa samme Sted, hvor Ugjerningen var skeet, og begravet under Orgelværket, hvor endnu to Niis skulle findes afbildede.

Ligstenen i Sorø Kirke.

I Sorø Kirkes venstre Sidegang sees en Ligsteen, som ligger halvt inden i, halvt udenfor Kirken. Under den skal en Abbed i Sorø være bleven begravet, fordi han besov en Nonne og siden tog Livet af sig selv i Fængslet.

Rissehullet i Sorø Kirke.

Ligesom den venstre Sidegang i Sorø Kirke findes i Loftet et stort, rundt Hul. Deroppe boer Nis-

sen, som tager Vare paa Kirken, holder alt i god Orden og hævner Uteerlighed. Igjennem samme Hul foer ogsaa den Døde ud, naar Præsten i gamle Dage sagde ved Daaben: "Far ud, du urene Aand!"

Erkebiskop Absalons Død.

Erkebiskop Absalon havde forurettet en Bonde, som derfor, da han laa paa sit Yderste, indstævnedes Erkebispnen for Guds Domstoel, saa at i samme Stund Bonden døde, henkaldtes ogsaa Absalon. Da hændte det sig i Sorø Kloster, at Brødrene, som endnu intet havde erfaret om Erkebispens Død, samme Dags Aften horte en klægende Røst ved Altret, som sagde: Sora! Sora! pro me supplex ora!

Sibylle-Bladet.

Da Fredrik den Tredie, endnu Prinds, studerede paa Sorø Akademie, hændte det sig, som han en Dag spadserede i Philosophgangen, at et heiligt Egeblad faldt ned paa hans Hoved, og, da flere akademiske Herrer betragtede Bladet, fandtes det,

at der paa samme var af Naturen afbildet en Krone, hvorunder Navnet Fredrik. Dette udlagde da samtlige saaledes, at hint Blad forudsagde, at Prindsen ved sin ældre Broders Død skulde blive Tronarving. Denne Spaadom gik ogsaa siden i Opfyldelse, da Prinds Christian, endnu i Faderens Regjeringstid, døde og Fredrik blev Kronprinds.

T u e l S ø e.

I.

I Nærheden af Sorø strækker sig Tuel Sø fra Knebshuset indtil Pedersborg. Om denne Sø gaaer det Sagn, at den har sit Navn efter en Princesse, der engang boede i Pedersborg. Hendes Navn var Toel eller Thorelil. Hun var riig og eiede store Skatte af Sølv og Guld, men gav aldrig til de Fattige. Engang tog hun den Beslutning, at seile til Næstved, og lod desaaarsag sine Kostbarheder og mangfoldige Skatte bringe paa et Skib; thi dengang kunde man ad Suseaæ seile fra Pedersborg og did. Men da skeedte det, formodentlig at Skibet var beladt med Synd, at da de havde seilet lidet, begyndte det uformodentlig at synke, hvorfor Skipperen, der førte hende og hen-

bes Gods, gav hende det Raad, at love rigelige Almisser til de Fattige. Da lod hun sig i sin Nød bevæge, og strax derpaa hævede sig Skibet og Faren var forbi. Men nu fortred det hende svarligen, at hun af Skipperen havde ladet sig forlede, og talede desaaarsag ilde til ham. Da sank Skibet atter og blev ved at synke, saa at de maatte omkomme tilhobe. Men, da det nu almindeligen var i Orde, at der paa Skibet havde været meget kostbart Gods, borede man et Hul i en stor Steen, satte Skrueer deri og begyndte at skruue Skibet til Landet. Allerede var det saavidt oppe, at man kunde see Masten, men da glemte een af Bønderne at tie stille, og udbrød: "Træk nu! nu er det Tid!" og strax sank Skibet tilbage. Stenen med det iborede Hul sees endnu ved Pedersborg, og i klart Veirligt skal Masten blive synlig i Vandet. Ingen tør seile over Stedet og Fiskerne drage over hele Søen, her undtagen; thi Alt siges at blive nedhvirvlet, naar det kommer derover.

II.

Der boede engang i Pedersborg en Jomfru, navnlig Thorelil. Hun var saare kunstfærdig og forstandig og havde sig en Vogn, hvori hun vilde kjøre over Vandet. Desaaarsag opfødede hun to

Stude med Hvedebrød og Mælk, og, da de vare dygtige, bandt hun dem for Vognen for at kjøre paa Susseaae til Nestved. Alt Folk spottede derover og samlede ved Søen for at see derpaa. Da trak Studene, Vognen fulgte efter, og det gik i Begyndelsen saare godt. Men, da raabte En, som undrede sig: "Det havde jeg dog aldrig troet!" og strax sank hun med Vogn og Stude, og Søen fik Navn efter hende.

Om denne Jomfru Thorelil siges efterstaaende Vise at være sjunget.

Jomfru Thorelil gaaer sig i Abildgaard,

Udi Jesu Navn!

Hun vander de Urter, hun planter og saaer:

Gud unde os Himmerige Alle.

Saa stod en Guds Engel og liude derpaa!

Udi Jesu Navn!

Og vil du med mig ind i Himmerig gaae?

Gud unde os Himmerige Alle.

Jomfru Thorelil faldt for Jesu paa Knæ,

Udi Jesu Navn!

Hun bad godt for Kongen, som Krone og Scepter bær:

Gud unde os Himmerige Alle.

Saa bad hun godt for Bonben, som pløier og saaer,
udi Jesu Navn!

Herre Gud giv, at vi derudaf Jøden faaer:
Gud unde os Himmerige Alle.

Saa bad hun godt for Avinberne, som Fostret baar,
udi Jesu Navn!

Herre Gud giv, at de en god Forløsning faaer:
Gud unde os Himmerige Alle.

Saa bad hun godt for Børnene i Skolen monne gaa,
udi Jesu Navn!

Herre Gud han lad dem en ret god Lærdom faa:
Gud unde os Himmerige Alle.

Saa bad hun godt for Tyende, som tjener for sit Brod,
udi Jesu Navn!

Herre Gud han hjælpe dem af al deres Nød:
Gud unde os Himmerige Alle.

Saa bad hun godt for Enker og faberløse Børn,
udi Jesu Navn!

Herre Gud han vild' oplukke for dem Naadens Dør:
Gud unde os Himmerige Alle.

Saa bad hun godt for Skibene i Sundet monn' gaa,
udi Jesu Navn!

Herre Gud han lade dem en god Vind vel faa:
Gud unde os Himmerige Alle.

Saa bad hun godt for Fangerne, som er i gandske Land,
Udi Jesu Navn!

Herre Gud han afløs dem deres haarde Baand:
Gud unde os Himmerige Alle.

Nu haver vi hørt Jomfru Thorelilles Sang,
udi Jesu Navn!

Herre Gud han giv os en salig Afgang:
Gud unde os Himmerige Alle.

Pedersborg Kirke.

Pedersborg Kirkebanke skal have umaalelige Rigdomme, og under den skal være et heel Kongetige. Lidet ude paa Marken skal der være et Sted, hvor man ved at grave, strax støder mod en Kobberport, og, naar man kunde faae den lukket op, da vilde store Skatte komme for Dagen.

Lyngs Almanak.

Imellem Lyng og Pedersborg findes paa høire Side af Veien i en dyb Engbund en firekantet Mose, som kaldes Lyngs Almanak. Thi naar denne om Vinteren er fuld af Vand, da er det

et Tegn paa tør Sommer, men, er den tør, da bliver det en Sommer med megen Væde.

B o d e d y s.

I Nærheden af Lynge ved Sorø findes ved Veien en Hoi, kaldet Bodedys. Ei langt herfra boede en gammel Bonde, som havde kun en eneste Son, hvilken gjorde de lange Reiser; men efterdi Faderen i mange Tider ikke havde haft Budskab fra ham, meente han, at han vel var omkommen. Da sørgede han, som det sig en gammel Mand bør, og der hengik nogen Tid paa denne Wiis. Men, som han en Aften kom med fuldt Læs forbi Bodedys, aabnedes Hoiien, og Trollden kom ud og befalede ham at kjøre ind. Ved sligt blev vel Bonden underlig tilmode, men saasom han vel vidste, at det vilde baade ham lidet, om han ei gjorde, som Trollden befalede, saa dreiede han Hestene og kjørte Vognen ind i Hoiien, hvor Trollden gav sig i Handel med ham og betalte ham rigeligt for hans Varer. Da han nu havde læstet alt af Vognen og vilde atter kjøre ud af Hoiien, sagde Trollden til ham: "Naar du nu holder lukt Mund med hvad dig er skeet, skal jeg herefter see

dig til Bedste, og kommer du imorgen igjen, skal du finde din Son.” Da vidste Bonden i første Strund ei at sige noget dertil, men, som han dog meente, at Trolden var mægtig til at holde, hvad han lovede, blev han saare glad og kom til den bestemte Tid til Bodedys. Da sad han og ventede en god Stund og faldt omsider i Søvn; men, da han atter vaagnede, laa Sønnen ved hans Side. Da havde baade Fader og Son, hart ved at sige, hvordan vel det var gaaet til. Sønnen fortalte da, hvorlunde han var kommen i Fangenskab og der havde lidt megen Besværlighed; men, som han en Nat havde sovet i sit Fængsel, var en Mand kommen til ham med de Ord: Har du endnu din Fader Hjør? og da Sønnen dertil havde svaret: Ja! var alle baade Lænker og Mure bristede. Ved denne Fortælling førte han Haanden til Halsen, og fandt da begge, at et Stykke af en Jernlænke var medfulgt. Da taug de, formedelst stor Undren, gik til Lynge og ophængte samme Stykke Lænke i Kirken.

Hellig Anders.

I Slagelse levede 1205 en Præst ved St. Peterskirken, og hans Navn var Hellig Anders. Om samme Præst er det sagt, at han, selv tolvte, seilede til det hellige Land. Men, da Tilbagereisen var forhaanden, og hans Staldbrodre fik god Bør, vilde han dog ikke reise, førend han havde hørt Messe i Joppe. Da Messen var endt, vare de Andre allerede reiste, og han stod med Bedrøvelse ved Stranden og saae Skibet seile bort. Da kom der En ridende paa Veien og bød Anders at sidde op, og som de reed tilsammen, faldt han i Søvn i den Fremmedes Arme, og, da han igjen opvaagnede, saae han omkring sig, og undredes svarligen; thi han fandt sig paa en Høi udenfor Slagelse, og havde dog alligevel været baade hos St. Jacob Compostel i Portugal, hos St. Oluf i Trondhjem og paa flere hellige Steder. Der hengik lang Tid førend de Andre, som havde forladt ham i Joppe, kom tilbage til Danmark, og alt Folk undredes høiligen derover.

Han var saa hellig en Mand, at han kunde hænge sin Hantke paa Solens Straaler, fik derfor stor Anseelse og blev Slagelses Skytspatron. Høien, hvorpaa han var opvaagnet, fik Navnet

Hvilehøi, hvilket den har bevaret indtil denne Dag. Da saa han siden Folket i Slagelse til Bedste, ved at gaae i Forbøn hos Kong Waldemar, og Kongen lovede, at ville lægge saa meget Land til Slagelses Torde, som Hellig Anders paa et nattegammel Føl kunde omride i den Tid, Kongen var i Badet. Da fædte det, formedelst hans Hellighed, at han reed saa rap, at Høffolkene ideligen maatte løbe til Kongen i Badet, sigende, at hvis han ikke flyndte sig, vilde Hellig Anders omride hele Landet.

Derved ere de store Byemarker komne til Slagelse. Paa Hvilehøien er opreist et Kors med Indskriften: In memoriam divi Andreæ, quiescentis Joppæ et heic loci expergefacti. Da man engang lod dette Kors forfalde, indtraf en almindelig Dvægbød i Omegnen, hvilken dog strax ophørte, da et nyt Kors blev der opreist.

Hellig Anders Kilde.

En Tjerdingsmål fra Slagelse ligger Bondebyens Landsgrav. I samme By sees nær ved Veien en Kilde, hvis Vand er meget roest formedelst dets Sødhed. Om den fortælles, at da Hellig

Anders indred Slagelse Jorde, og han kom paa dette Sted, tabte han sin Handske, og da fædte det, for hans Helligheds Skyld, at samme Kilde udsprang der paa Stedet.

Føls-Fjeddets ved Antvorskov.

Det er ei lang Tid siden man endnu ved Antvorskov saae en stor rund Steen, hvorover Hellig Anders havde travet, dengang han paa sit nattegamle Føl indred Slagelses Jorder, hvilket kjendtes deraf, at Føllets Fjed vare indtrykkede i Stenen.

Korset ved Antvorskov.

Der var engang paa Antvorskov Kloster to Munke, som begge havde ondt Sind til hinanden, og, da de nu i langfommelig Tid havde levet uenige, hændte det sig, at de engang kom hinanden for Haanden ved et Møde der paa Marken. Da fik den ene sit Banesaar og blev liggende paa Stedet. Men, da den, som havde sit Ulivsaar, meente, at der endnu kunde være Frelse for ham, krob han, saa elendig som han var, henad Marken til Skoven, hvor han døde. Til Minde herom staaes

endnu paa en Mark ved Antvorskov et opreist Kors,
og er det endvidere mærkeligt, at paa de Steder,
hvor Munken har mistet sit Blod, vil ingen Sæd
trives.

Rasn og Hyliding.

Øst for Hyllested By findes det Sted, hvor Kong
Rasn havde Dvekamp med Kong Hyliding om, hvo-
der skulde eie Byen. Rasn faldt og blev kastet i
en Hule, som endnu kaldes Rasnsøe; men Hyl-
ding, som beholdt Byen, gav den Navn og blev
siden lagt i en Hoi der paa Marken.

Kong Tolv.

Det er Almuemands Tro, at ingen Konge tør
komme til Skjelskør, og har sligt ei heller tildra-
get sig, siden Kong Erik Menved regjerede i Dan-
mark. Heri har Klintekongen, Tolv, Skyld, ef-
terdi han ikke lider, at de kjøre over Skjelskørs
Bro. Samme Kong Tolv er ogsaa Skyld deri,
at ingen Bægter tør raabe Klokkeren tolv i Byen;
thi han har tilforn hævet sligt ved at føre Bæg-
teren enten til Borrebye eller ud til Veirmøllerne.
Gamle Folk, som har Die til at see sligt, fortælle,

at de ofte see ham vælte sig ved Soelskin i Græsset. Nytaarsnat henter han ni nysslagne Hestesto til sine Heste paa en eller anden Smeds Værksted, og maa disse da til denne Tid ligge rede tilligemed de tilhørende Som. — Fremdeles fortælles om ham, at da engang hans Kone var i Barnsnød, hentede han en Jordemoder til hendes Hjelp, og, efter fuldbendt Forretning, gav han hende til Belønning noget, der syntes at være uden Værd og ligt Kul, hvorfor hun ogsaa kastede det bort; men, da hendes Mand erfarede dette, søgte han Stedet, og fandt der det pure Guld.

Krukkeborg = Kjerlingen.

Nidt i Dyrehaven ved Skjelskør, i den Banke, over hvilken den alfare Vei gaaer, boer en Troldekvind, som gemeentligen af samme Banke kaldes Krukkeborg = Kjerlingen. Om hende vides meget at fortælle, hvorlunde hun veed at forlokke unge Folk og forgjøre dem ved sin Trolddom, saa at de selv ikke ønske at komme tilbage til deres Fædrenes hjem. Saaledes bortførte hun en Præstedatter fra Boeslunde og beholdt hende hos sig. Men paa en Høitidsdag, gik Pigen til Kirken og lagde

sit Offer paa Altarbordet. Da sligt var oftere
seet, og Præsten forgjæves havde søgt at tilbage-
holde sin Datter, lod han engang, som hun lige-
ledes var i Kirken, Døren lukke, for at forhins-
dre hende at komme ud; men desuagtet svandt hun
for hver Mand's Dine og er siden den Tid aldrig
seet. Samme Krukkeborg = Kjerling lever i Boel-
skab med Trollden Knud i Ransøbjerg, der hver
Aften rider til hende paa sin abildgraa Hest. Deraf
seer man kjendeligen en Stie, paa hvilken intet
kan vore, eftersom det altid nedtrædes om Natten.

Sandbankerne ved Næstved.

I Gladsøe boede en Trolld, som var ildefindet mod
dem, der boede i Næstved. Tog han derfor sin
Skindsæk, gik til Stranden og fyldte den der med
Sand, og vilde da tilføie Folket i Næstved stor
Skade ved at skjule deres Huse under Sandet.
Men som han gik ad Næstved til med Posen paa
Nakke, løb Sandet ud gjennem et Hul, som til
god Lykke var paa Skindet, saa at deraf blev en
Række af Sandbanker mellem Gladsøe og Næstved.
Først da han kom paa det Sted, hvor fordom
stod Fæstningen Husvald, mærkede han, at han

havde spildt det meste, og blev derover saa arrig, at han kastede Resten ind imod Næstved, hvor endnu sees en eenligstaaende Sandbakke.

Næstveds Kæmper.

Der boede i gamle Dage to vældige Kæmper i Næstved. Engang lystede det dem, at forsøge, hvo der var dygtigst i at slynge med Steen. Da tog den ene en stor Steen og slyngede den mod Niislov Kirke, men den faldt til Jorden, forinden den naaede derhen, og sees endnu ved Landeveien mellem Næstved og den saakaldte Gangers Bro. Den anden tog derpaa en vældig Steen og slog den med saadan Kraft, at den faldt langt bag ved Steenskov, nærvæd den Landevei, som gaaer fra Næstved til Ringsted.

St. Merthes Kilde.

Paa Sønder-Zellinge Mark ved Skjælskør besøges i Skjærsummer en Kilde, som kaldes St. Merthes Kilde, og fortælles der om samme Pige, at, da hun engang gik paa Marken mellem Meegbinderne hørte hun pludseligen Klokketang,

og var dette da ret ligesom indgivet hende, efterdi at ingen af alle de andre kunde høre sligt. Men, da man ei vilde tro hendes Udsagn, tilføiede hun, at saa visseligen talede hun Sandhed, som at en Kilde der paa Stedet skulde bryde op gjennem Jorden. Og da skedte det Under, at Kilden udsprang og kaldtes siden til hendes Vre St. Merthes Kilde.

Hellig Merthes Kammer.

Der fortælles, at denne Merthe skal have været en gudfrygtig Jomfru, som boede paa Karisegaard i Stevns herred; men, da engang Søerøverne tog tilde afsted der i Egnen og havde ødelagt Slottet, flygtede hun til Kirken og skjulte sig der i en Hvælving, hvilken endnu kaldes Hellig Merthes Kammer.

Ellekongen paa Stevns.

Det var i gamle Dage en almindelig Tro, at ingen Konge turde komme over Aaen, der er Stevns Herredskjæl, eftersom Ellekongen ikke lider det. Han boer paa Klinten, men har sit Kammer i Storeheddinge Kirke, hvilket findes i en Omgang

i Kirkemuren. Men Kong Christian den Fjerde reiste til Stevns og affatte ham, og siden den Tid have flere danske Konger været paa Stevns.

Ellekongens Krigsfolk.

Nærved Storeheddinge Kirkegaard findes Spoer af en Egeeskov. Det er Ellekongens Soldater, som staae her om Dagen, som vare de Træer, men om Natten ere de drabelige Kæmpere.

L e e r o v n e n .

Der boede en Mand i Stevnsherred ved Hellested, som Tid efter anden mærkede, at han jevnlig blev bestjaalet. Han kastede al Mistanke paa Troldfolket i den nærliggende Ildshøi, og satte sig engang paa Udkik for at faae sin Tyv at see. Og da han der havde ventet en liden Stund, saae han en Trold vade over Bækken med hans Leerovn. Ved sligt Syn blev Bonden saare forundret og raabte: "Naa! det var et Spring af en Leerovn!" hvorudover Trolden blev saa forstrækket, at han kastede Ovnen og løb til Ildshøi. Men paa det Sted, hvor Leerovnen faldt, fik Jorden Skikkelse

beraf, hvilket Sted kaldes Krogbek, og har samme Tildragelse givet Ordsproget: "Det var et Spring af en Leerovn!"

Høierup Kirke.

En Skipper, som engang var i Havsnød lige udenfor Stevns Klint, gjorde det Løfte, at han til Varetegn for Andre vilde bygge en Kirke paa Klinten, saafremt han selv undgik den Fare, hvori han var stædet. Og han holdt ogsaa sit Løfte og byggede Høierup Kirke, og seer man i Kirken til Tegnet herpaa et forgyldt Billede af en Mand, der holder et Anker. Men Kirken staaer saa yderligt paa Klinten, at man i Klintbruddet stundom seer fremstikkende Dødningsbeeen. Vel maatte man da frygte for, at den omsider vil styrte ned, men hver Julenat hopper den et Hanesjød længer ind i Landet.

Blodpletten paa Karise Kirkemuur.

En Jæger i Stevns herred vilde have Trisfud, saa at han intet kunde forseile, af hvad han sigtede paa. Tog han derfor Sacramentet, men beholdt

Brødet i Munden, indtil han var kommen udenfor Kirken. Da ladede han sin Bøsse, og kom Brødet deri og skjød ind imod Kirkemuren. Men paa det Sted, hvor han traf Muren, blev et Hul, hvoraft udsled Blod, hvilket endnu sees.

Glænsøe.

I Stranden ved Holsteinborg ligger en De, kaldet Glænsøe, og i Nærheden af samme skal en anden De, Bænsøe være gaaet under. Dette Sted kaldes derfor Bænsøe Grund, og, naar Vandet er klart, skal man endnu kunde see Spoer af Kirkemuren. Det er almindelig Tro, at det skal gaae Glænsøe ligesaa og derfor pleier man at sige: "Bænsøe bier efter Glænsøe!"

Præstøe Anders.

Der boede i Præstøe en Mand, navnlig Anders. Han var Præst og en meget hellig Mand. Om ham gaaer Ordet, at han eiede kun en eneste Hvid i den Tid han levede; thi, naar han havde noget behov, hendsendte han altid denne Hvid med Begjæring, at faae eet eller andet derfor. Men

saa anseet var han for sin Hellighed, at man altid sendte ham hans Hvid tilbage og tilligemed den de Vare, som han havde begjæret. Efter ham kaldes Præstøe saa, og har samme Kjøbstæd i sit Vaaben en Mand i Præsteklæder, der i den ene Haand holder en Kalk.

Else Parsbjerg.

Paa Jungshoved boede en fornem Frue, som heed Else Parsbjerg. Det var hende, som sagde tit og mange Gange, at Moser og Moradser skulde fyldest, men dog skulde der være knap Føde for Menneskene. Hun gav engang en Bonde et Stykke Land til Løn, fordi han havde opfodt til hende to Hundehvalpe, og det er det Stykke Land, som derfor endnu kaldes Hundehaven. En anden gang, da hun havde et Par Stude behov, gik hun til en Bonde i Stavrebye og bad ham at opføde to Studekalve. Dertil var Bonden villig, og tog siden til Løn af hende et Stykke Land paa Rønne Klint. Derfor hører dette Stykke Jord endnu til Stavrebye og kaldes Dreholmen. Men hvad hendes Enkeligt angaaer, da fortæller man, at hun omkom ynkeligen, og skal endnu, formedelsi en Uret, hun

har begaaet, hver Nat kjøre med en Tromle fra Stavrebys Kirke indtil det Sted, hvor hun forsaae sig.

Jung og hans Frue.

Nærvæd Stavrebys paa Jungshoved findes en høj Banke, paa hvilken en Soerøver, navnlig Jung, havde et herligt Slot med Volde og Grave. Denne Jung, af hvem Egnen endnu har Navn, havde den Sædvane, at han tog de største Mænd, han fandt der i Egnen, med paa sine Røvertog, og oplærte dem i sliq ugubelig Færd. Han eiede foruden dette Slot ogsaa et andet, der laae ligeovers for paa den anden Side af Vandet, og kaldtes siden Dremands Gaard. Paa samme Tid var en Bro lagt fra det ene Slots første Stokværk over til det andets, og gamle Mænd mindes, at have seet Spoer deraf i deres Dpvært.

Hans Frue var hovmodig over al Maade, og meente det hartad en Umuelighed, at hendes Lykke nogensinde kunde briste. Engang gik hun i Høi-lost og trillede en Guldring mellem sine Fingre. Da kom just en Pige ind, og for at hovmode sig over denne, sagde hun: "Her kaster jeg denne Guldring ud i Graven, og saa sikkert som jeg

aldrig seer den igjen, saa sikkert skal min Rigdom ei faae Ende!" Med slige Ord kastede hun Ringen ud af Vinduet. Men der sad just paa samme Tid en fattig Fisker ved Graven og medede, og, da han drog op, havde han en stor og kostelig Fisk paa Krogen. Da bragte han sin herlige Fangst op paa Slottet, men, da Kokken skar Fisken op, trillede Ringen ud af dens Involde og bragtes derpaa til Fruen. Da blev hun svarligen bedrovet og mærkede det vel, at for hende var intet Godt i Vente, og døde hun da ogsaa omsider i den ynkeligste Armod paa Jungshoved Hovmark, ved et Gjerde, hvor man endnu viser Stedet.

Dremands Frue.

Anne Dremands Frue boede paa Dremands Gaard, men var i den hele Egn ilde anseet, formedelst hendes haarde Sind, thi hun lod sine Undergivne kaste i Fængsel og vilde dertil ikke høre deres Forsvar. Men omsider gik det hende, som hun havde forskyldt; thi hun blev saa uffelig, at hun maatte gaae omkring og slaaes med Hundene; thi hun eiede intet, undtagen en Leerkrukke, en Toffel og en Træsko, og blev det tilsidst saa med hende,

at ingen kunde komme hende til Hjælp, hvorfor hun ved et Gjærde paa Marken blev fortæret af Utoi.

Barnemorderken.

Paa Stavrebye Mark er en Mose, i hvilken en Pige engang skal have omkommet et Barn, som hun havde født i Dølgemaal. Naar man om Natten gaaer derforbi, hører man Barnet græde i Mosen, og hænder det vel ofte, at en hvid Kvinde følger bag efter. Ved hvert Leed eller Stente standser hun og gaaer ikke først derover; men, naar hun kommer Mosen nær, gaaer hun berhen og giver sit Barn at die.

Trolden i Mæhred.

I Mæhred ved Præstøe stod en Aften en Smed ved sin Esse, og som han stod og hamrede, hørte han udenfor stor Vnken og Klagen. Da saae han ud gjennem Døren og blev vaer ved Skindet af hans Hammerslag, at en Trold drev foran sig en svanger Kone og raabte uden Dphør: "Lidt endnu! lidt endnu!" Sprang Smeden da snildelig til

med sit gloende Jern og holdt det saalunde bagved
Konen, at Trolden maatte lade sit Bytte fare og
tage Flugten. Smeden tog sig da fremdeles af
Konen, som strax derpaa fødte to Sønner til
Verden. Derpaa gik han til hendes Mand i den
Formening, at han var sørgmodig og fuld af
Savn, men som han traad ind i Stuen, saae
han en Kvinde af hin Kones Etikkelse ligge der i
Sengen. Da mærkede strax Smeden, hvorlunde
det her var fat, tog sin Boløxe og hug den i Ho-
vedet paa Heren, som laae i Sengen, og medens
Manden da veeflagede over sin Hustrues Drab,
bragte Smeden ham hans Kone og de to nysfødte
Drenge, og er det rimeligt, at han blev glad over
al Maade, da han fik Sagen at vide.

Kong Waldemars Jagt.

Kong Waldemar elskede Lovelille, et Fruentim-
mer fra Rygen, og havde en saa stor Sorg, da
hun døde, at han end ikke kunde forlade hendes
Liig; men lod det føre med sig, hvorhen han drog.
Dette blev omsider besværligt for alle dem, der
fulde være om Kongen, og derfor benyttede en
Hofmand en gunstig Leilighed til at undersøge hos

Liget, hvad det vel monne være, der bandt Kongen med saa mægtig en Kjerlighed. Da fandt han en fortryllet Ring, hvilken hendes Moder havde sat paa hendes Finger, for derved, end ogsaa efter Datterens Død, at sikre sig i Kongens Gunst. Hofmanden tog Ringen af Fingert, og strax forsvandt Kongens Kjerlighed, og han lod Livet begrave. Nu vendtes hele Kongens Hu til Hofmanden, der endnu var i Besiddelse af Ringen, saa at Alt, hvad der skulde skee, skulde udføres af ham, hvilket omsider faldt Yndlingen besværligt; derfor, da han vel vidste, at han havde Ringen at takke for Kongens Gunst, kastede han den fra sig ud i et Morads, der han engang reed igjennem Gurre Skov. Fra dette Dieblik af begyndte Kongen at finde sig bedre der i Skoven, end hvilket som helst andet Sted; han lod bygge Gurre Slot og jagede baade Nat og Dag i Skoven. Derved blev det ham omsider en Vane, at sige de Ord, der siden bleve ham til Forbandelse, at Gud gjerne maatte beholde Himmerig, naar Kun han maatte jage i Gurre.

Nu rider han hver Nat "fra Burre til Gurre" og er over hele Landet bekjendt som den flyvende Jæger, og paa nogle Steder kaldes han den flyvende Markolfus. Naar han nærmer sig, hører

man først Huien og Støien og Vidkekruld i Luf-
ten, og da gaaer Folk tilside og stiller sig bag ved
Træerne. Strax derefter kommer det hele Jagt-
tog. Foran fare hans fulsorte Hunde, der løbe
hist og her til Siderne og snuse i Jorden, og
lange, gloende Tunger hænge dem ud af Halsen.
Derefter kommer "Bolmar" ansættende paa sin
hvide Hest, og undertiden holder han sit eget Hov
ved under den venstre Arm. Naar han møder No-
gen, især dersom det er gamle Folk, befaler han
dem, at holde et Par af hans Hunde, og lader
dem da enten staae saaledes med Hundene i flere
Timer, eller løsner strax efter et Skud, og naar
Hundene hører dette, da briste alle Baand og Læn-
ker. Naar han saaledes farer frem, hører man
ham at slaae Ledene i efter sig, og paa flere Ste-
der i Landet, hvor der er Gjennemkjørsel igjen-
nem Gaardene, har han sin Jagtvei ind af den
ene og ud af den anden Port, og ingen Laase
ere saa stærke, at de jo springe op, naar han kom-
mer. Saaledes pleier han, især ved Juletid, at
komme kjørende med fire hvide Heste igjennem Ibs-
gaard i Høibye, i Ddbsherred, og der skal bag Roes-
kilde være en Gaard ved Bistrup, hvor man lader
Porten staae aaben om Natten, fordi han flere
Gange har sprængt Laasene. Paa enkelte Steder

gaaer hans Jagtvei endogsaa op over Hufene, og i Nærheden af Herlufsholm skal være et Huus, hvis Tag paa Midten er betydeligen nedsjunket, forbi han saa ofte kjører derover. I det nordlige Sjælland har han et andet Gurre, hvor man finder Ruiner, der endnu kaldes Waldemars Slot. Her er det en Skik, at de gamle Røner ved St. Hansdagstid gaaer om Natten ud paa Veien og aabner Lebene for ham. En halv Miil fra Gurre ligger Waldemars Høi, omgiven af Vand. Her, siger Sagnet, gaaer hver Midnat sex fortklædte Præster mumlende hen over Den. Imellem Solles rød og Nærum jager han med sorte Hunde og Heste paa den saakaldte Wolmars Bei.

Naar han saaledes har faret omkring, udhviler han sig afvejlende paa flere forskjellige Steder i Landet. Især fortælles der, at han opholder sig paa Balløe Slot, hvor han har et Sovestue, i hvilket stode to opredte Senge, og her overnatter han i Skikkelse af en sort Hund. I samme Værelse staae to store Kister, og, da man engang aabnede dem, fandtes de fulde af smaa runde Stykker Læder; ”thi bedre Penge havde de ikke i Kong Wolmars Tid.” En underjordisk Gang skal forbinde Balløe Slot med Tølløsegaard i Hølsbeks Amt. Her skal han ligeledes have et Kammer, og

tilforn holdtes endogsaa en Pige til hans Opvartning. Undertiden udhviler han ved Bordingborg i Waldemars-Taarnet eller paa Ruinerne af Waldemars Slot, hvor man ofte seer Tomfruer og Folk fra hans Tid gaae og rede Senge. En Bonde, som ikke vilde troe, at Kongen saaledes kom til sit Taarn om Natten, fordristede sig engang til at overnatte der; men ved Midnat traadte Kong Waldemar ind til ham, hilste med Venlighed og sagde: "Nu! Tak skal du have, at du vil passe paa mit Taarn!" og rakte ham med det samme en Guldpenge. Men, da Bonden tog imod den, brændte den ham et rundt Hul igjennem Haanden og faldt som et Kul til Jorden. Af disse hans frygtelige Penge slutter man sig til, hvad han maa lide. Dog hænder det sig ogsaa undertiden, naar en gammel Mand eller Kone troeligen i flere Timer har holdt hans Hunde, at han da kaster Noget til dem, der seer ud som Kul, og derfor undertiden ringeagtes; men, naar man undersøger det, findes at være det pure Guld.

W o l m e r.

I Steenstrup ved Præstøe boede engang en Mand, navnlig Christopher. En Aften silde bankedes paa hans Dør, og, da han saae ud, holdt Wolmer udenfor paa sin Hest og havde et heelt Kobbel Hunde med sig. Spurgte han da Christopher, om han vel havde fedt Dvæg paa Stald. Da turde Christopher ei andet end jage alt Dvæget ud gennem Stalddøren, og strax faldt Wolmers Hunde over og opslugte det. Da raabte omsider Wolmer til Konen, som stod i Døren: "Hold op! hold op!" og da Konen holdt Forklædet op, kastede han Ild deri og red bort. Konen, som blev heel forskrækket slængte som snarest Ilden af Forklædet, men næste Morgen blev hun vaer, at nogle Guldstykker hang endnu deri og græmmede sig da hart over sin Eenfoldighed.

W o l m e r s H e s t e s k o e.

En Nat som Wolmer efter Sædvane jog gjennem en Bondegaard paa Rønne Klint ved Præstøe, tabte hans Hest en Skoe i Gaarden. Da Bonden næste Morgen fandt den, slog han den op med Søm paa et Bjælkehoved over Porten, efterdi

samme var af forunderlig Størrelse. Men følgende Nat, da Wolmer atter red gjennem Gaarden og blev hin Hesteskoe vaer over Porten, rev han den løs og tog den med sig, og fandt da Bonden næste Morgen, at han havde sat en Ducat der i Stedet.

Kong Waldemars Vandsted.

Paa Halvøen Orne ved Bordingborg findes ved Strandkanten tre Rildevæld, over hvilke ligge Stene. I disse Stene sees Tegne af Hesteskoe, og siges de, at være af Kong Waldemars Hest, som han pleiede at give Vand her.

Grøn-Zette og Phane.

Paa Moens Vestkant er en Skov, kaldet Grøn-væld. I den jager Grøn-Zette hver Nat tilhest, med Hovedet under venstre Arm, Spyd i Haand og mange Hunde omkring sig. I Høstens Tid lægge Bonderne et Knippe Havre til hans Hest, at den ei skal nedtræde deres Sæd om Natten. Grønsund har Navn af ham som ogsaa Phanes-fjord er kaldet efter hans Fæstemøe, Phane. Ved

Grønderup vises en stor Steen, som siges, at have været Grøn-Jettes Sovested, og i Nastrup Sogn ved Næsby paa Falsler sees en Deel Høie, i hvilke de ligge begravne, som Grøn-Jette har dræbt med sit Sverd. Men nu ligge de begge begravne paa Harbølle Mark i Stege Sogn, hvor en Kæmpegrav vises, hundrede og halvfjirfindstyve Alen lang. Om dem have det Riim:

Nu hviler Grøn med Phane sin,
Som trættede rasken Hjort og Hind!
Tak, Bonde god! den dyre Gud!
Nu gaaer du tryk af Sundet ud!

Grøn-Jette jager efter en Havfru.

En Nat jagede Grøn-Jette i Borre Skov. Da standsede han Hesten ved Henrik Tynboes Dør, bankede paa og befoel ham at holde Hundene. Med da atter Jægeren bort som skyndeligst, og Henrik Tynboe stod i Døren og holdt Hundene i samfulde to Timer. Endeligen kom han tilbage, men toersover Hesten laae en Havfru, som han havde fludt, og sagde han da til Bonden: "Efter hende har jeg jaget syv Aar; men nu fik jeg hende dog nede ved Falsler!" Han begjærede noget at

drikke, og, da han det fik, rakte han Henrik Synhoe en Guldpenge, der brændte igjennem Haanden og forsvandt paa Jorden. Da gav sig Jægeren til at lee ad ham og sagde: "Nu kan du fortælle, at Grøn-Jette har rakt dig Haanden; men, at du dog ikke skal kunne sige, at jeg har drukket omsonst hos dig, saa tag det Baand, hvori du holdt mine Hunde!" Jægeren red bort og Henrik Synhoe tog Baandet og holdt det længe skjult under Laas og Lukke, og i den Tid, tiltog han bestandig i Rigdom. Men, da han tilsidst agtede libet derpaa, blev han fattigere, end han havde været tilforn og døde i stor Uffelhed.

Klintekongen paa Moen.

I.

Paa Moens Klint, der hvor Stedet endnu kaldes Kongsbjerg, boer en Klintekonge. Hans Dronning er skøn frem for alle, har Navn af Klintedronning og boer paa det Sted, der nu kaldes Dronningstolen. Ei langt fra hende staaer hendes Scepter, Dronningspiret, hvilket nu kaldes Sommerspiir. Samme Klintekonge er god Ven af Klintekongen paa Stevns og begge tilsammen

ere de ilbesindede mod Grap, Klintekongen paa Rygen, som derfor maae staae saa langt borte og speide over Havet, om han seer dem komme. Om denne Grap er sjunget:

Grap han seiler fra Rygen ud
 Med fem og fire Snekker!
 Vi gaae og ud med lystig Mod,
 Ved Tolcken hannem frister.
 Slet ingen Bytte han her skal faae,
 Hans Agt skal hannem seile;
 En blodig Pande og Kroppen blaa,
 Dermed skal han bortseile!
 Grap, du komst fra Kullen i Fjor
 Med Guld og Sølv belavet;
 Det miste du her bag ved Njorb,
 Af Jettten det blev taget.
 Det gaaer i Aar langt værre til,
 Det skal du vel besinde! —

Klintekongen holder bestandigen Vagt paa Klinten og tager den vel i Vare. Derfor kan den ei heller indtages. Saa ofte som Krig eller anden Ulykke truer at ville komme over Landet, kan man see hele Krigshære paa Klinten, hvilke ere udrustede til at forsvare Landet.

II.

Der er en Klintekonge, som regjerer tillige over Møens Klint, Stevns og Rygens. Han

har en kunstig Bogn, som drages af fire sorte Heste og paa denne farer han fra den ene Klint til den anden over Havet. Da bliver Havet sort og kommer meget i Sprør, og hører man da tydeligen Hestenes Brinsten.

Pillegrim = Stenen.

I Phænefjord Sogn paa Møen boede engang en mægtig Ridder, Hr. Truels, der med sin Hustru, Fru Mettelil, havde mange Børn; men Roverne bortstjal hans tre Sønner, saa at han kun havde trende Døttre tilbage. En Søndagmorgen vækkede Fru Mettelil sine Døttre og sagde:

Staaer op, mine Døttre, I sove vel haardt!

Nu haver I sovet jer Froprædiken bort!

Hvortil Tomsruerne spærede:

Og have vi forsovet vor Ottesang,

Da ville vi gjøre vor Høimesse lang.

Nu flættede Moderen deres Haar og iførte dem Søndagsklæderne, og de ginge til Hørbeløf Kirke paa Falsker; thi den Tid var Vandet mellem Møen og Falsker ikke bredere, end at man kunde hoppe derover.

Men der de komme til Tostruppe Lund,

Der mødte dem de tre Rovers Hund.

Og da Røverne kom, sagde de til Jomfruerne:

Enten ville I være tre Røvers Liv,

Eller vil I miste jert unge Liv?

og de gave Røverne til Svar:

Ikke vil vi være tre Røvers Liv!

Langtheller vil vi miste vort unge Liv! —

Da dræbte de to Røvere dem, skjøndt den tredje raadede derfra; og de lagde de tre Jomfruers Liig i Sække, og bredte deres Klædningsstykker og Kostbarheder ovenpaa. Da kom de silde om Næt hver med sin Pose til Hr. Truels, toge Plads ved Bordet og lode Sækkene staae henne i Krogen. Nu begyndte de at drikke, og drak Hr. Truels saaledes til, at han maatte gaae til Senge. Da begjærede de Fru Mettelil, som blev ene tilbage; men hun vidste vel at redde sig, thi had hun om, at maatte see, hvad de havde i deres Sække; og da hun saae sine Dottres Klæder, gik hun ud og vakte Hr. Truels og alle hans Mænd. Røverne bleve tilfangetagne; og nu bekjendte de for Hr. Truels, at de vare af ædel Herkomst, men at de engang, da de skulde gaae til Skolen, vare bortsljaalne af Skovrøvere. Strax kjendte da Hr. Truels i dem sine egne Sønner, og gav dem det Raad, at de skulde rejse til det hellige Land, for at sone deres Brøde. Men de to ældste, hvilke

havde den største Skat, vilde lade deres Liv for Liv; men den Ungkø gjorde en Pillegrimsfart. Øst for Horbeløf Kirke sees endnu den Høi, hvor de To bleve steilede. Den Tredie kom efter flere Aar tilbage, levede lang Tid der i Egnen og gjorde Bod for sine Synder; og da han døde, begrovede hans Legeme paa Marken, paa det Sted, hvor endnu Pillegrim-Stenen ligger.

R i s t e s t e n e n .

En Røver, som i lang Tid havde plyndret paa Moen, nedgrov en Skat og flygtede over til Stralsund. Da han nu der var kommen saavidt, at han alt stod paa Stigen under Galgen, spurgte han: "Er nogen her tilstede fra Høie-Moen?" — En Mand mældte sig da, og denne besøel han, at gaae fra Øst til Vest gjennem Grimdsdal; der skulde han finde en Steen, hugget som en Rist, og under den en stor Skat. Da reiste Manden ilfsærdig over til Moen og henvendte sig til Mikkel Degn i Magleby for at faae at vide, hvor vel hin Steen monne findes. Men Mikkel Degn, som selv var begjærlig efter Skatten, gik til Stedet og bemægtede sig den, og blev saa riig, at

hans Søn endogsaa kunnt blive Borgemeester i Stege.

Fanden stjæler Sviin.

Da Peer Basse var Befalingsmand paa Møen, hændte det sig, at en Bonde, som boede paa Hoies Møen ved Klinten, savnede tyve Grise paa een Gang. Bonden søgte overalt paa Klinten, men det var ganske forgjæves. Der var hengaaet et heelt Aar, da Bonden en Dag, som han gaaer over Klinten, møder Fanden selv, ridende paa et Sviin og drivende nitten foran sig, i det han larmede ved at slaae paa en Kobberkjedel, som han holdt i Haanden. De nitten Sviin, som gik foran, vare vel ved Magt, men den Soe, som Fanden red, var saare mager og medtaget. Bondemanden, der strax fik sine tabte Grise i frisk Hu, begyndte da at støie og raabe, saa at Fanden, der ventede intet mindre end fligt, maatte tage Flugten saa skyndsomt, at han derved tabte sin Kobberkjedel og lod Svinene fare. Da blev Bonden glad i Hjerte, drev Svinene hjem og gav Peer Basse Kobberkjedlen i Forvaring til Minde om sig synderlig Tildragelse.

Løsseshullet paa Møens Klint.

Der er en dyb Hule paa Møens Klint, i hvilken ingen mægter at komme, uden at han saaledes betages af Angst og Gysen, at han maa plat for-
gaae, om han ikke skyndeligst seer til at komme ud
igjen; og veed man at sige, at en Karl, som krøb
derind med draget Sværd og udækkede hvosomhelst
der monne boe, blev slaget Sværdet af Haanden
og faldt selv magtesløs til Jorden.

Dsted Høi.

Paa Møen findes paa den saakaldte Riismark
Dsted Høi. Da engang Magrethe Skælvigs gif
herforbi til Elmelund Slot, kom en gammel Kone
hende imøde og spurgte: "Hvorhen skal du mit
Barn?" Magrethe fortalte hende da, at hun
vilde gaae til Elmelund Slot, for af Peer Munks
Kone at laane en Kjøle at staae Brud i. Da
sagde den gamle Kone: "Naar du kommer herhid
paa Løverbag, skal jeg laane dig Brudepynt!"
Næste Løverbag gif hun til Dsted-Høi, og Ko-
nen bragte hende der Klæder af Gyldestykt, be-
falende hende, at bringe dem tilbage om otte
Dage; men, gif hun da forgjæves, skulde hun

Hun beholde Klæderne som Eiendom. Magrethe Skælvigs fiod da Brud i Gyldestyfs Klæder, og bragte dem tilbage paa den bestemte Tid; men, da den gamle Kone ikke var der, tog hun dem med Rette til Sie.

B o g ø e.

Nidt imellem Sjælland, Falster og Møen ligger en lille Ø, Bogø. Paa den har i fordums Tid været to store Skove, Østerkov og Vesterkov, af hvilke kun ringe Spor ere tilbage. Om disse to Skove gaaer der et gammelt Sagn. Den sidste Konge i Wallisøe var Kong Hans. Han paaførte engang Kongen af Bogø Krig og seilede om Natten derhen og lagde sig med sin Flaade lige udenfor Slottet. Da nu Kongen af Bogø lukkede Vinduet op i sit Sovestue og saa den fiendtlige Flaade udenfor, da raabte han om Fred; men i samme Stund spændte Kong Hans sin Bue og skød ham en Piiel dybt ind i Brystet. Da bad Dronningen af Bogø om Stilstand, medens hun begrov sin Herre, og Kong Hans gik endog selv i Land og fulgte Kongens Liig til Jorden. Dronningen indbød ham til Slottet, og der udbød hun

fig af ham, at hun maatte beholde Den saalænge, indtil den Sæd, hun vilde udsaae, var bleven fuldmoden. Og saa dette indrømmede Kong Hans og seilede tilbage til Falsster. Men den snilbe Dronning lagde Agern og Bog i Jorden, og deraf opvokrede hine to Skove. Næste Aar seilede Kong Hans fra Falsster; men da han fik at vide, hvad Slags Sæd hun havde udsaaet, blev han sit Løfte tro og vendte tilbage til Falsster. Da Dronningen døde, blev hendes Søn Herre over Den.

Lindormen paa Bogøe.

Der var en Tid, da Folket paa Bogøe havde stor Plage af Rotter. Da kom just tilreisendes en Rottejæger, som forstod den Kunst, at mane Rotter i Jlden; og lagde han desaaarsag et stort Baal paa Strandbredden, ligeoverfor Stubbekjøeping paa Falsster. Men forinden han begyndte at mane, spurgte han, om der var nogen Lindorm der paa Den; thi i saabant Tilfælde er Maneren forloren. Da man i denne Henseende havde beroliget ham, begyndte han at mane, saa at alle Rotterne tilhobe løbe ind i Baalet og omkom der; men strax lod sig see en frygtelig Lindorm. Da

flygtede Rotteljægeren som bedst han kunde over til Falsler; men Lindormen gik tversigjennem Baalet ud i Stranden og forfulgte ham omsider paa Falsler Land.

Paa det Sted, hvor samme Lindorm krøb gjennem Landet, blev en Aae, som har Udløb ved Stubbekjopping, og formedelst Lindormens Hidsighed i at forfølge, hvorved den dreiede Halsen snart til den ene, snart til den anden Side, er det fleet, at samme Aae gaaer i saamange Krumninger. Men der, hvor Lindormen gik fra Baalet og ud i Stranden, kaldes Stedet den Dag i Dag Lindebroen, som ogsaa det Sted kjendeligen sees, hvor Lindormen havde sin Rede paa Den.

Hellig-Kors Kirke.

Ligeoverfor Prædikestolen i Dnsberg Kirke paa Samsø findes en Tavle, paa hvilken er fæstet et Krucifix med saadan Indskrift:

”Dette forgyldte Krucifix var bundet paa et

”dødt Menneske, som kom flydendes her til

”Lands ved Isle Møde i Tranbjørn Sogn.

”Det de vilde age det til Kirkegaarden, kunde

”fire Heste ikke drage det. Ikke kunde de fange

”samme Liig til Kolbye Kirke; men der de
 ”vendte Vognen om til Dnsberg Kirkegaard,
 ”droge tvende Heste det lettelligen, og blev det
 ”begravet ved den østre Gavl af Kirken, og
 ”haver denne Kirke sit Navn af samme for-
 ”gylbte Kors, og kaldes paa denne Dag Hæl-
 ”lig-Kors Kirke. 1596.”

St. Knuds Taarn i Odense.

Da man havde fuldbendt Taarnbygningen paa St.
 Knuds Kirke i Odense, skedte det, at en Tom-
 mersvend satte sig op imod sin Mester, og paaastod,
 at være vel saa duelig som han. Da lagde Me-
 steren en Tverbjælke ud fra det Øverste af Taar-
 net, tog en Dre og gik ud paa Bjælkens Ende,
 og ved eet Hug fæstede han Dren. Derpaa gik
 han ind, befalende Svenden, at gaae ud og tage
 Dren tilbage. Men der Svenden stod yderligst
 paa Enden af Bjælken, saae han til sin Fordær-
 velse ud over Byen og blev derved saa forfærdet,
 at han raabte: ”Mester! nu kommer Bulbroe
 nærmere!” Men Bulbroe er en liden Bye uden-
 for Odense, og, da Mesteren horte slig Tale, gav
 han til Svar: ”Gud være din arme Sjæl naa-

dig!" og i samme Stund styrtede Svenden ned fra Bjælken.

Knud den helliges Steen.

I Nærheden af Odense, paa Veien mellem Gribbsvad og Bissenberg Kirke, skal findes en stor Steen, paa hvilken Kong Knud satte sig for at udhvile, der han blev forfulgt af de oprørske Jyder. Paa det Sted, hvor han sad, blev Spoer tilbage af Sædet, og findes der rundt om Stenen mange mindre Stene, henkastede af Folk, som kom til Odense Marked, for derved at skaffe sig god Lykke.

Tageholm.

Paa Veierupgaards Grund i Fyen fandtes for nogle Aar siden Resten af en Smedie, i hvilken Hans Tausen skal være født. Hans Fader, Tage, var Smed og kunde smede Jern af Mosen, og blev derfor anseet for at være en Troldmand og ihjelslaget af Almuen. Men endnu den Dag i Dag høres ofte hans Kone at raabe hans Navn i den nærliggende lille Skov, Tageholm, og findes paa det Sted, hvor Smedien stod, endnu en

Mængde Jern-Skak, som pleier at falde af Jernet under Hammerslaget.

Elle pigen.

I Østerhæsinge i Salling Herred i Thyen var en Gang stor Lystighed og Bryllupsgilde. Da det leed ud paa Morgenstunden skillede Bryllupsgæsterne ad med megen Støien. Medens de nu spændte Hestene for deres Vogne for at fare fra Gilde, stode de der og pralede hver af sin Brudegave. Men som de larmebe paa det meste og talede i Munden paa hinanden, kom en grøntklædt Pige med Siv slættede over Hovedet fra den nære Mose og gik til den Karl, der fremfor de Dyrige var tiævestærk og gjorde store Dåd af sin Gave, og spurgte ham: "Hvad vil du give til Jomfru Bæ?" Karlen, som var rusendes af den megen Dl og Brændeviin, greb en Vognkjæp og svarede: "Ti Slag af min Vognkjæp!" men i samme Stund faldt han død til Jorden.

Palne = Jæger *).

Paa samme Viis som Kong Waldemar ved Nattetid jager om i Sjælland, jager ogsaa Palne = Jæger i Fyen, og er det fortalt, at den Mand, som for halvfjirrhindstyve Aar siden boede i store Kluset paa Jordbroen ved Odense har engang haft med ham at gjøre. Thi, da samme Mand engang ved Nattetid gik med sine Folk og bandt Byg paa Gissel Mark, kom der til dem et Qvindfolk, høit og anseeligt af Vert og spurgte: "Har I seet noget til Palne = Jæger?" og da de havde sagt, at de ei havde seet ham, skyndte hun sig gjennem Lundene. Men der var kun hengaaet en kort Stund, før Palne = Jæger kom til de samme Folk, og havde han da Hjælm med slagrende Fjerbusk paa sit Hoved, dertil Bue paa venstre og Røgger paa høire Skulder og Saaler under Fødderne. Han spurgte da Folket med disse Ord: "Har I seet noget til Langpatte?" og der de havde givet ham Besked, som de bedst kunde, skyndte han sig efter hende. Dog har han vel ei heller denne Nat fanget hende, efterdi det samme tildrog sig for Høstfolkene den følgende Nat.

*) Palnatøke.

Kirken paa Falster.

Der boede engang en fornem Frue paa Falster, som var overmaade riig, men havde hverken Søn eller Datter, at efterlade sin Rigdom. Da besluttede hun, at gjøre fromt Brug deraf og lod bygge en Kirke, hvilken skulde være baade stor og prægtig. Og da samme Kirke var fuldfærdig, lod hun Altarlys tændes og gik gjennem Chorgangen til Altarbordet, fastede sig der paa Knæ for Gud og bad, at han for hendes gudelige Gave vilde lægge Aar til hendes Dage, saamange som denne Kirke skulde staae. Da døde Tid efter anden hendes Slægtninge og Lyende; men hun, som havde gjort saa daarlige et Ønske, overlevede dem alle. Omfider havde hun hverken Ven eller Frænde at tale med, og saae hun da Børnene vore op, blive gamle og døe, og deres Børn igjen ældes med mange Aar; men selv hentæredes hun af den lange Alderdom, saa at hun efterhaanden havde mistet alle Sandfers Brug. Dog fik hun stundom sit Mæle, men det var kun en Time ved Midnat hver Juul. Da befoel hun paa saadan Tid; at man skulde lægge hende i Egeliste og sætte den i Kirken, at hun der maatte kunne døe; dog skulde Præsten til Kirken hver Julenat indfinde sig hos

hende, for at høre hendes Befalninger. Og siden den Tid har hendes Kiste staaet i Kirken; men det er hende endnu ei forundet at døe. Kommer derfor Præsten hver Julenat til hende, løfter Kistelaaget, og som han lidt efter lidt hæver det, reiser hun sig efter Laaget sagtelig overende. Naar hun da sidder opreist i sin Kiste, spørger hun: "Staaer min Kirke endnu?" Og naar Præsten dertil har svaret: Ja! sukker hun som saa:

"Å! give Gud, at min Kirke var brændt;

Thi da er først al min Jammer fuldendt!"

Derpaa synker hun atter tilbage i Kisten, og Præsten lader Laaget falde, og kommer da ei hid, før næste Julenat.

H j ø r r i n g.

Engang ved Nattetid ginge tre Mænd ud til Klumhøi, for at friste der Lykke; thi i samme Høi ruger en Drage paa en stor Skat. Da grov de i Jorden og gjorde neiagtig Aftale, at ingen maatte tale et Ord, om ellers ikke al der Umage skulde være forgjæves. Og da de saalunde havde gravet svarlig dybt, stødte deres Spader mod en Kobberkiste. Da gjorde de Tegn til hinanden og toge alle med baade Hænder fat i en stor Kobber-

ring paa Ristelaaget, og drog Skatten op. Men da de nu næsten havde den ihænde, glemte een af de tre at være taus og raabte: "Een Gang endnu, saa har vi 'en." Da sloi Kisten dem ud af Haanden og hen i Støierup See, men, da de alle holdt troligen fast beholdt de Kobberringen i Hænderne. Samme Ring hæftede de i St. Olai Kirkebor og kaldte Byen deraf Høiring, hvilket Navn siden blev Hjørring; men Kobberringen sidder i Kirkeboen den Dag i Dag.

Gjengangeren i Ebeltoft.

Der boede en vilg Mand i Ebeltoft ved den Gyde, som fører ned til Stranden. Han havde Handel med forbudne Vare, men teede sig deri saa snildt, at ingen mærkede dertil, mens han endnu var i Live. Men der han var død, fik han Straf for sit svigefulde Sind; thi man saae ham hver Nat gaae fra sit Huus og ned til Stranden, og var han da iført en Kjortel med mange Sølvknapper i. Da lod man engang hente en Præst, hvilken manede ham ned i Engen og rammede en Pæl i Jorden paa det Sted, hvor han var nedmanet. Samme Pæl staaer der endnu, og, naar man om

Vintren, da han fryser dernede, rokker i Pælen, høres han tydeligen at sige: "Rof op! rof op!"

G i l l i k o p p.

Engang fik nogle Tyder fat paa en Bjergpusling. Da vidste de ei bedre, end at gjøre ham til Christen og satte ham paa en Vogn for at kjøre ham til Kirken, hvor han skulde døbes. Som han der sad paa Vognen og kiggede ud, hørte Bønderne en Stemme paa Veien at raabe: "Hvorhen, Gillikopp?" Da svarede Bjergpuslingen fra Vognen: "Langveis, Slangerop! a skal hen til et lille Bæk, hvor a agter æ bedr Mand at bliv!"

H a v m a n d e n.

Der boede engang to fattige Folk paa Frisenborg Gods i Aarhus Stift, hvilke havde kun en eneste Datter, som heed Grethe. En Dag, da de havde sendt hende ned til Stranden for at hente Sand, og hun stod der og øste i sit Forklæde, steg en Havmand op af Vandet. Hans Skjæg var mere grønt end det salte Hav, havde han dertil en faur Skikkelse og talte med venlige Ord

til Pigen og sagde: "Følg med mig, Grethe! saa vil jeg give dig saameget Guld og Sølv, som du i Hjertet har kjær!" — "Det var ikke ilde," gav hun til Svar, "thi hjemme har vi ikke meget af det!" Da lod hun sig lokke, og han tog hende ved Haandeled og bragte hende til Havsens Bund, og blev hun der Tid efter anden Moder til fem Born. Men da lang Tid var hengaaet og hun nær havde glemt al christelig Tro, sad hun en Høitidsmorgen og vuggede sit yngste Barn paa Skjedet. Da hørte hun Klokkerne ringe deroppe, og paaakom hende da stor Bedrøvelse og Forlængsel efter at gaae til Kirke. Og som hun sad der og sukede med megen Graad paa Kinden, mærkede vel Havmanden hendes Sorrig og spurgte til hendes Klage. Da bad hun ham ret af Hjertet og gav ham mange gode Ord, at hun maatte endnu een Gang komme til Kirke. Havmanden kunde da ei modstaae hendes Kummer, men førte hende op paa Landet og formanede hende flittigen, at hun snart skulde komme tilbage til Børnene. Som det da var midt under Prædiken, kom Havmanden udenfor Kirken og raabte: "Grethe! Grethe!" Da hørte hun det vel, men meente dog, at hun vilde høre Prædiken til Ende. Men da Prædiken var forbi, kom Havmanden anden Gang for Kirken

og raabte: "Grethe! Grethe! kommer du snart?" men dog adlød hun ikke. Da kom han omsider tredie Gang og raabte: "Grethe! Grethe! kommer du snart? dine Børn længes nu efter dig!" og der hun endda ikke kom, gav han sig bitterligen til at græde og gik atter ned til Havets Bund. Men Grethe forblev siden den Tid hos sine Forældre og lod Havmanden selv tage Vare paa de usle smaa Børn, og ofte hører man hans Graad og Beeklage fra Dybet.

Lindormen ved Aarhus Domkirke.

Det hændte sig engang for mange Tider siden, at Ligene, som vare hensatte i Aarhus Domkirke, blev Tid efter anden borte, uden at man vidste, hvad vel Aarsagen dertil monne være. Da gav man Agt og saae, at en Lindorm, som havde sin Hule under Kirken, hver Nat gik ind og opaad Ligene. Og, da man foruden denne Ulykke ogsaa blev vaer, at den gravede Kirken under, saa at samme vel snarligen derved maatte lide Brøst og Fald, kom man i stor Vaande og søgte forgjæves om Hjælp og kraftig Bistand. Omsider kom en vandrende Glarmester til Aarhus, og der han

erfarede den Nød, hvori Byen var stædet, gav han det Løfte, at han vel skulde hjælpe dem. Da gjorde han sig en Kiste af Speilglas saaledes, at der paa samme var kun en eneste Abning, og denne ei større, end at han derigjennem kunde stikke sin Kaardestod. Han da ved heilys Dag Kisten bære ind paa Kirkegulvet, og der Midnat kom, tændte han fire Vorkjerter og satte dem ved Kistens Hjørner. Da kom Lindormen krybende gjennem Chorgangen, og, da den blev Kisten vaer, og saa sit eget Billede i Speilglasset, troede den, at det var dens Mage. Men Glarmesteren stak den gjennem Halsen, saa at den strax døde af Saaret. Og var Giften og Blodet, der udsprang, saa fordærveligt, at Glarmesteren derved omkom i sin Kiste. Endnu siges et gammelt Billede at findes der i Kirken, hvilket viser hen til slig synderlig Tilbragelse.

Rottejægeren paa Alheden.

Paa Alheden plagedes engang Folket svarligen af Rotter og Muus og alskens Uroi. Da kom en reisende Rottejæger, og, da han hørte Tale om Rigt, lovede han, at ville fordrive det tilhobe. Dog spurgte han forud slittigen, om man vel no-

gensinde havde mærket til nogen Lindorm der i Eggen, og, da alle benægtede dette, lod han et Baal bygge midt paa Heden, antændte det og satte sig selv jevnfides paa en Stool. Og som Ilden da brændte, tog han frem en Bog og læste meget ud af den; og som han læste og læste, saae man Røtter og Muus, Slanger og allehaande Kryp at løbe ind i Ilden og der fortæres. Men til Slutningen kom ogsaa en Lindorm, og der han den saae, beklagede han sig høiligen, at han var forraadt og maatte nu selv omkomme. Da snoede Drmen sin Hale omkring ham og Stolen, og gik saaledes ind i Ilden, hvor de omkom tilsammen.

Ellepigen ved Ebeltoft.

Ikke langt fra Ebeltoft vogtede en Bondebreng Dvæg. Da kom ham en deilig Pige imøde og spurgte, om han havde Hunger eller Tørst. Men der han blev vaer, at hun meget omhyggeligen vogtede sig for, at han skulde saae hendes Ryg at se, mærkede han strax, at det maatte være en Ellepige; thi Ellesolket ere hule bagtil. Derfor gav han sig ei heller af med hende, og søgte at undgaae; men da hun mærkede sligt, frembød hun sit Bryst, at

han skulde die hende. Og var derved saamegen Fortryllelse, at han ei mægtede at modstaae. Men da han havde gjort, som hun befoel ham, var han sig ei selv længer mægtig, saa at hun havde let ved at lokke ham med sig. Saa var han borte i tre Dage; midlertid gif Forældrene hjemme og sørgede, thi de meente vel, at han maatte være forlokket. Men paa fjerde Dag saae Faderen ham komme langt borte, og befoel han da iilsomst Konen at sætte en Pande Glesk paa Ilden. Da kom Sønnen ind gjennem Døren og satte sig taus ved Bordet. Faderen mælede ei heller et Ord, men stillede sig an, som om alt var, som det skulde være. Da satte Moderen Glesk for ham, og Faderen bød ham at spise; men han lod Maden staae urørt og sagde, at han nu vidste, hvor han kunde faae bedre Mad. Blev da Faderen kjendeligen vred, tog en svarlig stor Jerle, og befoel ham atter at tage til Maden. Da maatte Drengen spise, og der han havde smagt Glesket, fortærede han det graadigen og faldt derpaa i en dyb Sovn. Han sov da lige saa mange Dage, som Fortryllelsen havde varet, men fik dog aldrig siden den Tid Sindets Brug.

Carl Pølses Glest.

Nord for Hjørring ligge to Herregaarde, Asdalgaard og Odden. Paa Asdalgaard boede for rum Tid siden en Mand, navnlig Carl Pølse, hvilken havde Sviin i Skoven paa samme Tid som Herremændene paa Odden. Men da Høsten kom, og Svinene skulde hjemdrives, geraadede begge Herremændene i Trætte om et Sviin. Da blev Sagen bragt til Doms, hvilket faldt saaledes ud, at samme Sviin skulde deles i to lige Parter, af hvilke den ene skulde hænges paa Asdalgaard, og den anden paa Odden, og skulde man da deraf see, at den havde Ret, hvis Part ikke raadnede. Men det viste sig snart, at han paa Odden havde haft Uret; thi hans Part fortæredes ganske. Men Carl Pølses Glest hænger endnu den Dag i Dag ufortæret paa Asdalgaard.

Lindormen ved Aalborg.

To Miil fra Aalborg ligge nogle Høie, som kaldes Østbjerg Bakker. Her havde for mange Tider siden en Lindorm sit Ophold og forvoldte stor Elendighed der i Egnen. Da kom en Mand, som forstod Drmekunsten og han lovede at ødelægge Lind-

Ormen. Lod han da opreise et Baal, og da dette var antændt, besteg han en modig Hest og red hert til Lindormen. Da forfulgte den ham, hvor han end red, og kom de saaledes omsider til Baalet. Red han da tværs over Baalet, og Lindormen krøb bag efter ham midt ind gjennem Ilden. Da satte han anden Gang over Baalet, og Ormen krøb anden Gang efter. Og da han saalunde havde syv Gange redet uskadt over Baalet og Lindormen syvende Gang krøb gjennem Ilden, opbrændtes den ganske.

Dverge laane Ol.

Da engang en Bondekone i Holmbye i Nærhuus Stift stod i sin Dør, kom en lille, spidspukket Trolld til hende og sagde: "I Dag skal Store-Bjerg giftes med Lille-Bjerg! Vil ikke Moer være saa god at laane os et Kar Ol paa et Par Dage, saa skal hun faae det lige fedt og godt igjen!" Da gik Konen bag efter Trollden til Bryggerst og sagde, at han kunde nu selv tage hvilket ham bedst tykkedes. Men efterdi der var lagt Kors paa alle Karrene, mægtede han ikke at tage noget, men pegede kun og sagde: "Kors af!" Mærkede da Konen vel, at hun maatte soie sig ef-

ter hans Villie og tage Korset bort, hvorpaa den ufselige lille Trolld tog det største Kar paa sin Pukkel og gik bort dermed. Men, da tredie Dag kom, bragte han et Kar Ol tilbage, hvilket var vel saa godt, som det, han havde laant, og kom der fra den Tid af stor Velstand over samme Bondehuus.

Troldene fra Ebeltoft.

I Egens Mark lod sig engang en Hob Dvergsfolk tilsyne. Alle vare de iforte graae Troier og dertil røde Huer; men, at tale om deres Skikkelse, da vare de tilhobe pukkede og havde lange, krumme Næser. Hvorfomhelst de kom, toge de hart til Fædeburene, og man havde svar Nød med at blive dem qvit igjen. Da gav en from og forfaren Mand det Raad, at man skulde hænge en Klokke i Ebeltofts Kirketaarn, og da sligt var gjort, saae man ei oftere til Troldene.

Smeden i Boeslumbye.

Der boede en Smed i Boeslumbye ved Narhuus. En Dag, som han vilde gaae til Kirke, blev han vaer jevnfides Veien en Trolld, der sad paa en

Dynge Kul og travlede meget med to Straae, som tilfældigviis vare komne til at ligge i Kors over Kulbyngen. Men ihvordan end samme Trolb teede sig, at han kunde bringe Korset i Ulave, saa mægtede han det dog ikke. Bad han derfor Smeden, som stod og saae paa hans Færd, at han vilde tage Straaene bort. Men Smeden, som vel vidste, hvordan det havde sig med ham, gik til og tog hele Kulbyngen med samt Korset, og gav kun liden Agt paa Trolbens Skjælden og Raaben. Da fandtes det siden, da han var kommen hjem, at det som var Kul at see til, var en stor og anseelig Skat, som Trolben ikke længer havde Magt over.

Om at flytte Markskjel.

I.

Det skal være hart at nævne en Ugjerning, som bringer saa meget Ondt efter Døden, som at flytte sin Naboes Grændsefjel. Ved Ebeltoft boede en Bonde, som havde Land og Fæ til Overflod, svarede Skat og Præstepenge og bragte Tiende, alt til rette Tid; desforuden gav han ogsaa til de Fattige og gik hver Søndag i Kirke; men der var dog ei Mand i Egnen, som havde god Tro til ham,

Omsider døde han; men da han havde lagt i Jorden indtil Høsten kom, hørte man ham om Natten ynkkeligen at raabe henover Markerne: "Skjel hist! Skjel her!" og saae man da ogsaa grandgiveligt, hvorlunde han var bleven saa velholden, imedens han levede.

II.

Dg veed man ligerviis at fortælle om en Mand, navnlig True, som flyttede sin Naboes Grændsefjæl. Samme Mand boede i Storup, i Hjerring Amt, og havde Jorde, som gav jevn Høst. Men da han saae, at hans Naboe havde rigelig Høst af sine fede Marker, flyttede han Grændsefjællet saa kjendeligt, at han strax krævedes for Retten. Men, da samme Ret holdtes paa det Stykke Jord, om hvilket de havde Trætte, saa tog han Muld af sin egen Mark i Skoene, og svoer, at han stod paa sin egen Jord. Dog saaes det snart, hvor træffelig han havde svoret; thi da han var død, hørtes han om Natten at raabe over Markerne: "D! mig arme True!"

Sildefiskeriet i Liimfjord.

Paa Øffel Kloster ved Liimfjord boede engang en riig Frue, som var gnidst og pengegjerrig. Som det paa hendes Tid skedte et Aar, at Sildefiskeriet var rigelig over al Maade, saa tænkte hun derved at gjøre sig Binding, og kjøbte saamange Sild, som hende kom for Haande, og lod dem siden vindtørres paa Losterne. Da skedte det om 'nogle Aar, som hun havde meent, at der blev Mangel saavel paa Sild, som paa alskens Tødevare, og troede hun nu at faae sine Penge igjen med god Binding. Men, efterdi hun holdt sine vindtørre Sild saa dyre, saa fandtes der snart ingen som vilde gaae paa Kjøb med hende, hvorudover hun blev saa fortvædet, at hun lod Silbene strøe som Halm under Dvæget, og soer paa, at hun hellere skulde bruge saalunde sit Forraad, end sælge det ringere. Da var der paa samme Tid en gammel, troldkyndig Kone, som harmedes meget over sliig Færd. Tog hun derfor en Kjedel og roede med den ud i en Baad i Liimfjord, hvor hun under mange Besværgelser lod Kobberkjedlen synke, og siden den Tid har der ikke været Sild paa det Sted i Fjorden.

Spøgelse ved Byen Sal.

Der ligger en Eng ved Resterne af Falsbjerg Kirke i Bihorg Stift, om hvilken siges, at det er ikke godt at tove paa den, efterdi man næsten altid lider noget Ondt paa det Sted, saa at man veed de, der ere blevne lemlæstede paa Arm eller Been; og skeer det jevnlig, at Folk som ride derover kastes af Hesten. Nær ved samme Eng er en Bye, Sal kaldet, og i samme Bye var tilforn et Huus, i hvilket ingen kunde boe, formedelst Ufærd og Spøgerie. Og var det dertil vitterligt, at naar fattige Folk havde villet forsøge at boe der, vare de ved Dødsdød og alskens Ulykke omsider blevne nødte til at forlade Huset endnu uslere, end de deri vare indflyttede. Da tvang Herremanden engang en Bondekarl til at boe der og give vel Agt paa, hvad der skedte. Tog han da en anden Karl med sig, og kom til Egnen. Da det leed ud paa Aften, toge de Madposerne frem og satte sig jevnstides paa Marken. Men efterdi Karlen var modig, faldt han i Sovn med et godt Stykke Mad i Haanden, og midlertid sad Kammeraten hos og vaagede. Da kom et gloende Spøgelse tilsyne, og gik altid nærmere til den, der sad betagen af Skræk, og uden Dphor stodte Kam-

meraten i Siden, at han dog skulde vaagne. En-
deligen, da Spøgelsset stod nær hos med et opspilet
Gub, vaagnede Karlen, og i sin Skræk og For-
færdelse, slog han det Stykke Mød, han holdt i
Haanden ind i Spøgelssets Mund. Da forsvandt
Spøgelsset i samme Stund; men strax derpaa, horte
begge Karlene, som de endnu sadde forfærdede paa
samme Sted, en Stemme lyde over Marken som
saa: "Tra i Dag af skal ikke Brød fattes Dig el-
ler Dine!" Og gik det da ogsaa, efter hvad Folk
siger, som Spøgelsset havde tilsagt, saa at Karlen
inden kort Tid blev riig og velholden.

Den sjunkne Borg.

I Nærheden af Lindensborg ved Aarhus findes
en Søe, i hvilken man ikke har kunnet finde
Bunden, og om samme Søe gaaer et gammelt
Ord i Omegnen. For mange Tider siden stod paa
samme Sted, hvor nu Søen er, en stolt, gam-
mel Borg; men nu er ei andet Spor tilbage, end
en Kjørevei, som den Tid førte til Borgporten,
men taber sig nu under Vandet i Søen. Det
var sig nemlig en Helligaften, da Herskabet ikke
var hjemme, at Folket paa Gaarden havde Sviir

og Lystighed. Og gik det da tilsidst saa vidt med dem, at de toge et Sviin fra Stalden, svøbte det i Lagen og Pudevaar, gav det Hue paa Hovedet og lagde det i Herrens Seng. Da sligt var bragt i Stand, sendte de iilsomt Bud til Præsten, at han skyndeligst skulde komme at berette Herren, som laae paa sit Yderste og begjærede Sacramentet. Præsten kom da strax til Borgen, og, da han ikke mærkede nogen Svig, læste han over Svinet og gjorde iøvrigt som hans Kalb fordrede. Men i det han vilde give Sacramentet, brast alle, som stode hos, i Latter, og Svinet snappede ham det ud af Haanden, saa at han i stor Forfærdelse skyndte sig bort, og glemte at tage Bogen med sig. Og som han treen ud af den yderste Port, slog Borgkloffen just tolv, og strax begyndte det at knage og brage i alle Borgens Hjørner og Kanter, og der han vendte sig om, var Borgen sjunken, og Søen brusede frem af Afgrunden. Da kunde han formedelst Skræk og Undren ikke gaar videre, men som han der stod, kom en liden Stoel flydende op af Vandet og hen til Bredden, og paa samme Stoel laae den Bog, hvilken han havde glemt i Borgen.

R i n g h o l m.

Ved Herregaarden Ringholm, i Aarhus Stift, ligger en stor Banke, paa hvilken tre Stene staae opreiste, og den fjerde, som har ligget ovenpaa disse, er afvæltet. Mellem disse tre Stene er der hver Søndag megen Larm og Ufærd. I Herregaardens Have er det ikke heller rigtigt. Man kan aldrig gaae derud, uden at man jo finder Penge; men efterdi det er Dævlens Gods, gjør man bedst ingen at vedrøre. Om Natten tuder Hundene paa Gaarden uden Sphær, og kommer man endeligen til dem for at faae dem til at tie, da findes de ofte oversmurt med Blod. Sagnet fortæller blandt Egnens Folk, at en Fremmed, som engang for rum Tid siden kom til Gaarden, er der bleven indmuret og sultet tildøde.

Blodpletten paa Goldinghuus.

Paa Goldinghuus Slot boede i forledne Tider en gram Konge, som havde kun en eneste Datter. Og der hun forsaae sig, og, som nogle fortælle, kunde det ei længer fordelge, blev Faderen hende saa ond, at han dømte hende til at lide Døden. Men, efterdi hun altid tilforn havde haft Dandsen kjær,

saa var det nu Faderens Villie, at hun skulde bære ved Dandsen, og udsøgte han derfor af sit Ridderskab ni af de færdisste i Dandsen, befalende, at de een efter anden skulde dandse Prinsessen modig, indtil hun ei havde Aande længer. Men vare de endog vel øvede i Dandsen, og føere de end nok saa grumt med Prinsessen gjennem de lange Sale, saa bleve dog alle Ridderne modige for hun ganske maatte forsage. Og, da hun saalunde havde dandset de ni Riddere trætte, og havde endda Kraft tilovers for Livet, saa harmedes Kongen saameget derover, at han, selv tiende, greb hende for at fuldbyrde Dommen. Men som det leed ud paa, at han selv ei formaaede mere, greb han sin Dolk og overskar med den hendes Belte. Da foer Blod ud af hendes Mund, og omkom hun saaledes i Faderens Arme. Endvidere fortælles, at, medens Borgen endnu stod, var der paa Gulvet en Blodplet, som ingen Lud eller Væst har kunnet udtvætte.

Forbrændt Rug.

Da der engang var stor Mangel paa Sædevarer i Eolding, saa at Folket deraf leed Nød, var det paa samme Tid en riig Mand, som havde Lofs

terne fulde af Rug, men vilde dog, formedelsk
Vindespyge ei sælge, fordi han ventede at have større
Binding deraf, naar Roden blev end haardere.
Men, da nogle vidste derom at sige, saa strøm-
mede alt Folket til hans Huus og begjærede Rug
for Penge; men Manden svær, at han havde ei
Rug; og sværede til sin Løgn det Onske, at al den
Rug han eiede, maatte brænde paa hans Grav.
Derover skedte det, da han siden var død og borte,
at man fandt brændt Rug under hans Liigsteen,
og seer man endnu den Dag i Dag, naar man
tager en Haandfuld Jord af hans Grav, at der
ligge brændte Korn derimellem.

E i i m f j o r d e n.

Paa den Tid Christus blev født, boede i Tyskland
en Trolldqvind, som fortørnedes, der hun fik det
at høre. Da sagde hun, at nu vilde hun føde
En, som skulde være endnu større; men hun bragte
til Verden et Eviin. Samme Eviin voksede hurt-
tigen og blev saa stort, at dets Børster naaede
op over Skovene, og roedede den saa dybt i Jorden,
at Vandet omsider styrtede fra Havet og ind i Hu-

len, som Svinet havde gravet, og blev derved den
Fjord, som nu kaldes Liimfjord.

H y l d e m o e r.

Der boer i Hylde træet et Væsen, som kaldes
Hyldemoer eller Hyldeqvind. Hun høyrer al Over-
last, der tilføies Træet, og i Nyboder veed man
at fortælle, hvorlunde en Mand, der omhuggede
et Hylde træ, både kort derefter pludseligen. Sam-
mesteds fortælles om et Hylde træ, som staaer i en
lille Gaard, at det ofte i Tusmørket gaaer frem
og tilbage i Gaarden, og figer det stundom ind
gjennem Vinduet til Værelset, naar de ere alene.
Det er ikke raadeligt, at have Bosted af Hylde træ,
thi det lider hun ikke. Da man engang havde
lagt et Barn i en saadan Bugge, kom Hyldemoer
og trak det i Værelset, og lod det ingen Roe have,
før det blev taget ud af den Bugge. Ogsaa for-
tæller David Monrad i den Bog, han har kaldet
den hedenske Christenhed, at en Hyrde,
som om Natten hørte sine tre Børn græde og
spurgte om Aarsagen, fik til Svar, at der havde
været En, som døde dem. Da fandtes deres
Bryst opsvulmet, men, da de lagdes i et andet

Kammer, sov de roligere; thi Marsagen siger han, var den, at hiin Stue var fjeldet med Hylbetræ.

B a e r u l v e n.

Naar en Pige ved Midnat udspænder mellem fire Kjeppes den Hinde, i hvilken Føllet er, naar det fastes, og derpaa nogen fryder derigjennem, da vil hun kunne føde Børn uden Smerte. Men alle de Drengs, hun undfanger, blive Baerulve, og alle de Piger, blive Marer. Dog har Baerulven om Dagen en menneskelig Skikkelse, skjøndt han er derved vel kjendelig at Dienhaarene ere sammengroede over Næsen, og faaer han paa en vis Tid om Natten Skikkelse af en Hund paa tre Been. Først da, naar et andet Menneske siger en saadan Baerulv, at han er Baerulv eller skjælder ham derfor, bliver han frie.

En Mand, som fra sin Barndom af havde været en Baerulv, kjørte ved Nattetid med sin Kone fra Gilde. Undervejs mærkede han, at Tiden var nær, da Dødet kom over ham, gav derfor Konen Tønnen at holde, stod af Vognen og sagde til Konen: "Dersom noget kommer til dig, Moer! saa slaae kun fra dig med Forklædet!"

Derpaa gik han affides; men strax blev Konen, som hun sad der paa Bognen, anfaldet af en Baerulv. Da gjorde hun, som Manden havde befalet, og slog den med Forklædet. Baerulven beed deri, rev et Stykke af og løb bort med det. Manden kom strax tilbage, men havde i Munden det afrevne Stykke af Konens Forklæde, og da Konen fik det at see, raabte hun forfærdet: "Kors! du er jo en Baerulv!" — "Tak skal du have Moer!" gav Manden til Svar;" men nu er jeg fri!" og siden den Tid kom det aldrig over ham.

M i s s e n.

Der er fast ingen Gaard, hvor alt trives og gaar vel fra Haanden, uden at den jo har sin Misse, som tager det i Vare. Især er det godt for Pigerne i Kjøkkenet og Karlene i Stalden, at Missen er dem gunstig; thi da kunne de gaae tidligt til sengs og dog sætte Tid til at alt staaer rede for dem næste Morgen. Han bærer Vand og feier Kjøkkengulvet for Pigerne og strigler Hestene i Stalden, men straffer ogsaa for hvad Uorden, det monne begaaes.

Ædvanligt gaaer han klædt i graa Klæder, og har dertil en spids, rød Hue; men før Miskælsdag bærer han en rund Hat saaledes som Bonden.

Ogsaa i Kirken er en Nisse, som der holder Orden og straffer, naar der skeer noget forargeligt, og denne kaldes Kirkegrim.

Der fortælles om en Nisse, som opholdt sig i et Huus i Sjælland, at han hver Aften, naar Pigen var gaaet tilfængs, gik i Kjøkkenet for at hente sin Grød, hvilken man pleiede at hensætte til ham i en Træbakke. Men da han en Aften saae Grøden, blev han vred, fordi Pigen havde glemt at give ham Smør deri, og gik han da i Brede ned i Stalden og dreiede Halsen om paa den bedste Roe. Men da han var meget sulten, listede han sig tilbage for at tage tiltakke med Grøden; og, som han havde spist lidet deraf, opdagede han, at der var Smør deri, men at det kun var sjunket vel dybt ned under Grøden. Da blev han saare bedrøvet over, at han havde gjort Pigen Uret, og for at gjøre Skaden god igjen, gik han atter til Stalden, og satte et Skrin fyldt med Penge ved Siden af den døde Roe, og, da Folkene fandt det, kom de i stor Velstand.

Men det holder hart, at blive en Nisse quit, naar man just vil det. En Mand, som boede i

et Huus, hvor en Nisse drev sit Spøg vel vidt, besluttede at flytte ud af Huset og lade ham der alene. Da var allerede flere Læs Flyttegods bortkjorte, og Manden kom just for at hente det sidste, som meest bestod af tomme Bøtter og Fjerdinger og andet Sligt. Læffet var allerede færdigt og Manden havde sagt sit Huus og Nissen Farvel, da han tilfældigviis ved at gaae bag om Vognen, blev vaer, at Nissen sad i en Bøtte paa Vognen i Begreb med at følge med. Da blev Manden underlig tilmode med at see sin Umage forgjæves, men Nissen gav sig hjerteligen til at lee, stak Hovedet op af Bøtten og sagde til Manden: "See, idag flytter vi!"

K i r k e l a m m e t.

Naar Nogen træder ind i Kirken ene og paa en Tid der ingen Gudstjeneste holdes, da hænder det sig heel ofte, at han seer Kirkelammet løbe hen over Gulvet, thl hele Kirken hviler paa et Lam, at den ikke skal synke. For i Verden da Kirkerne bleve byggede, da var det Skik og Vædtegt, at

nedgrave et levende Lam under Alteret, for at Kir-
ken skulde staae urykkelig. Dette Lams Gjenfærd
er bekjendt under Navnet Kirkelam, og, naar eet
eller andet Sted et lille Barn skal døe, da seer
man som til Tegn derpaa, Kirkelammet danser paa
Husets Dørtærskel.

I Carlsunde Kirke paa Roeskilde Amt skal
endnu sees nedenfor Taarnets Lydehul et i Steen
udhugget Lam, hvilket skal tilkjendegive, at, da
den Deel af Kirken, hvor Alteret nu er, fæiedes
til, blev et levende Lam indmuret paa dette Sted.

H æ l h e s t e n .

Ligesom et Lam skal være begravet under hver
Kirke, saaledes skal en levende Hest være ble-
ven begravet paa enhver Kirkegaard, forend no-
get Liig der er blevet jordet. Denne Hest kom-
mer igien og gaaer paa tre Been omkring paa
Kirkegaarden, og, naar den møder Nogen, da vi-
ser den grinende Tænder og bringer Døden med
sig. Derfor kaldes den Hælhesten. Deraf er det
endnu paa nogle Steder i Landet sædvanligt, at

høre den, det har overvundet en farlig Sygdoms-
fige: "Jeg gav Døden en Skjæppe Havre!"

N a t r a v n e n .

Enhver nedmanet Aand bliver, efter Sagnet, en Natravn. Paa det Sted, hvor den er bleven nedmanet, drives en spids Pæl i Jorden, og den gaar igjennem Natravnnens venstre Binge og forvolder et Hul deri. Kun igjennem de hæsligste Ufører og Morabser har en saadan Natravn sin Dpgang. Da begynder den først under Jorden: "Rof! rof!" derpaa: "Rof op! rof op!" og naar den saa slipper op, farer den hen og skriger: "Hei! hei! he—i!" Naar den er floiet op, ligner den et Kors og hopper i Førfknningen ligesom en Skade henad Jorden og skriger: Bøv! Bøv! Bøv! Derpaa flyver den imod Øften, for at naae den hellige Grav; thi, naar den kan komme derhen, da faaer den Roe i Graven. Naar den flyver hen over Hovedet, da vogte man sig vel for at fee op ad; thi dersom Nogen feer igjennem Hullet paa den venstre Binge, da bliver han Natravn,

og Natravnen forløses. Iøvrigt er Natravnen frebelig og stræber kun at komme videre og videre imod Østen.

Der fortælles i Egnen om Sorøe, at en Tyde var engang kommen til Sjælland med et Brev, som han skulde besørge i Byen Bavelse. Undervejs havde han forglemt Byens Navn, og gik derfor bedrovet paa Veien. Da faldt Matten paa, og han kom just forbi Byen Haverup ved Sorøe, hvor en Natravn fløi hen over hans Hoved og raabte: Baw! Baw! Baw! Da huffede Tyden Byens Navn, blev glad derover, og svarede: "Ja! du har Ret! det var jo ogsaa Bavelse!"

Denne samme Natravn har sin Opgang i den saakaldte Enghave, mellem Haverup og Pedersborg, og den siges at være i Skikkelse af et Par udstoppede Buxer. Hvis nogen rober at tirre den eller skrige den efter, hæver den sig strax. En Dreng fra Haverup tog engang en Kobberkjedel over Hovedet, gik saaledes ud paa Marken og begyndte at raabe: Baw! Baw! — Men strax fløi

Natravnen ned og knugebe Kjedelen sammen over hans Hals, saa at han kvaltes derved.

Storken, Svalen og Viben.

Naar Storken bygger sin Rede paa et Tag, da kommer der Belsignelse over Gaarden. Derfor lægger Bonden ofte et Vognhjul paa sin Gavl, for ligesom at indbyde god Lykke til Huset. En lignende Folketro hæfter ved Svalen. — Den kan roligere bygge sin Rede, hvor den finder for godt; thi den bringer Belsignelse med sig, og derfor anses det for en svar Synd at forstyrre dens Ly. —

Derimod er Viben forhadet og udsjældes for en Tyv. Thi førend den blev en Fugl, var den en Pige, der tjente for sit Brød, og meget var hende dengang betroet i Verden. Men engang stjal hun en Guldsax fra sit Herkøb, og, da man beskylde hende, ønskede hun, at saafremt hun havde nogen Skyld, hun da maatte som en Fugl flyve om og skjælde alle for Tyve, føde Børn i Moradser og Rørdynd. Da blev hun omkøbt til en Vibe, og til Tegn paa, at hun havde stjaalet Guldsaxen,

danner nu dens Halefjedre ligesom en Sar, og ved dens Skrig: "Tyvit! Tyvit!" skjælder den alle for Tyve. — Dette fortælles af Andre om Svalen. Da hun for mange Tider siden tjente i Verden, stjal hun en Sar fra sit Herkøb, og da man gjorde hende Beskyldninger, løi hun og sagde: "Jeg saa den ikke! Jeg fik den ikke!" Men til Straf blev hun derfor omkøbt til en Fugl, og sidder nu altid under Taget og synger: "Jeg saa den ikke! Jeg fik den ikke! — Jeg saa den ikke! Jeg fik den ikke!"

Da vor Herre paa Langfredag hang paa Korset, da kom flyvende tre Fugle hen over ham. Først kom Storken og raabte: "Styrk ham! Styrk ham!" derfor fik den Navnet, og Belsignelse fulgte med den. Da kom flyvende en anden Fugl, som raabte: "Sval ham! Sval ham!" og derfor fik den Navnet Sval, og Belsignelse fulgte med den. Men tilsidst kom Viben, og den skreg: "Piin ham! Piin ham!" og derfor skal den nu være forbandedt indtil Dommедag!

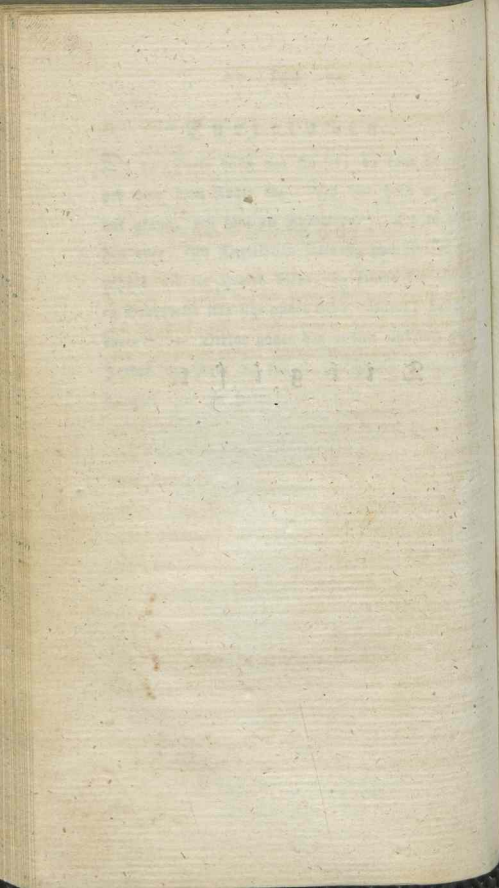

• T u r t e l d u e n .

Da vor Herre hang paa Korset, da kom flyvende
des over ham Fugle tre, "een var hvid og een
var graae, een som en Turteldue." De to fløi
hen over, kun Turtelduen satte sig paa Korset og
nippede til vor Herres Blod, og kunde for Sorg
og Bedrøvelse ikke sige andet end: "Hurree! hurree!
hurree!" — Derfor gaaer den endnu omkring paa
Jorden og søger og synger sin gamle Sang af
Længsel efter sin Herre! —

Z i l g i f t.

Boldborg Dag.

Paa Boldborg Dag, det er den Dag, som gaaer foran Pintsedag, var tilforn stor Lystighed paa Landet med at ride Sommer i Bye. Da lavede baade Karle og Piger sig til Festen, og pyntede sig som bedst de formaaede til Toget. Karlernes Tog, hvor Alle vare tilhest, aabnedes af begge Skafferne, som rede foran for at melde Toget. Derpaa fulgte to gamle Mænd, der vare Blusførere, og holdt i Hænderne hver for sig en høi Stang, udpyntet med Baand, Krands og Silketørklæder og hvad der ellers kunde falde i Sinene. Efter dem fulgte Maigreven med begge sine Svende, og dernæst hele Toget parviis, Alle iførte blaa eller røde Koster, og over dem hvide Haandklæder fra Skulderen og ned under den anden Arm, og slagrende Silkebaand paa Hattene. Maigreven havde to Krands, een over hver Skulder, men hver af de Dvrige havde kun een Krands. Midt i Toget rede Musikantere og spillede paa Fiol, Tromme og Pibe. Naar de kom til et Markestjæl, blev en Krands lagt paa Ledstes

det, og naar de i Byerne eller paa Herregaarden mødte Pigerne, fastede de Krands til dem, hvileket var en Indbydelse til deres Gilde. Naar de i dette Optog vare komne ind i Byen, gik begge Skafferne ind i Huset og udbade Tilladelse til at Toget maatte komme ind. Og, naar dette var blevet dem tilladt, rede de tre Gange omkring Gaarden, og hilse, naar de kom forbi Vinduerne. Da stige de af Hestene og Forsangerne begyndte at synge, imedens de Dyrige ved hvert Vers faldt ind: ”Med Glæde *)!”

Al Verdens Skaber med god Betsed,
Hør det som vi bede!
Du haver alting vel bereed,
Vær os alle en naadig GUD — med Glæde!

Den Vinters Tvang du drevst af Land,
Hør det som vi bede!
Lad Somm'eren bliid gaae os til Hand,
Vær os alle en naadig GUD med Glæde!

Velkommen med Maymaanets Tiid,
Hør det som vi bede!
GUD glæd os og den Sommer bliid,
Vær os alle en naadig GUD med Glæde!

*) Denne Vise er aftrykt efter en skriftlig Meddelelse, og en trykt Vise, uden Kædetal.

Hør Skov og Mark sig fryder smukt
Hør det som vi bede!
Valdborg har Lav og Græs med Frugt,
Vær os alle en naadig GUD med Glæde!

Den lille Parkes liflig Klang,
Hør det som vi bede!
Dig lover med May=Maanedes=Sang,
Vær os alle en naadig GUD med Glæde!

Thi bærer vi dig May i Bye,
Hør det som vi bede!
Og lover dig med Psalmer nye,
Vær os alle en naadig GUD med Glæde!

For dig vi bære May i Gaard,
Hør det som vi bede!
Velsigne os med frugtbar Aar,
Vær os alle en naadig GUD med Glæde!

Vi pløje i vort Ansigtets Sveed,
Hør det som vi bede!
Og saae got Korn i Jorden ned,
Vær os alle en naadig GUD med Glæde!

Forfrem vor Hænders Gjerning vel,
Hør det som vi bede!
Velsign' os GUD til Liv og Sjal,
Vær os alle en naadig GUD med Glæde!

Giv tidlig Beyerlig oven fra,
Hør det som vi bede!
At Guds Bort maa Lykke faae,
Vær os alle en naadig GUD med Glæde!

Med Halsen god velsign' vor Skov,
Hør det som vi bede!
Giv Flesk paa Bord, dit Navn til Lov,
Vær os alle en naadig GUD med Glæde!

Giv Korn og Kiern paa Agerne,
Hør det som vi bede!
Til Brød og Mæ i Landene,
Vær os alle en naadig GUD med Glæde!

Giv Frugt paa Træer i Høugerne,
Hør det som vi bede!
Til søden Most i Tønderne,
Vær os alle en naadig GUD med Glæde!

Ved Bier giv Vør og Honning sød,
Hør det som vi bede!
Til Eys og Lægedom, Mad og Mød,
Vær os alle en naadig GUD med Glæde!

Stærk Hummel hæng paa Stængerne,
Hør det som vi bede!
Eet beest Mælt i Bæderne,
Vær os alle en naadig GUD med Glæde!

Lad Urter groe til Smag paa Mad,
Hør det som vi bede,
Giv Urter, Rødder, Raar, Salat,
Vær os alle en naadig GUD med Glæde!

Besigne os med Livsens Frugt,
Hør det som vi bede!
Med Faar og Fæ paa Marken smukt;
Vær os alle en naadig GUD med Glæde!

Giv Mælk og Smør og Osten sød,
Hør det som vi bede!
Besigne os med Boghvede = Grød,
Vær os alle en naadig GUD med Glæde!

Besigne fersk og salte Vand,
Hør det som vi bede!
Med Sild og Fisk for Avind og Mand,
Vær os alle en naadig GUD med Glæde!

Lad Hønen give Æg paa Fod,
Hør det som vi bede!
Til Pandes = Rag og Ægge = Mad,
Vær os alle en naadig GUD med Glæde!

Bevar de Gæs fra Skade og Rød,
Hør det som vi bede!
Gjør Raalen feed og Dynen blød,
Vær os alle en naadig GUD med Glæde!

Til Klæder giv Hør, Hæmp og Uld,
Hør det som vi bede!
Vor Krop at skjule i Hæde og Kuld,
Vær os alle en naadig GUD med Glæde!

Lad os med Sundhed bruge det,
Hør det som vi bede!
Udi din Frygt ved stadig Fred,
Vær os alle en naadig GUD med Glæde!

Hertil regier os med din Aand,
Hør det som vi bede!
Dg ved din' Engle gjør os Bistand,
Vær os alle en naadig GUD med Glæde!

O GUD bevar din Christenhed,
Hør det som vi bede!
Saa og vor kiære Vrigthed,
Vær os alle en naadig GUD med Glæde!

Bevar o GUD vor Kønge vel,
Hør det som vi bede!
Betsigne Ham til Liv og Siel,
Vær os alle en naadig GUD med Glæde!

Dg frie ham fra blodig Krig,
Hør det som vi bede!
Fra Krankhed og den dyre Tiid,
Vær os alle en naadig GUD med Glæde!

Du tog vor Landets Moder hen,
Hør det som vi bede!
Og gav os strax en god igien,
Vær os alle en naadig GUD med Glæde!

For vor Dronning vi bede ret,
Hør det som vi bede!
GUD gjøre Hendes Hierte læt,
Vær os alle en naadig GUD med Glæde!

Vor Enke-Dronning sammestund,
Hør det som vi bede!
GUD vær med Dennem i allestund,
Vær os alle en naadig GUD med Glæde!

Vor Kron-Prins velsigne ogsaa,
Hør det som vi bede!
Han Faders Throne besidde maa,
Vær os alle en naadig GUD med Glæde!

Velsigne og Prins Friderich,
Hør det som vi bede!
Og see til ham hvert Øyeblik,
Vær os alle en naadig GUD med Glæde!

Fire Princeesser udi Tall,
Hør det som vi bede!
GUD føre Dem til Himmel-Sahl!
Vær os alle en naadig GUD med Glæde!

Vor Konges og vor Landets Naab,
Hør det som vi bede!
GUD vær med Dem i Naab og Daab,
Vær os alle en naadig GUD med Glæde!

Vor Ridder- og vor Adelskab,
Hør det som vi bede!
GUD gøre deres Hierte glad,
Vær os alle en naadig GUD med Glæde!

Besigne Geistlig, Verdslig Stand,
Hør det som vi bede!
Baade Rige og Fattige, Qvinde og Mand,
Vær os alle en naadig GUD med Glæde!

Vor Sang vi slutte endrægtelig,
Hør det som vi bede!
Og Amen sige hver for sig,
Vær os alle en naadig GUD med Glæde!

Det alt vi bede i Jesu Navn,
Hør det som vi bede!
Vi slutte i Herrens Bøn vort Gavn!
Vær os alle en naadig GUD med Glæde!

Da gik to af Karlene til Kirken og knæfaldt på
Dorttrinet, og medens de laae saaledes, sang de
Dvrige:

GUD Fader ubi Engle = Chor,
Hør det som vi bede!
Vi ere dine Børn paa denne Jord,
Vær os alle en naadig GUD — med Glæde!

Dit Navn lad worde helligt her,
Hør det som vi bede!
I Fær' og Levnet fiern og nær,
Vær os alle en naadig GUD med Glæde!

Lit os lad komme med din Fæd,
Hør det som vi bede!
Dit Rige og Naade og Herlighed,
Vær os alle en naadig GUD med Glæde!

Lad fæe paa Jorden Villien reen,
Hør det som vi bede!
Som denn monn' fæe i Himmelen,
Vær os alle en naadig GUD med Glæde!

Giv os i Dag vort Daglig Brød,
Hør det som vi bede!
Vend dyr Liid bort og Hungers = Nød,
Vær os alle en naadig GUD med Glæde!

Forlad vor Sielb o Herre milb,
Hør det som vi bede!
Vi og forlade hver sin Skyld,
Vær os alle en naadig GUD med Glæde!

Gy leed os i Anfægtning saa,
 Hør det som vi bede!
 At vi jo Troens Seyer faae,
 Vær os alle en naadig GUD med Glæde!

Og frie os fra den onde Trolb,
 Hør det som vi bede!
 Fra Synden flem og hendes Guld,
 Vær os alle en naadig GUD med Glæde!

Thi dit er Riget og al' Magt,
 Hør det som vi bede!
 Og gjør det for din Ære og Pragt,
 Vær os alle en naadig GUD med Glæde!

Hertil forlade vi os vift,
 Hør det som vi bede!
 Og Amen sige ved Jesu Christ,
 Vær os alle en naadig GUD med Glæde!

Derefter dansede de en Stund, og skjenkedes de
 da med Al og Brændeviin, og fik de undertiden
 Penge til. Endeligen steg de til Hest igjen, rede
 atter rundt om Gaarden, og drog derpaa i sam-
 me Optog videre. Naar Pigerne løb Sommer-i-
 Bye, samlede de hvor Gildet skulde staae, isorte
 grønne og hvide Torklæder og dertil Krands og
 Haaret og over Skuldrene. Derfra gik de ud
 paa Marken, stillede sig i Kreds, og Skafferen

prøvede da en Krands paa dem Alle, indtil han traf Een, som kunde passe den; hun blev da Maiinde. Derpaa drog Toget omkring. Hvor man vilde modtage dem, var til Tegn derpaa opreist en Stang, pyntet med Blomster og Krands. Andre fortælle, at Maigreven, naar de komme hjem fra Toget, kastede Krandsen paa den af Pigerne, som han vil udvælge til Maiinde. Pigerne synge:

Her komme vi vakke Piger smaa,
Maie, I ere velkomne!
Om vi den Vise quæde maa;
Glæde os Gud og saa den søde Sommer!

Hvortil Karlene svarede:

Hvad ville I, vakke Piger smaa,
Maie, I ere velkomne!
I quæde den Vise, I ei forstaaer;
Glæde Jer Gud og saa den søde Sommer!

Pigerne sang derpaa:

Marie hun ledte bag Altertræ
Maie, I ere velkomne!
Saa mange Syndere har boiet deres Kne;
Glæde os Gud og saa den søde Sommer!

Disse Vers, som ere aftrykte efter en skriftlig Meddelelse, ere kun Begyndelse til en heel Vise, som findes trykt "i dette Aar," men som dog ad-

Fliler sig ved et andet Dmqvæd. Denne Vise ly-
der som saa :

Her komme vi vakre Piger smaae,
Maye er velkommen,
Om vi den Viise quæde maae;
Alt saa vidt som Verden er
Springer i Rosens Blommer.

Jomfrue Marie og hendes Søn,
Maye er velkommen,
De gif hen til Jerusalems;
Alt saa vidt som Verden er
Springer i Rosens Blommer.

Hun gif sig til Kirkegaard,
Maye er velkommen,
En Søn saa sød kaldt hende paa;
Alt saa vidt som Verden er
Springer i Rosens Blommer.

Da hun vagnebe af Sønnen op,
Maye er velkommen,
Borte var Jesus, som hos hende laae;
Alt saa vidt som Verden er
Springer i Rosens Blommer.

Marie hun leedte i Stole,
Maye er velkommen,
Alt som de Jomfruer stode;
Alt saa vidt som Verden er
Springer i Rosens Blommer.

Marie hun leedte bag Altertræ,
Maye er velkommen,
Saa mange Syndere har høiet deres Ræ;
Alt saa vidt som Verden er
Springer i Rosens Blommer.

Der hun kom til Stätte,
Maye er velkommen,
Halleluja hende mødte;
Alt saa vidt som Verden er
Springer i Rosens Blommer.

Hør du Halleluja, Fiere Bennen min,
Maye er velkommen,
Saae du intet Jesus Fiere Sønnen min?
Alt saa vidt som Verden er
Springer i Rosens Blommer.

I Gaar var jeg i Jerusaleem,
Maye er velkommen,
Der var Jesus Fier Sønnen din;
Alt saa vidt som Verden er
Springer i Rosens Blommer.

Jeg ham hørte og jeg ham saae,
Maye er velkommen,
En Tornekrone havde han paa;
Alt saa vidt som Verden er
Springer i Rosens Blommer.

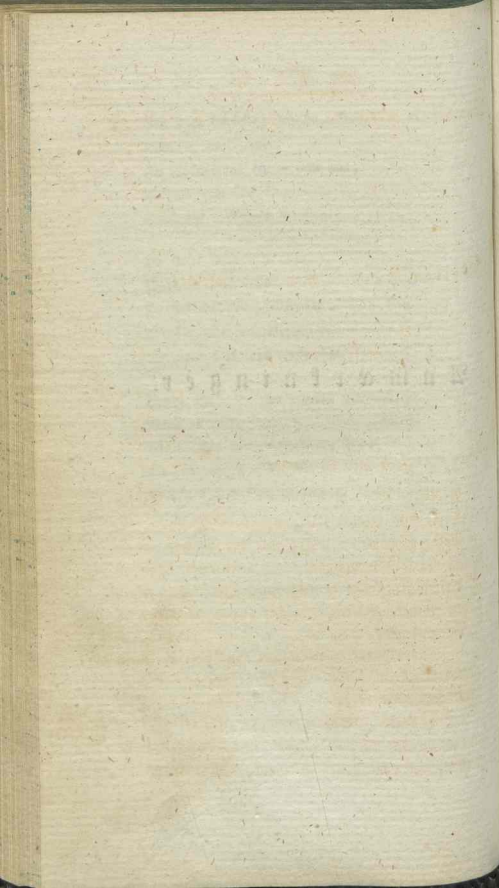
De sloge ham med Svæbet,
Maye er velkommen,
De flettede hvasse Remmer;
Alt saa vidt som Verden er
Springer i Rosens Blommer.

Denne Wiise skal nu quædes paa nye,
Maye er velkommen,
For vi skal komme Christus ihu;
Alt saa vidt som Verden er
Springer i Rosens Blommer.

U n m æ r k n i n g e r.

Gesion, Pag. 1. "Brage qvad saalunder:

Gesion drog fra Gylfe,
Grubeglandsens Herre,
Danmarks Tillægsager,
Damp slog op af Renen
Dtte Vandestjerner
Stod i Hov'der fire,
Der den klare Blund
Drne blev til Bytte."

Roeskilde Saga af Grundtvig, Pag. 1. Suhms
Fortlaring derover i Critisk Hist. af Danm. I. 66.
Bebel Simonsen i Udsigt over Nationalhist. ældste
og mærkeligste Perioder I. 60 henviser til Danstes
Reiseiagttagelser II. 223, og forklarer Sagnet ved
en Naturrevolution, som har afskildt Sjælland fra
Skaane. *ibid.* Pag. 165.

Søen, som i Edda kaldes Laugeten, forklares
ved Mælaren. (*vide Snorro I. 9. Suhm crit. Hist.*
I. 66.) Laugt betyder hos Digterne enhver Sø,
ogsaa Havet. Sagnet fortælles i Edda *Islandor.*
cura Resenii Fab. I. Snorro I. 9. Rudbecks At-
lant, cap. VII, §. 5. Resenii Atlas I. 3. MSS.

Vor Frue Taarn, Pag. 1. (Mundtligt.) I Søn-
ges Kjøbenhavns Bestr. angives Dagen til den 20de
Sept. 1514. Resen fortæller, at Mesieren var
halt, og at det var Grunden, hvorfor Evenden
meente sig lige saa dygtig, som han. Sagnet
findes fortalt i Holbergs Danm. Rig. Hist. II. 20.
Pontopp. Theat. Reg. Dan. pag. 62. Søn-
ges Kjøbenhavns Bestr. Pag. 148. Resenii Atlas. I. 193.

I Kalms Wästgöth. och Bahusl. Resa pag. 264
fortælles et lignende Sagn om Skræderklinten, som
har sit Navn deraf, at en Skrædersvend, som
havde forbrudt sig, blev dømt til at sidde yderst
paa Klinten med nedhængende Been, og saaledes
sye en Klædning færdig. Det var gaaet godt
indtil han skulde tage den Traad ud, der holdt
Sømmen, men ved denne Bevægelse styrtede han
ned i Havet.

Nicolai Kirke, Pag. 2. Resenii Atl. I. 264.
Encomion Regni Dan. pag. 382. Holbergs Danm.
Rig. Hist. II. 469. Borrebyes Navitætkammer
II. 862. Resen fortæller i Frederik den Andens
Kronike Pag. 171 samme Tildragelse, som skal paa
samme Tid have tildraget sig i en Kirke i Stok-
holm.

Tordenskjolds Grav, Pag. 3. Hvor høit denne
Helt er anseet hos Almuen, sees ogsaa deraf,
at der i Jylland fortælles om ham, at naar Tiens-
den skød paa ham, kunde han tage Blyflugterne

op af sine Støvlekraver. Ifr. Torbenstjorlvs Levnet
af Rothe. D. S. om hans Færdighed i at fæde.

Det oldenborgske Horn, Pag. 4. *Hammel-
man. chron. Oldenb. I. 19.* Des oldenb. Wunders-
horns Ursprung 2c., von Joh. Just Winckelmann.
fol. *Museum regium. pag. 60.* *Wormii mon. dan.*
pag. 396. *Wormii Epist. I. 516, 17.* Arntjels
timbr. Henden-Horn Pag. 21. Holts Beskrivelse
over Kunstammeret Pag. 12. Des deutsch. Mit-
telalters Volksglauben und Heroensagen, von Do-
beneck, Pag. 83. Udsørligere fortalt i Gottschalks
Volkssagen I. 35, og af Mdm. Neubert i Neue
Volksmärchen 2 Th. 221.

En Savfrue spaaer om Christian den
Sjundes Fødsel, Pag. 5. Resens Fredrik den
Andens Krønike Pag. 302. Holbergs *Dan. Rig.*
Hist. II. 519. *Resenii Atlas V. 436.* *Wormii*
epistolæ. I. 276. Juvenals 8de, 13de og 14de Sa-
tire, fordanfket af Oluf Worm, Pag. 212.

Rong Frodes Hjort, Pag. 6. Findex i den
hødeste Christenhed, af Dav. Monrad. No. 1468
blandt de Thottske Msspter. I Holts Beskrivelse
over Kunstammeret Pag. 27 fortælles tillige, at
Carl den Sjette af Frankrig skal have fanget en Hjort
med en Klæde om Halsen, hvorpaa skal have staaet:
Hæc Caesar me donavit.

Balders Brønd, Pag. 6. Fortælles hos Saxo
lib. III. 42. Hvitfeldt I. 8. *Resenii Atlas I. 27.*

Suhms crit. Hist. II. 316. Danske Atlas I. 495. ibid. VI. 14. Et lignende Sagn fortælles om Baldersløven i Apenrade Amt. vide Arntjels cimbr. Heyd. Relig. I. 71.

Balders Søn, Pag. 7. Saxo lib. III. 43. Resenii Atlas I. 27. Danske Atlas VI. 106. Antiq. Analoger I. 280.

Lindormene paa Lyngbye Kirkegaard, Pag. 7. Samme Sagn fortælles om Gjerløvvester Kirke paa Fredriksborg Amt. vide Hofm. Fundat. VII. 166, og om St. Jørgens Hospital ved Svendsborg, hvor "den omreisende Dragemorder St. Jørgen" nedlagde en Lindorm og gav Klosteret Navn. vide Pontopp. Theat. Dan. pag. 179. Det er almindeligt Sagn, som endogsaa bekræftes ved lignende i Tydskland (Grims Sagen Pag. 142. Stierenbach.) og mangfoldige i Danmark, at en Tyrefalv skal opføres med Mælk og Hvedebrød, naar den efter Lidsforløb skal kunne bestaae i en haard Kamp.

Herløv Kirke, Pag. 9. Resenii Atlas I. 75.

Roeskilde Domkirke, Pag. 9. Fortalt i Omegnen af Roeskilde. Sagnet har formodentlig sin Grund deri, at det har været Roeskilde Skole paalagt, hver Dag at synge Sjælemesser for Dronning Magrethe.

Biskop Wilhelms Gudsboer, Pag. 10.
(Mundtligt.)

Biskop Wilhelms Død og Begravelse,
Pag. 10. *Saxo lib. XI. Hvitfeldt I. 87. Marmora*
dan. I. 17. Encom. Reg. Dan. pag. 465. Behr-
manns Grundrids til Roeskilde Domkirkes Historie
Pag. 12. *De templo St. Lucii, Aut. Jano Paludano.*
pag. 11.

Sandens Singre, Pag. 13. (Mundtligt.) Conf.
Grimms Sagen Pag. 205. Riesensteine. *ibid.* 275
Teufelssteine.

Søren Olsens Datter, Pag. 14. Behrmanns
Grundrids Pag. 124.

Svensken i Roeskilde, Pag. 14. Conf. Grimms
Sagen Pag. 206.

Savtolden i Isesfjord, Pag. 15. *Recenii*
Atlas II. pag. 12. Encomion Reg. Dan. 452. Mu-
seum regium pag. 58. Pontopp. Theat. I. 104. Scrip-
tores rer. dan. III. 607. Marmora dan. I. 35, hvor
tillige anføres nogle Vers af en gammel Vise bes-
angaaende. *De templo St. Lucii, Aut. Jano Palu-*
dano pag. 12. Grundtvigs Roeskilde Saga Pag. 77.
Behrmanns Grundrids, Pag. 8. *ibid.* Pag. 58.

Thyres Gul i Borreveile Skov, Pag. 16.
(Mundtligt.)

Værebros, Pag. 18. Hvad Bønderne kalde "Frute-
bjerg," er her den bekjendte Frodesø, som lig-
ger ved Værebros. *vide Danske Atl. II. 318. Wor-*
mii mon. dan. Pag. 103. Det er mærkeligt nok,

at Sonderne, hvor de lade Handen fremtræde tak-
kende, altid lade ham tale Tydsk, som et Maal,
der synes dem noget ganske andet, end det Danske.

Kong Frodes Hsi ved Værebros, Pag. 20.
(Mundtligt.) *Saxo lib. V. Hyscand. Electeb. Pag.*
153. Wormii mon. dan. Pag. 102. Rubbecks Atl.
III. 368. Arntjelds cimbr. Heyden-Horn Pag. 28.

Dyre Davrekjøb, Pag. 21. Afstyrt efter Tra-
dition. Sagnet synes at være det samme, som
Pontoppidan omtaler i *Theat. dan. pag. 108* med
disse Ord: "Zwei Meilen von Roskilde erblicket man
einen Steinhaußen, das theure Frühstück genennet,
wovon erzehlet wird, daß 3 Räuber einen Bauern
nach dem Leben gestanden, dieser selbe mit einem
zauberischen Frühstück tractiret, und sie darauf sämt-
lich mit einem Stabe todt geschlagen."

Slangerup, Pag. 22. (Mundtligt.) I Slangerup
er Erik Giegob født.

Gillesbjerg, Pag. 22. Om flige Ellesfolk (isl.
Alfar) have alle vegne Fortællinger, og der er vel
ikke nogen Bonde bleven gammel, som jo veed at
fortælle fligt. — "Der Bauer auf Seeland fürchtet
die Elfen oder Ellekönige; sie haben ihre besondere
Lust Mädchen zu necken, und sind unvergleichliche
Spiellente. Es giebt ein Elfenkönigsstück, das zwar
mancher geschickte Musiker spielen kann, aber nicht
vortragen wagt; denn wenn es ertönt, wird Alt
und Jung, ja selbst das Leblose zum Tanzen getrie-

ben, und der Spieler kann nicht aufhören, wenn er nicht das Lied genau rückwärts spielen kann, oder ihm Jemand von hinten die Saiten auf der Violine zerschneidet. (Arndt. Reise durch Schweden III. 16. *ibid.* IV. 247.) Die Frauen der Elfen heißen Elliser. Sie lassen sich nur bei schönem Wetter sehn, aber nur in Elfenbrüchern (Ellemoserne), besonders an Stellen, wo Jemand auf eine unglückliche Art ums Leben gekommen ist. Bald reissen sie Hen auseinander, bald führen sie Tänze. Vorn gleichen sie schönen Frauen, hinten aber erscheinen sie in hässlicher Ungestalt." Die Edda, von Fr. Rühls, pag. 16. Altdänische Heldentlieder, übersetzt von C. W. Grimm, Pag. 509. *Najades, quibus jam respondent Nymphæ, vel nescimus quid vulgo credantur Elleqvinder it. Hyldeqvinder unde morbus dictus lingua nostra Elvildelse. vide Specimen gentilismi et jannum superstitis. Aut. J. N. Mundelstrup. Hafn. MDCLXXXIV. 3fr. Vid. Danske Ordbog I. 41.*

Damhesten i Agersøe, Pag. 23. David Monrad nævner Damhesten og Laargade Søe i Forbindelse med den hoppende Gæl eller Gælhesten og Vaaer, som gaaer omkring, naar nogen skal døe. Den bedenske Christenhed af David Monrad. Mspt. 1468. — Troldfolket, som har Frygt for Korsets Ravn og Tegn, kalder det derfor: "Sid og did."

St. Olai Kirke, Pag. 24. Resenii Atl. II. 414. Danske Atlas II. 284. Encom. reg. dan. pag. 510.

Holger Danske, Pag. 24. (Mundtligt.) Boesens Bestr. over Helsingør, Pag. 94. Andre fortælle, at Olger Danske sagde, da Slaven traadte ind: "Hils din Herre og Konge, at naar Tid er, da skulle vi vel komme af os selv!" Atter Andre, at han sagde: "Sig din Herre, at vi komme, naar der ikke er flere Mand i Danmark, end der kunne tage Plads om et Løndebeaand!" I Omegnen af Slagelse fortælles, at han sidder saaledes i Havrebjerg, en halv Mil fra Slagelse. Ligeledes fortælles det om den underjordiske Gang, som skal gaar fra Sorø til Antvorskov. Om denne Gang taler Daup i *Mst. Collectanea* om Sorø Kloster, og siger blandt andet: "Bemeldte Løngang skal være igjennemgaaet af to Misdædere for 30 Aar siden at regne (Manuscriptet har Aarstallet 1736), som berettede, at intet var dem saa besværligt, som dybe Huler med Vand, og her og der Green og Gruus." I *Antiquar. Annaler*, 2det Bind, Pag. 51, omtales en Krybbe for Holger Danske Conf. Grimms Sagen Pag. 29. Otmars Votkesagen Pag. 161. Gottschalks Votkesagen. vide Anmeldelsen af Prøver af Danske Folkesagn i *Morgenblatt*, No. 116. 1818.

Esrum Søe, Pag. 25. Hofmanns Fund. VII. 155.

Christian den Sjædes Børneskoe, Pag. 25.
Holb. Danm. Rig. Hist. II. 902. *Danske Atlas*
 II. 303.

Lunge Kirke, Pag. 26. Hofm. Tund. VII. 164.

Danſke Atlas VI. 53.

En Trolld forloffer en Pige, Pag. 26.

(Mundtligt.) Conf. Grimms Sagen.

Spøgelfers Skind, Pag. 27. (Mundtligt.)

Krogstrup Kirke, Pag. 23. (Mundtligt.) Conf.

Hofm. Tund. I. 222, hvor et lignende Sagn fortælles om Breſten Kirke ved Tellinge. Conf. Ann. eccl. III. 332. Grimms Sagen Pag. 449.

Helenes Kilde, I. Pag. 29. *Fontinalia sacra*. En

fort Beretning om Helene Kilde. Kbhvn. 1650.

Anonymus om Helene Kilde. Mſpt. 1648. *Resenii*

Atl. II. 466. *Pontopp. Theat. reg. dan. pag. 92. Enc.*

reg. dan. Pag. 523. *Danſke Atlas* II. 255. *Cuhms*

Danm. Rig. Hiſt. VII. 179. *Pontopp. Annal.* I.

pag. 672. *Marmora dan.* I. 201. *Antiq. sept. et*

celt. Autore Keislero. pag. 235. Steph. notæ ad

Saxon. pag. 143. Wormii epistolæ I. 536, 537.

Danm. frugt. Herlighed Pag. 26. Dr. Vanges

Lære om de naturlige Bænde Pag. 51. *Wedel Si-*

monsens udsigt over *Rationalhiſt. ældſte og mærke-*

ligſte Perioder. II. 2det Heſte. 96, 97. *Boesens*

Beſkr. over Helsingør Pag. 225. *For Sandhed.*

Iſte Bind. 1798. *Handels- og Induſtrie-Lidende,*

No. 31. 1814. *Kjøbenhavns Skilderie,* No. 63

og 65. 1814.

II. Pag. 30. (Mundtligt.) Conf. Grimms Sagen Pag.

418. *Der Jungfernsprung. Otmars Volksſagen*

Pag. 197.

III. Pag. 30. (Mundtligt.) Paa Klinten, nordligst i Oddsherred, findes en Kilde, som kaldes Thores Kilde. Maaskee har Sagnet, som her udelader den tredje Søsters Navn, kaldt denne Kilde efter hende.

Jertegn ved Helenes Kilde, Pag. 32. Anonymus om Helene Kilde. Mspt. Det samme Sagn fortælles om et Bælt, som har været paa Skanderupgaards Kirkegaard i Gjern-Herred. vide Hofm. Fund. III. 55. I Msptet *Encomion Jellingense*, af M. Höyer, 1721, fortælles, at ved Jellinge fandtes en hellig Kilde; men, da en Mand trak sin blinde Hest derhen, og vaskede dens Hine med Bandet, fik Hesten vel sit Syn, men Manden blev blind og Kilden forðærvedes.

St. Olafs Kilde, Pag. 32. (Mundtligt.) Kampeviserne II. 340. "I Olafs Saga, udgivet af Hodorf (Stokh., 1675, 8vo.), forekommer Pag. 37 den Omstændighed, at han forvandlede en Trolb til en Steen, og i Fernovs Beskrifning öfver Wärmeland (Götheborg 1773, 8vo.) berettes Pag. 223, at Sancte Olaf i Dalby Kirke i Gislhals Herred opreiste et Kors, efter at han, da han reiste derigjennem til Nerike, havde forvandlet en Trolb til Steen. Trolben skal have tillalet ham:

Kong Olaf med dit pipuga Skägg!

Du segler för när min Badstuguvägg.

og Kongen skal have svaret:

Du Troll med din Råd og Ten
 Skal bli i Sten,
 Och aldrig mera göra Skeppare Men."

I Ryerups Karakteristik af Christian den Fjerde,
 Pag. 17. "De seilede forbi den Klippeegn, som
 er berømt af Oluf den Helliges navnkundige Sei-
 lads. Man seer der en Steenstøtte, næsten i men-
 neskelig Stikkelse, thi da Hellig Oluf seilede over
 disse Bjerge og Dale, og de der boende Freg:

Hør du Oluf Rodeffjag!
 Hvi seiler du igjennem vor Stuevæg?

blev Oluf vred, og svarede:

Stat du der og bliv til Steen,
 Og ingen Dannemand mere til Meen!"

Lars Krands, Pag. 33. (Mundtligt.)

Skotte, Pag. 34. (Mundtligt.) Conf. Grimms Sæ-
 gen Pag. 55.

Ildnebjerg, Pag. 36. (Mundtligt.)

De Underjordiske hente en Gjordemoder,
 Pag. 36. Fortalt i Res. Atl. I. 69. Conf. Grimms
 Sagen Pag. 85. Die Frau von Alvensleben. Des
 deutsh. Mittelalters Volksglauben und Heroensagen,
 von Dobeneck, Pag. 49.

Troldene i Steensbjerg, Pag. 37. Fortalt i
 Rezenii Atl. I. 10.

Grevinge Her, Pag. 37. (Mundtligt.)

Søbye Kirke, Pag. 38. I Fr. Røbs Edda, pag. 13, siges angaaende Folketroen paa de Underjordsdiffe: "*mehrere Kirchen sind von ihnen nach einer andern Stelle versetzt worden, weil ihnen die Nähe derselben lästig war.*" Dette Sagn er saa almindeligt i Sjælland, at det fortælles næsten om enhver Kirke, der ligger paa aaben Mark.

Lindormen paa Søbye Kirkegaard, Pag. 38. (vide Sagnet om Lindormene paa Lyngby Kirkegaard.)

Fr. Ebbes Døttre, Pag. 39. (Mundtligt.) Syvs Viser, udgivne af Myrup og Rahbek, II. 273. Pontopp. Theat. dan. Pag. 110. Hofm. Fund. VIII. 250. Danske Atl. II. 401. *ibid.* Pag. 396 siges: "*Imellem Byerne Steenstrup og Lumsaa, sees to Drakors staaende et Bøffestud fra hverandre og ved ligeholdte af Bønderne.*" Antiquar. Ann. II. 281. Om et lignende Sagn i Brads Herred i Karhuus Stift tales i Hofm. Fund. IV. *suplem.* 761, hvor der siges: "*Them, ved Brand har været en Kirke, som blev øde ved et Drab, at to Junkere besov to Jomfruer, og ei vilde tage dem, hvorover den ene Søster med et Sværd fældede dem begge i Kirken,*" see Riempes Viser: "*Fr. Ebbes Døttre paa Nøst, de drog til høie Messe vist,*" 1c. vide Altdänische Heldenlieder, übers. von Carl Wilhelm Grimm. Heidelb. 1811. Pag. 526.

Svend Sælling i Oddsherred, Pag. 40.
 (Mundtligt.) Om denne Helt findes endnu intet
 fuldstændigt samlet. Af en Altartavles Beskrivelse
 i Hofm. Fundat. IV. Pag. 613, sees, hvor vidt-
 løstlig hans Historie maa være. "I Kirken (Bor-
 berg Kirke i Ribe Stift) er en anseelig forgyldt Al-
 tertavle med Alabastens Billede, og forestiller den i
 den danske Krønike bekendte *Sven Feldings* Historie,
 saasom Kampen, der ei vilde have andet end Fruer
 og Jomfruer. Den stærke danske Hest, som kunde
 bære 15 Skpd. Korn, som Mølleren flyde *Sven Fel-*
ding at ride i Strid med. Rissens Hoved, som *Sven*
Felding huggede af. Jomfruerne, som vævede den
 tykke Sadelgjord. Præsten, som afløser *Sven Fel-*
ding af sine Synder, førend han gaaer i Striden." *ibid.* Pag. 758. "I Seillev Kirke (Framløv Herred)
 menes forvist, at *Sven Felding* er begravet; thi *An-*
ders Veille i Fortalen til sin Historie melder, at i
 Seillev Kirke var en gammel latinsk Bog; deri stod,
 at *Sven Felding* døde *Matthias* Dag og Hustru *Aase*
 paa *Mikkels* Dag, og der begravet." *ibid.* Pag. 761.
 "En Miil fra Byen (Nør-Snebe i Brads Herred)
 ligger *Hampersøen*, hvor *Sven Felding* lod vande sin
 Hest Blat daglig." vide *Dansk Minerva*, 1818,
 Pag. 260.

Nørvig Kirke, Pag. 41. (Mundtligt.) I *Mar-*
mora dan. I. 213, fortælles en Tildragelse, hvor-
 lunde een af de Evende, der havde været med at
 begrave ham, dræbte sin Njæreste, fordi han søg-

tede, hun skulde robe, hvor Marst Stig var begravet. Om denne Kirke fortælles samme Sagn som om Høibye Kirke, at den er flyttet en halv Mil af Trolbene. See Pag. 38.

Solmerstenen, Pag. 42. Hofm. Fund. VIII. 311. Conf. Grimms Sagen Pag. 206. Gottsch. Volksl. I. 137.

Kirkeflokken paa Seierøe, Pag. 42. Hofm. Fundat. VIII. 227. I danske Atlas II. 402, findes Slutningen af det Brev, Præsten i Gottenborg lod følge med Klokken, da han sendte den tilbage. Det lyder saaledes: "Enstundes, at saasom han tilforna hafvar ringat for sig sielf, then her efter mange lange Uhr, fredeligen made lathe ringa til Guts Tienstans Forrettande. Brevet skal findes in Originali hos Conferentz-Raad Rostgaards Arvinger, saasom Giere af Den."

Trolbenes Udvandring af Landet, Pag. 42. Det er en almindelig Tro, at der ei er flere Trolde i Landet, men at de alle ere fordrevne af Klokkerne, hvormed dagligen ringes. I Arnfjels cimbr. Heiden-Befehring Pag. 181 findes: "Er hat auch über dem bewilliget, in den Kirchen Glocken zu haben, welches vor dem, bey den Heyden abschaulich war." I P. Kalms Vestgoth. ock Bah. Resa pag. 146 fortælles: "Botna är et Annex til Quill, litet fraan Kyrkan; derstädas skal vara et högt berg, hvaruti i fordna dagar sades hafva bodt et Troll eller en

Fätte, ungefär vid den Tiden då de först fingo Klaacka vid Botna-Kyrka; då denne fik höra Klaackljudet, skal han hafva sagt:

Det är saa godt i det Botneberg at bo,
Wore icke den leda Bjälleko."

Conf. Grimms Sagen Pag. 227.

Tiis Søe, Pag. 43. (Mundtligt.) Angaaende Navnet Tiis Søe sigte nogle af Egnens Folk, at den kaldes saaledes, fordi ti Godseieres Land bestyldes af Søen; andre sigte, at et Uhyre af Søe med ni vældige Grise har oprobet Landet, saa at Søen flyde ind. Resenius siger I. 67: "*Nominationem a Thia Danorum gentiliū Themide sortitus est.*"

Kloppen i Tiis Søe, Pag. 45. Conf. Gottschalks Sagen I. 50.

Bliden, Pag. 45. Denne Søe, som kaldes saaledes af Bønderne, kaldes i Hofm. Fund. VIII. 267, Bleding.

Kallundborg Kirke, Pag. 45. (Mundtligt.) Holberg siger om Esbern Snare Pag. 267 i 1ste Tome: "Den gemene Almue fortalte underlige Historier om ham, at Handen tog ham bort, hvilket blandt andet kan tjene til Beviis, at han har været en habil Mand." At dette Sagn ikke har sit Hjem i Sjælland, er tydeligt nok. Det fortælles om Lunds Domkirke, som efter Sagnet er bygget af Trolden Finn, som lod sig tinge dertil af den hellige Lau-

rantius. Dette findes udførligere fortalt i *Wolffs Fincorn, reg. dan. pag. 570.* Samlinger til Skaanæs Historia och Beskrifning, af Sidborg, Pag. 100. Molbechs Breve fra Sverrige i Aaret 1312, I. 97. *De templo cath. Lundensi, Autore Isaac Lieffertz, pag. 18.* Angaaende de tre og en halv Steenpille, saa maa dette ligge i Almuens Tro, efterdi den dog seer Kirken staae paa fire.

Blak og Sortensteen, Pag. 47. (Medbeelt.)

I Wisen om Waldemars ældste Søns Død (see *Ræmpeviserne II. 105*) nævnes disse Stene saaledes:

"Det Skrig i Sonderstrand hørte og Blak,
Af Sorg sig under Bandet han stak.

Sorten Steen sørged' endog udi Rør,
Den Farve han havde ret aldrig før."

Conf. P. Kalms Resa pag. 30. "Emellan Limstensvallen och röda Klefvan ligga 2:na naagat stora gråstenar, dem folket tro, at Fätta slungat dit fraan Kul-len, der de staatt."

Historie om en Skifting, Pag. 47. (Mundtligt.)

Conf. Grimms Sagen Pag. 132. "A charlybe inprimis Dæmorem sibi timere plurimi credunt, unde sæpissime observatum fuit, cultros et enses ad pellenda spectra adhibitos fuisse. Inprimis autem nautricularum heic temeritatem toxare licibet, quæ charlybem in curiis desiderarim nentiqua patiuntur, ne Subteranei, ut putant, homunculi, quos Vetter appel-

lare solent, infantes surripiant, alios, quos Skistinger, seu Veyel-Horn nominant, supposituri." Diss. de variis superstitionibus. Autore Sixto Aspach. Landts Bestr. over Færøerne Pag. 444.

Altarbageret i Agerup, Pag. 48. (Mundtligt.) Samme Sagn fortælles om Kirkebageret i Holmstrup paa Holbæk Amt; om Bageret i Vigerssted paa Ringsted Amt; see Pag. 55. Om Undløse og Trolde i Ledsbjerg. vide Resenii Atlas. I. 68. Dän. Bibl. II. 100. Om det Oldenborgske Horn, see Pag. 4. At samme Sagn ogsaa findes paa Bornholm, sees af Ingemanns De Underjordiske, Pag. 10. I Sjælland fortælles om den drabelige Sven Kelling, at, da han engang, endnu en liden Dreng, var redden ud i Skoven, kom en Tomsru til ham, rakte ham et Horn og bød ham at drikke. Men Knøslen satte Sporerne i Hestens Bove og red med Hornet i Haand over en bred Aae. Da kaldte hiin Tomsru fra den anden Aaebred og bød ham faa indstændeligen om sit Horn, at han derover lod sig bevæge og kastede det over Vandet til hende, efter at have betinget sig, at hun skulde give ham tolv Mands Styrke. Et lignende Sagn fortælles om et Horn i Liungbyegaard i Skaane, og er derom en trykt Beretning i Rbhvn. 1774.

Soebjerg Danke, Pag. 51. (Mundtligt.)

Vedbye Kors, Pag. 51. (Mundtligt.) Danke Att. II. 423. Hofm. Fund. VIII. 265.

Den vilde Jæger ved Soebjerg, Pag. 52.
(Mundtligt.) Conf. Pag. 60. *ibid.* 360.

Svanen paa Guldæg, Pag. 53. (Mundtligt.)
"Tre Kongeløsninger," er i Bondens Fortælling,
hvad Skatte angaaer, et almindeligt Maximum.
See Pag. 49.

Skattegravere ved Nidløse, Pag. 53.
(Mundtligt.) Conf. Danske Atlas. VI. 634.

Maren Bøg, Pag. 54. (Mundtligt.)

St. Knuds Kilde, Pag. 54. Saxo XIII. Danske
Atl. III. 55. Pontopp. Theat. pag. 126. De templo
St. Lucii. Ant. Jano Paludano pag. 26. Scripto-
rer. dan. IV. 246. "Autor vero historiae Knytl.
pag. 190 dicit, locum, in quo S. Canutus cecidit, hyeme
perinde ac æstate, gramine semper virente vestiri."

Altarbægeret i Vigersted Kirke, Pag. 55.
(Mundtligt.) See Pag. 48.

St. Willums Kilde, Pag. 55. (Mundtligt.) Re-
senii Atl. I. 35. Danske Atl. III. 48.

Beenløse, Pag. 56. (Mundtligt.)

Lindormen paa Alsted Kirkegaard,
Pag. 56. See Pag. 38.

Gjenfærd paa Alsted Marker, Pag. 58.
vide Resenii Atl. I. 69. Grimms Sagen Pag. 374.

Kirstens Bjerg, Pag. 58. (Mundtligt.) Beyer's
Beskr. over Bringsstrup og Sigersted Pag. 51.

Sabor og Signelil, Pag. 59. Saxo lib. VII. Resenii Atl. I. 55. Danske Atlas III. 59. Pontopp. Theat. I. 127. Wormii monumenta dan. pag. 137, 38. Beyers Bestr. over Sigersted Pag. 51. Danske Viser fra Middelalderen III. 402. Grimms altdänische Heldenlieder 2c. Pag. 509. I Diss. de Lustria (Lister: Hårab), Antore Petro Mitzell, pag. 39. tales om dette Sagn i Sverrig og tilføies: "Quod in causa, ut alii ad alia loca scenam hanc tragicam retulerint; Wormius igitur in Men. dan. pugnat pro Selandia, Messenius pro Uplandia, Chytræus pro Hallandia, Hallmann pro Sigersjø in Nerka."

Om Ugudeligheds Straf, Pag. 61. (Mundtligt.) Et lignende Sagn fortælles ogsaa om et Stykke til Steen forvandlet Brød, der vises paa Kunstkammeret, og har man fortalt at fligt Tretegn fædte, fordi en lille Pige lagde det under sine Fødder i Skarnet, at hun ei skulde smudse sine Skoe. Conf. Grimms Sagen Pag. 317.

Blodpletterne i Bjernede Kirke, Pag. 62. (Meddeelt.) Disse offerartede Pletter sees paa en Steen med Indskrift: *Ebbo, filius Scelmonis et uxor ejus Rachanild construxerunt hancce ecclesiam etc.*

De to Kirkeetaarne, Pag. 62. (Mundtligt.) Encom. reg. dan. pag. 533. Dehlenshlagers Digtninger, 1ste Deel. I Møstet Collectanea om Sorøe Kloster, hvor dette Sagn fortælles, tilføies, at Abbed Oluf Karsmose, da det ene Taarn nedfaldt, lod af de to gjøre eet 1561.

Brøndhøi, Pag. 63. Dette Sagn vil man ogsaa kunne høre i Egnen om Bordingborg om Drnehøi mellem Burre og Gurre.

Altertavlen i Sorø Kirke, Pag. 64. (Mundtligt.) M. Joh. Dauws Schilberer und Mahler. Herausgegeben von Carl Bertram, Pag. 461. Dette Malerie er af Maleren Abraham Wochter og bekostet af Jørgen Rosenkrantz, som ligger bag ved Alteret. En lignende Historie findes Pag. 462 i ovenfor nævnte Bog om et Malerie i Wittenberg. Bønderne skal have været fra Byen Haverup, som ligger tæt uden for Sorø.

Malерiet i Sorø Kirke, Pag. 65. Sagnet fortælles saaledes, som det findes aftrykt i *Misptet Collectanea* om Sorø Kloster, men — hvilket ogsaa findes tilføjet i *Misptet* — modsiges tildeels i Dauws Schilberer und Mahler, Pag. 358: "Zu Sorø in Dännemark in der Kirche daselbst siehet man das Bildnis des Heylandes auf ein Tuch abgemahlet, so von großem Werth seyn soll; selbigs Stük hat ein Mönch zur Züchtigung von Rom zu Fuß dahin bringen müssen." Dette samme Malerie skal være blevet flyttet til Christiansborg og der brændt i Slotsbranden.

Ligstenen i Sorø Kirke, Pag. 65. (Mundtligt.)

Rissehullet i Sorø Kirke, Pag. 65. (Mundtligt.)

Abjalons Død, Pag. 66. Subms Danm. Riges
Hist. IX. Babskjærs poet. Skueplads Pag. 144.

Sibylle-Bladet, Pag. 66. Daums Schilberer
und Mahler, Pag. 47. Monatliche Unterredungen,
1692, Pag. 341. B. Laurent über Fridrich III. 1670.
Mispet Collectanea om Sorøe Kloster. "Egresso ali-
quando in sylvas cum commilitio, et liberioris cali gra-
tia, inter arborum spatia ac quincunces obambulant, ab
edita superne quercu dimanavit ramus, cui quadratis et
extantibus literis impressum Friderici nomen sub corona
late promicabat. Unde extitisset tam delicatum donum
intuenti calos: ne Sibyllarum folia et Dodonæos quercus
inter fabulas, et commenta antiquitatis numeremus." *Vitus Bering de Frederico III. Hafniæ 1670.*

Tuel Sse, Pag. 67. (Mundtligt.)

Pedersborg Kirke, Pag. 71. (Mundtligt.) See
Pag. 28 Krogstrup Kirke. See Pag. 38 Høiby
Kirke.

Lynge Almanak, Pag. 71. (Mundtligt.)

Bodedys, Pag. 72. (Mundtligt.)

Sellig Anders, Pag. 74. (Mundtligt.) *Ann. eccl.*
Dan. I. 616. Gesta et vestigia Danor. pag. 541.
Resenii Atl. II. 241. Pontopp. Theat. Dan. 132.
Encom. reg. Dan. 541. Danske Atlas III. 18, 23.
Syvs Kampeviser, 1695, Pag. 767. Hvitfeldt.
Pag. 174. Subms Danm. Riges Hist. VIII. 614.
Nid. IX. 76. Messenii Scandia illustr. II. 20. Jotk

ges Danm. Chorographie Pag. 155. Holbergs Danm. Rig. Hist. I. 296. Wedel Simonsens Udfigt, II. 2det Hæfte, 129. Athene, 4de Bind, Pag. 60. Paa Korset, som endnu staaer paa Hvilehøi, findes Karstallene 1762 og 1809, og det vedligeholdes af Bønderne i Byen Landegrav. *3 Pont. Ann. I. 618*, tales om hans Billede af Træ og en Tavle med hans Legende i St. Petri Kirken i Slagelse. Ligesaa fortælles angaaende det, at han kunde hænge sin Hantse paa Goelstraalerne: "Unter andern Legenden St. Andrea zu Slagelse, ist auch diese eine, daß wenn er seine Andacht zu haben auß Feld gieng, und unter dem Gebeth sein Haupt entblößete, durfte er seine Müge nicht von sich legen, sondern hieng sie in der freyen Luft an den Sonnenstrahlen. Nun trug sichs einmahl zu, daß ihm diese Gnade fehlte, und seine Müge, wie natürlich, zur Erden fiel. Da betrübte sich der heilige Mann, und frug Gott, womit er sich versündigt hätte. Er bekam zur Antwort, ein Diener des Klosters, dem er angehörig, hätte einen Pfahl aus einem fremden Zaun gestohlen und dem Kloster zugewandt, daher wäre ein Bann über die sämtliche Brüderschaft."

Helig Anders Bilde, Pag. 75. (Mundtligt.)
Pontopp. Ann. I. 618.

Sols. Sjæddet ved Antvorskov, Pag. 76.
(Mundtligt.) *Pontopp. Ann. I. 617.*

Korset ved Antvorskov, Pag. 76. (Mundtligt.) *3 Hofm. Tund. VIII. 4, og Danske Atl*

VI. 266, siges om Skjærpinge Byemark: "Ligeledes findes opsat et Kors med Inscription: Ps. 37, v. 25. Under samme skal to Løbedegne være begravne, som skal hverandre ihjel der paa Stedet."

Rasn og Gylding, Pag. 77. Danske Atlas. III.
9. *ibid.* VI. 272. Jonges Chorographie Pag. 148.
Hofm. Fund. VIII. 9.

Rong Tolv, Pag. 77. Skjelskørs Beskrivelse, af
P. Edb. Friis, Pag. 46. Denne Frygt for at raabe
Kloffen tolv, er endog udbredt til Rallundborg,
hvor en Bægter siges at være bortført fra Ladegaar-
den, fordi han raabte tolv. (See Pag. 30.)

Russeborg-Kjerlingen, Pag. 78. Skjelskørs
Beskrivelse, af P. Edb. Friis, Pag. 216.

Sandbankerne ved Nestved, Pag. 79. See
Pag. 33, Lars Krands.

Nestveds Kæmper, Pag. 80. See Pag. 47,
Blaf og Sortensteen.

St. Merthes Kilde, Pag. 80. Resenii Atl. I. 43.

Sellig Merthes Kammer, Pag. 80. Danske
Atl. III. 91. Hofm. Fund. VIII. 372. Inge-
manns Julegave.

Stillekongen paa Stevns, Pag. 81. (Mundt-
ligt.) Pontopp. Theat. pag. 121. Danske Atlas III.
109. Molbechs Breve, Pag. 82. Weinwicks Ge-
terr. om Stevns Herred Pag. 75. I Syvs Kam-

peviser, Kbhvn. 1695, siges Pag. 749: "Der holdes for, og gemeen Mand troer det endnu, at her var en Ellefonge i Stevns, og at der maatte ingen anden Konning komme der ind, men Christian den 4de, Fredrik den 3die, Christian den 5te have været her nogle Gange, og gjort saaledes denne Mening til intet." — "Ellefongens Datter (Ellefrue og Ellefone kaldes den, som bedrager Mandfolk, og Ellen eller Elven, som bedrager Qvindfolk) er et Spøgerie, forðum meget gængse, hvorum nu i dette klare Evangelii Lys ei meget høres. Man taler ogs om Ellebøger, som de gave undertiden bort til dem, hvilke de elskede, hvoraf de kunde spaae om allehaands tilkommende Ting; den som var forført af dem, kaldtes Ellepild, og sagdes om dem, at Ellen legte med dem." I Altdänische Helbenlieder, von W. L. Grimm, siges fremdeles Pag. 508 om Ellesolket: "Von diesen Tänzen der Elfen erzählt man noch jetzt im Norden. Wenn man morgens durch Wald und Wiesen im thauigen Grafe gestreiftes sieht, so sagt man; da haben die Elfen getanzt. Wer in Mitternacht in ihren Kreis geräth, dem werden sie sichtbar, und den können sie dann necken. Sie sitzen oft in kleinen Steinen, die zirkelhohl gerundet sind, und Alsquarnar (Elfenmühlen) heißen. Ihre Stimme soll seyn, wie die Luft. Arndts Reise durch Schweden III. 16, 17. Auch die Kreise, die in dem Wiesen, ein helleres Grün haben, werden Aelsdane genannt, und man glaubt, daß die

Elfen da tanzen. Olai Magni Hist. L. III. c. 10.
In Deutschland glaubt man auch an solche Elfen-
tänze zur Feier der ersten Mainacht, und zeigt in
dem Grase rund getretene Kreise." Voss in den
Anmerkungen zum 2ten Band seiner lyr. Gedichte,
S. 322 — Molbeck Friver i sin Reise, angaaende
de danske Konger, som have besøgt Ellekongens
Kammer: "Om Bønderne siden fuldkommen have
indsat ham igjen, veed jeg ikke. Senere har Fred-
rik III. besøgt Stevns Herred, og Christian V.
holbt endog et Indtog der den 4de Novbr. 1685.
Efter den Tid vides ikke af nogen dansk Konge,
der har besøgt Ellekongens Kammer, før Hans
Majestæt Kong Fredrik den Sjette, som i Aaret
1808 vordigede dette skjulte Sted sin Narvarelse."

Ellekongens Krigsfolk, Pag. 82. (Mundt-
ligt.)

Leerovnen, Pag. 82. Resenii Atl. I. 36.

Sjierup Kirke, Pag. 83. (Mundtligt.) Resenii
Atl. I. 36. Danske Atl. III. 90. Hofm. Fund.
VIII. 413. Weinwicks Esterr. om Stevns Herred
Pag. 65. Molbechs Breve Pag. 82.

Blodpletten paa Karise Kirkemur,
Pag. 83. I Pontopp. Theat. Pag. 122 siges, at
Tageren klinebe Oblaten paa Muren og Rød efter
den. I Westphalen mon. rer. germ. I. 598 findes en
noget lignende Fortælling om en Hyrde, som ved

at gjemme Sakramentet i sin Stav, vilde holde
Hjorden fri for Ulvene &c.

Glænsø, Pag. 84. Danſke Atl. III. 44.

Præſtøe Anders, Pag. 84. *Eucom. reg. dan.* 551.

Elſe Parſbjerg, Pag. 85. (Mundtligt.)

Jung og hans Frue, Pag. 86. (Mundtligt.)

Danſke Atlas III. 116. Jonges Chorographie
Pag. 209. Sagnet om Ringen er bekjendt fra
Polykrates's Liden og fortælles ogsaa i Grimms
Sagen Pag. 323. Der Frauensand.

Oremands Frue, Pag. 87. (Mundtligt.)

Barnemorderſken, Pag. 88. Mundtligt af en
Mand, der paaſtod, at han ſelv har ſeet hende.

Trollden i Næhred, Pag. 88. (Mundtligt.)

Rong Waldemars Jagt, Pag. 89. (Mundt-
ligt.) *Resenii Atl.* II. 210. *Pontopp. Theat. reg.*

dan. pag. 119. Wadſjærs poet. Skueplads Pag. 89.

ibid. Pag. 144. Boesens Beſkr. over Helsingør

Pag. 188, 89. Spøgeſererne af Wagner, overſat af

Bergſøe, Pag. 305. Danſke Atlas II. 252. An-

tiqvar. Ann. I. 15. Dette Sagn findes udbredt til

alle Egne, ikke allene i Danmark, men vel ogsaa i

hele Europa, hvilket bliver deſtimeligere ved den

meget naturlige Forklaring, man har givet det.

Waldemar eller Wolmer, eller ſom han ogsaa kald-

es, den flyvende Markolfus, jager næſten overalt

i Sjælland. Kun i Egnen om Kallundborg har Almuen fundet et andet Navn til den flyvende Jæger, idet de sige, at Christian den Anden rider paa en hvid Hest med sorte Hunde om sig over Meelbye-lyng. Paa Møen jager saaledes Grøn Tette, eller Tøden fra Upsal. See Pag. 96. I Syen jager Palna-Jæger. See Pag. 110. I Jylland siges ogsaa at Baldemar jager, og fortælles der at han altid raaber: "Hei! Hou! Lystig! Courage!" hvilket er Navnene paa hans fire Hunde. I Schleswig jager Kong Abel. vide Pontopp. Theat. dan. pag. 269. Marm. dan. II. 1. Danstæ Ntl. I. 224. Holb. Danm. Rig. Hist. I. 321. Suhms Danm. Rig. Hist. X. 212. Wadstjærns poetiske Skueplads Pag. 144. Beckmanni hist. orbis pol. cap. V. §. 2. I Cypræi Ann. Episcopor. slesv. pag. 267: "Sed et in eo loco, ubi sepultus est, et vicinis, ex eo tempore, et patrum nostrorum et nostra memoria, strepitus horrendos et stridores exauditos esse, constanti omnium prædicatione et sermone fertur, quibus sæpe viatores noctu iter facientes territi, trepidaverunt et metu pene exanimati fuerunt. Ut plurimum autem venatoris cornu instantis vocem et sonum exaudiri, multi fide digni referunt et affirmant, usque adeo similem, ut venatorem ibi venari quis diceret, idque sæpe a vigilibus qui Gottorpæ noctu vigilare solent, audiri: sed et Abelem multis nostra ætate apparuisse et visum esse, constans omnium est rumor, ore et corpore atrum, equo pusillo vectum, comitatum canibus tribus venaticis, qui et sæpe specie ignea et ardere visi

int." I Tydskland jager den bekjendte Jackelberg
og Lue Osel. vide Grimms Sagen Pag. 248. De
mars Volksagen Pag. 241. I Englands Skove
jager Kong Artus. Man seer ham ikke selv, for-
tælles der, men hører kun Lyden af Jagthornene og
Hundene, og, naar Hogen raaber efter ham, kom-
mer det Svar tilbage: "Vi er Kong Artus og hans
Beslagtebe!" vide Des deutschen Mittelalt. Heroen-
sagen, von Dobeneck, I. 62. Spøgelsesne, af Wag-
ner. Begge Steder citeres Gervasius Tilberiensis.
I Frankrig fortælles om "le grand veneur" at han
jager i Skovene om Fontainebleau. vide Wadstjærts
poetiske Skueplads, hvor han citerer Hist. Henry
IV. 293.

Det samme Sagn, som her fortælles om Wals-
demars Kjærlighed til Lovelille, fortælles ogsaa om
Carl den Store. vide Wadstjærts poet. Skueplads
Pag. 145. Gottschalks Sagen Pag. 330. Der Lier-
beering. Zeitung für die elegante Welt, 1811.
Grimms Sagen II. 128. Petrarch fortæller dette
Sagn saaledes i de reb. fam. epist. III. lib. I. "*Vidi
Leodium insignem clero locum: vidi Aquensem Caroli
sedem, et in templo marmoreo venerandum barbaris gen-
tibus illius principis sepulchrum, ubi fabella audivi, non
inamoenam cognita, a quibusdam templi sacerdotibus,
quam scriptam mihi ostenderunt, et postea apud moder-
nos scriptores accuratius etiam tractatam legi, quam tibi
quoque ut referam incidit animus: ita tamen, ut rei
fides non apud me quærat, sed, ut (aiunt) penes auc-*

tores maneat, Carolum regem quem Magni cognomine æquare Pompeio, et Alexandro audent, mulierculam quandam perditæ et efflicte amasse memorant, ejus blanditiis enervatam, neglecta fama (cui plurimum inservire consueverat) et posthabitis regni curis, aliarum rerum omnium, et postremo suiipsius oblitum, diu nulla prorsus in re, nisi illius amplexibus acquievisse, summa cum indignatione suorum ac dolore. Tandem cum jam spei nihil superesset (quoniam aures regias salutaribus consiliis insanus amor obstruxerat) fœminam ipsam maiorum, insperata mors abstulit, cujus rei ingens primum in regia, sed latens gaudium fuit. Deinde dolore tantum priore graviore, quantum fœdiori morbo, correptum regis animum videbant, cujus nec morte lenitus furor, sed in ipsum obscœnum cadaver, et exangue translatus est, quod balsamo et aromatibus conditum, onustum gemmis, et velatum purpura diebus et noctibus tam miserabili, quam cupido fovebat amplexu. Dicit nequit quam discors, et quam male se compassura conditio est amantis, ac regis, nunquam profecto contraria sine litei unguntur. Quid est autem regnum, nisi justa et gloriosa dominatio? Contra quid est amor, nisi fœda servitus et injusta? Itaque cum certatim ad amantem (sen rectius) ad amantem regem, pro summis regni negotiis legationes gentium, præfectique et provinciarum præsides convenirent, is in lectulo suo, miser omnibus exclusis, et obseratis foribus amato corpusculo cobærebat, amicam suam crebro, velut sperantem, responsuramque compellens, illi curas, laboresque suos narrabat, illi blandum murmur et nocturna

suspiria, illi semper amoris comites lachrymas instillabat
 (horrendum miseriæ solamen), sed quod unum est ex
 omnibus. Rex alioquin (ut aiunt) sapientissimus ele-
 gisset. Addunt fabulæ, quod ego nec fieri potuisset,
 nec narrari debere arbitror. Erat ea tempestate in
 aula Colonensis Antistes, vir, ut memorat, sanctitate
 et sapientia clarus, nec non comitatus, et consilii Re-
 gii prima vox, qui domini sui statum miseratus, ubi
 animadvertit humanis remediis nihil agi, ad Deum ver-
 sus, illum assidue precari, in illo spem reponere, ab eo
 finem mali poscere, multo cum gemitu: quod cum diu fe-
 cisset, nec desiturus videretur, die quodam illustri mira-
 culo recreatus est. Siquidem ex more sacrificanti, et
 post devotissimas preces pectus, et aram lachrymis im-
 plenti, de cælo vox insonuit, sub extinctæ mulieris lingua,
 furoris Regii causam latere. Quo latior mox peracto
 sacrificio, ad locum ubi corpus erat se proripuit, et jure
 notissimæ familiaritatis regiæ introgressus, os digito clam
 scrutatus, gemmam perexiguo annulo inclusam, sub gelida,
 rigentique lingua repertam, festinabundus auexit. Nec
 multo post rediens Carolus et ex consuetudine adoptatum
 mortuæ congressum properans, repente avidi cadaveris
 spectaculo concussus, obrigit, exhorruitque contractum,
 auferri eam quantoties, ac sepeliri iubens. Inde totus
 in Antistem conversus, illum amare, illum colere, illum
 indies arctius amplecti. Denique nihil nisi ex sententia
 illius agere, ab illo nec diebus, nec noctibus avelli. Quod
 ubi sensit vir iustus ac prudens, optabilem forte multis
 sed onerosam sibi sarcinam abjicere statuit, veritusque ne

si vel ad manus alterius perveniret, vel flammis consume-
retur, domino suo aliquid periculi afferret, annulum in
vicinæ paludis præaltam voraginem demersit. Aquis
forte tum rex, cum proceribus suis habitabat, ex eoque
tempore cunctis civitatibus sedes illa prælata est, in ea
nil sibi palude gratius, ibi assidere, et illis aquis mira
cum voluptate, illius odore, velut suavissimo delectari.
Postremo illuc regiam suam transtulit et in medio palu-
stris limi, immenso sumptu, jactis molibus, palatium,
templumque construxit, ut nihil divinæ, vel humanæ rei
eum inde abstraheret. Postremo ibi vitæ suæ reliquum
egit, ibique sepultus est."

Wolmer, Pag. 94. (Mundtligt.) Naar Wolmer har
til Hensigt at belønne Bonden for en eller anden
Tjeneste, skeer det sædvanligst saaledes, at han en-
ten giver ham Kul eller andet slegt, som synes at
være uden Bærdie, men dog siden befindes at være
Guld. Naar han derimod vil straffe, kaster han
Jld, eller giver gloende Penge, hvilke brænde og
blive strax til Kul. "Inde hodiernum plebeculæ rumo-
res de thesauris ardentibus von brennenden Schågen, et
carbonibus eis in locis exstantibus, qui silentio summo
collecti in aurum commutarentur, et seq." Keyseri
Antiq. septent. et celticæ. pag. 176.

Wolmers Gestsesoe, Pag. 94. (Mundtligt.)

Rong Waldemars Wandsted, Pag. 95.

Erøn Jerre og Phane, Pag. 95. (Mundtligt.)

Resenii Atl, III, 51. Encom. reg. dan. pag. 555.

Danske Atlas III, 144. Sandvigs Beskrivelse over Møen Pag. 6. Raalund Christiansons Beskrivelse over Møen II. 114. Weinwicks Esterr. om Stevns Herred Pag. 75. "I gamle Dage var det en Dvætro paa Møen, at lade staae en Neeg i den sidste Staa, som høstedes ind; men siden, at den sidste Havreneeg, der blev bunden op, kastedes hen i Aggeren med disse Ord: "Det er for Tøden af Upsala, det skal han have til sin Hest Juleaften." De troede, at naar de ei gjorde det, døde deres Dvæ." (Af et Brev fra Prof. Jørgen Raph til Prof. Reicher, den 27de April 1707.)

Grøn Jette jager efter en Savfru, Pag. 96. (Mundtligt.) Resenii Atl. III. 90. Raal. Christiansons Beskrivelse over Møen. Conf. Grimms Sagaen 59, 60. See Pag. 52.

Klintekongen paa Møen, I. Pag. 97. (Mundtligt.) Resenii Atl. III. 104. Resenius, saavel som de øvrige, der have omtalt Klintekongen, synes ikke, saaledes, som den mønske Bonde, at gjøre Forskjel mellem ham og Tøden fra Upsal, hvilket Navne neppe tilhøre een Person. Det synes, som om Klintekongen er en historisk Person, den Anden derimod det samme Uvæsen, som den sjællandske Bonde kalder Wolmer. Resenius siger III. 97: "Deinde mortuo hoc gigante Upsaliensi, venit Hano quidam, et Monensem montem occupavit. Ei cognomen fuit dominus, nostra lingua Suno Herren, quod

indicat ipsum virum præclarum et excellentem fuisse, ac habuisse super alios imperium. Et sunt heic adhuc loca quædam, quæ ab Hunone hoc sua acceperunt nomina: Qualia sunt *Sunebsi*, *Sune-Søe*, *Sunos-Agre* et *Suno-Herrens Agre*," 2c. *ibid.* pag. 102: "Sed cum aliquot annis piraticam exercuisset, ascivit sibi juventutem hujus insulæ, et cum Cimbris quibusdam contulit se in Italiam, reliquis Cimbris, qui illic erant, opem et subsidium laturus. Cum vero Mona excederet, fertur dixisse, se non prius quieturum, quam scutum suum in porta Romæ suspendisset." *Conf.* *Guhns critt. Hist.* II. 37. *Kaal. Christians. Bestr. over Møen.* *Danske Atlas* III. 144. Paa Bornholm fortælles ligeledes, at de Underjordiske holde Bagt paa Fjeldene i Ufredstid.

II. Pag. 98. (Mundtligt.)

Pillegrim-Stenen, Pag. 99. Dette Sagn fortælles paa Møen med indflettede Vers af Bisen, som findes i *Danske Biser fra Middelalderen* III. 392. Fremdeles fortælles det i *Resenii Atl.* III. 68. *Danske Atl.* III. 368. *Marmor. dan.* I. 275. *Sandvigs Bestr.* Pag. 34. *Kaal. Christians. Bestr. Rhodes Samlinger* II. 104. Sandvig fortæller, at da Røverne bleve tagne tilfange, flygtede den ene ud af et Vindue, og gjorde derpaa en Pillegrimstog. Man skal endnu kunne see Spoer af Hr. Truels Slot og Grave. Paa Forbelev Kirke sees to Mandshoveder, og mellem dem et quindeligt Hoved, til Erindring om denne Tildragelse.

Ristestenen, Pag. 101. (Mundtligt.) *Resenii Atl.*
III. 103. Sandvigs Bestr. Pag. 54. Raalund
Christiansøns Bestr. Danm. og Norges oeconom.
Magazin I. 250.

Sanden stjæler Sviin, Pag. 102. *Resenii Atl.*
III. 94. Raal. Christiansøns Beskrivelse.

Loffehullet, Pag. 103. *Resenii Atl.* Pag. 104.
Raal. Christ. Bestr. Danm. og Norges oeconom.
Magazin I. 251.

Østred Sø, Pag. 103. *Resenii Atl.* III. 59. Raal.
Christ. Bestr.

Bogøe, Pag. 104. Sandvigs Bestr. Pag. 47.

Lindormen paa Bogøe, Pag. 105. (Meddeelt.)
See Pag. 7, 38.

Sellig: Kors Kirke, Pag. 106. *Resenii Atl.* V.
436. Danske Atl. II. 426. *Marmora dan.* II. 189.
Omstændelig Bestr. over Samsøe, 4to. Pag. 19.

St. Knuds Taarn i Odense, Pag. 107. (Mundt-
ligt.) Jfr. Vor Frue Taarn Pag. 1.

Knud den Helliges Steen, Pag. 108. *Pon-*
topp. Theat. Pag. 155. Sanges Chorogr. Pag. 289.
Kong Knud den Helliges Hist., Odense 1773. Conf.
Grimms Sagen Pag. 206. Angaaende den Sten,
at kaste Stene til slige hellige Steder for at flække
sig Lykke, see Hr. Ebbes Døttre Pag. 40.

Tageholm, Pag. 108. (Meddeelt.)

Lillepigen, Pag. 109. (Meddeelt.) S. Pag. 81 Anm.

- Palne-Jæger, Pag. 110. Wedel Simonsens Ud-
figt, II. 1ste Hefte, Pag. 163. Ant. Ann. II. 200.
- Kirken paa Salster, Pag. 111. (Meddeelt.)
- Sjöring, Pag. 112. Encom. reg. dan. pag. 86.
Hofm. Fund. V. 201. Danske Atl. V. 201. Ifr.
Ant. Ann. II. 359, hvor et lignende Sagn fortæl-
les om Ringen i Understed Kirkevær. Conf. Grimms
Sagen Pag. 292.
- Gjengangeren i Ebeltoft, Pag. 113. (Meddeelt.)
- Gillikopp, Pag. 114. (Meddeelt.) Indbyggerne i
Vendsyssel kalde Bandet "Vas."
- Savmanden, Pag. 114. (Meddeelt.) Danske Viser
fra Middelalderen, 1ste Deel, Pag. 313.
- Lindormen ved Aarhus Domkirke, Pag.
116. (Meddeelt.) Conf. Pontopp. Theat. pag. 180.
Marmora dan. II. 86. S. Pag. 7, Pag. 38, Pag. 105.
- Rottejægeren paa Alheden, Pag. 117. (Med-
deelt.) Conf. Pontopp. Theat. I. 179.
- Ellepigen ved Ebeltoft, Pag. 118. (Meddeelt.)
See Pag. 81. Anm.
- Carl Pølses Glesk, Pag. 120. (Meddeelt.) Hofm.
Fundat. IV. 252.
- Lindormen ved Alborg, Pag. 120. (Meddeelt.)
- Dverge laane Ol, Pag. 121. (Meddeelt.) Conf.
Grimms Sagen Pag. 55.
- Troldene fra Ebeltoft, Pag. 122. (Meddeelt.)
See Pag. 42 Troldenes Udvandring. Anm.

Smeden i Boeslumbye, Pag. 122. (Meddeelt.)

Om at flytte Markeskjel, Pag. 123. I *Resenii Atl. I. 69*, fortælles et lignende Sagn: "*Penes montem, dictum Elnebjerg, cernitur oblonga in agro fossa, saxis circumsepta. Eundem penes montem conspecta interdum spectra, quæ vulgus in monte habitare credit. Nonnullos ante annos visa quoque, inquit in Descriptione Pastor, spectra penes molam, Insulæ agros metientia, et ignitis perticis contortis, clamore obtestantia, ut recta feret mensura.*" I Oddsherred fortælles lignende Historier, og siges flige Gjenfærd der at raabe: "Her er Ret og Skjel!" eller: "Her er Mind, Ret og Skjel!"

Sildefiskeriet i Liimfjord, Pag. 125. (Meddeelt.)

Spøgelse ved Byen Sal, Pag. 126. (Meddeelt.)

Den sjunkne Borg, Pag. 127. (Meddeelt.) Samme Sagn fortælles om en bundløs Sø paa Bornholm. Conf. Dittmars Volksagen Pag. 251.

Ringholm, Pag. 129. (Meddeelt.)

Blodpletterne paa Coldinghuus, Pag. 129. (Meddeelt.) Sætofts romant. Digte, 1ste Deel.

Sorbrændt Rug, Pag. 130. (Meddeelt.) I Hofm. Fund. IV. 675 findes dette Sagn vidtløftigen omtalt.

Liimfjorden, Pag. 131. Athene 1815. Pag. 243.

Syldemoer, Pag. 132. (Mundtligt.) Dette eller et saare lidet bekjendt Bæsen omtales af David Monz

vad i hans hedenske Christenhed. Ligesaa i Diss.
Specimen gentilismi etiamnum supersti-
tis, Autore Jano Nic. Mundelstrup: "vel nescimus
quid vulgo credantur Elleqvinder it. Syldeqvinder
unde morbus dictus lingua nostra Elvildelse." I
 Boesens Bestr. over Helsingør, Pag. 23: siges:
 Det besynderlige Lagedoms-Træ, Hylb, som især
 i Danmark er bekjendt og der synes at have ret
 hjemme, har Navn af denne Gubinde, eller af
 Hilde, en Lagedoms-Gubinde, som ved sine Gei-
 ster eller Under-Guder har sin Bolig under samme
 Træ, ihvor saa det findes, har skænket Indbyg-
 gerne dette Træ, og taalder ikke, at det vanhelli-
 ges og misbruges. Fra gamle Tider af finder
 man, at de Danske have elsket og æret Hylben,
 plantet den ved Mure, Bagerovne, i snævre Ste-
 der mellem Baggene, og Gårder eller Mure. Det
 er en uryggelig Levning, som endnu findes hos den
 overtroiske Almue, at de tilbede den Gubinde Hilde,
 førend de tager af Hylben, med denne Bøn: "O
 Hilde Moder, Hilde Moder! lad mig tage noget
 af din Hylb, saa vil jeg lade dig tage noget af
 mit igjen!" Dette gjentages tre Gange, og for-
 seer man sig herudi, bliver man straffet." Conf.
 Arntjens cimbr. Heyden-Religion Pag. 179.

Vaerulven, Pag. 133. (Meddeelt.) vide Des deuts-
 schen Mittelalters Volksglauben und Heroensagen,
 von Dobeneck, II. 163. Conf. Grimms Sagen. I.
 223. seq.

Vissen, Pag. 134. (Mundtligt.) vide Wormii *epistola* II. 669. Arntjels cimbr. Heyden-Religion Pag. 50. Danſke Wiſer fra Middelalderen I. 387. Des deutſ. Mittelalters Volksgl. und Heroenſagen I. 130. seq. Grimms Sagen I. 97. Die Edda von Fr. Rühſ pag. 21. David Monrads den hedensſke Chriſtenhed. *Specimen gentilismi etiamnum ſuperſtitis*, Aſt. Mundelstrup. Pontani notæ ad hist. dan. pag. 810: "Cum vero hi ſpiritus alicubi habitare ac nutriri cupiunt, hoc modo ſuam erga patrem familias voluntatem declarant. In domo congerunt nocturna ſegmenta lignorum et mulctris lacte plenis imponunt varia animalium ſtercora. Quod ubi pater familias animadverterit nec diſſipaverit ſegmenta, nec ſtercora e mulctris ejecerit, ſed de inquinato lacte cum omni familia ſua comederit, tunc illi apparere et permanere dicuntur."

Kirkelammet, Pag. 136. Den Gædrane, ſaalebes at begrave et levende Dyr, for at en Kirke eller et Huus ſkal ſtaa faſt, er udvidet til flere Dyr, blandt hvilke Lam, Gvin og Høns meeſt omtales. David Monrad kalder dem under eet Navn "Vaaer" og i Thyen kaldes de Kirkevaaer, formodentlig fordi de tage Kirken i Vare. Ingemanns Tulegave Pag. 47. Hofm. Fund. VII. 362. See Pag 3. Anm.

Sælheſten, Pag. 137. (Mundtligt.) Den nordſjæls landſke Landalmue Pag. 198. David Monrad ſiger i den hedensſke Chriſtenhed: "Denne Hæl blef kaldet

det af Hedningene *Unipes* 2: Gensfobet, enten for
 hånd havde kun et Been, eller og for hånd (som
 de troede) havde et Kobber-Been, hvorover dend
 endnu kaldes af os Danske Dend hoppende Sæl.”
Vicinus de præstigiis Dæmon, cap. 22. Specimen gent.
etiamnum superstitis, Aut. Mundelstrup. "Quid etiam
exquisitius gentilismum spiraret, quam fabulæ plusquam
tertio quoque ore hodie ingeminatæ, de spectro, quod
prodromum esse mortis non nemo censet, nostro idio-
mate Sæll, gentilibus ἐμπροσθεν sen unipes (quod
Veieri est) appellatum etc." Boesens Bæstr. over
 Helsingør Pag. 26. Arnfjels cimbr. Heiden-Res-
 ligion. I. 55. *Antiquitates sept. et celt., Autore*
Keysero, pag. 181. "In Ducatu Slesvicensi ea super-
stitio etiamnum obtinet, ut Hel dicant mortem vel
spectrum tempore pestis equo (qui tribus tantum pedi-
bns incedit) inequitans mortalesque trucidans. Vico
vel oppido fatali hoc contagio afflato, vulgus ait He-
lam circumire: der Sæll geht umher. Canes etiam
tum ab ea inquietari indicant formula: der Sæll ist
bey denen Sunden."

Natravnen, Pag. 138. (Mundtligt.) See Pag. 113.

Storken, Svælen og Viben, Pag. 140.
 (Mundtligt.)

Turtelduen, Pag. 142. (Mundtligt.)

Voldborg Dag, Pag. 145. See Mispet 1458. Den
 gamle og navnkundige Bye, Ribe, beskrevet af

M. P. R. (*vide* Myerup om Menigmands Møer
Fabelslæsning i Danmark, Pag. 283.) At der har
været en ældre Bise, som tilforn er bleven brugt,
og som nu er fortrængt af en nyere, sees af Bi-
sens Littelblad, hvor der staaer: "besynderlig paa
Landsbyerne til Villie, at bruges i Steden for
den gamle letfærdige Mai-Maanedsvisen. Af
denne faaer man dog i det mindste Begyndelsen,
idet strax efter findes "sjunges som: Gusbonden
om du hjemme est; Maie vær velkommen." Bi-
sen er digtet og moduleret af P. J. R.

Efterstaaende Trykfeil bedes rettede:

- Side 176. Lin. 25. *taxare* læs *taxare*.
ibid. *licibit* læs *licebit*.
 Lin. 26. *curiis* læs *cunis*.
ibid. *desiderarim* læs *desiderari*.
ibid. *nentiqua* læs *nentiquam*.
 Lin. 27. *Subteranei* læs *Subterranei*.
-

D a n s k e
F o l k e s a g n.

S a m l e d e
af
J. M. T h i e l e.

Anden Samling.

Kjøbenhavn 1819.

Trykt hos og forlagt af Andreas Seidelin,
Hof- og Universitets-, Bogtrykker.

"vita þottunst ég þat fyrir, at þér mundud heyr^a
"vilja adra sögu minna.

Nornegests Saga, Cap. VII.

Gunstige Læser!

Her er jeg igjen med min Pose. Jeg er lykkeligen andengang kommen til Torvs med mit Contrabande og bringer Dig omtrent tolv Dusin Landsbyebørn, blandt hvilke nogle endog ere oplærte paa Tydsk, men høre dog alligevel mig til. Nu skal Du derfor ikke tro, at jeg har været saavidt omkring eller at jeg møjsommeligen har opfanget den ene efter den anden; men undres vil Du, naar jeg fortæller, at som jeg vandrede med min Pose paa Ryggen og rolig lod den staae aaben, fordi der næsten Intet var i den, kom disse Bønderbørn skareviis løbende efter mig og smuttede sne seviis i Posen. Og som jeg da

fik at vide, at de ikke kom til mig af egen Drift, saa bør jeg nu ikke heller undlade i Din Nærværelse, Kjære Læser! at takke Dem, som have gjort sig den Umage at sende dem til mig. Saaledes fik jeg at vide, at jeg har ubekjendte Medhjælpere omkring i Landet og skylder Sandheden at tilstaae, hvad min Samling skylder Hr. M. Winther i Odense og Hr. Studiosus juris Høyn i Kjøbenhavn. Og have deres Bidrag været saa flækkelige, at Du, Kjære Læser! maa tilgive, at jeg egentjerligen ikke gjør nøiagtigere Regnskab og derved alt for tydeligt lægger for Dagen, at jeg dennegang har pløiet med Andres Kalv.

Dette er alt, hvad jeg dennegang har at sige. Der er endnu saa lidet søgt og gjennemvandret, at jeg sikkert kan sige, at, saafremt Du ellers vil det, endnu det Beste og det Bedste skal komme.

Kjøbenhavn den 6te April 1819.

S. M. Thiele.

I n d h o l d.

Dannebraag.	Side 1
Trolbsfolket vandrer ud af Bendslyssel	2
Heren og Ulvene	3
Rissen i Dirup	4
Stærk Olger	5
Holger Danske i Bagsvær	6
Grimsdal Glette	6
Nachløv Kirke	8
Trolbsfolket i Fibierg Bakke	8
Birgitte Gises Kabenbarelse	9
St. Regiffæ Kilde	10
Jordløse Kirke	11
Røverne i Wiffenberg	11
Trollden i Samtoste	14
Ribe Domkirke	15
Rong Humbles Slot	16
Peder Dre	16
Dronning Magrethe paa Refenæs	17
Maren	18

Sangværket i Nikolai Kirketaarn	Side 19
Kirkelammet i Fyen	19
Steenkast mod Kirker	20
En Discipel forskriver sig til Fanden	21
Særløse og Kisserup	21
Stenen i Grøndal	22
Nøverne ved Gravensteen	23
Blodplet paa Sønderborg Slot	24
Skatten i Tanslet paa Als	24
Gadedrengene i Sønderborg	25
Kulshjerget ved Vordingborg	26
Snubbekors	26
Pedersborg Slot	27
Luciehøi	27
Den halve Bogn ved Præstøe	28
Peder Dres Kjælder	28
St. Clemens Kirke	29
Klokkerne i St. Knuds Taarn	29
Somfruspringet	30
Kisge Huuskors	31
Hanebjerg	32
Rolands Brønd	32
Kallundskoven	33
Dødningerne	34
Pengs og Ruus	35
Haandgrebet paa Understed Kirkebor	36
Hartsprung	37
St. Søren	37
Gunthi og Rajul	38
Præstehøien	38
Hvidtornen	39

Gabet	Side 39
Balderrune	40
Løberens Grav i Frederiksborg	40
Altartavlen i Weilbye	41
Kirketyven i Rippinge	42
Brudehøi	43
Løngangen i Odense	44
Klokkerne i Assens	44
Kong Waldemar og Dronning Helvig	45
St. Muffs Kapel	47
Hjørnø og Altrø	47
Stillinge	48
Kirstens og Gjertruds Kilder	49
Ulfstand og Vandting	49
Antichrist i Sylland	50
Fruekyrke	52
Ranke	52
Rielstrup	53
Klokkengen	54
Torste: Bierg	54
Davrebierg	55
Rønninge: Søegaard og Beilegaard	55
Altartavlen i Nørre Brobye	56
Ranildsholm	56
Kampen Hun	57
Kirkeruderne i Riøbbeløv	58
Skjerum Kilde	58
Guthyt og Svend Boe	59
Marck Stigs tro Tjener	59
Svends Have	60
Christian den Fjerde pløier paa Samsø	61

Schodshoi Manden	Side 61
De svenske Ryttere paa Samsø	62
Christian den Anden og Uben	62
Abels Jagt	63
Liden Kirstens Grav	63
Den indmurede Nonne	64
Evend Gælling	64
Broder Ruus	68
Grundstenen til Kronborg	70
St. Magrethes Kloster i Roeskilde	70
Hellig-Blod Kapel	72
Glemminge og Fjelde Kirker	72
Rotterne paa Laaland	73
Røverne	73
Allesø Kirke	74
Klokken i Allesø Kirke	75
Thor og Kar	76
Røverne i Thirsted Kirketaarn	77
St. Kjeld	77
Ottelund	78
Bundløs Hule paa Guerland	79
Kirkeuhret i Kolding	79
Holger Danffe	80
Evend Brundsens Sønner	80
Træet ved Effildstrup	82
Popholz og Helligenhaf	82
St. Hans Kirke	83
Ubarmhertigheds Straf	83
Hr. Olle	84
Pjentedams Præst	84
Fruens Kors	85

Stræppestrædet	Side 86
Brandehøi	86
Gjufesæk og Tyre Prentepose	87
De tre Fiskere	88
Kampen under Bryggertjeden	89
Munkemose	89
Dense Aae	89
Bruden	90
Røverne i Ulfenbrup	91
Mørdehuset	92
Altartavlen i Slesvig	93
Reglgaarden i Ubberrub Cogn	94
Kirkedøren i Brobye Kirke	95
Eegen	96
Margrethe Skofgaard	96
Bjergpubstingerne	97
Thyres Kleve	98
Thybo-Helte og Morsing-Karle	98
Fligstenen i Viborg Kirke	99
Risbmanden i Aalborg	99
Skjulsmark	100
Risng Præstegaard	101
Dobningen	103
Glorup Kareth	104
Herene	105
Fru Birthe	105
Binderslev Kirke	106
Hylke Kirke	107
Fløistrup Kirke	108
Ræstefongen Grim	108
Marieboe Kirke	109

116 Kong Christian den Fjerdes Jødsel Side 110

Undløse Kirke 110

Hr. Jesper 111

St. Knuds Steen 112

Olaf Bager 114

Crucifixet 114

Anmærkninger 115.

Danste Folkesagn.

THE COLLEGE OF THE HOLY TRINITY

Dannebraag.

I det Aar 1219, da Kong Valdemar Seiersæl kæmpede mod de hedenske Lislændere, for at bringe dem til christelig Tro, stod Erkebispnen Andreas af Lund, ret ligerviis som Moses i hin Tid, paa et høit Bjerg og bad til Himlen for de danske Vaaben. Og det siges, at saalænge han mægtede at holde Armene i Veiret, vandt de Danske, men al den Stund han lod Hænderne synke ned formedelst Alverdom, finge Hedningerne Overhaand. Derfor understøttede de andre Præster hans Arme, saalænge Striden stod paa. Da skeedte ogsaa det Vidunder, at der de Danskes Hovedbanner var tabt i Stridens Hede, faldt der fra Himlen et Banner med et hvidt Kors i rød Feldt og dette gav de Danske Seier. Da glemtes siden efter i lang Tid dette kostelige Banner,

og var det almeen Tro, at hvor som det var, det var Seieren vis, og de kaldte det Dannebraag. Men paa det Sted, hvor samme Strid havde staaet, opbyggedes den Stad Wolmar.

Troldsfolket vandrer ud af Bendsyssel.

Det skedte en Aften, da Solen alt var nede, at en fremmed Mand kom til Sundbye Færge og tingede med alle Færgerne, at de den hele Nat skulle fare over fra Bendsyssel uden at faae at vide, hvad Last de skulle have. Dog blev dette dem sagt, at de en halv Miil Øst for Sundbye ved Langebrokro skulle tage imod Fragten. Ved tilsagt Tid indfandt sig Manden der paa Stedet, og uden at Færgefolket kunde see noget, mærkede de heel vel, hvorlunde Færgerne sank dybere og dybere, saa at de deraf kunne slutte, at de havde faaet svarlig megen Fragt indenborde. Paa saadan Viis gik Færgerne den ganske Nat frem og tilbage over Vandet, og skjøndt de hvergang fik nye Fragt, var dog altid den fremmede Mand med, for at alt kunde skee paa hans Befaling. Der det nu lakkede ad Morgen, finge de den betingede Lønning og spurgte derhos, hvad det vel monne være, de havde ført over; men fik det

ikke af ham at vide. Men, da var der iblandt Færgesolket en snild Karl, som i Sligt var mere kyndig end de Andre, sprang han da iland, tog der Jord under sin høire Fod og lagde det i sin Hue, og da han havde sat den paa Hovedet, blev han vaer, at alle Sandbankerne, Dit for Aalborg, vare heelt skjulte af smaa Troldfolk, som alle havde røde Spids-huer paa Hovedet. Og saae man siden den Tid aldrig flige Dverge i Bendsyssel.

Hexen og Ulvene.

Det er vel nu henved firesindstyve Aar siden, da var der i Bendsyssel overmaade mange Ulve, og, som Sagnet gaaer, var der ogsaa mange Baerulve deriblandt. Men paa samme Tid var der til god Lykke en Troldher, om hvilken man vidste det at sige, at hun havde gjort meget for Gavns Skyld og aldrig taget imod Betaling derfor. Samme Troldher brugte da sine Kunster det bedste hun formaaede og bandt alle Ulvene med en ulden Traad i en Kobbel, den ene bagved den anden, satte sig saa paa den forreste og reed paa denne Viis over Liimfjorden med alle de andre Ulve tilhøbe. Siden den Tid har der aldrig været Ulve at see i Bendsyssel.

Nissen i Tirup.

I Alstrup Sogn ved Hjørring boede i den Nye Tirup en Mand, som havde en deilig hvid Hoppe, hvilken i mange Aar var gaaet i Arv fra Fader til Søn, efterdi den holdt en Nisse og god Lykke til Gaarde. Samme Nisse havde Hoppen saa kjær, at han slet ikke kunne lide, at man brugte den til Arbejde, og kom han selv hver Nat og forede den paa det Bedste, og som han bragte overflødig Sæd, baade tærsket og utærsket, med sig fra Naboen's Lade, saa havde alle de øvrige Kræ og saa godt deraf. Men, da det omsider skedte, at Gaarden fik en nye Gæstemand, som ikke vilde sætte Tro til, hvad man fortalte ham om Hoppen, gik Lykken snart fra Gaarden, thi han solgte den til sin fattige Naboe. Da gik hen fem Dage, saa begyndte den fattige Bonde, som havde kjøbt Hoppen, at forbedre sin Aar skieligt, ligesom den Andens Udkomme blev altid trangere og trangere, saa han tilsidst slet ikke kunde komme ud af det. Havde nu blot den Mand, som fik Hoppen, vidst bedre at passe paa den gode Tid, der var kommen over ham, saa havde vel hans Børn og Børnebørn været vel farne til denne Dag; men, der han havde seet den megen Sæd, som hver Nat kom til hans Lade, saa lystede det ham, at faae

Nissen at see. Skjulte han sig derfor engang ved Nattetid i Stalden, og der nu Midnat kom, blev han vaer, hvorlunde Nissen kom fra Naboens Lade og bragte en Sæk fuld af Sæd med sig. Da kunde det ei være anderledens, end at jo Nis maatte mærke til Manden, som laae paa Luur, hvorover han ret bedrøvet gav Hesten Foder, pleiede den for sidste Gang, saa godt han kunde, og, der han det havde gjort, vendte han sig til det Sted, hvor Manden laae og sagde hannem Farvel. Fra den Tid af blev begge Naboernes Velstand ligelige, efterdi enhver beholdt sin egen Velsignelse.

Stærk Olger.

I Ugilt Krat paa Linderungaards Gods mellem Hjøring og Gladstrand var der i forrige Tider, da Egnen deromkring havde stor Skov, en Røver, der kaldte sig Stærk Olger eller Stærke Ole. Som han rovede og ihjelslog, hvorsomhelst han saae Leilighed, saa var han dog især bekjendt for at efterstræbe svangre Koner. Desaaarsag rustede sig Mændene omfæder, sloge Kreds om den hele Skov, og der de havde fanget ham i Bold, tilstod han som saa: "Vel var det, at I dennegang fik mig; thi herester skulde

Daand ei binde mig eller Haand mig holde; jeg har allerede spist sex Hjerter af usødte Børn! Havde jeg kun faaet det syvende!”

Holger Danske i Bagsvær.

Holger Danske var engang kommen til Bagsvær. Der vilde han lade sig en ny Klædning skjære og lod derfor tolv Skræddere hente. Men saa stor var han, at de maatte sætte Stiger op til hans Ryg og Skulder, da de skulle tage Maal. Nu maalede og maalede de, men som den, der stod øverst paa Stigen, vilde til at klippe et Mærke i Maalet, kom han til at fildre Holger Danske bag Dret med Særen. Holger meente, at det var et Utoi, greb sig i Hovedet og kom saaledes uforvarendes til at knuse den flakkels Skrædder mellem Fingrene.

Grimsdal Slette.

Paa det Sted ved Kallundborg, som nu kaldes Refsnæs Hestehauge, har engang staaet en svaerlig Kamp mellem en kristen Konge og den hedenske Konge, som regjerede der paa Næffet og af alle endnu

Kalbes Kæmpekongen. Om samme Kamp fortælles der endvidere, at forinden den begyndte, skedte det, at begge Konger havde Tale med hinanden, og der den christne Konge saae, at Kæmpekongen havde en Silkesnor bunden om Livet, greb han fat i den og sagde: Saa let skal mig Seiren vorde, som jeg kan sprænge dig denne Snor fra Livet; og da han det havde sagt, rykkede han den over. Da begyndte Kampen paa det haardeste, og som de meest kæmpede, kom en hvid Hind tilspringende over Bust og Tjørn, og samme Hind havde om Halsen en kostelig Guldtjæde. Men da de christne Folk skød Pile paa den, faldt den død til Jorden; men vel er det at mærke, at i samme Stund, som hiin hvide Hind faldt til Jorden, opgav den hedenske Konge Livet. Blev han derpaa lagt i Hoi og en bred Steen sat ovenpaa, og samme Hoi og Steen sees endnu paa Grimsdalsflette. Naar man kommer der forbi ved Soelbag, seer det saare tidt, at han soler sit Toi omkring Stenen, og har det da Syn af en heel Blegdam, hvilket alt brat forsvinder, naar man kommer Høien nærmere.

Nachlov Kirke.

Nordost at see fra Kallundborg ligger Nachlov By; men Kirken ligger et godt Stykke derfra paa aaben Mark. Hertil siges Aarsagen at være, at, da man vilde bygge Byen en Kirke, fandtes det, hvad de havde bygget om Dagen, næste Morgen lagt øde. Derover besluttede de Kyndige, at man skulde udsætte to røde Tyre der paa Stedet, at de kunne fordrive de onde Aander, og dette skedte ogsaa, som det var besluttet. Men næste Morgen fandtes den ene Tyr ihjelstagen nærved Byen, men den anden fandtes at staae ude paa Marken paa en Hoi, og var den da baade saaret og ilde medtaget. Deraf saae man det klarligt, at de onde Aander have intet magtet paa dette Sted, og besluttede man da at bygge Kirken der.

Trolldfolket i Fibjerg Bakke.

Paa Illerup Mark ved Kallundborg ligger en Høi kaldet Fibjerg Bakke. I samme Bakke boer der sværtlig mange Trolde, og de have meget Guds og Guld derinde. Og seer man det grangiveligen, at de have et Hul paa Bakken, hvorigjennem de drage

dem ind, som de faae fat paa. I Julen kan man see, hvorlunde de bringe deres Sølv og Guld ud paa Høien for at soele det, og er det, sær paa den Tid, farligt at komme Høien nær. Men St. Hans Nat bliver den hele Bakke sat paa røde Pæle, og da er der Dands og megen Lystighed derinde. Paa den Tid kan man frit gaae nærmere, og da seer man, hvorlunde de slæbe store Kister fulde af Penge frem og tilbage.

Virgitte Gjøs Aabenbarelse.

Da Virgitte Gjøs var hængangen og Rigets Raad i Danmark havde Bestyrelsen af Herlufsholm-Skole, kom det nogle af Familien for Dre, at Fundagen var forkommet, og meente de nu at profitere heraf. Da bleve Rektoren og Stebets Præst stævneede til Kjøbenhavn, at fremlægge Fundagen, over hvilket Budskab de geraadede i stor Forlegenhed, da de ikke vidste at finde den noget Sted. Men da Præsten fuld af Bekymring havde lagt sig til Sengs den Aften, forinden de skulde reise til Kjøbenhavn, saa aabenbarede Fru Virgitte sig for ham; thi hun vilde ikke at Skolen efter hendes Død skulde blive til Intet, formedelst hendes Slægtnings Begjærlighed. Og

saar da Præsten hende at gaae til et gammelt Bord og med Haanden gjøre nogle Slag paa en af Bordets Fodder. Derover blev han saare forundret og næste Morgen undersøgte han Bordet og fandt da der i en hemmelig Skuffe Fundagen, hvilken de samtlige, Rektoren og han, fremlagte og reddede saaledes Stiftelsen.

St. Regissæ Kilde.

Der boede en Frue i Frørup Sogn i Fyen. Hun var meget from og gudsfrygtig, og var dette Aarsag i at onde Menneſker forfulgte hende og tilføiede hende al den Uret, som de kunde afstedkomme. Men, da det omsider gik saa vidt, at de et Sted ude paa Marken toge Livet af hendes to Børn, da fik alt Folket Jertegn paa hendes Hellighed; thi paa det samme Sted, hvor hiin Udaad var øvet, fremvælbde af Jorden en skionne Kilde, som paa den Dag i Dag rinder som et helligt Mærke paa hendes fromme Sind. Men der Fru Regisse selv var hjemvandretil til Salighed, kom mange fromme Bønder bringemænd langveis fra, at drille af Kildens Vand og byggede de til hellig A mindelse et Kapel nær hos Kilden og ophængte hendes Billede i samme. Blev

der og holdet Prædiken i hendes Kapel paa St. Boelmesse Dag. Nu er Kapellet faldet ned i Gruus, men Kilden besøges hvert Aar paa St. Hans Aften, og holdes der paa samme Tid et Marked.

Jordløse Kirke.

Dengang da man i Thyens Land vilde bygge Jordløse Kirke, lavedes Folket meget, om hvor den skulde henlægges. Thi nogle vilde, at den skulde staae paa viden Mark, men Andre vilde ikke saa. Da skedte det, at en Due kom flyvende med en Pind i Næbet, hvilken Pind den lagde ned paa Marken. Da bleve de alle derom enige, at Kirken der burde opbygges. Det Sted, hvor først Kirken skulde lægges, er endnu i Minde og kaldes det Kirkestene.

Røverne i Bissenberg.

Der var engang i Bissenberg Sogn paa det Sted, som endnu kaldes Røverhusene, en stor Røverkule, og fortælles der vidt og bredt i Omegnen, at Røverne havde dybe Gange under Landeveiene, og at der i Loftene hang Klokker, som ringede, naar nogen

fjorte berover. Fortælles det endvidere, at det ene gang paa en Sondag hændte sig, at et Herfskab kom den Bei fjørendes og bleve de alle grebne og af Røverne ynkeligen myrdede, undtagen et lille Barn, der havde saa uskyldigt og deiligt Udseende, at de fleste vovede ei at tilføie det nogen Ufærd. Men der var iblandt Røverne en, som hed Tørgen, og da han saae Kammeraterne saaledes at tee sig, hørmedes han og sagde: "Lad mig faae Negl i det!" og med det samme greb han et Stykke Brænde og slog Barnet dermed i Hovedet, saa at Hjernen sprois tede omkring i Hulen. Siden den Tid kaldte de andre Røvere ham altid: Tørgen Negl.

I Nærheden af denne forfærdelige Røverbande boede der en riig Mand, som havde en eneste Datter. Hende havde en ung og fremmed Herre faaet kjær, saa at han begiærede hende hos Faderen. Da hændte det sig just som deres Bryllup var forhaanden, at Jomfruen var gaaet ud i Skoven og kom uden at vide, det hen til Hulen, hvor Røverne havde Tilhold. Efterdi hun intet formodede om fligt, gif hun ind og uindrede sig meget, thi hun saae der for sine Dine en stor Stue med Bord og Stoele og alskens Huusgeraad. Derfra gif hun dybere og kom ind i en anden Stue og saae der Gulb og Søl og mange Koftbarheder. Da ligede hun

ind i det tredje Kammer, men blev forfærdet over al Maade; thi rundt omkring paa Gulvet laae afhuggede Arme og Been, og mærkede hun da strax, i hvilken Fare hun geraadede. Derfor tænkte hun paa, som snartligst at forlade denne frygtelige Hule, men, som hun var dermed i Begreb, hørte hun Larm og Menneffers Stemme fra Indgangen. Da havde hun intet at vælge imellem, men maatte skyndeligst skjule sig i det inderste Kammer under en Seng. Kort Tid derefter kom en Røver derind og trak med sig ved Haanden en ung Jomfru, hende han paa en ynkelig Maade myrdede med en Kniv. Da blev Pigen, som laae under Sengen, vaer til største Forfærdelse, at Røveren var ingen anden end hendes Fæstemand. Røveren vilde nu tage en Ring af den dræbte Jomfrues Finger, men da han ikke hurtigen kunde faae den, greb han en Dre og huggede Fingeren af med saadant Slag, at den foer ind under Sengen. Da tog Pigen den til sig og forvarede den vel. Efterat hun nu i stor Angst og Rød havde ligget under Sengen indtil den mørke Aften, ginge alle Røvere ud paa Rov, og lykkedes det hende nu at slippe ud af Røverkulen, hvorpaa hun skyndeligst kom hjem til Faderen, men fortalte dog intet, af hvad der sig havde tilbraget. Nu kom Bryllupsdagen og Brudgommen indfandt sig pynte-

ligen paaflædt, og Naboerne vare alle indbudne. Og som alle vare forsamlede og Blæden var størst, fremtog Jomfruen den afhuggede Finger med Ringen paa, gav den til Brudgommen og spurgte tillige om han kjendte den. Men der han den saae, blegnede han og tilstod, at han var Anføreren for Røverne, hvorpaa han flux blev greben af Gjesterne og derefter tilligemed de af Banden, som man fik fat paa, henrettet. Den gamle Fader døde kort Tid derefter af Forsærdelse og inderlig Bedrøvelse, men Jomfruen gik i Kloster og tilbragte der sine øvrige Dage.

Endnu vises omtrent nogle hundrede Skridt Norden for Kirken i den saakaldte Bissenberg Gyde et stort Uføre, i hvilket der for kort Tid siden er fundet mange sønderbrudte Vaaben og alskens Myrderedskaber, og siges samme Uføre at have været deres Hule.

Trolden i Gamtofte.

Ikke langt fra Aars i Thyen ligger ved Gamtofte en Høi paa Marken, i hvilken en Trold siges at holde Huus. Og fortælles der om ham, at han er saare tjenstfærdig, naar Godtsfolk trænge til noget. De behøve da kun at gaae til Høien og banke tre

Gange paa den nordre Side og dertil nævne, hvad de begjære, det være sig Gryder, Pander eller andet Huusgeraad, saa faae de strax, hvad de have behov, men ere dødsens, om de ei til rette Tid bringe det Laante tilbage.

Ribe Domkirke.

Der var engang en fattig Skipper fra Ribe, som kom til en fremmed De, hvor Indbyggerne haardeligst plagedes af Muus. Da havde han til god Lykke for sig en Kat indenborde og fik den af Befolket betalt med meget Guld, saa at han hurtigen reiste hjem for at hente flere Katte, og blev han ved sligt Skjebmandskab inden soie Tid saa riig, at han ikke trængte til mere. Da han nogen Tid efter skulde til at døe, skænkede han mange Penge til Ribe Kirkes Opbyggelse, og seer man endnu Tegn derpaa i et Billede, som findes i Kirken, hvilket forestiller en Kat og fire Muus.

Kong Humbles Slot.

Ved Ringsted i Hummelovre boede engang en Konge, som heed Kong Humble, og af ham har vel selve Byen Navn. Han havde her et deiligt Slot, med mange Stokværk, og var der fra det Øverste og heelt ned igjennem store Luger i Gulvene og allerunderst et dybt Hul i Jorden. Fortælles det da af Folket, som boer deromkring, hvilke vel have fligt fra gamle Tider, at naar nogen havde forseet sig imod Kong Humble, da lod han dem nedkaste fra det øverste Stokværk igjennem alle Lugerne, saa at de ti. øst omkom i den dybe Grav. Nu er der intet Spoer af hiint Slot, men man viser paa Marken, hvor det siges at have staaet, en dyb Brønd, som er bundløs og skal efter Sagnet være tilbage af hint forfærdelige Hul.

Veder Dye.

Der var i fordumme Tid en Mand, riig og vel anseet, navnlig Peer Stud. Han byggede Gisselsfeldt og Balløe og gjorde under Jorden en Gang der imellem. Da fik man ved Hove at høre om fligt, og blev der sendt Bud, at Manden strax skulde

komme. Og da han nu kom, sagde Kongen til ham: "Hvad hedder Du?" "Mig kalder man Peer Stud, gav han dristig til Svar, men jeg har bygget Valøe og Biffelfeldt og under Jorden gjort en Gang derimellem!" da sagde Kongen til ham: "Saa skal du herefter hedde Peder Dre!"

Dronning Magrethe paa Resnæs.

I Kallundborg havde Dronning Magrethe sit Slot. Det var ogsaa nærved Byen, paa Resnæs, at hun fangede den svenske Konge. Det siges nemlig som et gammelt Sandsagn, at Dronningen red med sine Ryttere ud paa Odde, og der de alle vare komne derud, besøel hun, at hver Rytter skulde tage Skoene af sin Hest og derpaa staae dem omvendte under Hestens Fodder. Da dette var bragt istand, reed hun med dem alle tilbage og skjulte sig i Nærheden. Da kom Kongen med sine Krigsfolk, og der han saaæ Spoer af Udridende, men intet af Indridende, saa meente han forvist, at indeslutte dem alle og drog i den Mening langt ud paa Odde. Men Dronningen, som laae i Skjul, kom strax bag paa ham og tog ham saalunde fangen.

M a r e n.

En Bondefarl havde en Kjærest, som, uden at hun selv vidste noget deraf, var en Mare, og kom hun hver Nat til Karlen, saa at han snart mærkede, hvortil det havde sig. Gav han da snildeligen Agt og blev vaer, at hun om Natten krøb ind igjennem et lille Hul, som var i en Eggestolpe. Da lavede han en Pind til, som passede vel i Hullet, og, da hun næste Nat var kommen derind, slog han Pinden i Hullet, saa at hun nu maatte blive derinde. Sfik hun da strax menneskelig Skikkelse, hvorpaa Karlen tog hende til Kone, og de fik mange Børn sammen. Der nu mange Aar vare hengangne, og de begge vare til Mars, hændte det sig en Aften, at Manden blev hin Pind vaer, hvilken endnu sad i Hullet paa Eggestolpen. Spurgte han da i Skjemt sin Kone, om hun vel vidste, hvordan hun var indkommen der i Huset; men da Sligt var skjult for hende, fortalte han det og gjorde sig ret lystig derover, ja! tog endog Pinden ud, for at hun skulde see, hvilken Indgang hun havde haft. Da kigede Konen dertil igjennem, men som hun stod og kigede, blev hun pludseligen ganske lille og foer ud igjennem Hullet, og har siden den Tid været ganske forsvundet.

Sangværket i Nikolai Kirkeetaarn.

Dengang Kjøbenhavn var i stor Nød formedelst Ildbrand og St. Nikolai Kirke var bespændt af Luerne, stod Taarnet længe vakkende fra den ene til den anden Side. Og er det sagt af Folk, som selv have hørt det, at Sangklokkerne imidlertid spillede af sig selv den Psalme: "Gud veed hvor nær mig er min Ende!"

Kirkelammet i Tjen.

Der siges, i hele Tjensland kun at være een Kirke, som tages i Vare af et Kirkelam, medens hver af de øvrige har sin Kirkesoe. Og siges dette at være blevet bitterligt derved, at en gammel Kone fra Lumbø, navnlig Birthe, vilde besøge en anden, navnlig Ane, eftersom denne var meget syg. Thi der hun ville gaae over Kirkegaarden, mærkede hun, at Noget gik hende ved Siden og nu og da gned sig op imod hendes Skjort. Da troede hun først, at det maatte være en Hund eller Kat og slog med Haanden efter det, og blev hun nu vaer, at det var et Lam, som strax derpaa forsvandt for hendes Bine. Blev hun da derover ret meget bedrøvet og sukede som saa:

”Nu skal vi see, nu er vist Ane død!” og der hun kom til Huset, fandtes det at være, som hun havde forudsagt.

Steenkast mod Kirker.

Dengang da den første christne Kirke var bleven opbyggt paa Møen, hvilken Kirke nu kaldes Maglesbys Kirke, blev en Troldeqvind i Skaane derover saa arrig, at hun med baade Hænder slyngede et Klippes stykke over imod Kirken. Men det var dog forgæves; thi Stenen rammede ikke Kirken, men faldt bag ved Klinten paa den Hoi, som kaldes Aborresbjerg, og er den der endnu at see.

Ligerviis er det og sagt om Tybjerg Kirke i Sjælland, at, da den var opbyggt, harmedes en Troldeher saa meget derover, at hun tog en svartlig stor Steen og foer med den op i et Klokketaarn, langt borte detsfra og slyngede Stenen mod Tybjerg. Men den faldt i Skoven og ligger der endnu. Samme Steen kaldes Dresteen, og er det Menigmands Tale derom, at Egnens Karle og Piger har engang haadt Dands og Lystighed derovenpaa, saa at man heraf kan begribe, at den maa være meget stor.

En Discipel forskriver sig til Fanden.

Der var engang for rum Tid siden en Discipel i Herlufsholm Skole, der af Fandens List blev forført til at vilde give sig i hans Bold og Villie. Han skrev derfor paa et Stykke Papiir med sit eget Blod og stak det ind i et Hul paa Kirkemuren. Da hændte det sig til Frelse for hans syndige Sjæl, hvilken Fanden ellers sikkert havde annammet, at en anden Discipel af Skolen fandt Papiret i Hullet og bragte det til Rektor. Da var der intet andet for, end at tage Tilflugt til mange Bønner, saa at Djævlens List derved blev gjort tilintet; men det var i lang Tid ikke gjørligt at tillukke Hullet i Muren saa godt, at det jo strax igjen blev besundet aabnet.

Særløse og Kisserup.

Mellem Lethraborgh og Skjoldnæsholm ligge to Bondebyer, som kaldes Særløse og Kisserup. Disse Navne have Byerne ikke faaet omsonst. Thi der siges, at to Søstre, som vare hinanden hadelige og derfor boede hver i sin Bye, paa samme Tid begyndte at bygge hver en Kirke. Da sendte hun, som boede

i Særlose, Bud til hende i Kisserup, at dersom hendes Kirke først blev færdig, vilde hun give hende sin bedste Silkesærk, men hvis det ikke skedte, da skulde den anden gøre noget, som ikke vel tør nævnes for høviske Dren. Hun, som boede i Særlose tabte, og Byen blev deraf kaldet Særkelose; men den anden Bye blev af det andet Vilkaar kaldet Kisserup.

Stenen i Grøndal.

Det hændte sig i det Aar 1803, at Mester Jens Christophersen, Kannik udi Ribe, drog fra Viborg til Randers, og saae han da mellem Ulstrup og Rønge i en Dal, kaldet Grøndal, en stor Steen, tre og en halv Alen høi og snart ligesaa bred. Og paa samme Steen stod i Kobberskrift at læse følgende Spaadom om Tidernes tilkommende Ryggeløshed og Ugudelighed:

Kirker skulde blifve Fangerne,
 De Skalke skulde trives,
 De Elbinger fordrives,
 De danske Mænd uggewe,
 De fange tydske Sæder,
 De Herremænd skulde blifve Kjøbmænd
 De Præster til Bønder.
 De Bønder til Vidunder!

Røverne ved Gravensteen.

Der var engang for mange Tider siden en Røvers hule nærvæd Gravensteen. I den boede der tolv Røvere, som brugte den List at spænde Snorer over Veien, saa at, naar Reisende kom derover, ringede Klokkerne i Hulen. Men, da de vare vel forborgne, skedte det, at en efter anden døde, saa at tilsidst kun den tolvte blev tilbage. Han var saare gammel og havde et langt graat Skjæg, og som han paa sin sidste Tid gik engang om i Skoven, mødte han en Mand, til hvem han lovede at give et stort Skrin fuldt af Guld og mange Kostbarheder, saafremt han ville begrave ham, naar den Tid kom. Dog betingede han derved, at Kisten ei maatte aabnes eller noget deraf udtages, førend den var hinsides Bandet.

Der nu den gamle Røver var død, og Manden havde begravet ham, var det just paa Vintertide, saa at Kisten maatte trækkes over Isen. Og blev det da, som det pleier at skee, befalet dem, som trak Skatten, at de skulde være taus og ikke mæle eet Ord, førend de havde Kisten paa Land. Men som de drog paa det Bedste, glemte en af Dragerne at tie stille, og strax sank Skatten ned gjennem Isen.

Nu kan man kun sele Kisten, naar man søger med en Stang der paa Stedet.

Blodplet paa Sønderborg Slot.

Der er paa Sønderborg Slot skeet en ret sorgelig Tildragelse. Der var nemlig en Jomfru af høi Byrd, som stod i Kjerlighed med en Mandsperson og blev af ham besvangret. Derover dømtes hun til døde og førtes paa en Høi foran Slottet, og, at nu ogsaa Pigen skulde have Straf for sin Ukydskhed, førte man hende til Vinduet, for at hun derfra skulde see sin Kjærest at miste Livet. Men, saasom hun elskede ham med et trofast Sind, saa vilde hun ei heller overleve hans Endeligt. Stødte hun sig derfor en Dolk i Hjertet, sammestund hun saae hans Hoved at falde. Da foer hende Blodet fra Brystet hen paa Bæggen, og er der endnu en Blodplet, hvilken ikke kan udvættes.

Skatten i Tanslet paa Als.

Der var en Mand paa Als, som paa en underlig Maade kom til en Skat. Thi, da han en Nat

havde drømt, at han paa en Gade i Glensborg skulde finde en Skat, satte han dertil Lid og begav sig derhen. Som han nu gik der i Glensborg Gader og ikke kunde begribe, hvordan han vel skulde faae den Skat, kom der en Glensborger til ham og spurgte, hvi han vel gik der. Da fortalte han sin Drom; men Glensborgeren loe kuns ad ham, sigendes: "Saa skulde jeg vel ogsaa reise til Tanslet paa Als, fordi jeg i Nat drømte, at der var en Skat nedgravet." Da taug Manden stille og begav sig strax til Als, og fandt han der i Tanslet den Skat, som han havde meent at finde i Glensborg Gader.

Gadedrengene i Sønderborg.

Det er Skik blandt Gadedrengene i Sønderborg, at de hver St. Hans Aften løbe om i Gaderne med Ride i Hænder og slaae Kors paa de store Stene, og siges der, at de have den Sædvane, for at spille de Hæder, som ville til Bloksbjerg, et Puds, thi over flige Kors mægte de ikke at ride paa Kosteplastet.

Kulshjerget ved Bordingborg.

Paa det Sted ved Bordingborg, som kaldes Kulshjerget er der i Jorden en stor Jerndør, under hvilken en stor Skat ligger igjem. Engang kom Mustantens Datter fra Bادهbye derhen til Høien, og som hun saae til Jorden, blev hun vaer, at der laae en glindsende Skilling. At Sligt er af den Onde, derpaa har man mange Mærker som ogsaa dette. Thi, da den lille Pige meente her at gjøre god Fang, tog hun den op, men blev derfor ogsaa en Krøbling alle sine Dage.

Snubbekors.

Ved Landeveien mellem Sengeløse og gamle Roeskildebro ligger paa en Høi Resterne af et stort opmuret Kors af Steen, hvilket kaldes Snubbekors, efterdi det er opsat af Esker Henningsen Snubbe, til Erindring om hans elskede Hustrøes Forløsning paa samme Sted.

Pedersborg Slot.

Paa Pedersborg Slot ved Sorø boede forðum Peder Torstensen, og har Slottet og Byen Navn af ham. Da han holdt Bryllup kom Kong Valdemar selv til Gildet og blev meget indtaget af Brudens Deilighed. Derover, da han havde druffet med de øvrige Gæster, saae han sig om efter hende, men de vare allerede gangne i Brudekamret. Da blev han saa vred, at han med Magt trængte ind i Kammeret og dræbte der Brudgommen, Hr. Peder, i Sengen.

Luciehøi.

Der er i Frederiksdals Skov paa høire Side af Veien, naar man drager til Kollekolle, en Høi tæt begroet med Træer, og kaldes samme Høi Luciehøi. Det er ikke godt at gaae der ved Aftentid, thi stundom hører man det ynkeligen at græde i Høien, som om det var af et lidet Barn. Saa fortælles der desangaaende en gruelig Tildragelse, at en Prinsesse, Lucie kaldet, sad der paa en Steen og skar Halsen over paa sit Barn, det hun havde sødt i Dølgemaal. Endnu vises der den Steen, paa hvilken hun sad,

og siges det, at den blev blød ved sig Ugjerning, saa at man kan see en Fordybning der, hvor hun har siddet.

Den halve Bogn ved Præstøe.

Det var en Pintsedag, at en Bonde, navnlig Jens Olsen, kom til Præstøe for at hente Tømmer. Men da han skulle hjem igjen, var han saa drukken, at han hverken kunde raade pver sig selv eller over Hestene, hvorfor han ogsaa væltede paa Præstøe Bro og brak Halsen. Somme paastaar, at han endnu om Natten kjører over Broen med den halve sønderflagne Bogn og slæber meget Tømmer bagefter.

Peder Dyes Kjælder.

Paa den Tid, da Peder Dye, Herre til Gisselsfeldt, var i Kongens Unåde og laae med ham i aaben Feide, skjulte han sig i en dyb Kjælder under Borgen, forventendes indtil bedre Tider, da han kunne slippe bort, naar ingen længer søgte om ham. Samme Kjælder sees endnu, og er til den en Aabning ned igjennem Muren, af hvilken han vel har

faaet det Mødtorftige. Og siges det, at den Plads udenfor Broen, som fører til Borgporten, var dengang et stort Uføre, i hvilket alle de Ryttere, der vare udsendte for at fange ham, omkom tilhobe.

St. Clemens Kirke.

Domkirken i Aarhus er efter dens Skytspatron, St. Clemens, kaldet St. Clemens Kirke. Det hændte sig nemlig, at denne hellige Mand, der som Martyr blev bundet til et Skibsanker og kastet i Havet, efter i elleve hundrede Aar saaledes at have flydt omkring paa det vilde Hav, omsider kom til Mars, hvor han blev optaget og begravet, og sees han med sit Anker paa Altertavlen.

Klokkerne i St. Knuds Taarn.

Dengang St. Knuds Taarn i Odense endnu stod der, hvor nu det store Torv er, ringede man engang paa en Helligdag saa stærkt, at den største af Klokkerne flet ud af Taarnet hen i Aaen, og kaldes deraf det Sted, hvor den faldt, Klokkedybet. Somme fortælle, at paa det samme Sted er der ingen Bund

at finde, men dog paastaae Andre, at naar man med lange Stænger søger efter, kan man endnu føle Klokken paa Bunden. Saa siges det ogsaa, at naar nogen i Odense skal døe, klemtes den under Båndet, og er da Lyden at høre, som af en Landsbyeklokke langt borte.

Jomfruspringet.

Dengang Svensken var i Odense, blev en ærbar Jomfru af nogle svenske Soldater forfulgt, saa at hun tilsidst maatte søge Frelse for sin Vre ved at slogte op i St. Knuds Taarn. Og, da de ogsaa her efterstræbte hende, sprang hun ud af et af Lydes hullerne paa Taarnet og faldt paa en stor Sten med saadan Styrke, at Stenen gav efter og Mærker af begge hendes Fødder deri indtrykkes. Og sees denne Sten med slige Fodspor endnu paa den Plads Klingenberg, lige udenfor Porten af det forrige St. Knuds Kloster.

Kjøge-Huusfors.

Det er fortalt og vidtloftigen sammenkrevet i en heel Bog, hvorlunde Satan havde sit Spil i Hans Badstjærs Huus i Kjøge, og er samme ynkelige Historie berettet af Anne, Hans Badstjærs. Det er heel grueligt at læse, hvorlunde den Dnde kom til dem, snart i Skikkelse af en Høne, hvilken de horte at gaae klukkende under Sengen, snart saae de ham i Skikkelse af en forfærdelig Skruptudse paa hoi Hønesødder, og var han især slem mod en liden Pige, Hans Badstjærs Datter, og iligemaade, da Faderen var reist til Tydskland, mod Jacob Brede, en Dreng paa tolv Aar, som de havde i Huset. Han blev kastet fra Bordet ud i Gaarden, ja! selv over Planterækket ind i Naboens Gaard, og saae man paa den Tid den Dnde, snart i Skikkelse af en farendes Ild i Gaarden, snart som en Rotte og til andre Tider som en Griis. Hans Badstjær, som snart kom tilbage fra sin Reise, døde kort Tid efter, formedelst den store Ulykke, hvormed de i to Aar vare blevne prøvede, og tog denne Elendighed ikke Ende, før Magister Niels kom og talede Latin til Fanden. Da opdagedes det Tid efter anden, at den hele Ufærd var afstedkommet af nogle slemme Hekoner der i Byen, men de singe derfor deres velfortjente Straf.

Hanebjerg.

I Øster-Lyngum Sogn i Slesvig er en Hoi kaldet Hanebjerg og ikke langt derfra en Ellemose. Engang laae en Ungkarl og sov saalænge ved denne Ellemose, at han først vaagnede i den silde Nat, og hørte han da den deiligste Musik rundt om sig. Og, da han saa hen for sig, blev han vaer to Ellequinder, som hoppede og dansede og imidlertid tidt og mange Gange spurgte, for at saa ham til at tale; men han vidste vel, at der var Fare derved og taug. Da hørte han grangiveligen, hvorlunde de sang:

Ka hör, do Ungersven! aa vil do int
 Mæ os i Tanten taël,
 Saa skal inden Rok gael di sølflavn Kniv
 Ret lig vint Hjaert i Dvael.

Da ræddedes han ved at høre slikt og vilde just til at tale. Men nu goel Hanen oppe paa Høien, og strax forsvandt Ellequinderne. Høien kaldes endnu af denne Tildragelse Hanebjerg.

Rolands Brønd.

Paa det Sted i Øster-Lyngum Sogn i Slesvig, hvor tre Kirkesogne stode sammen, er der et dybt Hul,

som kaldes Rolands Brønd. Og fortælles der, at da Roland havde tabt et stort Slag, kom han fjærendes i en Kareth med sex Heste for, og havde da hos sig alle sine Skatte og meget Sølvtoi. Men, der han kom til Hullet, fjørte han med Vognkarl og Svende brat ned i det, og der ligge hans Skatte endnu. Naar man kaster en Steen ned i Vandet, da høres det grangiveligt, hvor den klinger mod det meget Sølvtoi.

Kallundskoven.

Der boede forlumme Tid i Byen fire Brødre, som heed Ubbe, Truels, Hoyer og Gunner. Alle vare de af fornem Byrd, hvilket kan sees af gammel Digt og Viser. Truels boede i Truelse og alt, hvad han aatte, kom siden Byen til Bedste. Thi det var ham, om hvem en Vise melder, at hans trende Døtre ukeligen bleve omkomne af Røvere, der de vilde høre Ditesang i Ddense. Gunner boede i Gunnerse og Hoyer i Højbjerg. Ubbe boede i Ubberud; han havde ingen Børn, men megen Formue. Gunner og Truels derimod havde mange Børn, men af Midler ikke synderligt, hvorfor de ogsaa laae om Worde med Ubbe, at han skulde testamentere sine Midler til

C

deres Born. Men saasom Ubbe ikke havde god Tro til dem, besluttede han, for at blive deres Begjærlighed qvit, at bygge en Kirke. Der han nu var bleven meget gammel og formedelst høi Alder havde mistet Synets Brug, gik det ham saare nær til Sinds, og fortælles der, at, da han en Dag fik stor Lyst at spise Kallund, tog et Qvindfolk, som han havde i Huset, en Hattesildt, efterdi hun ikke havde Kallund ved Haanden; lavede hun da deraf en Suppe, skar Filten istykker og satte det for ham. Og, da han ikke kunde tygge det, blev det ham af et lidet Barn aabenbaret, hvad det var, hun havde sat for ham, og blev han da saa bedrøvet over sin Blindhed, at han begav sig i St. Knuds Kloster og gav alt sit Gods til Klosteret. Heraf er det Ord kommen, at Ubberud Skov er givet til St. Knuds Kloster for et Kallunds Skyld, og er samme Skov siden den Tid ogsaa kaldet Kallundskov.

Dødningerne.

Der var engang en Mand i Odense, som havde stor Begjærlighed efter at faae at vide, hvordan det om Natten gaaer til i Kirken. Gik han derfor ind i St. Knuds Kirke og forblev der indtil den mørke Nat.

Da saae han ved Midnatstid en Dødning komme frem af en af Gravene med en lang Vorkjærte i Haanden og gik med den omkring og tændte alle Lysene i Kirken. Og en Stund derefter kom den ene Dødning efter den anden langsomt skridende frem af Gravene, og satte de sig ind i Stolestaderne, saa at Manden, der laae i Skjul, gjenkjendte mangen god gammel Ven iblandt dem. Omfider kom en Dødning i Præsteskjortel og steg han op paa Prædikestolen og holdt der en Prædiken i et ganske fremmet Tungemaal, indtil det gryede ad Dag.

Lengs og Ruus.

Der var i Hørby Sogn paa Hjørring Amt to Brødre. Den ældste heed Lengs og den yngste Ruus. De bleve derom enige, at hver af dem skulde bygge en Gaard, som skulde ligge i Uføre og Dynd. Da byggede Lengs den Gaard i Lendrum Sogn, som kaldes Lengsholm, og tog han Tømmer af de deilige Eggebove, som han havde paa sin Jord. Men Ruus havde ondt ved at bygge saa fast, thi han havde ingen Skov, og blev derfor Ruusgaard ringere end Lengsholm. Derover harmedes Ruus og begyndte at seide med sin Broder, og mødtes de mellem Tors-

lev og Herby. Da maatte Længs flye, og mens han flyede, raabte Ruus efter ham: Hør bi! og deraf har Sognet faaet sit Navn. Men, da de atter mødtes, geraadede de i Kamp og dræbte hinanden. Nu ligger Ruus i Høi ved Herbye og en Steen paa hans Grav. Længs Gravhøi vises ved Længsholm.

Haandgrebet paa Understed Kirkedor.

Der ligger i Hjørring Amt ved Volsstrup en Høi, Gjedshjerg kaldet, hvilket Navn den har efter en mægtig Søerøver, navnlig Gjed, som i forlængt Tid boede der. En Morgen, tidligt før det endnu dagedes, kom til ham en Bjergtrold, sigende, at i hans Høi var der nedgravet en Kiste fuld af Guld og kostelige Klenodier. Dette lagde Gjed vel Mærke til og gik næste Nat med sine Staldbrodre til Stedet og grov i Jorden. Da stødte han omsider Spaden mod et Kobberstein, hvorfor Gjed meente, at have den i Bold, og det var ogsaa nær derved. Men, da de vare ved at drage den op, raabte han fuld af Begierlighed: "Hold nu fast!" og i samme Stund sank Kisten dybt ned i Jorden, saa at de kun be-

holdt Haandgrebet tilbage, hvilket de hæftede paa Understed Kirkebor.

Hartsprung.

Dengang Hertug Hans købte Meletgaard ved Egenstrup paa Als, havde han Nød med at faae Kjøbet sluttet; thi den forrige Eiermand vilde nødigt af med den. Men, da det endeligen var bleven afgjort, gik Kammertjeneren til Hertugen, sigendes: "Eders Durchlauchtighed! det var et hart Spring!" og svarede da Hertug Hans: "Derfor skal nu Gaarden hedde Hartsprung!"

St. Søren.

I Dorsting Herred paa Skanderborg Amt er en lille Bye, kaldet Rye. I den er St. Søren født og baaren, og var han af Begyndelsen kun en Bondes Søn, saa blev han dog, før han døde, Biskop i den velfornemme Stad Colln. Ved Rye vises hans Kirke.

Gunthi og Kajul.

Der var i Blære Sogn en Kæmpe, Gunthi kaldet; han havde Riv med en anden Kæmpe, i Mars Sogn, navnlig Kajul. Og siges samme Tvist deraf at have reist sig, at de begge ville eie to Gaarde i Svensstrup, hvilke nu høre til Mars Sogn. Nu ligge begge Kæmperne i Hoi, og vises der en stor Steen paa det Sted, hvor de stred med hinanden. Og synges der om denne Kamp et gammelt Vers, saa lydende:

Gunthi vilde Kajul jage;
Med sit Svrd og med sin Stage
Jaged' Kajul Gunthi tilbage,
Saa hans Halsbeen maatte knage.
Nu ligger Gunthi i Jorden saa kold,
Nu hører Svensstrup til Mars saa bold!

Præstehøien.

Det skedte i Aaret 1627, da de keiserlige Krigsfolk vare i Tellinge, at Præsten Sofren Steffensen blev kast i Fængsel, efterdi det var blevet vitterligt, at han verlede Breve med Kong Christians General. Og da nu Buddet, som pleiede at besørge flige Breve, blev

undersøgt, da fandtes det, at han havde det forborgent i sin Vandringstav. Derover bleve da Fjenderne saa arge og forbittrede, at de ophængte hans affieledte Legeme paa den Hoi, som deraf kaldes Præstehoi; men hans Kone nedtog ham om Natten og begrov ham ved Kirkemuren.

Hvidtornen.

Paa Skambye Kirkegaard i Kpen staaer der en usædvanlig stor Tornebuss med svær Stamme og bred Krone. Og siges det, at den er plantet her i Pestens Tid, da man paa Kirkegaarden gravede en stor Hule, hvori de Døde kastedes, og til sorgelig Erindring satte denne Torn paa Graven.

G a b e t.

I gamle Dage var Indløbet til Stige Fjord, som nu kaldes Gabet, saa smalt, at Hingeboerne, der søgte Hjødstrup Kirke, kunne gaae tørskoede derover, naar de kastede en Hørsepande deri.

Balderrune.

Balderrune er en saare bekjendt Leeg, men der er vel mange, som slet ikke vide, hvoraf den har Navn og Oprindelse. Da Balder engang med sin Hustru Rune var til Vertskab i Tune Bye paa Roeskilde Amt, blev han vred og slog hende, efterdi hun var mundgjæv og ikke vilde tie. Og befoel han da ved samme Leilighed, at Qvindeerne skulde i Julelystigheden mindes ved denne Leeg, om at det sommer sig dem at tie i Mændenes Selskab. Saa blev der da siden efter sunget som saa:

Balder og Rune
De ginge til Tune;
Der slog Balder Rune!

Løberens Grav i Frederiksborg.

Kong Christian den Femte havde en Løber, med hvem ingen kunde lignes i Hurtighed. Samme Løber paatog sig for Væddemaals Skyld, at løbe omkap til Frederiksborg med en rapfodet Hest, der paa samme Tid, som han skulde forlade Kjøbenhavn. Skjendt det nu kan synes heel utroligt, kom dog Løberen først til Stedet, hvor Kongen tog imod ham og lyfs

ønskede ham. Men, da Løberen af Erbødighed for Kongen tog Hatten af, imedens han endnu løb, faldt han død om paa Stedet. Og sees det Sted, næstved Porten paa den nordre Side af Slottet, hans Billede udhugget paa en Gravsteen, under hvilken han ligger begravet. Hesten, som ogsaa døde af overvættes Anstrængelse, vises endnu paa Kunstskammeret.

Altartavlen i Weilbye.

Paa Gallsø Amt i Sønderherred var der engang en meget from Mand, som var Præst til Weilbye. Hans Navn var Søren Quist, og er den Altartable, som sees i Kirken, givet af ham. Men desuagtet havde han dog en haard Skjæbne; thi, foruden det, at han havde en arrig og drikkædbig Kone, saa maatte han uforskyldt lade sit Liv, formedelst hendes Ugjerning. Det hændte sig nemlig, da han en Dag var ude, at Konen kom i Klammerie med Avlskarlen, slog ham ihjæl og skjulte den Myrdebe i en Sandbanke. Deraf vidste den ærlige Præst intet, men maatte dog undgiælde det i Tiden. Thi, da han siden geraadebe i Trætte med en Mand i Ingvetstrup, blev han af denne krævet for Retten,

og, da underkjøbte Vidner vare afhørte, dømte Lehnsmanden paa Galsø ham fra Livet. Men i den Time, da han blev rettet, sad Lehnsmanden hjemme, og hans Hue laae foran ham paa Bordet, og stekte det da, at der han løste Huen fra Bordet, laae der tre Draaber Blod, hvor Huen havde lagt, hvoraf han sluttede, at han vel maatte have uskyldigt Blod paa sit Hoved. Da lod han skyndeligst udgaae Befaling, at man skulde holde inde med Henrettelsen; men, da Budet kom til Retterstedet, var Præsten allerede henrettet. Krævedes da Vidnerne for Retten og kom til at lide formedelst deres ugudelige Beskyldninger, og vel var det, at Præstekonen allerede var død og borte. Præsten blev begravet ved Waabens huset.

Kirketyven i Rippinge.

Det hændte sig paa Falssterland i det Aar 1491, at en Tyv brød ind i Rippinge Kirke. Han havde allerede Ralken og adskilligt andet Gølvtsi i sin Bold, da stekte et Under, idet han vilde gaa bort dermed; thi han sank i Jorden og blev der siddende, indtil han havde givet det Stjaalne fra sig. Og siges der, at han i sin Angst greb for sig i Muren, for ikke

plat at gaae under, og sees der endnu Spor af hans Fingre i den haarde Bæg.

Brudehøi.

Ved Borberg Kirke i Hierum Herred er der en Høi, kaldet Brudehøi. I den Tid, da Kong Knud den Store vilde bygge Borberg Kirke, boede i hin Høi en arig Trolde, som hver Nat nedrev og forstyrrede, hvad der om Dagen var opbyggt, saa at Arbeidet gik saare ilde fra Haande. Da tingede Kong Knud med Trolde og lovede ham den første Pige, der som Brud gik til Kirken i Borbye, og ved dette Løfte magede han det saa, at Kirken snart stod færdig. Men Trolde sad da i sin Høi, ventendes, indtil en Brudekare kom der forbi, og tog han da Bruden og trak hende ind i Høien, som af denne Begivenhed har faaet Navn. Siden den Tid er der saadan Rædsel for denne Høi, at alle Brudfolk, som drage til Borberg Kirke, gaae en Gierdingmiils Omvei, for ikke at komme Høien for nær.

Løngangen i Odense.

Somme vide at fortælle, at der fra den forrige Graabrødre Kirke i Odense, skal være en Løngang under Jorden til Nonnebanken, og skal denne Gang gaae lige under Aaen. Saa fortælles der ogsaa desangaaende, at nogle Studentere toge sig det engang for at undersøge denne Gang og gik ogsaa derind, velforsynede med Lys, men de vendte aldrig tilbage. Derfor er det Tro hos nogle, at de ere bræbte af Munkene, som endnu boe dernede.

Klokkerne i Assens.

Der var engang en Mand, som heed Essing. Han skulde støbe tre Klokker til Assens Kirke, og blev der da givet ham spærlig meget Sølv og Messing til Smeltning, for at Klokkerne skulde blive velklingende. Men saasom han var gjerrig og vilde drage stor Fordeel af dette Arbeide, saa beholdt han de gode Metaller og gav Kobber og Bly istedet. Da nu Klokkerne, som bleve døbt Anna, Johanna og Susanna, vare ophængte i Taarnet, begyndte de saaledes at lyde:

Sølv og Messing
 Det glemte Hr. Gæsing.
 Kobber og Bly
 Han satte heri.
 Anna og Johanna!
 Vil I med? Nu flyer Susanna!

Dg dermed foer alle tre Klokker ud af Taarnet, den ene ud over Byens østre Port, og de to andre i Stranden, hvor man endnu stundom kan høre dem at ringe.

Kong Baldemar og Dronning Helvig.

Engang da Kong Baldemar vilde stige til Hest, og han allerede havde sat den ene Fod i Stigbøilen, faldt han i dybe Tanker og blev saaledes staaende til Undren for alle, som saae derpaa. Omfider dristede en af Tjenerne sig at gaae til Kongen og spørge hannem, hvi han vel blev saaledes staaende. Da sagde Kongen, at, hvis han nu ikke kunde skaffe ham at vide, om det ville skee, hvorpaa han nu havde staaet og pønsset, maatte han aldrig mere lade sig see for hans Dine. Med denne Bessked gik Tjeneren bort ganske bedrovet, vankede om i Skoven, og vidste ikke, til hvilken Side han skulde vende sig. Da blev han vaer i Skoven en Kvinde, siddende hos en Ald,

og samme Kvinde spurgte, hvi han vel var saa besværet. Og der han havde sagt sit Ord, toer Quinden ad ham, sigendes: Hils din Herre og sig ham, at Sverrig vel kan komme til Danmark, naar kun han vil tage sig af Dronning Helvig. Men samme Dronning Helvig var i sin Herres Unåde og af ham forskudt, saa at Kongen, ved af Tjeneren at høre sligt Svar, blev saare vred og sagde, at Saadant aldrig skulde skee.

Dog hændte det sig vidunderligen, da Kongen engang var paa Jagt i Skoven ved Sæborg Slot, hvor dengang Dronning Helvig opholdt sig, at han saae en deilig Jomfru og optændtes ved hendes Deilighed til saadan Elskovs Brynde, at han besværgede sine Tjenere, at bringe samme Jomfru til sig ved Nattetid. Men der nu Tjenerne kom at øve Vold imod den ulækkelige Jomfru, forkyndende Kongens Villie, da besluttede Dronning Helvig, som derom var bleven underrettet, at iføre sig Pigens Klæder og af Tjenerne lade sig føre til Kongen, sin Gemal. Og blev hun da velsignet med Livsfrugt og undfangede en Datter, som blev kaldet Margrethe, og var hun den, som siden forenede Sverrig med Danmark og Norge.

St. Olufs Kapel.

St. Oluf har haft et Kapel paa Torskonge ved Landebye, og i samme Kapel blev hans Billede forvaret. Men som det var Skik, at Bønderne, naar de havde lagt Sæd i Jorden, førte dette Billede om paa deres Marker, for at skaffe sig en riig Høst, saa hændte det sig engang, at en Bonde, der ligerviis havde ombaaret det paa sine Marker og efter Sædvane skulde bringe det tilbage, tyktes bedre om at beholde det hos sig indtil næste Morgen. Tog han derfor Billedet hjem med sig, og, efterdi han ikke havde bedre Sted, satte han det ind i Bagerovnen. Men da Pigen, som ikke vidste at St. Oluf var i Bagerovnen, næste Morgen skulde bage, lagde hun Ild derind, og saaledes blev Billedet opbrændt. Eiden den Tid siges det om Landebye, at den ikke har stor Lykke at vente sig.

Hjarnøe og Alrøe.

Der ligger ved Horsens to smaa Der, Hjarnøe og Alrøe. De ere saakaldte efter Kong Hjarne og hans Dronning Alrame, hvilke ligge her begravne. Og fortælles der, at da Hjarne var af Riget fordreven,

Kom han tilbage til Landet sort og uffel og gav sig ud for at kunne faa Salt. I siig lurvet Skikkelse sad han altid nederst ved Bordet, talede ikke meget og tæde sit Ansigt ret aldrig, paa det at ingen maatte kjende ham. Men der Kongen fortrød her paa og befoel ham at toe sig, blev det vitterligt, at han var Hjarne. Da slog Kongen ham paa Stedet, og blev han derpaa lagt i Høi paa denne De, som har faaet Navn efter ham. Og siges det endvidere, at en Tyv engang har fordrifet sig til at grave i Høien og der funden hans Sværd, hvilket han dog af Rædsel kastede fra sig, og er det siden den Tid forkommet.

Stillinge.

Paa Skanderborg Amt i Hjelmslev Herred ligger en Kirkeby, Stillinge kaldet, og siges den, at have faaet Navn af følgende Tildragelse. Der boede nemlig paa Mols en Kæmpe, som havde en smuk Datter, navnlig Inger. Og der hun af en Kæmpe fra Holsteen blev bortstjaalen, slog Faderen samme Kæmpe ihjel og byggede en Kirke, som han kaldte Stjæl Inger.

Kirstens og Gjertruds Kilder.

Der boede paa Kalløe Amt i Sønderherred Hr. Ni-
laus Høg til Tølsttrupgaard og Hr. Jennius Maar i
Maarup. Begge agtede de lidet paa Gudsfrygtighed,
men finge ogsaa deraf Løn i Tiden. Thi en Paa-
skebag som de under Høimessen mødtes paa Jagten
og der geraadede i Strid, rendte de hinanden en
Landse i Livet, saa at de begge bleve paa Stedet.
Da sad deres Fæstemøer Kirsten og Gjertrud i Kam-
meret og sørgebe sig tilbøde. Dem til Amindelse
vises endnu paa Peersteup Mark to Kilder, som have
deres Navn, og hin sørgelige Jagt sees endnu afbils-
det paa Nødager Kirketaarn.

Ulstand og Landting.

Der var en Herremand paa Ribe Amt, som tog sig
for at bygge en Gaard. Og besluttede han da, at
bygge den der, hvor først han fandt et Vildt med
lange Tænder. Da jog han omkring indtil han i
Eising Sogn i Ginding Herred fandt en Ulv, og
byggede han der den Gaard Ulstand. Men nogen
Tid derefter kom han til et stort Uføre, hvor han
fandt et Vildtsviin. Da sagde han: "Nei! see her

er det rette Sted!" og byggede han da Gaarden Langtand, som nu formedelst Tidens Omvevling kaldes Landting.

Antichrist i Jylland.

Det er nu meget længe siden, da saa man i Jylland en Mand, ringe og uanseelig af Klæder, ridende paa en lille Hest og hans Stigboile var skaaret af Træ. Naar man spurgte ham, hveden han kom og hvorhen han vilde, pleiede han at give til Svar: "Fra Bendsyssel over Himmersyssel sonder paa!" Han spaaede og sagde om en Steen i Mæ: "Torn skal vore i Steen gennem Revne, og i samme Torn skal en Skade bygge Rede, udklække Unger og siden efter med dennem bortflyve!" Og det skedte alt, som han havde sagt. Endvidere spaaede han, at naar samme Skade var bortfloiet, da skulde der i Bendsyssel holdes et stort Krigsslag og meste Parten af Folket lægges øde. Siden skulde Quinder saa Mand's Mod og Hjerte og slage Gjenderne; men naar man ham spurgte, hvad da skulde ske, gav han til Svar: "Enden paafølge!"

I Aalborg spaaede han Byefogden noget, som denne ikke syntes godt om, men lod ham hvidstryge.

Da spaaede Manden atter, at ligerviis som hans Blod havde rundet ham ned ad Ryggen, saa skulde ogsaa Byefogdens Blod rinde over Aalborgs Gader. Og det skedte, som han havde sagt; thi, da der engang var i Byen opkommet Trætte, slog Borgerne Byefogden ihjel paa Gaden.

Om Haseriisaae, som dengang ikke løb igjennem Aalborg, spaaede han, at den Tid skulde komme, da den løb midt igjennem Byen, hvilket ogsaa er sket. Da han engang kom til Bolstrup i Honum Sogn, og der efter Sædvane havde taget Herberg i en Dvæn og bundet sin Hest udenfor Dvænen, reed han næste Dag til Tinge. Der spurgte Herredsfogden ham: "Hvorledes skal det gaae mig?" og fik til Svar: "Du skal døe i en Dvæn!" Og bedre gik det ikke heller, thi Herredsfogden kom til Armod og havde tilsidst ei andet Sted at tye hen til. Og, da engang nogle Drengene spottede over samme Spaamand, og een iblandt dem kastede en Tøndestave efter ham, sagde han, at en Stave skulde koste ham Livet, og faldt nogen Tid efter samme Dreng ned fra et Træ og slog sig en Tøndestav i Livet. Af Almisse tog han kun imod saameget, som han for Dieblicket behøvede og drog saa fra et Sted til et andet.

Frueulykke.

Præstegaarden i Verminge Sogn, Ødense Herred, har efter gamle Beretninger tilforn været en Herregaard, kaldet Fuglesang. Her boede for to hundrede Aar siden en Enkestue, som engang bortgav en Lykke fra Gaarden i Gæddergave til Præsten der i Sognet. Men, da hun nogen Tid efter fik Tvist med ham, fortroed det hende, at hun havde bortgivet samme Lykke fra Gaarden, og gjorde hun sig al Umage for at faae den tilbage. Derfor, da Alt, hvad hun prøvede paa, var forgjeves, tog hun Livet af sig selv med en Kniv. Lykken kaldes den Dag i Dag Fruerlykke og er beliggende nær hos Gaarden, og den Kniv, hvormed hun saa jammerligen afstedkom sit Endeligt, gjemtes i mange Aar i et Skrin i Verminge Kirke. Men, der Svensken fik samme Skrin at see, meente han deri at finde en Skat, og da der kun fandtes en Kniv, tog han den. Skrinet staaer endnu paa Loftet over Baabenhuset i samme Kirke.

R a n k e.

I Bendsherred i Thyen ligge to smaa Byer, Baaring i Asperup Sogn og Blanke i Rørdlev Sogn. Saa

ligger der i en Mand's Have i Blankebye en Høi,
og paa den en mægtig stor Steen paa tvende andre.
I denne Høi ligger begravet den Kæmpe Ranke,
om hvem der er den gamle og velbekjendte Sang:

Ride, ride, Ranke!
Fra Baaring og til Blanke.

Nielstrup.

I Sundsherred ved Ollerup i Fyen ligger den Herres-
gaard Nielstrup. Naar man kommer ind i Borgs-
gaarden, skal der i Muren tilhøire sees en grøn
Steen, i hvilken et Billede er udgravet. Om denne
Steen siges, at det for rum Tid siden, efterat Papi-
steriet var afkaffet, pleiede at see, at hvert andet
eller tredje Aar nogle Munke kom did, for at forrette
deres Andagt for den. Og, naar fligt var skeet,
ginge de ufortøvet bort, uden enten at ville komme
ind eller nyde nogen Bedersvægelse udenfor. Da
det nu saaledes var skeet udi flere Aar, kom omsider
en gammel, graa Mand, førende en Dreng ved
Haanden. Hannem viste han Stenen, samt hvad
Munkeskift deri var indgravet, og derpaa ginge de

bort, og kom der siden den Tid aldrig flere Munke til Gaarden.

Klokkengen.

Ved Kirkeby i Sundsherred i Egen er en Eng, kaldet Klokkengen. Dette Navn har den faaet deraf, at Klokkerne i Kirkebyetaarn begyndte engang at ringe af sig selv og fore derpaa ud af Taarnet og dybt ned i Engen, hvor endnu sees to Huller, som derved ere blevne.

Torske = Bjerg.

Paa Drølev Mark ved Kierte er der en Hoi, kaldet Torskebjerg, hvilket Navn den har fra de papistiske Tider, og fortælles desangaaende en synderlig Tildragelse. Engang ginge nogle hellige Brødre derop for at forlyste sig, eftersom der er en viid og skøn Udsigt; men, da der paakom dem hæftig Hunger, imedens de vare deroppe, ønskede nogle iblandt dem en Ret fersk Torsk. Da gik den, som iblandt dem var den helligste, ned ved Siden af Hoi'en, hvor der løber en Aae, og ved sin Bøns Kraft fangede han

Torff der i Naen, omerdsfjondt Stebet er en Mills
 Dei borte fra Stranden. Men ihvorom Alting er,
 hedder Høien nu Torffebjerg.

Davrebjerg.

Da engang Bønderne i Bendshoved i Thyen havde
 Strid med Salling Herredsbønder, overfaldt de og
 dræbte dem paa Marken ved en Høi, just som Sal-
 lingbønderne sadde der og aad Davre. Deraf kaldes
 hin Høi endnu Davrebjerg.

Rønninge-Soegaard og Veilegaard.

Under den Krig, som Kong Fredrik den Anden førte
 mod Svensken, udbad sig en Skomagersvend, navn-
 lig Oderlande, Tilladelse, at agere Capere imod Tjen-
 den paa det Vilkaar, at han skulde staae sin egen
 Hazard. Og der dette var bleven ham tilstaaet,
 gjorde han saa anseeligt Bytte, at han derved blev
 en holden Mand og byggede Rønninge-Soegaard i
 Naalum Herred og Veilegaard i Salling Herred i
 Thyen. Og til Tegn paa, at han tilforn havde

været Skomagersvend, byggede han Kloiene i Skikkelse af Skomagerlæster.

Altartavlen i Nørre Brobye.

Nørre Brobye ligger i Salling Herred i Thyen. I denne Byes Kirke findes en saare smuk Altartavle, ved hvilken det Jertegn er skeet, at der man bragte den til Kirken, og der paa samme Tid faldt en stærk Regn, kom dog ikke en Draabe paa den, men var det, hvor som de førte den hen, tørt Veir.

Saa er det ogsaa sagt om samme Altartavle, at der Mesteren, som har forfærdiget den, havde fuldt endt Værket, spurgtes han, om han vel var istand til at gjøre en, som var bedre eller ligesaa god. Men der han dertil svarede: Ja! slinge de ham Vinene ud, at ikke sligt i Tiden skulle skee.

Ranildsholm.

En Hjerdingmiil nordvest for Nørre Brobye har i forrige Tider staaet en gammel Borg. Der boede Ranild Jonson, som var Marsk Stigs tro Tilhænger. Han havde nærved Gaarden en Hule i den

Hoi, som nu kaldes Ranildsholm, for at undgaae dem, som søgte efter ham. Og siges det, at han altid reed til Hulen paa en Hest, under hvilken Skoene vare slagne saaledes, at Hagerne vendte fremad, og derved undgik han lang Tid sine Efterskræbere, der altid lode sig bedrage af Spoeret. Men da han engang havde glemt sin Hund udenfor Hulen, blev han derved greben og ynkeligen steilet.

Ræmpen Hun.

I Hunsøby Kirkemuur paa Laaland sees fem Alen fra Jorden et Menneskehoved udhugget, og fire Alen derunder et Menneskes Navle. Saa stor var nemlig Ræmpen Hun, som byggede Kirken og gav Byen Navn. Ved Hunsøe havde han sin Telt, og naar nogen affædrom Uteerlighed der paa Stedet, hævne nede han det alvorligen. Men, da han engang selv vilde seile over til Afsøe, druknede han, og det siges, at man rundt om i Egnen blev derover saa glad, at der anstilledes Fæst og Lystighed.

Kirkeruden i Rjebbølø.

I Rjebbølø Sogn paa Laaland ligger en Gaard, kaldet Glustrup. Der boede engang i forrige Tider en Herremand, navnlig Otto Quigov, hvilken havde fiendtligt Sind imod Præsten Hr. Poul og undsagde ham. Og, da nu Hr. Poul selv ikke i Kirken vidste sig sikker for ham, lod han paa Kirkevinduet ved Prædikestolen indrette en Rude, som var til at lukke op, hvilket skedte af den Årsag, at han kunne give Agt paa, naar Hr. Quigov kom til Kirken. Og siges det, at, naar samme Herremand kom, tillode Sognemændene, som toge sig af Præsten, ikke at han gik ind i Kirken, førend Hr. Poul var gaaet paa Prædikestolen.

Skjerum Kilde.

I Skjerum Sogn paa Hjørring Amt hændte det sig for mange Aar siden, at en fattig, men saare from, Kone engang gik ud paa Marken med et Barn ved Haanden, hvilket var blindt fra Fødselen af. Da de nu kom til den Kilde, som er der i Sognet, satte hun sig derhos, og, efterdi Barnet var spædigt og smudsig i Ansigtet, tog hun Vand

af Kilden og toede Barnet dermed. Da raabte
strax Barnet til Moderens store Forundring: "Mo'er!
Mo'er! hvor her er meget omkring mig!" og kom
det da for en Dag, at Barnet var blevet seendes,
formedelst hvilken Begivenhed Kilden blev holdt i
Agt og Vre og kaldet: "Helli Kjell."

Enthyt og Svend Boe.

Der var i Halsborghuus Amt to Kæmper, Enthyt
og Svend Boe. Om dem siges, at de have bygget
den Bro, som kaldes Steenild-Bro og desforuden
Karskirke. Saa skal der paa det ene Hjørne af
Kirken findes en Steen, paa hvilken staaer skrevet:

Enthyt og Svend Boe

De bygte Kars Kirke og Steenild-Bro.

Nordost for Kars Kirke der fik de Roel

Marck Stigs tro Tjener.

Da Marck Stig var død paa Hjelm, blev hans Liig
om Natten fort til Hingeholm Kirke og der hemme-
ligen af Svendene begravet; thi de vilde ikke, at
nogen skulde vide hans Leiersted, at ikke Grumhed

skulle hans Legeme vederfares. Men paa den Tid de bragte Liget derhen, var der en Pige, som saae Lys i Kirken og et Liig at indbæres. Dette gav hun Præsten tilkjende, og blev da Graven siden randsaget; men, da Præsten ikke vidste, hvo det var, taug han og tog det Fløiel, som var over Kisten og gav Pigen Part deraf.

Da hændte det sig efter rum Tid, at samme Pige blev forlovet med en af Marsk Stigs Svende, og, da han engang saae hint Fløiel paa en af hendes Puder, spurgte han, hvorlunde hun havde faaet det. Pigen fortalte da, hvad skeet var, men, efterdi han nu frygtede, at hans Herres Leiersted derved i Tiden skulle blive aabenbaret, dræbte han hende, omendskjøndt han havde hende saare kjær.

Svends Have.

Svend Stavnkov var Adelsmand og Præst i Sersøls Herred i Aalborgstift. Han levede paa den Tid, da Reformationen blev indført, men, da han ikke var lutherisk findet, frasagde han sig sit Embede og plantede en Have, hvor han siden levede sine øvrige

Dage i Gensomhed. Dette Sted vises endnu og kaldes Svends Have.

Christian den Fjerde pløier paa Samsøe.

Det er fortalt, at der Kong Christian den Fjerde engang formedeltst Nordvind landede Vest for Nordbye paa Samsøe, gik just Præstens Karl der og pløiede. Da tog Kongen Ploven ud af hans Hænder, fulgte en Fure ned og sagde derpaa til Karlen: "Hils nu din Husbond og sig, at Kongen har pløiet for ham!"

Schodshoi Manden.

Paa Samsøe er der en Bjergtrold, som boer paa Østfiden af Nordbye Hede i den saakaldte Schodshoi. Det er hans Skyld, at intet Dvæg vil om Natten blive liggende paa Høien, men altid ved Solens Nedgang gaaer ind paa Heden.

De svenske Ryttere paa Samsøe.

I Byen Toftebjerg paa Samsøe vises i en Bondes stue adskillige Huller af Flintekugler i Døren, og siges det, at da Svensken var der paa Den i det Aar 1658, toge nogle Ryttere en Skræbber og satte ham paa Bordet, befalendes, at han skulde spe, medens de spjode til Maals efter et Mærke i Døren tæt hen forbi hans Hoved.

Christian den Anden og Uben.

Da Kong Christian den Anden endnu var et lidet Barn og laae i Bugge paa Nyborg Slot, listede sig en Ube ind i det Kammer, hvor Prindsen laae og, uden at nogen blev det vaer, løb den med ham i Favn ud igjennem et Vindue og op paa Taget, hvor den gav sig til at lege med ham, saa at man kun med megen Besværlighed fik den til at bringe ham tilbage til Buggen.

Abels Jagt.

Da Kong Abel var begravet i St. Pederskirke i Schleswig, kunde han ikke, formedelst hin ugudelige Gjerning, finde Roe i Graven. Derfor gik han ved Nattetid om i Kirken, ja! forstyrrede endog Munkene i deres Bønner. Desformedelst opgravedes hans Liig og nedsmækkedes i et Ufjæle udenfor Gottorp, og efter Sædvane blev en spids Pæl rammet ned i Jorden, for at han skulde blive liggende dernede. Dette Sted kaldes endnu "Königsgrab." Men desuagtet jager han hver Nat paa en sort Hest og fører med sig en forfærdelig Kobbel Hunde. Da hører man hvor Ledene slages i og dertil en uafslædig Hui og Skrigen, saa at Bonden derover bliver saare forfærdet.

Liden Kirstens Grav.

Paa St. Thogers Kirkegaard i Vesterbiig Sogn vises en Grav, kaldet Liden Kirstens Grav. Der ligger begravet Kong Valdemar den Førstes Søster, hende han lod pidske tilbede, fordi Skjæbnesel var hende vederfaaret af Prinds Buris fra Pommeren. Og fortælles der, at da engang Kong Valdemars

Dronning, Sophie, hvilken altid havde været Liden
Kirsten hadelig, kom der til Graven, reed hun hen
paa Liigstenen for Spots Skyld, og endnu vides i
Stenen Spoer, som Hestens Skoe have itrykket.

Den indmurede Nonne.

I Horsens Kirke sees i Væggen et Hul, foran hvil-
ket er sat et Jernkors, og siges det at være der til
Tegn paa, at en Nonne paa det Sted er bleven
indmuret. Nærhoos vides i Muren Spoer af hendes
Fingre, efterdi hun i sin Døds Angst greb for sig
og vilde gjøre Modstand. Men neden under paa
Gulvet ligger en Steen, i hvilken er udhugget en
Tromfru med en liden Hund, og siges dette at til-
kjendegive, at Nonnen har lidt slig Straf, fordi hun
havde født en Hundehvalp til Verden.

Svend Følling.

Svend Følling var en drabelig Kæmpe, bårnfødt i
Følling i Hads Herred, og tjente i lang Tid paa Gaar-
den Aafjær ved Aarhus. Men saasom Væien i de

Liber, svarligen plagedes af Trolde og Underjordiske, hvilke have Fiendskab med alt Christenfolk, saa paa- tog han sig at være Brevdrager. Som han nu engang gik paa Veien, kom til ham Trollden fra Jels Høi paa Holm Mark, og begjærede af ham, at han skulde staa bi i en Kamp mod Bjergtrollden fra Borum Eshei. Og da han dette havde lovet og meente sig at være dertil stærk og dygtig nok, rakte Trollden ham en vældig Jernstang, at han derved skulde vise sin Styrke. Men han mægtede ikke at løfte den, ihvor stærk han end var, hvorudover Trollden rakte ham et Horn, sigendes, at han skulde drikke. Og da han havde druffet lidet deraf, kunde han løfte Stangen, og, da han atter havde druffet, var det ham end lettere, men, da han havde udtømt Hornet, mægtede han at svinge Stangen, og fik han da af Trollden at vide, at han nu havde tolv Mænds Styrke. Da lavede han sig til at gaae i Strid med den saakaldte Bergmands Trolld, og blev det ham betegnet, at han paa Veien skulde møde en rød og en sort Tyr, af hvilke han skulde angribe den sorte og af al Magt drive den fra den røde Tyr. Og det gik, som det var ham sagt, og erfoer han da, efterat hint Arbeide var vel bestaaet, at den sorte Tyr var Trollden fra Borum Eshei, den røde derimod selve Trollden fra Jels Høi, af hvem han da til Tak, og

Betønning erholdt til fremdeles Brug de tolv Mænds Styrke, dog med den Betingelse, at om han nogensinde aabenbarede for Nogen, hvorlunde han havde faaet sig overordentlig Magt, da skulde han til Straf ogsaa faae Madlyst for tolv.

Fra den Tid af gik der i det ganske Land stort Rye af Svend Fællings Styrke, eftersom han bestandigen viste den paa mangehaande Maader. Og fortæller det om ham, at, da han engang blev vred paa en Malkepige, fastede han hende saaledes, at hun kom til at sidde paa Gavlen af Huset. Dmsider da sig Mandhaftighed rygtedes for Herremanden paa Aakjær, lod han Svend Fælling kalde for sig, befalendes, at han skulde fortælle, hvorlunde han havde erholdet sig overordentlig Styrke. Men, da Svend Fælling ihukom Troldens Advarsel, vægrede han sig saalænge, indtil Herren gav ham det Løfte, at han skulde faae at spise, saameget som han vel begjærede. Og det skedte som Trolden havde sagt; thi fra den Dag af, at han havde aabenbaret hin Tildragelse for sit Herskab, aad og drak han for tolv Mænd. Endnu vises paa Aakjær en Døvregrøde, som han hver Dag tømte, og kaldes den Svend Fællings Døvregrøde. Ligerviis skal der ogsaa være et mægtigt stort Slagsværd, hvilket han skal have eiet. Saa skal der og have været en gammel Bog, med

en stor Ring i, ved hvilken han pleiede at binde sin Hest.

Andre fortælle, at Svend Tølling tjente som Smaadrenge paa Sjællø: Skovgaard i Framlev Herred, og at det hændte sig engang, da han i Grinde skulde ride til Ristrup, at det blev Aften før han naaede Hjemmet igjen. Og da han kom forbi den Høi Borum Es, blev han Ellepiger vaer, hvilke uafsladeligen dansede rundt om Hesten. Da traadte en af Ellepigerne til ham, rakte ham et prægtigt Drickehorn, befalendes ham at drikke. Svend tog vel imod Hornet, men saasom han havde liden Tro til, hvad der var i, slog han det ud bag over sig, saa at det faldt paa Hestens Bag og tog Haarene bort. Som han da holdt Hornet fast i Haanden, saa gav han Hesten af Sporen og reed skyndeligen derfra. Da fulgte Ellepigen efter, indtil han var kommen til Trigebrands Mølle, og reed han da over det rindende Vand, over hvilket hun ikke kunde følge. Bad hun derfor indstændeligen Svend Tølling, at han skulde give hende Hornet tilbage, lovende ham til Belønning tolv Mænds Styrke, og paa sligt Tilfagn gav han hende Hornet og fik, hvad hun havde lovet ham, men han kom derved heel ofte i Forlegenhed, efterdi han tillige havde faaet Madlyst for tolv.

Broder Nuus.

Der fortælles, at da Fanden engang saae, hvor fromt og dydigt Munkene levede paa Esrom Kloster, tog han Menneskes Skikkelse paa, gik til Porten og bankede paa, for at indlades, sigende, at hans Navn var Nuus. Da gav han sig ud for at være Klokkedreng og blev som saadan af Abbeden taget imod. Men, da han engang var ene med Kjøgesteren, satte han sig op imod ham og fik derfor Tugtelse; herover blev han saare fortrydelig, og som han i Forveien havde Kjedel med Vand over Ilden og han nu mærkede at den sydede, tog han af al Magt Kjøgemesteren og satte ham paa Hovedet ned i den, gav sig derpaa til at løbe og skrige, klagende over den Ulykke, som i Kjøkkenet var hans Mester vederfaret. Da bedrog han saaledes ved Falskhed alle Brødrene i Klosteret, at de meente ham aldeles fri, og blev han nu af dem sat til Mesterkok. Men det var netop, hvad han havde tragtet efter, paa det at han siden kunne fordærve dem alle tilhobe; thi nu lavede han Maden saa feed og saa lækker, at Munkene glemte baade Faste og Bøn og lagde sig efter Velsensnet. Sa der siges endog, at han førte Qvinder til Klosteret og kom derved meget i Abbedens Gunst, saa at denne endog formaaede ham til at blive Bro-

der, efterdi han vel ønskede bestandigen at have en
 saadan Kof ved Haanden. Fra den Tid af tog Riv
 og Ondskab saa haardeligen Overhaand i Klosteret,
 at det sikkert var kommet i den Ondes Bold, hvis
 ikke Brødrene i Tide havde omvendt sig. Da nemlig
 engang Broder Ruus var i Skoven, og han der
 havde seet en deilig feed Koe, slagtede han den og
 tog selv en Hjerdepart med sig til Klosteret, men
 ophængte det Dvrige i et Træ i Skoven. Da kom
 strax derpaa den Bonde, som eiede Koen, og der
 han blev vaer, at de tre Hjerdingdele hang i Træet,
 vilde han i et andet Træ give Agt og vente, indtil
 Lyven hentede det Dvrige. Saae han da, som han
 der sad, hvorlunde Djævlene havde deres Spil i
 Skoven og hørte der megen Tale om Ruus, hvor-
 lunde han vilde indbyde Abbeden og Munkene til et
 Gjæstebud hos sig i Helvede. Derved paakom Bon-
 den stor Forfærdelse, hvorover han næste Dag gif
 til Abbeden og fortalte Alt, hvad han havde seet
 og hørt i Skoven. Der Abbeden dette fik at høre,
 lod han alle Munkene komme til sig i Kirken og
 begyndte der at læse og siunge, saa at Ruus, som
 ikke kunde fordrage Sligt, vilde til at liste sig ud.
 Men Abbeden greb ham i Rappen og manede ham
 til en rød Hest, besalendes ham i Helvedes Bold.

I mange Tider efter denne Tildragelse viste man endnu i Esrom Kloster hans Jerngryde og Rist.

Grundstenen til Kronborg.

Da Kong Frederik den Anden vilde bygge Kronborg Fæstning udvalgte han selv en Kæmpesteen af saa besynderlig Størrelse til Grundsteen, at mange fornemme Herrer meente det ganske ugjorligt, at flytte den hen til Stedet. Og var der i Særdeleshed en ung Pfalzgreve, som ingenlunde vilde fæste Tro til Muligheden heraf, saa at han endog væddede med Kongen. Men Kongen lod Stenen henflytte til det bestemte Sted, og lod han tillige indhugge denne Paa skrift: Anno MDLXXX Fredericus Danicæ Rex curavit hoc saxum a primo suo loco, ubi vicissim alius subrogatus est lapis ad hunc devolvendum.

St. Magrethes Kloster i Roeskilde.

St. Magrethe var en Blodesforvandt af Erkebiskop Absalon og gift med en vis Hertogh, af hvem hun en Nat ugudeligen blev myrdet og derpaa ophængt,

forat give det Skin af, at hun selv havde taget Livet af sig. Desformedelst blev hun begravet i aaben Mark, da det er hver Selvmorder formeent at hvile i viet Jord. Men paa det Sted, hvor hun var nedgravet, skedte mange Terteegn, saasom af farendes Ild over Marken, hvilke Under usfortøvet forebragtes Erkebispem. Vel fæstede han i Begyndelsen kun ringe Tro til alle slige Budskab, men, der det alle begne rygtedes, kaldte han Simon, Abbed i Soer og Richard, tilforn Abbed i Ringsted, for sig og overlagde med disse, hvorlunde man vel skulde fare frem i denne Sag. Da bleve de derom enige, at kalde Herlogh fore og ham at forhøre. Og saasom denne mærkede sin Ugjerning aabenbaret ved himmelske Terteegn, tilstod han sin Synd uden Dmshøb. Da strømmede alt Folket ud paa Marken til det Sted, hvor Magrethe var nedlagt, fremtog hendes Liig, toede det og lagde det paa Baar og bar det saa i høitideligt Optog med brændende Kjerter og megen gudelig Sang til vor Frue Kirke i Roskilde og nedsatte hende der. Til hendes Ære blev et Kloster stiftet, hvilket kaldes St. Magrethes Kloster.

Hellig-Blod Kapel.

Paa den De Als stod engang en Herreborg, paa det Sted hvor nu Lysabel Kirke er at see. Herremanden paa samme Borg ihjelslog den Mand, som boede paa Abelhoved, men fik siden Afsked af Paven paa det Vilkaar, at han skulde bygge den gode Stridsmand, St. Michael, et Kapel. Dette gjorde han for sin Synds Skyld og byggede den Kirke Lysabel paa det Sted, hvor hans Gaard stod, og skal der endnu paa Kirkegaarden være at see Spoer af Volde og Grave. Og formedelsk det rundne Blod blev et Kapel indrettet, hvilket kaldtes Hellig-Blod Kapel, og er samme Kapel holdt meget i Ære ved anseelige Gaver, efterdi mange der ere blevne helbrede.

Glemminge og Fjelde Kirker.

Paa Laaland i Vester Ulseslef Sogn ligge Glemminge og Fjelde Kirker. Om dem fortælles, at de ere byggede af to Brødre, der formedelsk Rang og Stand lavedes med hinanden, saa de tilsidst, for hverken at mødes i Guds eller deres eget Huus,

bygge hver sin Kirke, og den ene af dem en Gaard,
paa det Sted, som kaldes Humble Mosen.

Rotterne paa Laaland.

Der var en Tid, da man slet ikke vidste til Rotter
at sige paa Laaland; men da engang en Flok omlø-
bende Tater kom til Durebpegaard og tiggede, og
man jog dem bort og kaldte dem omløbende Dyr,
bandte disse, sigendes, at de vilde skaffe Laalænderne
nogle omløbende Dyr paa Halsen, dem de ikke saa
let skulde blive af med, og siden den Tid, plagedes
Folket meget af Rotter.

Røvere.

Med Nordstov paa Svendsbove skal der engang
have været en stor tyk Skov, hvori tolv Røvere havde
Tilhold. En Sule Aften gik de til den Gaard
Grønlund, for der at tage Juul og siden at gæste
Herremanden paa Eskbjerg. Bonden, som vel
mærkede, hvad Slags Folk han havde for sig, lod
sin Kone brede Dug paa Dissen og fremsatte da for
dem, hvad Huset formaaede. Imidlertid de nu spiste

og gjorde sig lystige, kyndte Konen sig til Ekebjergh og fortalte Herremanden, hvad det var skeet, hvorefter paa han i Skynding gav alle sine Folk Vaaben i Hænde og omringede Grønlund og tog Røverne tilfange. De bleve da alle tolv tilhobe steilede paa Martofte Mark, og findes der en Høi, som af denne Tildragelse endnu kaldes Steilehøi.

Allesøe Kirke.

I den næstyderste Gaard i Østerenden af Byen Allesøe i Fyen boede engang to Fruer, hvilke søgte til Broby Kirke, og er der endnu en Gangstie fra Allesøe til Broby, som kaldes Fruerstien. Men Broby Kirke tilhorte tvende Frøkener, som boede paa Lundsgaard, og, da nu den ene af dem døde, meente den ældste Frue fra Allesøe, at hende tilkom nu det øverste Stolestæde i Kirken, hvorimod den efterlevende Frøken paa Lundsgaard havde meget at indvende, og vilde ingenlunde tilståede sigt, eftersom Kirken nu ved Arv var hende tilfaldet. Derover blev da, som man jo vel kan vide, Fruen paa Allesøe meget fortørnet og vilde efter den Tid aldrig søge til Broby Kirke, men besluttede selv at bygge en Kirke i Allesøe. Da bleve to Stude sammenkoblede og

derpaa udjagede af Byen, og bestemtes det, at hvor disse fandt Leie, der skulde Kirken bygges. Men saasom det var en varm Sommerdag, lagde Studene sig i et Kjør, Sonden for Byen, hvilket kaldes Lokkeljør. I dette Uføre var det ei gjørligt, at opbygge en Kirke, hvorfor ogsaa Studene bleve opjagede, at de skulde lægge sig paa et bedre Sted, men de fandtes atter at ligge midt i Gadeljøret, hvilket man da udfyldte og byggede Kirken paa det Sted. Af denne Marsag har Allesøe Kirke altid været saare fugtig.

Klokken i Allesøe Kirke.

Om den samme Frue fortælles, at hun har givet til Allesøe Kirke den deilige Klokke, som hænger i Taarnet og er formedelst sin skjønne Klang saare lystelig at høre. Og siges det, at der Klokkestøberen havde valgt den Teglovn i Næbbye, som da kaldtes Møllegaard, indfandt Fruen sig ved Smeltningen med en stor Mængde Solv, hvilket hun med egen Haand kastede i Smelteovnen og vigede lille derfra, førend Klokken var støbt.

Thor og Kar.

I Skamherred i Fyen boede to mægtige Skæmper, Thor og Kar. Denne sidste havde en Son som skulde ægte Thors Datter, og foranstaltedes der da en prægtig Bryllupsfest. Men som Fædrene over Bordet talede stort om deres Bedrifter, kom det omsider til Trætte og derfra til Ivekamp. Da sprang Kars Son dem imellem for at afværge al Strid, men fik i samme Stund et saadant Slag af Thors Sværd, at han faldt død til Jorden. Ved denne Hændelse blev Kampen end mere hæftig, og standsede de ikke med at kæmpe, førend de begge udmattede af svare Saar faldt døde til Jorden. Der stod den beilige Brud mellem de mange Liig, og havde da ei sit unge Liv kjærere, end at hun, da Fædrenes og Brudgommens Jordefærd var bestillet, tog sig selv af Dage. Endnu sees paa Skambye Mark en Høi kaldet Thorshøi, og en anden paa Grindløse Mark, kaldet Karhøi. Og var der en Gaard i Grindløse, hvis Porte i lang Tid maatte være aabne en vis Nat i Høstmaaned, efterdi den hele Brudeskare da drog derigjennem.

Røverne i Thirsted Kirkeetaarn.

I Thirsted Kirke paa Laaland var der engang Tilhold for en Røverbande, hvilken opholdt sig ovenover Hvælvingerne, saa at Røverne derfra kunne overse den hele Omegn og give Agt paa gunstig Tid. Saa siges der, at de havde den Sædvane, naar de vilde paa Rov, at de hidse hinanden ned ved Reb og ginge derpaa omkring og borttoge Dvæg og alskens Gods og bedrev megen Ugudelighed. Men omsider bleve de dog opdagede og finge Straf, som forskyldt; thi, da de engang havde røvet en Pige derfra Egnen og med hende levet utugtelligen i flere Aar, saae hun Leilighed til at nedhidsse sig af Taarnet, medens Røverne vare paa Gang, og bleve de saaledes angivne. Da tilstode de for Retten, at alle de Børn, dem hin Pige havde undfanget, havde de sønderslaget imod Kirkemuren.

St. Kjeld.

St. Kjeld var født i Binding ved Randers. Han var Biskop i Viborg og en meget hellig Mand, hvilket blev vitterligt ved hans Mirakler. Saa fortælles der, at da engang Brødrene havde udstødt

Ham af Conventhuset, mødte han en Tjener fra Klosteret, der var udsendt for at hente Vand. Ham bad han, om at maatte drikke af hans Krukke, og der Tjeneren havde indvilliget dette, forvandlede han alt Vandet til Viin, befalendes Tjeneren at hilse Brødrene i Klosteret, at de skulde drikke dette paa hans Sundhed. Da blev han strax kaldet tilbage og modtaget med megen Glæde. Slig Hellighed rygtedes omsider til Rom, og kom det for Paven's Øren. Blev han da indskreven i Helgener's Tal og hans Liig lagt i et kosteligt Skrin og ophængt ved gyldne Kjæder under Hvælvingen i Kapellet.

Ottesund.

Dengang da Keiser Otto med Sværdet i Haand vilde indføre Christendom i Dannemark, trængte han seierlig frem igjennem Jylland, indtil han stod ved Liimfjorden og standsedes af den i at komme videre. Da kastede han sit Glavind i et Sund, hos hvilket han stod, og gav samme Vand sit Navn og kaldte det Ottesund.

Bundløs Hule paa Færland.

Paa den liden De i Liimfjord, Færland er der i en Klippevæg en Hule, hvis Dybde man ei kan opmaale. Efter gammel Sagn har man engang taget sig for at udmaale den, og til den Ende bandt man en liden Dreng et Reeb om Livet og nedhidsede ham saaledes igjennem den smalle Abning. Men strax mærkedes det, at Drengen var nedfaldet, og der man drog op, saaes det kjendeligen, at Rebet var brændt over.

Kirkeuhret i Kolding.

Der fortælles, at Kirkeuhret i Kolding altid gaar for seent, ihvordan man end stiller det, hvortil Aarsagen skal være følgende: Mændene i den By Eved, ikke langt fra Kolding, havde af Kolding Byemænd i trang Tid laant Sædevare og til Sikkerhed givet en mellemliggende Eng, hvilken skulde høre til Kolding By, saafremt ikke hin Skyld paa en vis Dag og til bestemt Klokkeslet blev tilbagebetalt. Da Tiden kom, indfandt sig Eved-Byemænd med det Skyldige, men saafom Kolding Byemænd helst vilde beholde Engen, havde de i Forveien stillet Kirkeuhret

fremad, saa at den bestemte Tid syntes at være forløben, og Engen derfor tilfaldt Kolding Bye.

Holger Danske.

Det er af Holger Danſkes Krønike Menigmand vel bekjendt, hvorlunde han af ſin Fader Kong Gøttrik blev ſom Gidsel givet Keiſer Karl Magno og ſiden tjente denne ædle Herre i Krigen mod Saracenerne. Derefter drog han med Keiſeren til det Land Indien, hvor ham blev givet en Frugt at æde, hvilken gjorde hans Legem uforgjængeligt, ſaa at han, uagtet han Tid efter døde i Frankrig, dog lader ſig ſee til forſkjellige Tider. Og ſiges det, at ſaa ofte ſom den danſke Krigsmagt er i Strid og Fare, lader han ſig ſee foran med det røde Skjold, for at føre den til Hæder og ſtor Berømmelſe.

Evend Trundſens Sønner.

Evend Trundſen havde to Sønner, velbaarne og af ſtor Anſeelse i Riget. Eſtild var Kriger, tappert men derhos grum og fuld af onde Laſter. Hans Broder Evend derimod var Biſkop i Viborg, en

from og byderig Herre. Der han saae sin Broders onde Sind og svare Udyder, meente han, at Sligt ei kunde tage god Ende, hvorudover han indstændeligen formanede ham at omvende sig og gjøre en Pilgrimsfart til Jerusalem. Men Eskild vilde heri ei indvillige, forinden Broderen tilsagde ham, at han vilde følge med. Da lavede Biskop Evend sig til Reisen, paa det at ei hans Broder, den han havde hjerteligen kjær, skulde falde i Satans Kløer. Der de nu vare komne til den Flod Jordan, ginge de tilsammen ind i en liden Kirke, kaldet Vaternosterskirken, gjorde der Bøn og toede sig i den hellige Flod. Men just som de havde annammet Sakramentet, paakom Eskild en pludselig Sygdom, formedelst hvilken han paa Stedet opgav sin Aand. Da glædedes Biskop Evend ret hjerteligen, efterdi han ansaae dette som et sikkert Tegn paa Guds Naade og sin Broders Salighed. Og faldt han da ned paa sine Knæ og bad til Gud om Hjemfart, efterdi han havde stor Forlængsel at følge sin Broder og tage Deel i hans Salighed. Og det skedte, som han havde udbedet sig, thi han døde paa samme Sted og i samme Time. Da bleve de skrinlagte Ievnsides hinanden i Vaternosterskirken, og saa ofte Pilgrimene kom fra Danmark, gjorde de her Bøn og bragte Gaver til Kirken.

Træet ved Eskildstrup.

Der er hist og her i Landet enkelte Træer, hvilke de Underjordiske ingenlunde tillade at omhugges, saa at al Gaardens Lykke fordærves, naar nogen Voldsomhed anvendes herimod. Saaledes staaer paa en Mark ved Eskildstrup paa Sorø Amt et høit Træ, hvilket Eiermanden holder i Vre og paa ingen Maade vil lade omhugge. Og siges det, at der tilforn har staaet to flige Træer, men, da en Mand lod det ene omhugge, kom fra den Time af al Ulykke over ham og hans Huus.

Popholz og Hilligenbæk.

Da Biskop Poyo prædikede Christendommen i Danmark, opholdt han sig i rum Tid imellem Slesvig og Flensborg i en stor Skov og omvendte der danske Hedninge. Fra den Tid af kaldes endnu Stedet Popholz. Saa var der ogsaa nærhos en Bæk, kaldet Jutebæk, i hvilken han døbte, og siges der, at Kong Harald Blaatand her er Christnet. Men fra samme Tid af kaldtes denne Bæk Hilligenbæk, og er det sagt, at naar noget Kreatur drikker af dens Vand, da hævnnes det saare ilde.

St. Hans Kirke.

Det skal af den berømte Spaaqvind, Sibylle, om St. Hans Kirke i Odense være spaaet, at efterdi den er bygget paa Vand, skal den engang synke paa en Tid, naar den er ret fuld af Menneſker.

Ubarmhertigheds Straf.

Dengang da St. Knud var af de oprørſke Underſaatter forfulgt til St. Albani Kirke i Odense, og der i Kirken for Høialteret paa ſine Knæ bad Gud om Syndernes Forladelſe og lavede ſig til at døe, tørſtede han ſaare. Og blev han da vaer en Tyde, ſom ſtod udenfor Kirken og tigede derind igjennem Vinduet. Ham bad han derfor indſtændigen at være ſaa barmhertig at give en ringe Drik Vand. Da løb Tyden til en Bæk og hentede der noget Vand i en Krukke, hvilken han rakte ind til Kongen, men en anden Tyde, ſom blev dette vaer, ſlog med ſit Spyd til Krukken, ſammestund Kongen vilde tage derimod, ſaa at alt Vandet ſpildtes paa Kirkegulvet. Da ſagde Kongen til ham: "Formener du mig en ringe Drik Vand!" og blev ſtrar derpaa grueligen myrdet ved et Steenkast. Men den ubarmhertige

Jyde fik kort Tid derefter Straf for sit ugubelige Sind; thi han blev affindig, og der han saaledes engang, da han følte en brændende Tørst, vilde lægge sig ned hos en Brønd for at drage Vand op, gled han halvt ned i Brønden og blev hængende ved Benene, saa hans Hoved var lige ved Vandet, uden at han dog kunde naae det, og omkom han saaledes.

~ ~ ~

Hr. Olle.

I Sundsherred i Thyen ved Byen Ollerup er der et Sted, som kaldes Slottet. Paa dette Sted boede for mange Aar siden en Mand, navnlig Hr. Olle, og ligger han nu begravet i Ollerup Koehave. Men hver Nat gaaer han hen til det Sted, hvor hans Slot tilforn har staaet, og staaer Kornet endnu paa Marken, da kan man ofte see hans Gangstie der igjennem.

~ ~ ~

Pjentedams Præst.

Paa det Sted ved Odense Bæk, hvor tilforn St. Jørgens Kloster har staaet, er en Præst engang i fordum Tid bleven levende begravet, formodt det,

at han havde besvangret en Pige og dræbt Barnet. Og formedelst sliq Ugudelighed er han nu fordømt til at gaae igjen, hvor Ødense Bæk falder i Pjentesdam. Søndagsbørn, hvilke have Evne at see Sligt, fortælle, at de have seet ham der at vanke om med sit Hoved under Armen.

Fruens Kors.

Paa den Herregaard Skovsboe i Fyen boede der engang en Frue, som mistede Sindss Brug og Samling, saa at hun desformædelst var til Ynk og Gru for Andre. Men som hun engang gik om i Marken, da tyktes det hende, at Himlen aabnedes og Guds Engle steg ned til hende. Og fra den Stund af fik hun sund Forstand, hvorover hun taknemsligen lod opreise et Kors paa samme Sted, hvor hun havde havt hin Aabenbarelse. Dette Kors kaldes endnu Fruens Kors og vedligeholdes af Gaardens Giermænd.

Skræppestrædet.

Skræppestrædet i Odense siges at have Navn af en vis Peter Skræp fra Svendborg, hvilken anførte sine Byebrodre og drog med dem til Kongens Hjælp. Saa siges det, at, da han kom til Odense, efterat have plyndret og afbrændt Herregaarde rundt om i Landet, leirede han sig med sine Mænd Øst i Byen; men efterdi han fangebe og derpaa myrdede en adelig Jomfru, fik den Gade, hvor dette skedte, Navn efter ham.

Brændehei.

Dre eller Dure er Anner til Brandrup i Vendsbo herred i Fyen. Der boede en Bonde, navnlig Jeppe, hvilken altid laae i Uenighed med Præsten. Engang mødte Jeppe Præsten paa alfare Vej, men lod Hatten sidde og gik strunk forbi. Da sagde Præsten: "Det stikker sig ilde, Jeppe! at du ikke ærer din Præst! men jeg skal engang gjøre noget ved dig, at du ikke skal glemme det i din Levetid!" Gav da Jeppe til Svar: "Snild er vel du, men Jeppe er ogsaa snild!" og efter den Tid tænkte han kun paa, hvorlunde han vel skulde drive Gjæk med den hvo-

modige Præstemand. Der var kun hængaet nogle Dage, saa fik Præsten Bud fra Jeppe, om at komme skyndeligst at døbe et Barn. Og der nu Præsten kom, foregav Bonden, at Barnet var saa svagt, at det maatte blive liggende i Sengen, hvilket Præsten indvilligede og døbte Barnet. Men der han var færdig tog Jeppe Dynen af og viste ham, at han havde døbt et Svin, hvilket Bonden havde indsvøbt og skjult paa det Bedste. Da blev Præsten derover saare forfærdet, men da Sligt kom Nægheden for Dre, blev Præsten affædiget, og Bonden tilliges med sin Kone brændt Dst for Byen, paa det Sted, som siges tilforn desformedelst at være kaldt Brændehoi.

Gjufesæk og Tyre Prentepose.

I Uggerslev Sogn ved den Bye Kjærssing i Thyen ligge to Kæmper begravne, hvilke heed Gjufesæk og Tyre Prentepose. De døde i ond Villie mod hinanden og kunne selv ikke endnu, da de ere døde, holde op at lives. Men hver Nat gaar de omkring paa Marken og søge efter hinanden, og naar de saa mødes, da bliver der Strid, saa at man kan høre deres Baaben at klinge. Det er nu mange Aar

siden, da gik der engang en Mand ved Nattetid i Marken og mødte ham da pludseligen en stor Kæmpe, frygtelig at see til, hvilken raabte med forfærdelig Røst til Manden: "Kjender du mig?" — Nei! gav Manden til Svar. — Jeg er Thyre Prentepose, og kommer du oftere i min Mark ved Nattetid, skal jeg dreie Halsen om paa dig; men kan du fange mig Giusse, saa skal du ikke komme til at mangle Skinnende i din Tid!"

De tre Fiskere.

Ved Middelbart paa Strandkanten imod Hindsgavl sees paa et Sted mange store Kampestene, og siges det, at trende Fiskere skal engang her have ihjelslaaet tre Adelsmænd, nemlig Hr. Otto Stiesen, Hr. Peder Andersen og Hr. Bugge, fordi de vare i Kongens Unaade. Men vel at mærke er det, at der paa samme Sted sees endnu Blodpletter i Græsset, hvilke paa ingen Maade kunne fjules.

Kæmpen under Bryggerkjælden.

Paa Sortebrodtorv i Odense skal der i en Gaard ligge en Kæmpe begravet lige under Bryggerkjælden. Naar Kjedten bliver varm, kan man høre, hvor han stoier dernede; men det vil ikke være raadeligt at borttage hans Been; thi saa vil sikkerligen al Søgning gaae fra Huset.

Munkemose.

Ved Odense er der en Mose, som kaldes Munkemose. Søndagsbørn see ofte, hvorlunde de afdøde Munkke vandre omkring paa dette Sted, og sees de undertiden at puele og søge med Lys ved Nattetid. Da engang en Mand, som ikke vilde tro Sligt, gik en Nat til Mosen, kom ham en Munk imøde, læsende i en Bog, og var Manden siden den Tid fra Sands og Samling.

Odense Aae.

Det siges om Odense Aae, at den hvert Aar skal have et Liig, hvorfor det og skeer, at der hvert Aar

nogen drukner i den. Og hvis det hænder sig et Aar, at den ikke faaer et saadant Bytte, da kan man ikke tvivle paa, at den jo vil flyde over sine Bredder og afstedkomme megen Udelæggelse i Byen. Derfor maa man aldrig klage, naar nogen er omkommen i denne Aar.

Bruden.

Som en Bonde en Dag gik i Marken og pløiede sin Jord, kom til ham en saur Qvind, hvilken saaledes indtog hans Sind, at han trolovede sig med hende. Der nu Bryllupsaftenen kom, var der stor Lystighed baade ude og inde. Men der Brudeparret var gaaet tilfængs, fandtes det til Brudgommens store Forfærdelse, at han savnede en Egebul istedet for en deilig Qvinde, og hørte han det da grangiveligen synge uden for Kammervinduet:

"Kom herud til din Brud!

Paa min Eng er redt din Seng!"

ved hvilke Ord det blev ham vitterligt, at han havde haft med Troldpaa at gjøre.

Røverne i Ulfendrup.

Til Dallund i Fyen ligge nogle Gorder, som kaldes Ulfendrup Marker. Der var tilforn en Gaard, som nu er afbrændt, og siges dette at være skeet formædelst følgende Begivenhed. En Zulequel, som Koken i Huset havde travelt med at berebe Høitids Madver, kom to Karle ind i Gaarden og forlangte af hende noget Mad. Hun var gjæstmild og gav dem flur, hvad de begjærede; men i samme Stund indtreen andre to Karle og to igjen og atter to, saa at hun snart mærkede, hvorlunde det havde sig. Gav hun sig derfor Grind ud i Stalden, tog der den bedste Hest og red iilsom til Næsbjnehoved Slot, berettende for Lehnsmanden det Skedte. Da sendtes en stor Hob beværnede Mænd til Ulfendrup, og sloge de Ring om Gaarden, saa at Røverne ikke kunne undslippe. Nu opstod der en svarlig Kamp mellem Røverne og de Udsendte, og var det ei Mand muligt at komme til Gaarden eller at gribe nogen af disse Ugjerningsmænd, forinden de havde stillet Længerne i Brand. Da faldt tre af Røverne i Krigesfolkets Hænder, men de øvrige teede sig saa snildt, at de undkom, og fortælles der, at medens Kampen stod paa, stillede de to fornemste Røvere sig med store Skinddyner i Hænderne og opfangede i

dem alle de Rugler, som bleve udskudte. De tre fangne Røvere angav siden de Dvriges Tilflugtssted og fangedes de kort Tid derefter, fire og tyve tilsammen, ved det saakaldte Myrdehuus, hvor de havde deres Hule.

Myrdehuset.

Dette ovenfor omtalte Sted, har sit Navn af følgende gruelige Begivenhed. I Dallund tjente en Skytte, navnlig Klaus. Han var ond og letfærdig og besvangrede Huusholderessen og Kockepigen i den Gaard, hvor han tjente. Sidenestog tog han Aftale med den Sidste, at hun skulde komme til en vis Tid til det omtalte Huus, men der hun var kommen derhen, greb han og bandt hende til en Stolpe og ihjelskjød hende. Efter denne Misgjerning kastede han hendes Legeme i en høsliggende Mose, som deraf kaldes Ternens Hul, hvor hun dog snart derefter blev funden, formedelsk det, at man fulgte en ulden Traad af et opløbet Nøgle Garn, hvilket var faldet ud af hendes Lomme. Midlertid var Klaus Skytte flygtet, men efter to Aars Forløb kom han tilbage til sine Forældre og laae der skjult i nogen Tid. Der kom han snart i Trætte med sin Moder og

ventede paa gunstig Leilighed til at tage hende af Dage, og, da hun engang stod ved den hede Døn, greb han fat paa hende for at kaste hende ind i Dønen. Men paa hendes Klagestrig, løb Faderen til, og som han just havde en Dre i Haanden, slog han dermed Sønnen, saa at denne faldt død til Jorden. Da skjulte Faderen Sønnens Liig i et Kornhuus, men, da engang nogle fattige Børn havde om Natten lagt sig derind, røbedes det og kom for Retten. Manden tilstod Alt og frifjendtes, men Sønnens Liig blev lagt i Galgehoien paa Willesstofte Mark.

Altartavlen i Sleswig.

Mester Hans Brüggmann, barnfødt i Husum, var en konstfærdig og saare duelig Mand. Det er ham der har forfærdiget den skønne Altartavle i Sleswig, og siges han tilligemed hans Svende at have arbeidet derpaa i samfulde syv Aar. Der nu Altartavlen var færdig, kom Kong Christian den Anden med sin Dronning Elisabeth at besee den. Da benyttede Hans Brüggmann denne Leilighed og udskar begges Billeder i Træ og satte disse paa tvende Piller ligesom Alteret. Siden efter da Lübekkerne fik dette at see,

ønskede de at Hans Brügmann vilde forfærdige dem et ligedant Altar; men der han havde paataget sig det og tillige lovet, at ville gjøre dette endnu bedre og smukkere, bleve Munkene i Sleswig derover avindsyge og gave ham en Drif, der gjorde hans Dine rindende og uskikkede, saa at han ikke mægtede at arbeide længer, og døde han da omsider i den Bye Eiderstedt.

Teglgaarden i Ubberud Sogn.

Det hændte sig paa en Søndag, som det just var under Gudstjenesten, at alle Folkene fra Teglgaarden Ubberud paa Fyensland vare i Kirke, saa at Konen og en liden Dreng vare ene hjemme. Da kom ind ad Døren en Karl med Kniv i Haanden og besøel Konen at aabne en stor Egeliste, som stod i Stuen, eftersom i den befandtes meget Guds og Rigdom. Konen maatte da vel finde sig i hans Begjæring, gav ham Nøglen og lod ham selv eftersøge og tage, hvad han vilde. Men imedens han hukkede sig dybt ned i den store Kiste, for at sammenskrabe de løse Penge, som laae paa Bunden, fattede hun dristigt Mod, stødte ham af al Magt ned og slog Kistelaaget til, saa at han maatte blive dernede. Besøel hun

da Sønnen, som stod hos, at løbe til Kirken for at kalde Manden og Folkene tilhuse og vogtede midlertid selv paa Røveren. Men som Drengen løb alt, hvad han formaaede, mødte han Mænd paa Veien, til hvilke han betroede sit Værb, og da disse vare Røverens Stalbrødre, sloge de Drengen ihjel og ilede til Gaarden. Til god Lykke mærkede Konen dette itide, tog derfor Nøglen af Kisten og skyndte sig op paa Loftet, hvor hun laae i Skjul, medens Røverne larmede og bandede i Stuen, efterdi de ei mægtede at aabne den stærke Eggekiste. Og, da nu Bonden og Folkene ginge fra Kirken, fandt de paa Veien den ihjelslagne Dreng og løb derfor som snarligst til Gaarden, hvor de toge Røverne tilfange og bleve alle disse Ugjerningsmænd tilhobe henrettede.

Kirkedøren i Brobye Kirke.

Kirkedøren i Næsbjnehoved Brobye er kunstigen af Jern ubarbejdet i mange skønne Figurer. Og fortælles der, at samme Dør er smedet af et Skibsanker, som er fundet paa den yderste Grændse af Brobye Mark, da man engang grov Løv i den saakaldte Biemose. Af hvilken Omstændighed det kan forms-

des, at der i gamle Dage har været Indseiling fra Stigeffjord, forbi Kluset, Kirkendrup og Brobye, hvor der i det Aar 1712 var en Søe, som nu er udtappet.

E n g e n.

Der boede paa Uggerslev Gaard i Fyen en vis Karen Morbye. Hun solgte Gaard og Gods paa Vilkaar, at hun skulde have første Grøde af den Sæd, hun vilde udsaae i tvende Lykker. Da lagde hun Agern og Bog i Jorden, hvoraf opvoxede en herlig Skov, saa at Sagen, som bragtes for Retten, faldt saaledes ud, at Afgrøden tilfaldt hende, ved hvilken svigefulde List Kjøberen kom til Armob. Nu er den hele Skov borte, men gamle Mænd mindes endnu paa Uggerslevgaards Mark at have seet den sidste Eeg af hin ommeldte Udsæd.

Magrethe Skofgaard.

I St. Knuds Kirke i Odense findes en Liigsteen, under hvilken er begravet en Jomfru, navnlig Magrethe Skofgaard til Enderumgaard. Om hende

siges det, at hun fandt sin Død, paa et Val, hvor hun dandsede sig ihjel med tolv Riddere. Men efterdi hun i Landets Nød havde nægtet Kong Christian den Fjerde et Laan af Penge, lod han hendes Liigsteen overstryge med sort Farve, hvilket sees endnu.

Bjergpudslingerne.

I den Banke, hvor forbum Orkel Slot har staaet, boer der en Mængde Bjergpudslinger, og gjemme de der store Rigdomme. Da engang en Herremand lod grave paa Stedet, stødte Arbeiderne omsider paa en stor Kobberport. Men der Matten kom, skjulte Bjergpudslingerne Stedet, og saa ofte man siden eftersøgte, besnærede samme Troldpak altid Arbeiderne ved at omskabe sig til Harer, hvilke da Folkene ikke kunne lade af at forfølge. Da engang to Mænd ved Aftentid kom derforbi, saae de Kobberporten at aabnes, og en Mand med hvide Knapper i Skjortelen at træde ud deraf. Da døde den ene af de To nogle Dage derefter, saa at Ingen oftere vover at komme der paa den Tid.

Thyres Kilde.

Paa Skjerup Mark i Ribe Stift, Nord at see fra Byen, er der en Kilde, som kaldes Thyres Bæk eller Thyres Kilde, og siges det om samme Kilde, at den har faaet Navn efter Dronning Thyre Dannebød, fordi hun fra samme pleiede at lade hente Vand, den Stund hun boede der i Egnen.

Thybo-Helte og Morsing-Karle.

I Thy Land ligger det Sogn Heltborg og ligeover for paa den anden Side af Liimfjord paa Mors Land ligger det Sogn Karbye, hvilket tilforn er blevet kaldet Karlebye. Og siges disse to Sogne at være især mærkelige formedelst en stor Strid mellem de Thybo-Helte og Morsing-Karle, hvilke fra begge Gjordens Bredder flyngede svarlig store Stene paa hinanden, saa at man endnu den Dag i Dag seer mange saadanne Stene paa begge Sider, blandt hvilke nogle have grangivelige Mærker af Heltene's Fingre.

Ligstenen i Viborg Kirke.

Som det var Skik i fordums Tid, at de, der vare i Agt og Ære fremfor Andre, lode deres Ligstene forhoie noget over Kirkegulvet, hændte det sig engang, at Kong Christian den Fjerde kom ind i Viborg Kirke, og der han ikke kunde komme frem paa Kirkegulvet formedelsi en saadan Ligsteen, som var ophoiet paa Gulvet over Landsdommeren Palle Juul, spurgte han, hvad vel den Mand havde gjort, efter som hans Ligsteen laae hoiere end de andres, hvortil blev svaret, at han havde været Lands-Dommer. Da blev Kongen vred og befalede, at de skulde lægge Stenen dybere, efterdi han var ikke bedre end de andre.

Kjøbmanden i Aalborg.

Da der engang var Ildbrand i Aalborg Bye, og Luen allerede havde antændt en Kjøbmands Huus, saa at hans hele Eie nær var ødelagt, greb han Maal og Vægt fra Disken og med det i Haand løb han midt ud paa Gaden, raabende: "Saa fremt jeg med Vægt eller Maal har forurettet nogen Mand, saa fortære Ilden mit Huus; men har jeg derimod

gjort Ret og Skjæl, saa bevarer Gud og mit Huus fra Ilden!" Og som han dette havde sagt, da standsede Ilden, og hans Huus blev ufortæret. Da lod han over sin Dør sætte den Indskrift: "Zvor nær var jeg Saren! undkom dog, Jeg var kommen paa det yderste og nærmeste derved og faldt dog ikke derudi Anno 1663 d. 11 Augusti."

Skjulsmark.

I Ingstrup Præstegaard paa Halsborg Amt borde fordem en Adelsmand, hvis Søster lod sig i hans Huus besøge af en Person, ringe af Stand. Dette krænkede Adelsmanden, hvilket let kan begribes, saa at han svor, at de begge skulde undgælde med Livet. Da flygtede de for hans Vrede og søgte Tilflugt i Kirketaarnet, men der Adelsmanden fik dette at vide, lod han Taarnet stikke i Brand, og blev Mandspersonen ogsaa derved opbrændt; men Søsteren undkom og skjulte sig paa Marken nedenfor Kirken, og fik samme Mark siden desformedelst Navn af Skjulsmark.

Rjøng Præstegaard.

Paa Rjøng Præstegaard i Tjen boede engang en ærlig og from Mand, navnlig Hr. Beering. Han havde megen Sorg og Fortrød, mens han var i Verden, men døde dog æret og velanset. Der fortælles nemlig, at en Jomfru fra Jylland kom en Aften til hans Huus og bad ham om at maatte blive der Natten over, og, saasom Hr. Beering var en gjæstmild Mand, bød han hende være velkommen og lod strax Dugen brede. Men i samme Stund den iydste Jomfru havde sat sig ved Bordet, blev hun vaer en sølvskæftet Kniv med Gaffel at ligge foran sig paa Bordet, hvorover hun blev saa forfærdet, at hun strax gik fra Sands og Samling. Der hun nu ved de gode Folks Omsorg atter var bleven sig selv mægtig, fortalte hun som saa: "Dengang da jeg sidst saae denne Kniv og Gaffel, tilhørte den min Kjærest. Han fik den af mit Herskab, da han forlod Jylland for at modtage et Præstekald, men siden den Tid har jeg aldrig hørt fra ham!" Ved denne Fortælling blev Præsten saare bestyrtset og fortalte, hvorlunde en Møller engang i Skriftestolen havde spurgt ham, om en Morder kunde finde Naade for Straf, og derpaa givet ham denne Kniv og Gaffel. Da blev den hele Sag indstævnet for Retten og, da

Hr. Beering ikke kunde skaffe Mølleren for en Dag, blev han selv sluttet i Fængsel og anseet som skyldig. Men der Mølleren fik at høre Sligt, vilde han ikke, at den ærlige Præst skulle undgælde og angav da for Retten, at han selv havde bragt den Reisende af Dage, da denne engang havde herbergeret hos ham, og blev han efter saadan Tilstaaelse dømt og halshugget.

En anden Gang hændte det sig saa, at en Bettlerqvinde døde hos en Gaardmand i en af de nærliggende Byer, hvorover Bonden blev meget forelegen, efterdi han ikke vidste, hvorledes han vel skulde blive af med Liget. Da kom tvende veisfarendes Qvinder til ham, sigendes, at de vare Slægtninge af den Afdøde, og foregav de, at hun var fra Kjøng. Da lagde Bonden Liget i en Vogn og kjørte med det tilligemed begge Qvinderne ad Kjøng til; men, da de vare nærved Byen bad Qvinderne ham at holde der paa Stedet, imidlertid de ginge til Liighuset for at berede det Fornødne. Bonden holdt da der paa Veien i flere Timer, saa at Tiden blev ham omsider lang og Sagen tvivlsom, hvorfor han fattede den Beslutning at vælte Liget af i Grøften. Nu hændte det sig, at der om Natten faldt megen Snee, saa at Liget blev ganske skjult, indtil Skryten fra Krængerup fandt det og førte Sagen for Retten.

Da spurgtes det snart, at Konen var død hos hin Bonde, hvorover han indstævnedes og blev halshugget som Morder, men de to Qvinder, som havde Had til Præsten Hr. Beering, foregave, at han var i Ledtog med Bonden og havde til Løn for sin Hjælp i denne Sag faaet en Gyldenstykkets Hue. Men Præsten fralagde sig denne Besskyldning for Retten og fik Sagen saaledes eftersporet, at det omsider opdagedes, at den Udbøde var Søster til de to Qvinder og af dem omkommen i Bondens Huus, hvorefter de finge Løn, som de havde forskyldt.

Dødningen.

I Kragemarken ved Allesøe i Fyen er der en Agerdal, som kaldes Dødningen, hvilket Navn den har faaet formedelsø denne Begivenhed. Der var en iydse Student, som var kommen i Kjendskab med to Studentere fra Steensbye i Skambye Sogn og levede en rum Tid hos dem. Men da han engang fra sin Fader, som var Herremand i Jylland, havde faaet adskillige gode Sager tilsendte, fløge de Andre ham ihjæl og skrev til Faderen, at han uden deres Vidende havde forladt dem og i Forveien laant endeel Penge, hvilke de tiltroede ham at ville betale.

Dg saasom han havde god Tro til dem, betalte han og forærede dem ovenikøbet et Par smukke Heste, formedelst deres Venskab for hans Søn. Men da engang Tørgen Andersen, Gaardmand i Allesøe, arbejdede i Dremosen ved Steensbøye, fandt han i Tørvegraven en Dødning, hvilken ansaaes for at være den forsvundne Student, og begrov man da samme Dødning paa den Ager, som nu bærer Navn deraf.

Glorup Kareth.

De gamle Eiere af Glorup ligge begravne i St. Knuds Kirke i Odense, hvor de have en kostelig Begravelse. Men efterdi mange iblandt dem have været haarde Herrer imod deres Undergivne og ofte jaget deres Bønder fra Huus og Gaard, have de nu ingen Røe i Graven. Thi hver Julenat kjøre de fra St. Knuds Kirke til Glorup i en prægtig Kareth med sex hvide Heste for, hvilke ere gruelige at see til, eftersom de have lange gloende Tunger, og, naar da Karethten er kommen til Toldbodporten, aabnes denne af sig selv, medens Glorups Herrer kjøre derigjennem. Det er ikke godt at see slikt Optog, hvorfor man gjør bedst i at flynde sig bort eller skjule sit

Ansigt, naar Voagen høres at komme, og er det sagt, at, da engang en Mand passede paa i Jule-
natten for at see Glorup Kareth, blev han blind alle
sine Dage.

H e x e n e.

Saafermt det skulde hændes nogen, Mand eller
Qvinde, at see om Morgen en rund Plet paa
Marken, hvor Græsset er nedtraadt eller affvriet, da
vogte man sig vel for at gaae derover, forinden man
har spyttet tre Gange; thi paa saadanne Steder
har Fanden om Natten piint Hærene, og siges det,
at naar Man ikke vogter sig og ihukommer saadan
Advarsel, kan man let fiden af Hærene blive for-
gjort.

Fru Birthe.

Ligerviis som det tilforn er fortalt om Jungs Frue
v.d Præstøe i Sjælland, saa siges der og om Frue
Birthe paa Hjermislovgaard i Jylland. Denne Frue
var nemlig overmodig og stolt foruden Maade, og
desforuden saa riig, at hendes Gods og Eie syntes

at være foruden Ende. Saaledes meente hun selv, men havde stor Skade deraf. Thi som hun engang stod ved Vandet, teg hun en Ring af Fingeren og fastede den deri, sigendes: Saa vist som jeg ret aldrig skal denne Ring gienfinde, saa vist skal aldrig Guldet af mit Pengestrin forsvinde!" Men det varede ei mange Dage, før Pigen i Kjøkkenet opskar en Gjedde og fandt i dens Indvolde en gylden Ring, hvilken strax blev bragt til Fruen, som derved blev saare forsagt og bange. Og er det fortalt, at hun fra den Tid af forarmedes, saa at hun omsider døde i stor Nød og Elende.

Vinderslev Kirke.

Der var engang en Frue i Jylland, som var meget hengiven til Kortenspil, og saasom hun altid havde Lykken med sig, erhvervede hun sig derved store Rigdomme. Men som hun en Nat laae i sin Seng, kom Fanden til hende, hvorover hun i sin Nød og Angst paakaldte Jomfru Maria om Hjælp og Bistand, saa at Fanden maatte flye. Og omvendte hun sig siden den Tid og gav alle sine Rigdomme til helligt Brug og lod for dem bygge Vinderslev Kirke. Men saasom det var ugudelige Penge, vilde Arbeidet

Det ikke trives og afstedkom det endogsaa Trætte mellem Bygmesteren og hans Svend, hvilken tog saadan Ende, at den Første ihjelslog den Sidste, og ligger samme Svend begravet Syd paa for Kirken. Men til Amindelse om hin forommeldte Tildragelse sees i Kirken over Choret et Billede, forestillende hin Frue, siddende ved et Bord med et Spil Kort for sig.

Hylke Kirke.

Paa Aarhus Amt boede engang tvende mægtige Herrer, nemlig Hr. Eske Brok og Hr. Oluf Top. De bleve derom enige, at de vilde opbygge Hylke Kirke, men da samme Kirke var færdig, lavedes de om det første Stolestade i Kirken, og kom det saavidt, at de toge hinanden af Dage. Endnu har man i Omegnen det Riim om dem:

”Hr. Eske Brok og Hr. Oluf Top
De byggede Hylke Kirke op!”

Floistrup Kirke.

Der boede engang i Jylland en Jomfru, som var meget berømt for sin Deilighed. En Aften som hun gik om paa Marken, blev hun af Røvere taget fangen og bortført paa en Baad over Søen. Da overfaldt dem et skrækkeligt Uveir, der drev Baaden ind mod Landet til en Bye, som heed Floistrup. Og som nu Fiskerne der paa Stranden snart mærkede, at det var Røvere og tillige hørte den ulykkelige Jomfrues Klager, toge de Røverne fangen og frelst Pigen. Røverne bleve steilede Nord for Byen, men Jomfruen lod af Taknemlighed mod Jomfru Maria, hende hun i sin Nød havde anraabt om Hjælp, opbygge en Kirke i Floistrup, hvorover de fattige Fiskere ret inderligen glædede sig. Nu er Kirken falden, men Stedet kaldes endnu Kirkebakken, og findes der mange Spoer endnu af, at der har været en Kirke.

Næssefongen Grim.

I Liusemose Skov ved Mariboe var der tilforn en Høi, kaldet Høislettet. Paa den stod en Borg, i hvilken boede en Næssefonge, navnlig Grim, af

hjem Landsbyen Grimstappe skal have Navn. Samme Grim var paa sin Tid vidt og bredt bekjendt formedelst sin overordentlige Styrke, og fandtes der i det hele Land ei nogen Mand, som turde binde an med ham. Men som han engang gik om i Skoven for at kæmpe mod de vilde Dyr, kom han lidt efter lidt ind i den mørke Skov, hvor en mægtig Trolde boede. Og strax stod Trollden for ham, sigendes saalunde: "Nu Grim! længe nok har du haft Navn og Rygte formedelst din Styrke! Nu vil jeg slaae dig!" Og det kom til en forfærdelig Kamp imellem dem, i hvilken Grim maatte bukke under og falde for Troldens Slag. Det Sværd, hvormed han, som Sagnet gik, kunde overvinde Alle, tog Trollden; men Mange vide endnu at fortælle, hvorledes Grim hver Nat skal have sin Gang i Skoven, for at søge efter sit gode Sværd.

Marieboe Kirke.

Det Sted paa Laaland, hvor Marieboe Kirke staaer, kaldtes tilforn Skjenninge. Paa samme Sted viste sig hver Nat, forinden Kirken endnu var opbygget, en skinnende Lue som af himmelsk Id, hvilket Tegn udlagdes saaledes, at nemlig Jomfru Maria

havde fundet stor Behag i det Sted, hvorfor man
altsaa byggede der til hendes Ære en Kirke, og kaldes
tes Stedet siden den Tid Marieboe.

Rong Christian den Fjerdes Fødsel.

Der fortælles af Almuen i Egnen om Hillerød, at
Rong Christian den Fjerde er der født til Verden
under aaben Himmel paa en af Ladegaardsmarkerne;
thi da Dronningen nemlig engang var ude at pro-
menere, overfaldtes hun pludseligen af Fødselsmer-
terne, saa at hun maatte tage Tilflugt under en
Tornebusk, hvilken siden efter blev flyttet op til Slot-
tet, og der er gamle Mænd, som mælde, at de i
deres Ungdom have seet den der paa en liden Holm.

Undløse Kirke.

Der boede engang en Tomsfru paa Holbek Amt i
Sjælland. Hun havde mistet Synets Brug, men
i Dromme kom en Mand til hende, sigendes: at
hun skulde gaae til den Kilde, som er ved Undløse og
tøe sine Dine i Vandet; da vilde hun atter blive
seendes. Og hun gjorde, som det i Dromme var

henne befalet og kom saalunde til sit Syn igjen. Men af Taknemlighed derover lod hun hos Kilden opreise trende Staalkors til Amindelse om dens Lægedoms Kraft. Saa siges det, at disse Kors mægtede ingen siden at røkke eller flytte af Stedet. Og da Kong Christian den Fjerde engang kom der hen, og Sligt blev ham fortalt, drog han sit Sværd og slog til et af Korsene. Men Sværdet sprang i mange Stykker og Korset blev uskadt, hvorover han svareliggen vredeedes og besøel, at alle tre Kors skulde borttages; men det var alt forgjæves, hvad man prøvede, thi som de den ene Dag oprykkedes, saa flode de den følgende Dag hver paa sit Sted.

Fr. Jesper.

Fr. Jesper var Præst til Kirkebye paa Thyen. Han var en klog Mand og havde Indsigt i det Tilkomende, saa at han formedelst denne Gave kunde forudsige, naar nogen i hans Sogn vilde lægge sig til at døe. Saa fortælles det om ham, at han engang mødte en Herremand af Sognet paa Veien og blev foran ham staaende uden at ville vige. Da der Herremanden tog saadant ilde op og sagde med Trubsel: "Du skal nok komme til at vige for mig

Hr. Jesper!" gav denne frimodigen til Svar: "Jkke flytter jeg min Fod for Dig; thi om fjorten Dage skal jeg kaste Jord paa din Kiste!" Og det skedte, som Hr. Jesper havde forudsagt; thi Herremanden blev strax syg og fjortende Dagen derefter kastede Hr. Jesper Jord paa hans Kiste. Nogle siage, at Hr. Jesper har haft denne Kundskab af Kirkelammet, der altid lod ham vide, naar Sligt skulde indtræffe.

St. Knuds Steen.

Da engang en Tyv ved Nattetid havde stjaalet et Faar fra en Bonde og skundte sig med sit Bytte over Bissenberg Mark ved Odense, blev han undervejs træet og maatte hvile sig paa St. Knuds Steen, om hvilken tilforn er meldt. Men der han atter vilde til at gaae, mægtede han ikke at reise sig fra Stenen, efterdi den holdt fast paa ham, og maatte han da blive der siddende indtil den lyse Dag.

Oluf Bager.

Der boede i Odense paa Kong Frederik den Andens Tid en overmaade riig Mand, navnlig Oluf Bager. Han var godt anskreven hos Kongen, og fortællendes der, at da engang Kongen besøgte ham, lod han gjøre Ild i Kaminen og varmede det hele Værelse med Kaneel. Der nu Kongen undredes over slig kostbar Ild, fremtog Oluf Bager en Mængde Beviser og Papirer, efter hvilke han havde store Summer tilgode hos Kongen, og kastede dem alle ind i Ovnen. Da gav Kongen ham Rettighed til at monte en vis Mønt, hvorover Oluf Bager lod sin Gaard i Overgade dertil indrette, og kaldes endnu det Stræde, som løber langs med dens østre Side, Møntestrædet.

Der nu Oluf Bager blev gammel, havde han tolv Børn, men efterdi hans Rigdom var betydeligen formindsket, vilde ingen af dem alle tage sig af den gamle Fader. Kaldte han derfor alle sine Børn for sig og fremtog i deres Nærværelse et saare tungt Skrin, lovende tillige, at den, som vilde føde ham indtil hans Dødsdag, skulde have dette Skrin. Da viste de sig alle søielige og hjærtlige, men der den Gamle var død og horte, aabnede de Skrinet, og fandt da, til Straf for deres ufjærlige Tænkemaade, at Skrinet var fyldt med tunge Kampestene.

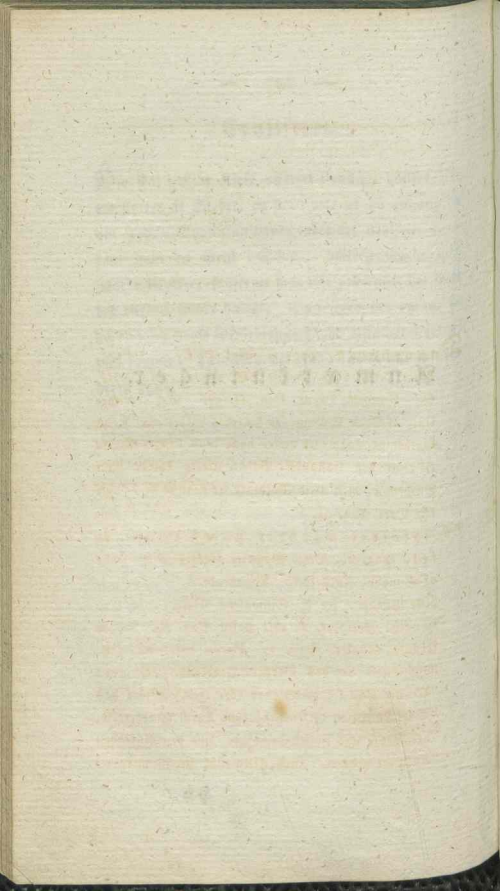
Crusifixet.

Der skal i Ribe Kirke være et Crusifix, hvilket ikke tør flyttes af Stedet, og siges det, at da engang en vis Johan Svanning havde ladet det nedtage, foreskom ham en Geist i Søvn, hvilken truede med haarde Ulykker, saafremt han ikke ophængte det hvor det tilforn havde hængt. Saa siges det ogsaa, at da engang nogle Skoledrenge havde affkaaret Reglene paa samme, hævnedes det saa, at de alle mistede deres egne.

A n m æ r k n i n g e r.

Dannebraag, Pag. 1. Arr. Hvittfeldt. I. 184.
Mess. Scandia ill. Tomus XII. 113-14. ibid. XIII.
68. Pontopp. *Theat. Dan.* II. 57. Det er rimeligt, at Byen Wolmar er saaledes kaldet efter Kong Baldemar, saameget mere, naar man lægger Mærke til, at den sjællandske Bonde aldrig kalder ham Baldemar, men altid Wolmar, see Danske Folkesagn 1ste Deel Pag. 94.

Trolfsfolket vandrer ud af Vendsyssel, Pag. 2. Dette Sagn er fortalt en Rejsende af Sundbye Færgesø. Angaaende disse underjordiske Væsner, see B. Simonsens Udsigt over Nationalh. Periøder. I. 2det Hefte Pag. 79. Ruges fornøft. Tanker. Pag. 1. *Færoa reserata.* 335. Wyß Reise in das Berner Oberland. II. 411: "Wächter in seinem Glossar (S. 1939) erklärt das "Wort Zwerg in dieser Bedeutung durch Waldgeist, "der Berge und Felsen bewohne, und den Rufenden "Antwort gebe &c. Schelling hat jüngst mit vie-

„ler Gelehrsamkeit über sie gesprochen, und sie mit
 „den Rabiren der Griechen verglichen, welche wieder
 „von den Phöniziern stammen. Vergl. Ueber die
 „Gotttheiten von Samothrace. Stuttgart und
 „Tübingen 1815. S. 93. Ich gab in den Idyl-
 „len 2c. aus der Schweiz S. 307 eine Haupt-
 „stelle über sie aus dem alten Georg Agri-
 „cola 2c.“ Fr. Rühs Edda Pag. 21. Ueber das
 schwedische Trollpack von Ittner i Jacobi's Iris
 für 1809. cfr. das stille Volk i Neue Volksmär-
 chen. Die Elfen i Tieck's Phantasia. Grimms Sagen.
 227:29. Volksagen von Ottmar. 311. seq. ibid.
 327. Radcliffe's Reise durch Schweden. 148. Des
 deutschen Mittelalters Volksglauben und Heroen-
 gen von Dobeneck I. 116. Danste Follfesagn 1 Deel
 Pag. 42. „Trolldenes Udvandring af Landet.“

Nissen i Tirup, Pag. 4. O. Wormii epistolæ
 II. 669: „A Belgis vocantur Kabauter, Mancke,
 „a nostratibus Nisse god Dreng, qui subinde de
 „nocte operas exercent: ut exemplo recenti Pi-
 „storis cujusdam Leidensis notum est, qui non
 „reversus est, postquam nova tunica donatus fuit
 „a pistore. In patria quoque memini aniculas
 „multa de illis fabulari, pultesque illorum in gra-
 „tiam coquere. An hi ex Dæmonum sunt genere,
 „de quibus Platonici multa.“ Fr. Rühs die Edda,
 P. 21. „in Norwegen heißen sie Nisser: man stellt
 sie sich als kleine Burschen vor, die sich besonders
 in den Ställen aufhalten, und man sieht sie gern,

weil sie zum Gedeihn des Viehs beitragen; Lärm und Geräusch können sie nicht aushalten; man nennt sie auch Nisse god Dreng; denselben Namen tragen sie in Schweden, wo sie aber noch allgemeiner unter der Bezeichnung Haushalter (Tomtegubbe) bekannt sind; — — — auf den Færder heißen sie Nidgruisar, kleine Geschöpfe mit einer rothen Mütze auf dem Kopfe, die Glück in den Hof bringen, wo sie sich aufhalten. — — ihr Aufenthalt ist in der Scheuer oder im Stall, wo sie das Vieh warten und stark auf Kosten der Nachbarn füttern; an den hohen Festen wird ihnen Essen vorgesetzt. In Schottland wohnen sie unter der Thürschwelle, und stehen in freundlichen Verkehr mit den Wirthen. Sie heißen Brownny, vielleicht von der Farbe ihrer Kleidung oder ihrer Körper; in England kennt man sie unter dem Namen *Robin Goodfellow* — — *ibid* Pag. 24." Unter den bewohnern der Orkneys und der schottländischen Inseln herrscht derselbe Glaube. [*Brands description of Orknoy, Zetland. Edinb. 1701. 8. 112, 113* angeführt von *Jumieson a. a. D. S.* auch *Martin description of the western Islands of Scotland. Lond. 1703. 333 und 391*]. Iris für 1809. von Jacobi. Pag. 164: "Man nennt sie auf Schwedisch, die Alten des Hauses, auch gute weise Knechte." Ogsaa i Schweiz, see Wyß Reise in das Berner Oberland. II. 412: "Biemlich stimmen sie zusammen mit den *servants*, den Dienenden, wie sie, nach Bridel, in der Baadt geheissen wer-

den. Zuzolge der Meinung des Volkes, sagt er, halten diese sich in entlegenen Wohnungen und in einsamen Sennhütten auf." At disse Bæzner ere endnu videre bekjendte sees i Dobeneck's Volksagl. und Heroens. I. 124: "Der Name Kobold, im gewöhnlichen Ausdruck des Volkes mehr einen harmlosen Hausgeist andeutend, ist ein Wort, das im ähnlichem Laut in mehreren Sprachen sich findet. Unter andern im spätern Latein *Gobelinus*, im Französischen *Gobelin*, im Englischen *Hobgoblin*, im Russischen *Koltki*. *ibid.* P. 126 siges: Die dankbaren, eingezogenen und gut bespeiseten Kobolde bringen dafür ihren Ernährern Getraide, das sie ihnen aus fremden Scheuern stehlen u. s. w. (*Kornmann templum naturæ*, 1611 p. 174.)

cfr. Danske Folkesagn. 1ste Deel Pag. 65. *ibid.* 134. Anm. 198.

Stærk Olger, Pag. 5. Det Sagn, at naar en Røver har spist syv Hjertes af usodte Børn, blive de sikke for at Esterkræbelse, er meget almindeligt. I en Almuepjee, kaldet Bissekræmmeren og Linnedvæveren, forekommer det. Som Barn har jeg engang hørt Sagnende fortælle af en Svensker om en finst Bjergmand.

Solger Danske i Bagsvær, Pag. 6. Jeg behøver neppe ved dette Sagn at erindre om Lilles putterne i Gullivers Reise.

Grimsdal Slette, Pag. 6. Cfr. Danske Fol-
tesagn I. P. 51, hvor ligeledes fortælles, at Bjerg-
pubstingerne have for Skif, at Soele Toi paa Hoiene.
Rachlov Kirke, Pag. 8. Samme Sagn fortælles
om Krogstrup Kirke (vid. 1ste Deel Pag. 28.)
Ann. 169.

Virgite Gjøes Aabentærelse, Pag. 9.
Dette Sagn findes i Herluf Trolles Levnet og
Bedrifter ved Ludv. Boesen. Kbhavn 1780. 8.
P. 166. Pontopp. Ann. eccl. Danicæ. III. 447-48.
Theat. Dan. I. 117. Resen i Msscript om Her-
lufsholm: "*Ipse qui hæc scribo, eandem vidi
mensam, loculumque & conclave lus ravi, in quo
res gesta est.*" D. Atl. III. 31. Hofmans Ef-
terretninger om danske Adelsmand. I. 178. Funda-
tionen findes i Pontopp. Ann. III. 400 seq. og i
Hofm. Fundat. VIII. 89-91. Lisselunds Danm.
Kirkehist. Oldenborg om Gjenfærd og Gjengangs-
gere. 130. Skilderie af Kjøbenhavn 1816. S.
Jungs Theorie der Geisterkunde §. 116. S. 93
fortælles noget lignende om Schwedenborg.

St. Regissæ Kilde, Pag. 10. Vaarquæd.
Kbhavn 1817. 12mo Pag. 24. Jonges Danmarks
Chorogr. 311. D. Atl. III. 511.

Jordløse Kirke, Pag. 11. Suhms Samlinger
I. 80.

Røverne i Vissenberg, Pag. 11. Naar Al-
muen fortæller om Røverbuler, kan man være vis
paa, at den ikke glemmer Klokkerne, som ringe.

naar Reisende komme over Weien; see: *Thyres Hul*
i *Borreveile Skov* vid. 1ste Deel P. 16. *Ligeledes*
Sagnet om Røerne ved Gravensteen, P. 23.
cfr. die *Ahnfrau von Grillparzer*, hvis *Fabel*
skal have meget tilfældes med dette Sagn. At der
forresten i *Gyden i Sørdeleshed* ofte forekommer
Sagn om tolv Røvere sees af D. *Atl. III.* 586.
ibid. IV. 761. *Hofm. Fundat. V.* 278.

Trolden i *Gamtofte*, Pag. 14. *Suhms*
Saml. I. 82. cfr. *Eudlams Hule* af H. *Dehlens*
schläger.

Xibe *Domkirke*, Pag. 15. Mundtlig fortalt.
I Terpag. Ripæ cimbr. 154-56 findes dette Sagn
fuldstændigere, men noget afvigende behandlet.
"inque ejus rei memoriam æluri muribus cinctum
januæ orientali additum templi e porticu aperienti
apponendum curavit, quæ inde appellationem
trahit, et vocatur Janua capitis felis, *Kathoved*
Dør." *ibid.*: Non absimile traditur de *Rickardo*
Wittington Anglo, qui antea cum paupertate luc-
tabatur, sed beneficio felis incæstimabiles sibi
comparabat opes ex gemmis, margaritis, aliisque
pretiosissimis rebus, quos Rex quidam *Barbariæ*,
cujus regio, aula, mensa, lectus ut et subditorum,
a muribus & similibus animalculis, non secus ac
olim *Ægyptiorum*, misere vexabatur, pro fele ipsi
reddebat. Hic *Rishardus Wittington*, postmodum
ob eccellentes suas dotes et virtutes, ter *Lord*
Major Londini evasit, vixitque tempore *Henrici*

V. anno 1419, prout *historia Angliæ scripta, & jam nuper in linguam Germanicam translata, rem gestam commemorat.* Pontopp. Theat. dan. 328. No. 1458. Ribes Beskrivelse af M. P. R. blandt de Thottske Manuscripter. I Bolts tydske Læsebog, 3 Dflag, P. 60. I Idelers Handbuch der ital. Litt. I. 355 findes aftenst et Brev fra *Lorenzo Maggalotti* til *Ottavio Falconieri*, i hvilket fortælles om en vis *Ansaldo degli Ormanni*, at han kom til en af de cannariske Der og blev der af Kongen indbudde til Taffels. Der blev han vaer at alle Opvarterne gik med lange Stokke i Hænderne, hvormed de bortjogte Rotterne, som ideligen gjorde Angreb paa Mæden. Ved at see dette ilede han til Skibet og hentede der to Katte, som i Diebliffet anstillede et stort Blodbad mellem Rotterne, og forærede han da Kongen begge Kattene og fik uhyre Rigdomme derfor. Da han siden kom hjem og fortalte, hvorledes han var kommen til denne Velstand, besluttede en vis *Giocondo de' Fisanti* at prøve sin Lykke. Og, da han eiede en stor Gaard, folgte han den, og indskibede sig med Perler og andre Kostbarheder, menende at Kongen vel maatte agte Sligt høiere end to Katte. Han ankom til Den og bragte Kongen sin Foræring; men da denne, som satte stor Priis paa hans Gave, ikke eiede noget, som han vurderede høiere end de to Katte, gav han *Giocondo* den ene, ved hvilken Foræring denne geraadede i stor Armod. *Nyerup* citerer dette Brev

i sin Bog om den almindelige Moerskabslæsning i Danmark og Norge, Pag. 242 saavel som ogsaa *Script. rer. dan. I.* 204. og *Spectator*, og omtaler sammested en særskilt Almuebog om den lykkelige Richard Whittington.

Dronning Magrethe paa *Resnæs*, Pag. 17. Den historiske Begivenhed om Dronning Magrethe synes at have en særdeles Interesse hos Almuen, eftersom *Resnæs* ikke er det eneste Sted, om hvilket Menigmand fortæller, at den er skeet der. Saaledes viser *D. Atl. IV. P.* 673 at det ogsaa fortælles om Tastum Hede ved Kobberup i Viborg Stift. Hvad det Krigspuds angaaende de omvendte Hesteskoer betræffer, da fortælles Ranild Jonson at have benyttet sig af et lignende, see Pag. 56. Og saa den græske Mythologie fortæller noget lignende om *Cacus*, hvorlunde han stjal Dvæg fra *Herkules* og drog det ved Hælen ind i sin Hule for at vildebløde Giermanden, see *Virgil Aeneis VIII. v.* 208. I *Velents Saga* (see *Eventyr oversatte af Gehlenschlager I.* 314) fortælles, hvorlunde han faaer Kongens Børn til at gaae baglænds til Essen i den nysfaldne Sne og derpaa dræber dem.

Maren, Pag. 18. *Efr. Snorro Sturlesøns Krønike*, forfattet ved Grundtvig, Pag. 18. *Resenii Atl. VI.* 381. Den nordsjællandske Almues Charakter, Pag. 300. *Danske Folkesagn I.* 133. *Deutsche Sagen von Grimm. I.* 130: "Wenn gleich vor den Alpen Fenster und Thüre verschlossen werden, so

"Können sie durch die kleinsten Löcher doch herein-
kommen welche sie mit sonderlicher Lust aussuchen.
"— — — Steht man nun geschwind auf und ver-
stopft das Loch, so müssen sie bleiben, können auch
nicht von dannen, selbst wenn Thür und Thor
geöffnet würden." Efterfølgende Niim siges at
have Magt til at fordrive Maren:

Mare, Mareminde!
Est du herinde,
Saa skalst du herud!

Grimms Sagen I. 131: "Sagt man zu dem bräu-
tenden Alp:

Brud komm Morgen,
So will ich borgen!

weicht er alsbald und kommt am andern Morgen
in Gestalt eines Menschen, etwas zu borgen."

3 Resenii Atl. VI. 727 findes et lignende
Sted: "*Ab orientali latere oppidi est mons, in quo
varia olim sæpius turbavere spectra, ut ideo
foramine quodam ejusdem pervagatum provocans
hoc intus existentes celebretur verbum:*

Tulli med din Saa!
Est du herinde, da skal du udgaae."

At en Mure maa, naar Hullet tilstoppes, vente indtil den kan komme ud af samme Hul, dette synes at være en fælleds Lov for alle slige Væsner; saaledes siger i det mindste Mephistopheles i Goethes Faust:

"es'ist ein Gesetz der Teufel und Gespenster:
Wo sie hineingeschlüpft, da müssen sie hinaus!"

Endvidere om Maren, see Oldenborg om Gjensfærd, Pag. 100. Paa Færøerne og paa nogle Steder i Norge fordrives Maren med Saxe, Knive og Spyd, see Landts Færøernes Beskriv. S. 445 og Willes Gillejords Beskr. Side 251.

Sangværket i Nicolai Kirkegaard, Pag. 19. Hvad angaaer, at Klokker ringe af sig selv, cfr. *Cypræi Annales* 258, hvor Stigt fortælles at være skeet ved den myrdede Kong Eriks Liigfærd: "*Pro certo etiam refertur, dum funus advehetur & efferreretur, omnes campanas, sonum, nullo pulsante. edidisse.*" Ligesaa Boga3 Fortællinger ved D. Wolf, P. 7. Endvidere om "Klokkeengen" i Sundsherred i Kven, see Pag 54.

Kirkelammet i Syen, Pag. 19. Cfr. Danste Folkelagn I. 136. Anm. 198.

Steenkast imod Kirker, Pag. 20. Confr. Grimms Sagen I. 275. Hofm. Fundat. VIII. 311. D. Folkelagn 1ste Deel. 42. Paa Assens Mark i Kven ligger en stor Steen, kaldet Gallesteen, om hvile

ken fortælles, at en Kæmpe har slynget den mod Gamtofte Kirke. — En halv Miil fra Quærndrup Kirke ved den Gaard Langkilbe i Fyen ligger en Steen, kaldet Troldestenen, hvilken en Jetteqvinde paa Taasinge har slynget over imod Quærndrup Kirke. — Paa Munkeboe Banke i Fyen ligger en stor Steen, om hvilken fortælles, at, da en Kæmpe, som boede paa denne Banke, havde forlovet sig med en Jomfru paa den anden Side af Fjorden og engang besøgte en Trolbqvinde der i Sagnet, blev Jomfruen herover saa forbittret, at hun slynge-
de den efter Kæmpen. See Sagnet om Thybo Helte og Morsinge Karle, Pag. 98.

En Discipel forskriver sig til Sanden, Pag. 21. *Resenii Atl. II.* 262.

Særløse og Kisserup, Pag. 21. Mundtlig. Jonges Danm. Chorogr. 125.

Stenen i Grøndal, Pag. 22. *Wormii Monum. Dan.* 305-311. *Pontop. Theat. Dan.* Pag. 387. *Marm. dan. II.* 133. *D. Atl. IV.* 658. *Hofm. Fund. III.* 437. *Erasmi Læti Eclog V.* En anden Steen i Grøndal skal efter svenske Beretninger have staaet i Jemteland. Om denne skriver Mes-
senius: "*Ceterum fertur idem vulgo Stephanus,*
"*Jemptis vicinis Evangelium prædicans, saxum,*
"*in valle alpibus contermina Norvagicis, susei-*
"*tasse, et his rythmis Suecicis, prophetiam conti-*
"*nentibus, a me quondam latinitate donatis, ina-*
"*rasse:*

Cum Sueo susceptat peregrinos undique mores,
 Templaque cum claustris, subvertunt superiores,
 Firmus adhuc exstat lapis hac in valle virenti.
 Cum perversorum mundo florentior est sors,
 Sed crux dira probis animis infligitur Et mors,
 Firmus adhuc exstat lapis hac in valle virenti.
 Presbyter agricolæ similis sed quando vigebit,
 Agrique cultorem mirari jure licebit,
 Stratus humi pausat lapis hac in valle virenti."

Scand. illustr. Tomus XII. P. 60. Det originale
 Vers findes i Ryerups Skildring af Tilstanden i
 Danmark og Norge IV. 8 aftrykt efter Diss. de
 lapide in valle virenti autore Jon. Bid. Renhorn
 Jemtius, saaledes lydende:

Når Swenske mån tage utlånsta seder,
 Rytstior och klöster riswas neder,
 An står stenen i Grönan Dal,
 Når skaldar och boswar triswas,
 Och årlige mån utdriswas;
 Nu står stenen i Grönan Dal,
 Når Präster blifwa Bönder,
 Och Bönder blifwa widunder;
 Då ligger stenen i Grönan Dal.

I samme Disputats P. 4 findes endnu en anden
 Inscription anført.

Køverne ved Gravensteen, Pag. 23. Angaaende Bannfeligheden ved at blive Gier af slige Skatte, cfr. Antiq. Ann. II. 161, hvoraf sees, at dette Sagn ogsaa er hjemme paa Island. Danske Viser I. Anm. 395. Danske Folkesagn I. 53. Skattegraverne ved Ridsøse, Pag. 67. Tuel Søe, 112. Hjørring. Det samme fortælles om en Kiste, som skal ligge i Rønningesøegaards Søe.

Blodplet paa Sønderborg Slot, Pag. 24. Pontopp. Theat. Dan. 243.

Gadedrengene i Sønderborg, Pag. 25. Cfr. Oldenborg om Gjenfærd, Pag. 115-127.

Kulshjerget ved Vordingborg, Pag. 26. Spad slig Tro paa underjordiske Kobberbørre angaaer, saa er den meget almindelig. Flere saadanne omtales i *Resenii Atl.* VI. 591. Hofm. Fund. IV. 763. Danske Folkesagn, I. 71.

Snubbekors, Pag. 26. *Encom. regn. Dan.* 477. Pontopp. Theat. Dan. 107. Songes Danm. Eogr. 70. D. Atl. II. 234. *ibid.* VI. 18. Danske Magazin, I. 20. Ryerups Skildring af Tilstanden i Danm. og Norge, IV. 253. Hofm. Fundat. VII. 56. Af *Erasmi Læti rerum danicar. lib. V.* synes det, at der har været et andet Sagn om dette Kors, idet han nemlig skriver:

”*Jamque crucem, quæ juncta viæ est Snubbena,*
vetusti

"Nominis indicium et cædis monumenta peractæ,

"Transierant, etc.

Et lignende Sagn fortælles om Annastenen i Synsderherred paa Gallø Amt, Danske Atl. IV. 324: "Paa Marken er opreist en stor Steen, kaldet Anna Steen, hvor Beien tilforn har gaaet forbi til Grinaae, og foregives, at en Frue ved Navn Anna paa dette Sted skal have gjort Barsel". Jørges Danm. Chorogr. 728.

Pedersborg Slot, Pag. 27. Hofm. Fundat. VII. 553.

Luciehøi, Pag. 27. Om Stene som ere blevene bløde ved Mennefters heftige Sindsbevægelser eller formedelst disses Hellighed, see danske Folkesagn Pag. 10. *ibid.* 20. *ibid.* 30. *ibid.* 76. *ibid.* 108. og i dette Bind den indmurede Kønne Pag. 64. Liden Kirstens Grav Pag. 63.

St. Clemens Kirke, Pag. 29. Hvits. Bispekrøn. 10. Pontopp. Ann. eccl. I. 603. Marmora dan. II. 117. Hofm. Fund. II 36. Resenii Atl. VI. 451-52. Pontopp. Theat. dan. I. 367.

Kloffen i St. Knuds Taarn, Pag. 29. D. Atl. III. 439, *efr.* D. Atl. VI., 714. Danske Folkesagn I. 45. Kloffen i Lillesø II. 44. Klokkerne i Aftens.

Jomfruspringet, Pag. 30. *efr.* Grims Sagen. I. 212. *ibid.* 417-418. Otmars Volks-Sagen 197. Danske Folkesagn I. 30.

Rjøge Snus = Kors, Pag. 31. Et forsærdeligt Snus Kaars, eller En Sandsærdig Beretning om en gruelig Fristelse, som tvende fromme Egte-Solk i Rjøge, for nogen rum Tid siden, har været plagede med, ved Johan Brunsmænd. Kbh. 1700. En liden Kort og ensfoldig Erklæring, om noget, Rjøge = Snus = Kaars's Historie. Ved J. Brunsmænd Kbh. 1700. Angaaene denne Bog af Mag. Brunsmænd skriver Pontopp i Theat. dan. 124: Dieses Buch zur Refutiren "und die Wahrheit dieser wunderbahren Geschichte umzustossen, hat der Holländische Becker in seiner Schrift, *de Betoverde Wereld* genannt, sich alle Mühe gegeben, aber mit was für Grund ist auch bekannt". Hagers Geogr. III. p. 21. Bidtloftigere findes denne Historie omtalt af Ryerup i hans Bog om almindelig Moerflabstæning i Danmark og Norge Pag. 205 og i samme Bog om et Sidesykke til denne Tildragelse: Besættelsen i Thisted Pag. 207. Dersom Nogen ønsker at kjende flere Sidesykker, saa vil man i *Færoa reserata*. 319 finde adskillige Historier om Satans Ansægtelser paa Færøerne. Det Huus, hvor hin gruelige Historie skal have tilbraget sig, vises endnu i Rjøge.

Sanebjerg, Pag. 32. Ant. Ann. I. 331. Estr. Danske Folkesagn I. 118. Anm. 184.

Rolands Brønd, Pag. 32. Antiq. Ann. I. 327. I Almuespoget kaldes Stedet "Rolands Kæld".

Kallundskoven, Pag. 33. De andre Brødre Gunner og Truels gave Alterbøgeret til Kirken, og skal deres Navne findes derpaa. Sagnet findes i Præsteberetninger fra 1755. Hofm. Fund. V. 225. Jonges Chorographie 261. See Sagnet Pillegrimstenen 1ste Deel 99.

Dødningerne, Pag. 34. Efr. Rørbig Kirke 1ste Deel 41. I Grims Sagen I. 254 fortælles en lignende Tilbragelse fra Aaret 1516.

Lengs og Ruus, Pag. 35. Hofm. Fundat. IV. 339. Jonges Chorog. 427. Danske Atlas V. 362, 63. *Antiq. Ann. II.* 362: "han byggede denne Gaard efter Aftale paa et Morabs, som han og kunde gjøre, da der var Skov paa Eiendommen, at han kunde faae store og prægtige Egetræer nok at bygge med, som endnu sees i den gamle Lade paa Lengsholm, hvis Ege af Tømmerets Størrelse er ikke i Landet, men tillige saa fugtigt, at Vandet flyder op om Vinteren i Gulvene". *Ibid.* "Ruus's Gaard blev mindre og ringere end Lengs's Gaard, da han ikke havde saadan Skov og saadanne Materialier at bygge med, som Lengs, og blev altsaa kun en stor Bondegård, som endnu ligger i Hørby Sogn og kaldes Ryholm (ventelig fordi den er bleven ny bygget og flyttet op af Morabslet)".

Gaandgrebet paa Understed Kirke dør, Pag. 36. *Antiq. Ann. II.* 359. Efr. Danske Folkesagn I. 112. Hjørring II. Pag. 23 Røveren ved Gravensteen. I Grims Sagen 292 fortælles

et lignende Sagn: "An einem Winterabend saß vor vielen Jahren der Wagnermeister Wolf zu Großbieberau im Odenwald mit Kindern und Gesinde beim Ofen und sprach von diesem und jenem. Da ward auf einmal ein verwunderlich Gerausch vernommen und siehe, es drückte sich unter dem Stubenofen plötzlich ein großer Kessel voll Geldes hervor. Hätte nun gleich einer stillschweigends ein wenig Brod oder einen Erbschollen darauf geworfen, dann wäre es gut gewesen; aber nein, der Böse war dabei und da mußte es wohl verkehrt gehen. Des Wagners Tochterlein hatte nie so viel Geld bei sammen gesehn und rief lautlich, Vater, was Geld, was Geld! der Vater kehrte sich nicht aus Schreien, weil es besser wußte, was hier zu thun wäre. Schnell nahm er's Hest vom großen Raben-Bohrer und steckt es rasch durch den Kesselring. Doch es war vorbei, der Kessel versank und nur der Ring blieb zurück. Vor ungefähr zwanzig Jahren wurde der Kesselring noch gezeigt".

Hartsprung, Pag. 37. Præsteberet. 1755: Gaarden heed for Melet Gaard af en lille Bye Mele. Hartsprung (*alias. scribitur* Hasprung *sive* Hirschspung). Gaardens omtalte forrige Eier skal have været Hertug Jochum Frederich.

St. Søren, Pag. 37, Danske Atl. IV. 229. Hofm. Fundat. IV. 759.

Gunthi og Cajul, Pag. 38. Jonges Chorogr. 633. Hofmans Fundat. III. 490. Marm. dan. II.

232. Danſke Atl. V. 22: "Imellem Mars og Gun
deſtrup Byer ſees en ſtor Steendynge, kaldet
Kampe-Røgelen, 36 Alen lang og 4 Alen bred,
hvorunder ſkal ligge begravet en fornem Høvding
eller Kampe, ved Navn Gajul 2c".

Præſtehoien, Pag. 33. No. 14716. Encom.
Sellingens blandt de Thottſke Miſſter.

Valderune, Pag. 40, Danſke Atl. VI. 106. Et
andet Sagn beretter at denne Leeg har ſin Oprin-
deſe fra den De Thurſe ved Taafinge, ſee Danſke
Atl. III. 603. Hofm. Fund. VI. 41. Eigesaa i
Præſteberetn. fra 1755 hvori der ſkrives: "Paa
Thurſe er et Steed i Marken, Bundsflette kaldet,
hvor findes en Steen, i hvilken kan ſees ligesom et
Greb af 10 Fingre, under hvilken der ſiges, at den
navnkundige Kampe Ruhne ſkal ligge begravet,
der blev ihjelſlagen af Balder, af hvis Strid den
bekjendte Juleleeg blandt Børn menes at have ſin
Oprindeſe: Balder Ruhne og ſin Viſ yppet ſig en
ſtor Riſ paa Thurſe, der ſlog Balder Ruhne".
Helvaderi Encolpod. Historiar. sacrar. 264. *Du ſ*
l i n s ſaml. Skrifter II. 295. *Reseni Atl.* VI. 26.
Kremdeles giver Ryerup i Fortalen til Peder Syvs
Fjernefulde Ordſprog Pag. XLVII en tredie Varia-
tion: "Naar En forſeer ſig i Juleſtuen, da klap-
pes hans Ryg af. Er taget af Balder, ſom ſlog
Rune for ſin Huſtrues Skyld, ſom quædes i Ju-
lelegen.

"Balder, Rune, og hans Biv
 "De ypppede dem en grote Riv
 "Grote Riv i Lune,
 "Der slog Balder Rune,
 "Ni Slag ville vi flaae,
 "Dermed ville vi hjem gaae.
 "En, to, tre, fire, fem,
 "der gif end ingen af os hjem,
 "Sex, syv, otte, og dertil ni,
 "Dermed sige vi denne Ryg fri"!

Løberens Grav i Frederiksborg, Pag.
 40. D. Atl. II. 305. Ibid. IV. 79: siges: "den
 "Ligsteen over Kong Christian den Femtes Løber er
 "nu saa forslidt, at Figuren af Løberen ei meer er
 "kjendelig".

Altertavlen i Veilbye, Pag. 41. Hofm.
 Fundat. III. 119.

Kirketyven i Kippinge, Pag. 42. *De aquis
 Kipping, autore Magno Hosum. Resenii Atl. V.*
 92 Arnt Berntsens Danm. frugt. Herlighed I. 112,
 hvor tillige siges: "Hans Godspoer i Stranden ere
 "ei heller endnu aldeles efterstyldte". Holbergs
 Danm. Rig. Hist. I. 774. *ibid.* 197. Rhodes Saml.
 II. 18 *ibid.* 203. Hvidtfeldts Krønike II. 1007.
 Hagers Geogr. III. 33. Oldenburg om Gjenfærd
 Pag. 136.

Brudehøi, Pag. 43. Hofm. Fundat. IV. 613.
 Om Trolde, som om Natten forhindre Kirkers

Opybyggelse see Danske Folkesagn, 1ste Deel Pag. 58. 62. 71. I Keisersens St. Bendts Kirke i Ringsted Pag. 13 omtales noget lignende, hvilket vel har sin Grund i et saadant Sagn. Der findes nemlig: "der ere tvende Indgange til Kirken, nemlig en stor Port paa det Nordre Kapel, igiennem hvilken Almuen i Almindelighed gaaer ind i Kirken" og en mindre paa samme Side mod Enden af Kirken, igiennem hvilken alle de Børn, der bleve døbt, og alle de Eiig, der bleve begravne i Kirken, bleve bragte, iligemaade gaae igiennem samme alle de Brudfolk, der i Kirken blive viede, og skulde man ikke faae nogen af disse at gaae igiennem den store Kirkebor, omendstjændt den er meget større og anseeligere. Af hvad Grund kan man ikke sige — ". I Danske Atl. V. 56 omtales ligeledes en Høi, kaldet Ginderhøi, fordi den beboes af Spøgelse, som hindre de Reisende.

Kong Valdemar og Dronning Selvig, Pag. 45. Boesens Helsingørs Bestr. 189. Hübners Geogr. II. 21. Hagers Geogr. III. 19. D. Atl. II. 254, *ibid.* VI. 26. Danske Viser II. Anm. 377.

St. Olufs Kapel, Pag. 47. Boesens Helsingørs Bestr. Pag. 99. Saaledes fortælles i Dän. Bibl. II. Pag. 52 og i Hofm. Rundat. VII. 556, at der i Braabys Kirke har været tvende Kaner, hvilke i høitideligt Optog bleve førte om paa Markerne, naar Landet plagedes af Tørke.

Hjarnø og Alrøe, Pag. 47. *Saxo VI. Hvitfeldt I 10. Resenii Atl. VI. 582-84. Marmora dan. II. 263. Pontopp. Theat dan. 379 D. Atl. IV. 160. Wormius in additamentis ad Mon. dan. p 4. ibid. 258. Hofm. Fundat. IV. 757. I Helvaderi Sylva 64 siges Hjarne, at være begravet i Hjerneby ved Glensborg. I Jonges Chorographie Pag. 416 og D. Atl. V. 260 siges han at ligge i Hornby Cogn i Hornsherred i Vendsyssel, og siges der at være en Steen, kaldet Hjarnesteen.*

Stillinge, Pag. 48. Hofm. Fundat. IV. 758. Verches Digte.

Kirstens og Gjertruds Bilder, Pag. 49. *Resenii Atl. VI. 589. Danske Viser fra Middelalderen III. 321. Anm. 434. Hofm. Fundat. III. 119 ibid. IV. 762. Marmora dan. II. 132. Danske Atlas IV. 304* hvor der tilføies: "Men hvad gammel Snak og Indbildning kan gjøre, det har Biskop Hygom opdaget, som engang betragtede denne Steen, (paa Nødager Kirketaarn) og fandt, at det var en ganske anden Historie, nemlig Christi Korsfæstelse, saaledes som den paa gamle Altertavler fra Pavedømmets Tider afbildes, saa her vare intet af alt det, som Visen og Rygtet omformelder".

Ulstand og Landting, Pag. 49. Hofm. Fundat. IV. 627.

Antichrist i Jylland, Pag. 50. *Wolfs Encom. reg. dan 78. seq. Resenii Atl. VI. 23. Danske*

Atl. V. 52 cfr. Sagnet om Jerusalems Skomager.
Myerup om almindelig Noerflabelæsning i Dan-
mark og Norge Pag. 180. Danske Minerva
1818, 422.

Frøerlykke, Pag. 52. Hofm. Fundat. V. 224.
Præsteb. 1755. Andre sige at hun boede i Holmes-
haug.

Kanke, Pag. 52. Hofm. Fundat. V. 386. Songes
Choreogr. 303. Stenen skal efter Præsteb. 1755
være saa stor, at ti Personer kunne faae Plads om-
kring den. Den omtalte Sang, pleie Fædrene at
synge anderledes, end den her er anført. Sædvan-
ligst lyder den som saa:

Ride, ride, Kanke!
Hesten hedder Blanke,
Hesten hedder Vildgraa
Den skal — — ride paa!

eller ogsaa:

Ride, ride, Kanke,
Til Møllerens Huus:
Der var ingen hjemme
Uden en lille Rattepuus

Som sad under Bænken og heed en graa Muus.

Nielstrup, Pag. 53. Præsteberet. 1755. Danske Atl.
III. 577. Mag. Bresdorff skriver desangaaende i sin
Indberetning 1755: "der menes at den i de papi-
"stiske Læder har været et Kloster. Det som mest

"bestyrker mig i denne Mening er, at der udenfor
 "Porten, naar man kommer ind i Borggaarden
 "sidder paa høire Haand oppe i Muren en grøn
 "Steen, ungefæhr $\frac{1}{2}$ Alen høi og $5\frac{1}{2}$ Tomme
 "bred af Facon næsten som en Huusgavl, saa
 "vidt jeg kan see er den af Pottemager Leer
 "med en tyk grøn Glasfæring over, hvorudi midt
 "paa ligger et Billede paa Kna med oprakte Hæn-
 "der for et Træ eller Blomster. — — ovenne
 "kommer en Engel med en Krone og holder den
 "ligeover Hovedet af Billedet; bag samme Billede
 "er ligesom et Huus med Dør paa og runden om
 "Stenen oventil hvor den er indfattet i Muren ere
 "nogle Pirater som Blomster. Om denne Steen
 "skal forestille Kærligheds Bøn i Urtegaarden, eller
 "om det er en papistisk Helgen, der er afbildet,
 "veed jeg ikke".

Klokkerengen, Pag. 54. Præsteb. 1755. Cfr.

Klokkerne i St. Knuds Taarn Pag. 29.

Torske = Bjerger, Pag. 54. Præsteb. 1755.

Davrebiere, Pag. 55. Præsteb. 1755, hvor tillige
 gøres den Indvending, at det synes rimeligere at
 denne Strid har været med Bønderne i Bogherred,
 efterdi disse Herreder grændse sammen.

Rønninge = Søegaard og Veilegaard,
 Pag. 55. Hofm. Fundat. V. 253. Danske Atl. III.
 475 *ibid.* 594 *ibid.* VI. 633. "Klosterne paa Røn-
 "ninge Søegaard ere alle gjorte efter Facon af en
 "Skomagerlæst; hvoraf der ere mange; men paa

"Beilegaard findes nu (1755) ikkun en eneste
"af samme Facon, som sidder over Porten af Lade-
"gaarden". Præstebereet.

Altærtavlen i Nørre Brobye, Pag. 56.
Præsteb. 1755. Efter en anden Tradition skal den
i Krigstider være taget fra Sverrig.

Ranildsholm, Pag. 56. Præstebereet. 1755.
Danste Atl. IV. 744. Jonges Chorogr. 331. *ibid.* 706.
Danste Viser fra Middelalderen II. 156. Anm. 366.
Grimms altdanske Haldenlieder 542. Efr. Dron-
ning Magrethe paa Resnæs Pag. 17.

Kampen Sun, Pag. 57, Præsteb. 1755. Danste
Atl. III. 278. Rhodes Samlinger I. 518.

Kirkeruden i Kjøbeløv, Pag. 58. Præstebes-
ret. 1755.

Skjerum Kilde, Pag. 58. *Antiquar Annal.* III.
1ste Hefte 36. Et lignende Terteign ved en Kilde i
Narhuusstift i Karup Sogn fortælles i Danste
Atl. IV. 482.

Kuthyt og Svend Boe, Pag. 59. Hofm.
Fundat. III 490. I Pontopp. *Theat. dan.* 425 fal-
des den ene "Jep Tot". Danste Atl. V. 22: "Om
"Steenild-Bro, som endnu er til i Steenild Sogn
"ved Hobroe, siger Resenius, at Inscriptionen der
"findes saaledes: Tyge Nold og Sivert Boe bygde
"Glenstrup Kirke og Steenild-Bro. Andre hen-
"føre Inscriptionen med nogen Forandring til Ma-
"ciager, men alt er lige rigtigt".

Marst Stigstro Tjener, Pag. 59. Arr.

Hvitf. Krøn. I. 304. *Marmora danica* I. 213.

Danste Folkesagn I. 173.

Svends Gave, Pag. 60. Thuras Beretn. om

Jerslef Herred i Aalborg. *Marmora danica* II. 259.

Christian den Sjerde pløier paa Sam-

søe, Pag. 61. Thuras Beretning om Samsøe.

Pag. 22.

De svenske Ryttere paa Samsøe, Pag.

62. Danste Atl. II. 35.

Christian den Anden og Aben, Pag. 62.

Arr. Hvitf. Krøn. II. 1093. *Pontopp Theat.*

Dan. 166. *Messenii Scondia illustr.* Tomus IV.

39: "Triduo post, nempe II. julii, filius nascitur

"Johanni trium Regnorum competitori, Christier-

"nus, altera post meridiem hora, unam apertam,

"et aliam in pugnum contractam proferens manum,

"sanguine plenum. In utero præterea flevisse

"perhibetur, quæ non obscura tyrannidis in Scon-

"dios, et potissimum Sueones progressu temporis

"exhibitæ, fuerunt argumenta. Ex cunis etiam

"per simiam deportatus, absente nutrice, ad castræ

"fastigium Nyborgensis et mox reportatus incolu-

"mis, suam ad præcelsum trium regnorum fasti-

"glum, fortunæ beneficio, quæ velut cercopithecus,

"illudit mortalibus sublimationem, ac tandem in

"exilium carceresque perpetuos detractionem, pru-

"dentibus insinuavit rerum æstimatoribus".

Abels Jagt, Pag. 63. Danske Alt. I. 224 *ibid.*
 VII. 553. Pontopp. Theat. Dan. 269. Holbergs
 Danm. Rig. Historie I. 321. Suhms D. N. Hist.
 X. 212. Marmora dan. II. p. I. Bechmanns
 Hist. orbis pol. Cap. V §. 2. Badstjærs poet.
 Skueplads 144. Hübners Geogr. II. 58. Hagers
 Geogr. III. 55. Cypræi Annales episc. slesv. 267.
 Pontopp. Ann. eccl. dan. I. 547. Helvaderi Mar-
 tyrologia sanctor. 18 Mai. Messenii Scondia il-
 illustr. II. 59. Helvad. Sylva Chron 88. Olben-
 burg om Gjenfærd 75. Danske Folkesagn I. 187.
 Der fortælles, at da engang nogle Reebslagere vilde
 standse ham i Sønderborg, hvor han farer igiennem
 med fire sorte Heste, spændte de Reeb over Perles-
 gaden mellem Anders Krafts og Peer Henriksens
 Huse. Men da han kom, brast alle Rebene for
 ham. Foruden de tilsvarende vilde Jagere i Sjæl-
 land, paa Møen, i Fyen, i Lybftland, Frankrig og
 Engeland, hvilke ere omtalte i 1ste Deel Pag. 188
 siges ogsaa Christian den Anden at jage saaledes
 ved Erholm i Fyen og "die Herren von Rorhen-
 thal", i Schweiz vide Wyß Reise in das Berner-
 Oberland II. 420.

Liden Kirftens Grav, Pag. 63. Resenii
 Atl. V. 64 *ibid.* V. 95. Danske Atlas V. 476.
 Suhms Danm. Rig. Hist. VII. 226 *ibid.* 713.
 Marmora dan. II. 264. Pontopp. Theat. Dan.
 356. Hofm. Fundat. IV. 460. Hagers Geograph.
 III. 41. Jonges Chorogr. 471. Danske Biser fra

Middelalderen II. 31 Anm. 343. *Tragica* No.

28. Altdänische Heldenlieder von Grimm. 322. Anm.

534. Oldenburg om Gjenfærd Pag. 112.

Den indmurede Nonne, Pag. 64. cfr. Rippinge Kirketv. Pag. 42.

Svend Sælling, Pag. 64. *Resenii Atl.* VI. 568.

ibid. 604. *Marmora dan.* II. 134. *Pontopp.*

Theat. Dan. Danſke Atl. VI. 209. *ibid.* 210. *ibid.*

474. *ibid.* 476. *ibid.* V. 761. Hofm. Fundat. II.

154. *ibid.* 336. *ibid.* IV. 613. *ibid.* 758. *ibid.* 761.

Guhms Danm. Riges Hist. IV. 755. Jonges Chorogr.

705. Danſke Viſer fra Middelalderen, I.

150-66. Anm. 388 *seq.* Danſt Minerva for 1818,

260. Danſke Folkeſagn, I. 40. Anm. 173.

Broder Ruus, Pag. 68. Danſke Atlas, VI. 35.

Hofm. Fundat. VII. 156. Historie om Broder

Ruus, hvorledes han haver tjent for Koſ og Munſ

udi et Kloſter, Og hvad han haver bedrevet derudi.

Trykt i dette Aar. Ryerup i Bogen om almindelig

Moerſkabelslæsning i Danm. og Norge P. 239, hen-

viſer til Den danſke Digtetkonſts Historie I. 114/22.

Resenii Atl. II. 385. I *Marmora dan.* I. 199.

"*Nomen cœnobii tacetur falsoque dicitur situm*

"*fuisse in Saxonia. Narratur ibidem, fratrem*

"*Rus fuisse cacodæmonem monachis in sceleribus*

"*et scortationibus ministrantem. Mira alios de*

"*eo historia relata et credita P. Resenio, quod*

"*nobilis alicujus stiterit currum invisibili vi, cum*

"*per jocum ille minatus esset liberis suis, Fratrem*

"Rus illos compesciturum, quod ad Hafniam acci-
disse scribit ante 40 tunc annos." Badstjærts
poet. Skueplads, P. 108. Pontopp. Theat. Daniæ,
P. 91: "Albie (Esserum Kloster) ist nach Erzählung
"Helvaderi in Sylva Chronolog. Maris Balt p. 46.
"Frater Joh. Ruschius Bruder und Koch gewesen.
"Ehe die Kloster Kirche zur Wohnung vermandelt
"ward, wies man allda sein Bildniß und nachfolgens
"des halb Latein und halb Dänisches Epitaphium:

"Hic jacet John Præst,
"Qui dedit suum graa Hæst,
"Nec non de Siligine tue Læst,
"Semper comedebat det bæst.
"Requiescit in pulvere sub vest."

Hvorledes det siden efter gif Broder Ruus, da
han foer i Kongens Datter af Engeland, sees af
hans Historie, som følger:

"Rus gav et Skraal og foer sin Vey,
Hvor han da foer spurde vel jeg,
Han holdt sig strax til Engelland,
Der plaget han baade Dvinde og Mand.
Siden i Kongens Daatter foer,
Giorde hende Pine den var stoer,
Hendes Deylighed snart forvende,
At neppe hende nogen fiende,
Hvorfor Kongen forskrive lod,

Sine Præster og lærde Mænd god,
 Inden sit Rige og uden Lands,
 Dog ligevel slet ingen sands,
 For hvilken Diævelen vilde vige,
 Han agtede flere at besvige,
 Han blev adspurdt i samme Tide,
 Hvi han vilde en Maning lide,
 Han svarede og sagde: jo fordi
 Jeg er en Broder saavel som I,
 Fordi Broder Rus det er mit Navn,
 Mine Brødre meer til Skade end Gavn,
 Han gjorde dem ogsaa god Besked,
 Om hans Abbed og hvad han heed,
 Kommer han ikke til mig at live,
 Da skal der ingen mig uddrive.

Der Kongen saadant fik at høre,
 Et Bud lod han strax rede gøre,
 Det sendte han strax til Sæxen-Land,
 Han ledte saa længe han Abbeden fand.
 Han fik hannem Brev holdt Kongens Ord,
 Som Abbeden han sad over sit Bord,
 Abbeden han læste Kongens Brev,
 Fornam hvad Skalkhed Rus bedrev,
 Han gjorde sig rede strax paa Stand,
 Og sørgede det Bud til Engeland,
 Som Abbeden da til Kongen kom,
 Han sige hannem vel, thi han var from,
 Hvad fand jeg sige deraf meere,

Han lod hannem gandske vel tractere,
 Siden sagde han Abbeden af sin Nød,
 Hvorledes hans Daatter var nær død.
 Han bad med Suk og megen Graad,
 Den Diævel af hans Dotter at drive,
 At hun finge Bod og blive i Live,
 Han lovede hannem derfor megen Gave,
 Som Abbeden selv mest vilde have.

Abbeden sagde til Kongen saa :
 Eders Dotter skal komme for mig at staa,
 Der den Jomfrue for Herr Abbeden kom,
 Fuld ilde gav sig Broder Nus der om,
 Da hverken gjorde Bulder eller Blar,
 Han laa fuld stille og taugb saa qvar,
 Abbeden sagde høyt, hör nu du,
 Broder Nus, hvor est du nu ?
 Nus sagde : Herr Abbed jeg er her,
 Jeg vilde I var mig ikke saa nær,
 Da begyndte Nus at frige,
 Jo dut, desvær', nu jeg maa vige,
 Abbeden sagde, jeg byder dig,
 Kom strax, og stat her nu hos mig,
 Bliv til en Hæst som du varst føre,
 Du skal en flade Folk til Døre,
 Vindue, Vægge, Loft eller Muur,
 Eller noget andet Creatur,
 Broder Nus gjorde som Abbeden bød,
 Blev til en Hæst som føre var rød,

Hvor stille han hos Abbeden stod,
Da maatte man see han var en god,

Kongen lovede den Himmelske Gud,
Fortryde han havde brudt hans Bud,
Han lovede for sin Dotter og sig,
At tiene Gud med Hierte ævindeligt,
Hverken aad han eller drak
For han gav Abbeden megen Tak,
Bad hannem begiere hvad han vilde have,
Han vilde ham give baade Gunst og Gave,
Da saae der Abbeden udi en Braa
En meget stor Blyhaab hvor han laa,
Han talede til Kongen og sagde saa:
Allernaadigste Herre, fand jeg saae,
Af dette Bly, det vil jeg høre,
Saa meget som Rus fand en Liid føre,
Paa Ryggen over det salte Vand,
Til Klosteret udi Saxon-Land?
Herre det er nu min Begiære,
Dg siden begiærer jeg intet meere.
Kongen sagde: det skal see,
Annammer det Bly, som I der see,
Kan Rus det altsammen føre,
Da skal det eder altsammen tilhøre,
Dg dermed eders Kloster bedste giøre,

Abbeden sagde til Broder Rus,
Der ligger Bly udi det Huus,

Det skalt du strax til Klosteret føre,
 Lad see du kan affsted nu tiere,
 Nu skynde dig og vær ey seen,
 Kom snart og sig mig svar igien,
 Broder Rus han lod ad Luften staa,
 Tusinde Skippund Bly paa Ryggen laa,
 Dem førde han over med en Fart,
 Han kom igien og en fuld snart.

Som Kongen over Maaltid sad,
 Og sit da med Abbeden Mad,
 Broder Rus ind at Døren kom,
 Til Abbeden gif og spurde hannem om,
 Han skulde Slottet til Klosteret føre,
 Han vilde det ganske gierne giøre?
 Abbeden sagde til Broder Rus,
 Dette Slot det er et Kongeligt Huus,
 Lad det her ubehindret staa,
 Du skalt vel andre Gysler saae,
 Jeg vil dig sige hvad du skalt giøre,
 Mig selv skal du til Klosteret føre,
 Foruden Skade foruden Skam,
 Byder jeg dig at føre mig fram,
 Abbeden bad Kongen gode Nat,
 Paa Ruses Ryg han satte sig brat,
 Rus tog affsted og var ey seen,
 Førde Abbeden til sit Kloster igien.
 Som Abbeden vilde have Kirken tagt,
 Rus havde Blyet paa Kirken lagt,

Dg spurde fremdeles hvad skal jeg giøre,
 Herr Abbed laeder mig det snarligen høre,
 Hvor skal jeg bygge, hvor skal jeg boe,
 Jeg venter mig aldrig meere Roe,
 Abbeden svarede med Alvors tale,
 Jeg vil dig en længer forhale,
 Ikke langt herfra jeg siger dig det,
 Ligger et græffelligt øde Sted,
 Der skal du boe til ævig Tiid,
 Dg aldrig meere komme hid,
 Eller nogen Sted i andre Land,
 Du skal en Skade Avind eller Mand,
 Du skal en Skade Fisk eller Fæ,
 En Huus, en Mark, en Skov eller Træ,
 Eller nogen anden Verdens Creature,
 Men ligge der til Dommehag og Iure.
 Broder Rus gjorde som Abbeden bad,
 Gan gav et Skraal og tog afftaad,
 Det gik hannem ud foruden Sammen,
 Bessærme os Gud fra hannem Amen.

Grundstøenen til Kronborg, Pag. 70.
 Boesens Bæst. over Helsingør, 240:42. *Marmora*
dan. I. 157, hvor Pontoppidan tillige henviser til
 den lignende Fortælling om Harald Blaatand. *vide*
Saxo X.

St. Magrethes Kloster i Roskilde,
 Pag. 70. *Scriptores rer. dan. V. 303.* Danffe

Atlas VI. 110. Behrmanns Grundrids til Roeskildes Domkirke, 14.

Sellig-Blod Kapel, Pag. 72. Hofm. Fundat. VII. 219. Past. Westi Lægberg beretter i Præsteber. 1755, at han har fundet denne Fortælling i nogle gamle Papirer uden Navn eller Årstal. *Cypræi Annal.* Pag. 374.

Slemminge og Sjælde Kirker, Pag. 72. Præsteberet. 1755, cfr. Danske Folkesagn I. 9. Hertøve Kirke.

Rotterne paa Laaland, Pag. 73. Rhodes Samlinger, I. 97.

Røverne, Pag. 73. "Efterskiold" nu Skeelsborg. D. Atl. . 586. *ibid.* V. 573. Præsteber. 1755. Danske Biser fra Middelalderen, . 227. I Anm. *ibid.* 374 siges: "I Tome V (D. Atlas) P. 338 siges derimod, at Dve Drost slog de tolv Røvere, der havde deres Stue i Sandisbiørg hos Tostegaard i Brovst Sogn Østerhanherred Hjørring Amt Aalborg Stift, og laae da for det derværende Rorbenstov. Hermannus Chytræus i Brings Monumenta Scanensia, Pag. 323 har atter andre Efterretninger. Han kalder Drosten hverken Hr. Peter eller Hr. Dve, men Hr. Haagen, og siger, at han boede paa Hunebals Slot i Halland. Maaskee Nordenskov ikke er et *nomen proprium*."

Allesøe Kirke, Pag. 74. Danske Atl. VI. 547. cfr. Rhodes Samlinger, I. 147. Brandeslev Kirke. Danske Folkesagn, I. P. 9. Hertøve Kirke *ibid.* 262

Blunge Kirke, *ibid.* 28. Krogstrup Kirke, *ibid.*
 Anm. 169. Bresten Kirke.

Thor og Kar, Pag. 76. Den Skif, at lade Pors-
 tene staae aabne for Brudestaren, er affstafet i Bes-
 gyndelsen af forrige Aarhundrede. Hvad Navnet
 Thor angaaer, saa fortjener det maaskee at anmær-
 kes, at der paa Slavendrup Mark, nogle hundrede
 Skridt fra Thorshei, ligger en Steen paa den saa-
 kaldte Røvehoi eller Alishei, paa hvilken, blandt
 mere, skal være ristet Navnet Thor.

Røverne i Thirsted Kirkeetaarn, Pag. 77.
 Rhodes Samlinger, I. 734, hvor der tilføies: "Det
 "skal have været den Tid Hr. Clemens her var
 "Præst, omtrent 1620, ham de ofte havde efterluret
 "at vilde flaaet ihjel."

St. Kjeld, Pag. 77. *Theat. Dan.* 406. *Danske*
Atlas, IV. 614. *Ryerups Skildring af Tilstanden*
i Danmark og Norge IV. 214. *Cypræi Annal.*
 P. 182. *ibid.* 27 fortælles lignende Mirakler om
 Ansharius: "Et legitur in legenda ejus quod cum
 "communiter in pane & aqua solebat carnem subi-
 "gere, ibidem una dierum aqua fuerit in vinum
 "conversa. Et fons ubi illa aqua extracta fuit,
 "hodierno die dicitur fons sanctus."

Ottesund, Pag. 78. *Saxo X.* *Hvitfeldts Krøn.*
 49. *Resenii Atl.* VI. 7. *Pontopp. Theat. Dan.*
 423. *Cypræi Ann.* 51. *Danske Atlas* IV. P. 10.
ibid. V. 473: "Andre holde for, at Sundets rette
 "og ældste Navn er Oddesund, af den Thyelands

- "Odde, som løber ud dertil, hvorfor het og i den
 "gamle Norske Historie hedder Oddesund." *ibid.*
 515. Jonges Chorogr. 476. Hübners Geogr. II. 46.
 Bundløs Gule paa Fæerland, Pag. 79.
 Pontopp. *Theat. Danicæ*, 424.
 Solger Danske, Pag. 80. Bedel Simonsens
 Udsigt, II. 2det Hefte P. 44-46.
 Svend Trundsens Sønner, Pag. 80.
 Bedel Simonsens Udsigt, II. 2det Hefte, 102. "Pa-
 "ternosterkirken, saaledes kaldet, fordi den skal være
 "byggt paa det Sted, hvor Frelseren lærte sine Dis-
 "cipler Fader Vor." Suhms Danm. Riges Hist.
 VI. 34. 57. 102. *Gesta et vestigia Danor. extra*
Dan. I. 12-15.
 Træet ved Æskildstrup, Pag. 82. *Estr. Re-*
senii Atl. VI. 135. ibid. 160. ibid. 142. "Ge-
 "wisse hohe Bäume müssen nach der Meinung der
 "Bauern nicht abgehauen werden, um die Unzufrie-
 "denheit der Unterirdischen nicht zu reizen." Die
 Edda von Mühs P. 13. At den samme Tro ogsaa
 er hjemme i Sverrig, sees af Ittner über das schwe-
 dische Trollpack, som findes i Jacobis Iris für
 1809 Pag. 164: "Unter den Geistern behaupten die
 "Kobolte den ersten Rang. Ihre Wohnung ist
 "meistens in hohen Bäumen, welche um die Häuser
 "stehen. Man soll sich hüten, diese Bäume abzu-
 "hauen; denn wer es thut, kann sich eine unheilbare
 "Krankheit zuziehen." Wyß omtaler denne Folke-
 tro i hans Reise in das Berner Oberland II. Pag.

415. "Jener Stein, auf dem sie (Die Zwerglein)
"so gern gesessen, von Bauern tückisch heißgeglüht,
"und jener Ast durchsägt, daß sie zu Falle kommen,
"weckte Zorn in ihnen, und klagend über die Bos-
"heit der Menschen verschwanden sie."

Popholz og Gillingenbeck, Pag. 82. *Helva-
deri Sylva Chronologica*, 79. *Cypræi Ann. episc.
slesvicens.* 83.

Ubarmhertigheds Straf, Pag. 83. Mundt-
ligt. Birkerøds Kong Knud den Helliges Historie.
Odense 1773, Pag. 46.

Fr. Olle, Pag. 84. Cfr. Nyerups antiq. Fodreise i
Fyen 1805, Pag. 16:22:23. Danste Atl. VI. 715.
Danste Følkesagn, I. 77. Kong Tolv.

Fruens Kors, Pag. 85. I Danste Atlas VI. 636
angives Fru Anna Rennow at være denne Frue.

Stræppestrædet, Pag. 86. Efter Danste Atl.
III. skal dette være steet under Christian den Tre-
dies Krig med Nybørerne.

Brænde høi, Pag. 86. I Danste Atl. VI. 662
anføres følgende: "1696 lod Frue Margrethe Jo-
"hansen Bispen vide, at Præsten havde døbt tre
"Børn for Fogden; Præsten Hr. Hans Jacobsen
"svor for Biskoppen, at sligt var ham af Had paa-
"sagt, fordi han havde straffet Bonden, som ei kunde
"sin Børnelærdom. Sagen skal være saaledes ud-
"falden, at Fogden og Hustru blev brændt og Præ-
"sten kom fra Kalbet." Cfr. Danste Følkesagn I.
127. Den sunne Borg. Dette samme Sagn for-

tælles om det saakaldte "Krokonens Kjør" i Næst-
bys hoveds Brobye i Fyen.

Gulfsæf og Tyreprensepøse, Pag. 87.
Danste Aftl. VI. 560. Det Udtryk "Skinnende" er
Bondens Omfkrivning af Guld, thi under saadanne
Omstændigheder, troer han det farligt at nævne
Tingene ved de rette Navne.

De tre Fiskere, Pag. 88. Hvitfeldt, I. 517.
Danste Aftl. III. 488-89. *ibid.* VI. 665-66.

Altartavlen i Schleswig, Pag. 93. *Mar-
mora dan.* II. 19. Danste Atlas 602. Noobts
Beytræge II. 48.

Kirkedøren i Brobye, Pag. 95. Ankeret
omtales i Jonges Chorographi. Paa Kirkedøren
staaer: "Hjelp Jesu, Herrens Søn. 1512."

Engen, Pag. 96. Efr. Danste Folkesagn, I. P. 104.
Bogge.

Magrethe Skofgaard, Pag. 96. Efr. Dan-
ste Folkesagn, I. Blodpletten paa Goldberghuus.
I Aarhus Domkirke findes en sort Liigsteen over
et Monument, af hvilken Inscriptionen siges at
være udflebet paa Frederik den Trebies Befaling,
efterdi den Adelsmand, over hvilken den er sat, skal
have ivret imod Souverainitetens Indførelse.

Bjergpudselingerne, Pag. 97. Efr. *Resenii
Atlas*, VI. 591. Hofm. Fundat. IV. 763. Danste
Folkesagn, I. 71. II. 26. Hvad den Gyne hos flige
Bæsnær angaaer, da findes Grevinge Her paa samme
Maade at have gjaaffet sine Forsølgere, I. 37.

Thyres Klevé, Pag. 98. Danske Atlas, V. 970.

Hofm. Fundat. IV. 720. Jonges Chorogr. 588.

Thybo = Selte og Morsing Karle,
Pag. 98. Danske Atlas, V. 473. *ibid.* 561. Jonges
Chorogr. 474. *ibid.* 481. Efr. Danske Folke-
sagn, I. 42. *ibid.* 47. *ibid.* 80, *ibid.* II. 20.

Liggstenen i Viborg Kirke, Pag. 99.
Marmora dan. II. 199.

Kjøbmanden i Halborg, Pag. 99. *Marmora*
dan. II. 252.

Skjulsmark, Pag. 100. *Marmora dan.* II. 267.

"Eit Tegn af denne Brand vender nu Taget paa
"Taarnet i Øster og Vester: Herom er gjort en
"gammel Kjempe-Vise, hvoraf ikke vides uden Be-
"gyndelsen: Det var liden Engelbret &c." Dan-
ske Atlas, V. 303. I Danske Viser fra Middelal-
deren III. P. 418 omtales en Beretning om en vis
Ingvor Ingvorsen paa Heltteriis, der har megen
Lighed med den her fortalte.

Glorup Karet h, Pag. 104. Glorup er det nu-
værende Moltkenborg.

Serene, Pag. 105. At den samme Tro ogsaa er
almindelig i Overrig sees af Jacobi's Iris 1809, i
Ittners Ueber das schwedischen Trollpad P. 166:
"Reist jemand in einen Wald oder über eine Wiese
"wo sich im Thau oder Schnee eine kreisförmige
"Figur gebildet hat, so zeigt der Postillion, der
"Einen führt, mit dem Finger auf die Stelle hin,
"und sagt: Siehe, da haben die Elfen getanzt!" og

af Fr. Rühls Die Edda P. 15: "Ubekannt sind in
"Schweden die Kelfentänge: ein runder Streif im
"thauigten Grase bezeichnet den Ort, wo sie ihren
"nächtliche Reihen führen; wer Nachts in einen
"solchen Ring hineingeräth, dem werden sie sichtbar,
"und er ist in ihre Gewalt gegeben 2c."

Fru Birthe, Pag. 105. Dette Sagn er saa almin-
deligt et Folkesagn, at det ikke alene fortælles om
Polykrates eller om Jungs Frue (see 1ste Deel P. 86)
eller om en anden Frue i Grimms Sagen I. 323,
men er endog bearbejdet i den indiske Litteratur i
Skuespillet Sakontala.

Vinderslev Kirke, Pag. 106. Danffe Atlas,
IV. 492. Hofm. Fundat. III. 2.

Gloistrup Kirke, Pag. 108. Dan. Atl. IV. 283.

Mariboe Kirke, Pag. 109. Danffe Atlas, III.
294. Grundtvigs Saga for 1812, P. 61.

Christian den Sjerdes Sødsej, Pag. 110.
Danffe Atl VI. 86.

Undløse Kilde, Pag. 110. Danffe Atlas, VI.
177. Dän. Biblioth. II. 56. Jongs Chorogr. 168.

St. Knuds Steen, Pag. 112. Efr. Danffe
Folkesagn, I. 108.

Oluf Bager, Pag. 113. Efr. Danffe Atlas, VI.
Pag. 609. Nyerups og Søren Abildgaards antiq.
Reiser, 101, seq.

Crucifiret, Pag. 114. Resenii Atlas VI. 623.

